

Betænkning om

IDRÆTTEN OG FRILUFTSLIVET

*Afgivet af det af
ministeren for kulturelle anliggender
den 14. marts 1970
nedsatte udvalg*

**BETÆNKNING N R. 709
KØBENHAVN 1974**

ISBN 87 503 1577 3

Statens trykningskontor
Un 00-692-bet

Indholdsfortegnelse

KAPITEL 1. INDLEDNING

1.1. Udvalgets nedsættelse og virksomhed	7
1.2. Sammenfatning	9
1.3. Definition og afgrænsning	19
1.3.1. Idræt	19
1.3.2. Idræt eller sport	20
1.3.3. Friluftsliv	21
1.3.4. Afgrænsning af idræt og friluftsliv	21

KAPITEL 2. IDRÆTTENS BETYDNING

2.1. Idrætten i det kulturelle mønster	23
2.1.1. Idrætten som folkeopdrager	23
2.1.2. Den folkelige gymnastik	24
2.1.3. Kultur og vaner	25
2.2. Idrættens sundhedsmæssige betydning	30
2.2.1. Idrættens krav til organismen	30
2.2.2. Træning	31
2.2.3. Køn og alder	33
2.2.4. De almene virkninger af legemlig inaktivitet	34
2.2.5. Idrætten og det moderne velfærdssamfund	35
2.2.6. Idrætsskader	38
2.2.7. Idrættens sociale betydning	39
2.3. Idræt og politik	41

KAPITEL 3. IDRÆTTENS ORGANISATION

3.1. Hovedorganisationer	45
3.1.1. De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger	45
3.1.2. Dansk Idræts-Forbund	46
3.1.3. De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger	52
3.1.4. Dansk Firmaidræts Forbund	53
3.2. Danmarks Olympiske Komite	53
3.3. Samvirkende idrætsforeninger	54
3.4. Den fremtidige organisationsstruktur	54
3.5. Foreningerne	56

KAPITEL 4. BEFOLKNINGENS IDRÆTSLIGE AKTIVITET

4.1. Idrætsvaner	63
4.2. De praktiske rammer	66
4.3. Propaganda for idræt	69
4.4. Konkurrencemomentet i idrætten	73
4.5. Eliteidrættens placering i samfundet	

KAPITEL 5. IDRÆTTENS ØKONOMI

5.1. Offentlige tilskud	83
5.1.1. Oversigt over den offentlige støtte	83
5.1.2. Statsbevillinger	84
5.1.3. Tilskud efter lov om tipning	85
5.1.3.1. Historisk oversigt	85
5.1.3.2. Det økonomiske resultat 1948-72	90
5.1.3.3. Tipsloven som tilskudsform	94
5.1.3.4. Det samlede tilskudsbehov	94
5.1.3.5. Påvirkning af indskudsbeløbet	95
5.1.3.6. Forhøjelse af prisen pr. tippet række	96
5.1.3.7. Forslag til ændrede fordelingsregler	97
5.1.4. Tilskud efter lov om fritidsundervisning	102
5.1.4.1. Historisk oversigt	102
5.1.4.2. Lovgivningens virkninger	104
5.1.4.3. Principper for en kommende fritidslovgivning	106
5.1.4.4. Forslag til kommende fritidslovgivning	107
5.1.4.5. Tilskud til centrale organisationer	111
5.1.5. Kommunernes udgifter til idrætten og friluftslivet	112
5.1.5.1. Foreliggende undersøgelsesmateriale	112
5.1.5.2. De kommunale udgifters hovedposter	112
5.1.5.3. Medlemstilskud og anden kommunal aktivitets- støtte	115
5.1.5.4. Kommunale nettoudgifter	116
5.1.5.5. Amtsvis fordeling af kommunernes udgifter	116
5.1.5.6. De enkelte kommuners udgifter	119
5.1.5.7. Efterundersøgelse af de kommunale udgifter	123
5.1.6. Central og lokal støtte	127
5.2. Idrættens økonomiske egenindsats	130
5.3. Idrætssektorens samlede ressourcer	132

KAPITEL 6. IDRÆTSANLÆG

6.1. Foreliggende undersøgelsesmateriale	135
6.2. Idrætsanlæggenes antal og art	135
6.3. Idrætsanlæggenes geografiske fordeling	140
6.4. Behovet for idrætsanlæg	144
6.5. Samværsfaciliteter	146
6.6. Normer for idrætsanlæg	147
6.7. Retningslinjer for investering i idrætsbyggeri	148

KAPITEL 7. LEDERE OG INSTRUKTØRER

7.1. Sondring mellem leder og instruktør	151
7.2. Ledere	151
7.2.1. Definition og afgrænsning af lederfunktionen	151
7.2.2. Lederbehovet	152
7.2.3. Alder og erhvervsmæssig status	153
7.2.4. Anvendt tid	155
7.2.5. Økonomiske forhold	156
7.2.6. Rekruttering af idrætsledere	157
7.2.7. Uddannelsens formål	157
7.2.8. Uddannelsens indhold og opbygning	158
7.2.9. Uddannelsens tilrettelæggelse	159
7.3. Instruktører	160
7.3.1. Instruktionsens betydning	160
7.3.2. Definition og afgrænsning af instruktørbegrebet	160
7.3.3. Instruktørens virkefelt	161
7.3.4. Behovet for instruktører	162
7.3.5. Instruktøruddannelsen	164
7.4. De samlede omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen	164
7.5. Leder- og instruktøruddannelse på højskoler	167

KAPITEL 8. ORGANISERET IDRÆT UDEN FOR HOVEDORGANISATIONERNE

8.1. Idræt i skolen	169
8.1.1. Historisk oversigt	169
8.1.2. Behovet for idræt i skolen	169
8.1.3. Fagets formål	171
8.1.4. Diskussion og forslag	172
8.2. Idræt for uddannelsessøgende	174
8.2.1. Oversigt	174
8.2.2. Behovet for idræt	175
8.2.3. Diskussion og forslag	175
8.3. Sømandsidrætten	177
8.3.1. Indledende beskrivelse	177
8.3.2. Anlæg i land	177
8.3.3. Anlæg ombord	178
8.3.4. Økonomi	178

KAPITEL 9. IDRÆTTEN OG MASSEMEDIERNE

9.1. Statistiske oplysninger	181
9.2. Pressen	181
9.3. TV og radio	184

KAPITEL 10. IDRÆTTENS LÆGELIGE PROBLEMER

10.1. Lægelige opgaver	187
10.2. Løsning af idrættens lægelige problemer i andre lande	189
10.3. Løsning af idrættens lægelige problemer herhjemme	191
10.4. Retningslinjer for idrætslægearbejdet	192

KAPITEL 11. IDRÆT I ANDRE LANDE

11.1. Sammenligningsgrundlag	195
11.2. Organisationsforhold	195
11.3. Idrætsudøvere	196
11.4. Idrætsanlæg	197
11.5. Samfundets støtte til idrætten	198
11.6. Internationalt samarbejde	199

KAPITEL 12. FRILUFTSLIVET

12.1. Friluftsliv i bredeste betydning	201
12.2. Støtte til visse friluftsanlæg	204

KAPITEL 13. BØRNE- OG UNGDOMSORGANISATIONERNE

13.1. Organisationernes virksomhed	211
13.2. Organisationernes økonomi	212

KAPITEL 14. SAMMENLIGNING MELLEM FORSKELLIGE

FRITIDSSEKTORER	215
---------------------------	-----

BILAG

I-IV	Hovedorganisationernes organisatoriske opbygning.
V	Statstilskud til idræts-, børne- og ungdomsforeningerne iflg.lov om fritidsundervisning.
VI	Diverse gennemsnits-tal for kommunerne 1970/71
VII	Udvalgte kommuners udgifter til idræt og friluftsliv.
VIII	Omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen.
IX	Charter vedrørende "Sport for alle".
X	Kriterier for tilskud til de ikke-idrætslige ungdomsorganisationer.

Kapitel 1

INDLEDNING

1.1. UDVALGETS NEDSÆTTELSE OG VIRKSOMHED

Udvalget nedsattes efter folketingsbeslutning af 5. marts 1970 ved skrivelse af 14. marts 1970 fra ministeriet for kulturelle anliggender med følgende kommissorium:

"Det er udvalgets opgave at klarlægge de nuværende vilkår for idrætten både den konkurrencebetonede og andre former for idræt, der har til hensigt at fremme den fysiske sundhed.

På grundlag heraf skal udvalget fremlægge sine betragtninger over, hvorledes idrættens stilling kan og bør styrkes, herunder også i hvilket omfang der kan tilbydes de ældre befolkningsklasser muligheder for at bevare den fysiske form. Det må i denne sammenhæng være en opgave i overvejelserne at inddrage spørgsmålet om idrætspladser af enhver art samt de til leder- og instruktøruddannelsen knyttede problemer.

Idrætten må anskues som en del af landets kulturelle mønster. Udvalget bør derfor have opmærksomheden henvendt på muligheden for til idrætshaller at knytte lokaler m.v. , der kan bidrage til at vække interesse for deltagelse i andre former for udfoldelse inden for litteratur, teater, musik, film, maling, formgivning m.v. , ligesom alle spørgsmål af interesse for koordineringen af idrætslivet og det alment kulturelle og folkeoplysende arbejde bør tages op til vurdering. - I denne forbindelse bør udvalget være opmærksom på foreliggende samarbejdsmuligheder for idrætslivet og undervisningsvæsenet.

Udvalget bør fremdeles søge at belyse, hvorledes bestræbelserne for at fremme idræt og motion kan forenes med interessen for udbygningen af friluftslivet og forståelsen for naturens værdier, samt hvorledes idrætten kan tjene til at fremme forståelsen nationerne imellem.

Det forventes, at udvalget søger at belyse de økonomiske problemer med hensyn til investering i og drift af idrætten under de vilkår, som udvalget må finde hensigtsmæssige. I udvalgets arbejde hermed må retningslinjerne hvile på det synspunkt, at det private initiativ stadig må have en central placering i udvikling og organisering af idrætslivet.

Det forudsættes endelig, at udvalget gør sig bekendt med, hvorledes man i andre lande, med hvilke Danmark med rimelighed kan sammenligne sig, arbejder med idrætslivets problemer.

Udvalget er i øvrigt bemyndiget til at inddrage også andre spørgsmål, som udvalget måtte finde relevante, hvorved tilføjes, at man er berettiget til at tilkalde fornøden sagkyndig bistand. "

Til medlemmer af udvalget beskikkedes:

Konsulent Ejgon Bertelsen, Dansk Firmaidræts Forbund,
Statens naturfrednings- og landskabskonsulent S. Bjerke,
Konsulent Vilh. Brockmeyer, Indenrigsministeriet,
Professor, dr.med.Ove Bøje, udvalgets formand,
Pastor Sejr Fink, De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger,
Generalsekretær Willy Gravesen, Børne- og ungdomsorganisationernes
Samråd,

Redaktør Gunnar Hansen, Danmarks Radio,
Kontorchef W. Horsten, Friluftsrådet,
Konsulent Johs. Lyngsgaard, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsfor-
eninger,
Advokat Kurt Møller, Dansk Idræts-Forbund,
Undervisningsinspektør Carl Nissen, Undervisningsministeriet,
Stud.polit. , nu sekretær, cand.polit. Axel Sløk, Dansk Ungdoms Fællesråd.

Til sekretærer for udvalget beskikkedes ekspeditionssekretær B. Hedemand,
ministeriet for kulturelle anliggender, og fuldmægtig Allan Nielsen, mini-
steriet for statens lønnings- og pensionsvæsen.

Steen Bjerke har ikke kunnet deltage i udvalgets møder. I stedet har fuldmæg-
tig hos statens naturfrednings- og landskabskonsulent A. Bondo-Andersen
deltaget.

I sommeren 1971 fratrådte fuldmægtig Allan Nielsen som sekretær. Fra no-
vember 1971 beskikkedes i stedet sekretær Claus Bøje til sekretær for ud-
valget.

Endvidere har generalsekretær E. Rose og konsulent Bent Agerskov, begge
Dansk Idræts-Forbund, fra juli 1971 deltaget i udvalgets drøftelser.

Udvalget har afholdt 93 møder, ligesom der har været nedsat en række under-
udvalg, som har haft lejlighed til at indkalde specielt sagkyndige.

Som led i udvalgets arbejde blev i december 1972 udgivet delbetænkningen
"Idræts- og friluftundersøgelsen 1971 - en kommuneanalyse" udarbejdet i
samarbejde med firmaet Hoff og Overgaard.

I september 1973 afgav udvalget en indstilling vedrørende tipsloven. Denne
indstilling er optaget som afsnittene 1.2. og 1.3. i kapitel 5 i betænkningen.
Det i indstillingen fremsatte forslag om forhøjelse af indskudsbeløbet pr.
tippet række med 10 øre er gennemført med virkning fra februar 1974.

København, maj 1974

Ejgon Bertelsen	S. Bjerke
Vilh. Brockmeyer	Ove Bøje (formand)
Sejr Fink	Willy Gravesen
Gunnar Hansen	W. Horsten
Johs. Lyngsgaard	Kurt Møller
Carl Nissen	Axel Sløk

/B. Hedemand Claus Bøje
(sekretærer)

1.2. SAMMENFATNING

I afsnit 1.3. søger udvalget at definere, hvilke aktiviteter ordet idræt dækker - herunder også betegnelserne amatøridræt, professionel idræt og motionsidræt - samt at afgrænse begrebet idræt over for begreberne sport og friluftsliv.

Idræt og sport synes i det store og hele at betegne identiske aktivitetsområder, dog med det forbehold, at alle former for idræt kan benævnes sport, mens det omvendte næppe er tilfældet.

Friluftslivet dækker en lang række aktiviteter, som hverken lader sig betegne idræt eller sport, men i praksis vil mange aktiviteter være fælles, hvorfor det ikke tjener noget formål at forsøge at drage en skarp skillelinje.

Efter udvalgets opfattelse kan idræt defineres som fysisk aktivitet, ofte med et konkurrencemoment, udført i fritiden for fornøjelses eller sundheds skyld. En så bred definition betoner idrætten som en aktivitet, der kan udøves af det altovervejende flertal af mennesker i alle aldre og af begge køn, og med den intensitet, den enkelte synes om, uanset vedkommendes fysiske eller sociale forudsætninger.

Udvalget behandler friluftslivet i den udstrækning, dette har berøringsflader med idrætten.

KAPITEL 2. IDRÆTTENS BETYDNING

I afsnit 2.1. redegøres for idrættens placering i det kulturelle mønster.

Udvalget finder, at det nære samarbejde, som i det forrige århundrede fandt sted mellem skytteforeninger og folkehøjskoler, gav idrætten en central placering i samfundets kulturliv, fordi idrætten blev et naturligt led i et mennesskeligt, samfundsengageret fællesskab.

Til belysning af idrættens betydning i dagens kulturelle mønster, beskriver udvalget de følgevirkninger, idrætten normalt tillægges. Der nævnes en sundhedsbefordrende effekt, en opdragende effekt, en effekt som fritidsbeskæftigelse, en uddannelsesmæssig effekt, en underholdningseffekt for tilskuere samt den effekt, at idrætten skaber en samværssituation.

Udvalget finder det ikke umiddelbart givet, at disse effekter tilsammen udgør et positivt tilskud til et livsmønster, en livsholdning. Ganske vist har idrætten i sin idéverden indbygget en række efterstræbelsesværdige idealer, men i praksis kan det vise sig vanskeligt at efterleve disse idealer. Idrættens kulturelle værdi er derfor stærkt afhængig af lederens og instruktørens holdning og indsats; ligesom det er af afgørende betydning, at den enkelte forening får rammer, d.v.s. lokaler og tilskud, som giver mulighed for at realisere idealerne for et foreningsmiljø.

Udvalget konstaterer, at idrætten i dag nok snarere er vendt mod opfyldelsen af den enkeltes behov for trivsel ud fra et sundheds- og socialpolitisk sigte end mod forsøget på en holdningsdannende påvirkning på de politiske, samfundsmæssige og kulturelle områder. Efter udvalgets opfattelse bør idrætten i højere grad sigte også mod en sådan holdningsdannende påvirkning.

I afsnit 2.2. redegører udvalget for idrættens sundhedsmæssige betydning. Indledningsvis omtales de krav, idrætten stiller til organismen, og derefter følger en kort gennemgang af begrebet træning. Udvalget omtaler træningsmetoder, måling af kondition samt de forskelle i træningseffekt, som skyldes den enkeltes køn og alder. At total fysisk inaktivitet er livsfarlig, synes givet, men også mindre udtalt inaktivitet synes at udsætte legemet for en lang række belastningssygdomme som følge af nedsat fysisk ydeevne. Ganske vist stiller tilværelsen i det moderne industrisamfund i stadig mindre udstrækning krav om en hård fysisk indsats i forbindelse med den daglige arbejds- og transport-situation, men for den utrænede kan selv stillesiddende arbejde udgøre en hård fysisk belastning.

Udvalget citerer herefter en række undersøgelser, som viser, at befolkningens muskelstyrke og kondition er i en stadig og betydelig nedgang i det industrialiserede bysamfund, og spørger, om den ringe legemlige aktivitet, der kan medvirke til lidelser i muskler og led, også kan forårsage alvorlige lidelser i hjerte og blodkar. En gennemgang af den foreliggende litteratur gør det vanskeligt at drage en helt entydig konklusion, men det synes i høj grad sandsynligt, at fysisk aktive personer har en større chance end inaktive for at undgå lidelser i hjerte og blodkar.

Idrætsudøvelse indebærer til gengæld også muligheden for legemsbeskadigelser af forskellig art. Det anslås, at ca. 17.000 årligt søger lægehjælp på grund af idrætsskader. Udvalget konkluderer, at idrætsskader er så hyppigt forekommende og belastende, at der må gøres mest muligt dels for at forebygge skadernes opståen, dels for at tilbyde den bedst mulige behandling, når de indtræffer.

Afsnittet slutter med en omtale af idrættens sociale betydning. Udvalget mener, at idrætten rummer en række kvaliteter, som gør den til en central faktor i det moderne menneskes fritidsanvendelse, men finder i øvrigt, at en mangelfuld forskning på dette område gør en mere præcis skildring af idrættens muligheder vanskelig. Det foreslås derfor, at det offentlige stiller midler til rådighed for en egentlig forskning.

I afsnit 2. 3. behandles sammenhængen mellem idræt og politik. Udvalget mener, at den måde idrætten organiseres på, kan påvirke udøverne holdningsmæssigt og dermed i bredeste forstand politisk. Det må formentlig antages, at dansk idræts model harmonerer med samfundets, omend der inden for visse dele af idrætten sker en betoning af normer, som på andre samfundsområder anses for uhensigtsmæssige. Udvalget finder ikke, at idrætten aktivt tjener eller bør tjene til fremme af bestemte partipolitiske anskuelser.

I kraft af sin popularitet kan idrætten af udenforstående kræfter bruges som politisk redskab. Der omtales en række eksempler, hvor idrætsbegivenheder er blevet brugt i den nationale eller internationale politiske debat, og hvor idrætsfolk er blevet konfronteret med de eventuelle politiske konsekvenser

af deres idrætslige aktivitet. Udvalget konkluderer, at det som. hovedregel må være den enkelte udøver, som afgør sin deltagelse, men at det til gengæld må være en pligt for organisationerne så objektivt og alsidigt som muligt at orientere medlemmerne om forholdene og gøre opmærksom på de eventuelle konsekvenser.

KAPITEL 3. IDRÆTTENS ORGANISATION

I afsnit 3. 1. omtales først ganske kort idrættens fire hovedorganisationer, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger, Dansk Idræts-Forbund, De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger og Dansk Firmaidræts Forbund. Derefter følger en omtale af Danmarks Olympiske Komité og af de samvirkende idrætsforeninger.

Udvalget diskuterer den fremtidige organisationsstruktur og finder, at samarbejdet mellem de fire hovedorganisationer bør udbygges gennem Idrættens Fællesråd. Samarbejdet bør være af en sådan art, at idrætten udadtil, f. eks. over for det offentlige, kan optræde som en enhed, men samtidig således, at de enkelte organisationer kan bevare deres specielle holdning og målsætning. Også på lokalt plan bør oprettes fællesråd til varetagelse af fælles idrætslige interesser og til samarbejde med det øvrige foreningsliv. Udvalget konkluderer, at idrættens organisationer fortsat bør have mulighed for at udvikle sig i frihed.

I afsnit 3.2. beskrives idrætsforeningerne. Der gengives bl.a. en række oplysninger indsamlet gennem den foreningsundersøgelse, udvalget lod foretage i 1972, herunder oplysninger om medlemmernes fordeling på alder og køn, ledernes fordeling på alder, foreningernes aktiviteter såvel idrætslige som ikke-idrætslige, foreningernes behov i forbindelse med de idrætsanlæg, de anvender, o.m.a.

Endelig gør udvalget opmærksom på nødvendigheden af, at foreningsarbejdet stimuleres.

KAPITEL 4. BEFOLKNINGENS IDRÆTSLIGE AKTIVITET

I afsnit 4. 1. omtales befolkningens idrætsvaner. Der foreligger kun sparsomme statistiske oplysninger på dette område, men det synes dog at fremgå, at mere end 3/4 af befolkningen er idrætslig inaktiv, og at de fleste af dem, der dyrker idræt, holder op, inden de når 30-årsalderen. Udvalget søger at belyse nogle af de sandsynlige årsager til disse forhold.

I forlængelse heraf omtales i afsnit 4.2. de praktiske rammer for idrætsudøvelsen. Idrætsforeningernes muligheder for at komme i kontakt med større dele af befolkningen diskuteres, ligesom kommunernes rolle som praktiske arrangører af aktivitetstilbud vurderes.

I afsnit 4.3. belyses betydningen af agitationskampagner, og specielt omtales bestræbelserne på at realisere trimideen.

Med hensyn til denne del af kapitel 4 konkluderer udvalget, at idrætten må opmuntre til fysisk udfoldelse ved at stille aktivitetstilbud til rådighed for alle grupper af befolkningen, herunder tilbud, som inspirerer til fortsat

aktivitet op gennem årene. Bredden i idrætsarbejdet må bevares og yderligere stimuleres gennem uddannelse af instruktører og gennem udvidet turnerings-samarbejde for alle aldersgrupper. Trimkomitéens tilbud om familieorienteret motion under helt nye former må støttes i tilstrækkelig omfang.

I afsnit 4.4. belyses konkurrencemomentet i idrætten. Udvalget finder, at konkurrencemomentet er mere eller mindre centralt i næsten al idræt, og at kappestriden som sådan er en betydelig og positiv inspirationskilde for det idrætslige samvær, forudsat resultatet af kappestriden ikke gøres til det eneste og egentlige mål for den idrætslige udfoldelse.

I afsnit 4.5. foretages en vurdering af, hvilke betingelser eliteidrætten bør have inden for det samlede idrætsarbejde. Efter at have belyst eliteudøverens situation (eliten defineres som de udøvere, der er i stand til at konkurrere på internationalt plan), opregner udvalget tre principielt forskellige udviklingsmuligheder for det fremtidige arbejde: Den ene består i, at den hidtil førte idrætspolitik videreføres. Den anden består i, at vilkårene for at skabe en international elite accepteres, og at en effektiv støttepolitik med dette formål iværksættes. Den tredje består i, at der foretages en nyvurdering af målsætningen med det idrætslige arbejde, hvorved elitearbejdet træder helt i baggrunden.

Udvalget konkluderer, at hovedvægten må lægges på idræt i bredden, men at der som hidtil bør gennemføres et internationalt samarbejde gennem landskampe og lignende arrangementer. Herudover bør Danmarks Olympiske Komité ydes en årlig støtte af tipsmidlerne. Udvalget mener ikke, at det offentlige bør deltage i finansieringen af en egentlig professionel idræt, men finder på den anden side, at det er vigtigt, at idrættens enhed bevares ved, at specialforbundene i videst muligt omfang får mulighed for at føre kontrol med udviklingen. Ud over de nævnte foranstaltninger bør eliteidrætten undergives de samme økonomiske betingelser som den øvrige del af idrætten. Der bør principielt heller ikke på lokalt plan foretages en økonomisk eller facilitetsmæssig favorisering af den lokale "elite".

KAPITEL 5. IDRÆTTENS ØKONOMI

Kapitlet indledes i afsnit 5. 1. 1. med en oversigt over de offentlige tilskudsstrømme til idrætten og friluftslivet. Derefter følger i afsnit 5.1.2. en historisk gennemgang, først af de oprindelige statsbevillinger, senere, i afsnit 5.1.3., en gennemgang af lov om tipning. Udvalget anser støtte gennem tipsloven for en hensigtsmæssig tilskudsform, for det første fordi tilskuddene er uafhængige af statens finanspolitik, for det andet fordi tilskuddene betragtes som ikke-statslig støtte og dermed formentlig lettere kombineres med supplerende statslige tilskudsordninger, og for det tredje fordi en finansiering gennem tipsloven sandsynligvis giver organisationerne en større dispositionsfrihed. Herefter omtales behovet for øgede tilskud til idrætten og friluftslivet, og samtidig indstiller et flertal af udvalgets medlemmer, at også det ikke-idrætslige, idébestemte ungdomsarbejde bør have støtte gennem tipsloven, således at en ligestilling mellem idrætten og de ikke-idrætslige ungdomsorganisationer opnås. En ændring af tipslovens fordelingsregler er nødvendig, men vil imid-

lertid kun kunne gennemføres ved et samlet tilskudsbeløb på mindst 62 mill. kr., fordi i modsat fald flere tilskudsområder vil blive dårligere stillet gennem ændringsforslaget. Udvalget diskuterer, hvilke muligheder der foreligger for at forøge indskudsbeløbet og foreslår en forhøjelse af rækkeafgiften på 10 øre.

Der er i udvalgets forslag til ændring af fordelingsreglerne enighed om forslaget til ændring af tipslovens § 7 stk. 2 for idrættens område (forudsat et minimumsbeløb på 50 mill.kr.). Det foreslås, at Dansk Boldspil-Union og Dansk Firmaidræts Forbund indgår sammen med de hidtil i loven nævnte organisationer, dog undtaget De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers skytteafdeling, som udvalget foreslår udgår som selvstændigt tilskudsområde. Der sker ifølge forslaget en ændring af fordelingsnøglen procent-satser for de hidtidige områder, og Idrættens Fællesråd foreslås tildelt 10% af det samlede fordelingsbeløb til fremme af formål af fælles interesse for dansk idræt.

For de øvrige områder af loven foreslår et flertal af udvalget, at det resterende beløb (min. 12 mill.kr.) fordeles med 15% til friluftslivet og 85% til de ikke-idrætslige, idébestemte organisationer.

Flertallet foreslår, at børne- og ungdomsorganisationerne, som hidtil har fået tilskud gennem midlerne til ungdommens friluftsliv, fremtidig støttes sammen med de andre ikke-idrætslige, idébestemte ungdomsorganisationer. Støtten til friluftslivet foreslås herefter ydet dels til ungdommens friluftsliv efter de i afsnittet angivne retningslinjer, dels til en række formål inden for friluftslivet i øvrigt, således som det yderligere uddybes i kapitel 12.

For støtten til de ikke-idrætslige, idébestemte ungdomsorganisationer foreslår udvalget retningslinjer, som i hovedsagen bygger på tidligere betænkningsarbejde. Det drejer sig om støtte til disse organisationers centrale virksomhed og til internationalt ungdomsarbejde.

Et mindretal af udvalget kan ikke tiltræde, at de ikke-idrætslige, idébestemte ungdomsorganisationer støttes gennem tipsloven bortset fra den støtte, disse organisationers friluftsliv hidtil har modtaget. Tipsloven bør fremtræde som en støttelov udelukkende for de nærtbeslægtede områder, idrætten og friluftslivet, kun herigennem vil behovet for støtte også til friluftslivet kunne imødekommes.

I afsnit 5. 1.4. behandles tilskud efter lov om fritidsundervisning m.v. I en historisk oversigt redegøres for den udvikling, som har fundet sted på området, og derefter omtales virkningerne af den nugældende lovgivning. Udvalget finder grund til at kritisere lovens forskelsbehandling med hensyn til foreningernes brug af egne og lejede lokaler og udendørs anlæg og foreningernes brug af tilsvarende offentligt ejede faciliteter. Endvidere påpeges, at lovgivningens bestemmelser for interessegruppevirksomheden på en række punkter indebærer ulemper for foreningernes struktur og arbejdsområde. Endelig påpeges nogle af de uheldige virkninger for idrættens foreningsliv, som lovens muligheder for støtte til ungdomsklubber og -skoler kan betyde.

Udvalget konkluderer derfor, at forslaget til en kommende fritidslovgivning må hvile på følgende grundprincipper for støtten til det frivillige foreningsarbejde: - Aktiviteten må være afgørende for, hvorvidt der skal ydes støtte. - Den enkelte forening må have frihed til at virke uden indblanding fra

det offentlige. - Loven må i videst muligt omfang tilpasses foreningsstrukturen. - Aldersgrænserne må ophæves. - Der må fastsættes generelle minimumskrav for de enkelte kommuners støtte.

Der synes at foreligge to muligheder for udformningen af den kommende lovgivning for fritidsområdet: En videreførelse af de hidtidige principper eller indførelsen af en bloktilskudsordning. Under forudsætning af, at loven videreføres efter de hidtil gældende retningslinjer, foreslår udvalget for det første, at tilskud til egne og lejede lokaler udvides til også at omfatte udendørs anlæg samt øges fra 75% til 90% uden aldersbegrænsning, for det andet at følgende fem aktivitetsområder bliver tilskudsberettigede efter nærmere fastsatte kriterier: 1. instruktørløn, 2. leder- og instruktøruddannelse, 3. forskellige arrangementer, 4. inventar, materiel og materialer og 5. administrationsudgifter.

Indføres bloktilskudsordningen, finder udvalget, at følgende retningslinjer bør følges: De nugældende bestemmelser for offentlige lokaler og udendørs anlæg bør opretholdes. Der bør ydes tilskud til foreningernes egne og lejede lokaler og udendørs anlæg med 90% af de faktiske udgifter. Med hensyn til aktivitetstilskud foreslås der i lovgivningen fastsat kriterier for støtten som skitseret i fem-punktsprogrammet, og det pointeres, at der bør stilles krav til kommunerne om, at de fremtidige tilskud ikke må blive mindre end de beløb, der i dag udbetales fra såvel stat som kommune.

Udvalget skønner, at det samlede tilskudsbehov for idrætten fra denne del af fritidsloven udgør ca. 180 mill.kr. (1973-niveau).

For fritidslovens tilskud til de centrale organisationer, § 100 (konsulenter) og § 101 (lederuuddannelse), konkluderer udvalget, at denne form for støtte bør øges og bevares under undervisningsministeriet.

I afsnit 5.1.5. foretages en gennemgang af kommunernes tilskud til idrætten og friluftslivet. Oplysningerne bygger på den af udvalget i december 1972 afgivne delbetænkning, kommuneundersøgelsen, samt på en i sommeren 1973 foretagen efterundersøgelse i 30 udvalgte kommuner. Der gengives i afsnittet en oversigt over de samlede kommunale tilskud, og kommunernes meget store andel af den totale investeringsaktivitet diskuteres på baggrund af de stærkt forværrede investeringsbetingelser som følge af den generelle kreditstramning. Herefter foretages en opgørelse af de kommunale udgifter fordelt såvel amtsvis som på de enkelte kommuner. Der sker en sammenligning mellem henholdsvis amter og de enkelte kommuner på grundlag af kriterier som bl.a. udgifter pr. indbygger, udgifter til idræt og friluftsliv i pct. af de samlede kommunale udgifter og idrætsudgifter pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst. Udvalget opregner nogle af de forskelle, der kan konstateres, og finder herunder grund til at påpege, at høje kommunale idrætsudgifter ikke nødvendigvis synes at være ensbetydende med særlig fordelagtige betingelser for idrætten i de pågældende kommuner, bl.a. fordi mange kommuner investerer i prestigebetonet byggeri.

Udvalget konkluderer, at kommunernes position som den centrale faktor i anlægsinvesteringerne bør forstærkes de kommende år, men at der samtidig bør fastlægges rammer for et samarbejde mellem det offentlige og brugerne (idrætten) f. eks. ved projekteringen af idrætsanlæg.

På baggrund af den af udvalget i 1973 foretagne efterundersøgelse af kommunernes udgifter er det konstateret, at de samlede kommunale udgifter

til idrætten og friluftslivet fra 1970/71 til 1972/73 er steget nogenlunde i takt med prisudviklingen, men at dette dækker over en betydelig stigning i driftsudgifterne og et fald i anlægsudgifterne. Denne udvikling forventes at fortsætte i 1973/74.

I afsnit 5.2. opgøres idrættens økonomiske egenindsats på baggrund af to af de undersøgelser, udvalget har ladet foretage, foreningsundersøgelsen og sektoranalysen. Der foreligger herigennem oplysninger om størrelsen af de midler, idrætten selv har tilvejebragt gennem sin indsats på foreningsniveau, d.v.s. kontingentindtægter, indtægter i forbindelse med entré, reklamer og foreningsarrangementer, leje- og reklameindtægter til kommunerne, udgifter betalt af medlemmer samt en økonomisk vurdering af den frivillige leder- og instruktørindsats. Tilsvarende oplysninger foreligger for den økonomiske egenindsats på organisationsplan.

I afsnit 5.3. sammenholdes idrættens økonomiske egenindsats med tilgangen af økonomiske ressourcer fra det offentlige. Det fremgår af opstillingen, at idrætten præsterer en økonomisk indsats svarende til det dobbelte af det beløb, som modtages fra det offentlige. Udvalget finder, at idrætten fortsat bør præstere en betydelig økonomisk egenindsats bl.a. gennem den frivillige leder- og instruktørindsats, fordi dette appellerer til engagement og medansvar, men skal på den anden side stærkt pointere, at det er nødvendigt med offentlig støtte især til den del af lederens arbejde, som vedrører det administrative og kontormæssige, fordi dette arbejde kan være en hæmsko for lederens initiativ på andre områder og mindske tilgangen til lederhvervet.

KAPITEL 6. IDRÆTSANLÆG

Kapitlet indeholder en gennemgang af idrættens anlægsside. Først gennemgås idrætsanlæggenes art, antal og ejerforhold. Derefter følger en oversigt over anlæggenes fordeling på amter og på kommuner, og i særlig grad analyseres fordelingen af indendørs idrætsareal, haller og fodboldbaner. De meget store forskelle mellem de enkelte kommuners facilitetsdækning omtales, og især gøres der opmærksom på de større byers dårlige forsyning med idrætsanlæg.

Udvalget peger på en lang række af de forhold, som er afgørende for behovet for idrætsanlæg. Dels omtales en række faktorer i forbindelse med de eksisterende anlægs antal, placering og standard, dels omtales en række faktorer, som har med selve samfundets udvikling at gøre. Det omtales, hvordan idrætsarbejdet hæmmes af for få, små eller dårligt indrettede faciliteter, og der gøres opmærksom på betydningen af, at idrætsfaciliteter også rummer mulighed for samvær af forskellig art ud over selve den idrætslige udfoldelse.

Med hensyn til retningslinjer for behovet for idrætsbyggeri kendes flere eksempler på faste normer i udlandet. Herhjemme anvendes sådanne normer ikke, men udvalget finder, at der bør udarbejdes retningslinjer for investeringer i idrætsanlæg og foreslår først og fremmest, at der skabes et formaliseret samarbejde mellem brugerne (idrætten) og bygherrerne (normalt kommunerne) til varetagelse af projekteringen af idrætsbyggeri. Dette samarbejde bør etableres såvel på lokalt som på centralt plan. Udvalget angiver en række konkrete opgaver for disse udvalgs arbejde.

KAPITEL 7. LEDERE OG INSTRUKTØRER

I afsnit 7.1. foretages en sondring mellem ledere og instruktører. Afsnit 7.2. beskriver idrættens lederforhold, og efter en definition og afgrænsning af lederbegrebet opgøres behovet for ledere samt størrelsen af den nødvendige årlige tilgang. Der gives en oversigt over ledernes aldersmæssige fordeling, og udvalget gør opmærksom på, at den konstaterede forskel i gennemsnitsalder mellem aktive og ledere bør søges modvirket først og fremmest gennem en intensiveret kursusvirksomhed rettet mod lederemner i aldersgruppen under 20 år. Ledernes erhvervsmæssige status omtales, ligesom den tid, de gennemsnitlig anvender på lederarbejdet. Udvalget påpeger, at lederhvervet er ulønnet, i mange tilfælde direkte omkostningskrævende for den enkelte, hvilket påfører idrætten en konkurrence om lederemnerne fra de former for ungdomsarbejde, hvor lederarbejdet honoreres. Udvalget gør dog opmærksom på, at væsentlige sider af idégrundlaget for dansk idræt hviler på, at lederarbejdet er ulønnet og derfor fortsat bør være det, men at der burde skabes mulighed for at fritage lederen for det mere kontorprægede foreningsarbejde. I forbindelse med selve lederuddannelsen finder udvalget, at det er vigtigt, at den kommende leder i videst mulige omfang uddannes til at forstå og leve op til sin holdningsdannende funktion. Med hensyn til uddannelsens opbygning og tilrettelæggelse foreslår udvalget en effektiv koordination ikke alene mellem idrætsorganisationerne indbyrdes, men også med det øvrige foreningsarbejde.

I afsnit 7.3. beskrives idrættens instruktørforhold. Betydningen af og kravene til instruktion omtales, og der foretages en nærmere definition og afgrænsning af instruktørbegrebet. Behovet for instruktion er stærkt afhængig af, hvilken gruppe af idrætsudøvere instruktionen rettes mod, og udvalget beregner behovet for instruktører på baggrund af en opdeling af udøverne i tre kategorier: motionister, konkurrenceudøvere og eliteudøvere. Med hensyn til instruktøruddannelsen finder udvalget det u hensigtsmæssigt, at idrætsorganisationerne ikke anerkender hinandens instruktøruddannelse. Der må etableres et samarbejde mellem organisationerne om grunduddannelsen, ligesom den videregående uddannelse af instruktører bør ske i samarbejde med de offentlige uddannelsesinstitutioner inden for området.

I afsnit 7.4. beregnes de samlede omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen. I dag finansieres kursusvirksomheden gennem henholdsvis tipslov, fritidslov, kommunale medlemstilskud samt deltagerafgifter. Udvalget finder, at ledere og instruktører bør have mulighed for at deltage i organisationernes uddannelse uden omkostninger for den enkelte, og at der i forbindelse med internatkurser bør åbnes mulighed for dækning af tabt arbejdsfortjeneste. Udvalget foreslår en opsplitning af støtten fra det offentlige til kursusvirksomheden, således at udgifter til administration og tilrettelæggelse af kurserne og udgifter til materialer dækkes gennem tipsmidlerne samt fritidslovens § 101. Kursusafgifter, udgifter til rejser samt til dækning af tabt arbejdsfortjeneste dækkes gennem en kommende fritidslov. De samlede omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen beregnes til ca. 51 mill. kr.

I afsnit 7.5, omtales gymnastik- og idrætshøjskolernes funktion i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen.

KAPITEL 8. ORGANISERET IDRÆT UDEN FOR HOVEDORGANISATIONERNE

Afsnit 8.1. omhandler idræt i skolen. Efter en kort historisk oversigt søger udvalget at redegøre for, hvorfor det er så vigtigt, at børn i den skolepligtige alder påvirkes til regelmæssigt at dyrke fysisk aktivitet. Herefter henvises til skolens målsætning for faget idræt, hvoraf det fremgår, at skolen vil varetage denne opgave, men udvalget finder, at den ikke vil kunne løses inden for den tid, der er afsat i timeplanen. Det foreslås derfor, at der i de forskellige skoleformer stilles mindst 3 ugentlige timer til rådighed for faget idræt, og at man desuden søger at motivere eleverne til regelmæssigt at dyrke idræt uden for skoletiden.

Afsnit 8.2. omhandler idræt for uddannelsessøgende. Udvalget beskriver de foranstaltninger, som tilsigter, at studerende kan få lejlighed til at dyrke idræt i forbindelse med deres studier, og der gøres endvidere opmærksom på faktorer, som kan retfærdiggøre en speciel hensyntagen til denne gruppe. Udvalget finder imidlertid, at uddannelsesinstitutioner m.h.t. idrætsanlæg bør tilgodeses gennem generelle normer for idrætsfaciliteter i forbindelse med byplanlægningen.

I afsnit 8.3. om sømandsidrætten gives først en kort oversigt over den hidtidige aktivitet på området. Derefter omtales idrætsanlæg i land, hvor de søfarende kan dyrke idræt, når skibet ligger i havn, og udvalget gør opmærksom på, at dette internationale problem bør løses nationalt ved, at det enkelte land sørger for at tilvejebringe de nødvendige faciliteter. Med hensyn til idrætsudfoldelse om bord i skibene finder udvalget, at alle større skibe bør udstyres med træningslokaler. Udvalget foreslår endvidere, at den idrætslige del af velfærdsarbejdet, selv om dette område næppe burde trækkes ud til selvstændig tilskudsgivning udefra, dog fortsat bør støttes gennem tipsmidlerne, samt at der i øget omfang bør sendes idrætskonsulenter til fremmede havne.

KAPITEL 9. IDRÆTTEN OG MASSEMEDIERNE

Kapitlet giver indledningsvis nogle statistiske oplysninger, der viser idrætsstoffets udbredelse i dagspresse, radio og TV. Dernæst behandles sportspressens betydning for idrætten, og der gøres opmærksom på den i mange tilfælde skadelige påvirkning af idrættens miljø, som udgår fra pressens behandling af stoffet. Udvalget finder det beklageligt, at pressens interesse for den motionsprægede og kulturelle side af idrætten helt står i skygge af interessen for eliteidrætten, der herved som massemediernes model bliver normskabende for befolkningens opfattelse af idrætten. Udvalget søger at pege på nogle årsager til sportspressens stofbehandling og peger også på idrættens ansvar, som bl. a. består i at arbejde på at få idrætten placeret i en kulturel, samfundsmæssig sammenhæng, som svarer til det arbejde, organisationerne søger at udføre.

Den påvirkning, som udgår fra radio og TV's behandling af sportsstoffet, har mange lighedspunkter med den, der udgår fra pressen. På afgørende

punkter er der imidlertid som følge af den direkte billedformidling forskelle. Specielt omtales TV's mulighed som formidler af propaganda og instruktion og TV's indflydelse på idrættens økonomi. Endelig anbefaler udvalget, at idrætten får forøget sendetid i radio og TV, og at denne benyttes til orientering og debat om idrættens placering i det samfundsmæssige og kulturelle mønster.

KAPITEL 10. IDRÆTTENS LÆGELIGE PROBLEMER

I kapitlet omtales de opgaver, som kan være genstand for et specielt samarbejde mellem idrætten og lægerne, f. eks. helbredsundersøgelser, forebyggelse af idrætsskader, diagnosticering og behandling af idrætsskader. Det omtales kort, hvordan en række andre lande har løst disse opgaver, og derefter omtales den fremgangsmåde, der har været fulgt herhjemme. Udvalget konkluderer, at idrætten ikke bør organisere eller bekoste almindelige helbredsundersøgelser af idrætsudøvere, hvorimod det må være idrættens opgave at medvirke til at samarbejde med lægerne om løsning af problemerne i forbindelse med diagnosticering og behandling af idrætsskader. Udvalget foreslår, at der oprettes nogle centrale idrætssklinikker helst inden for rammerne af de store undervisningshospitalet. Der bør endvidere på forskellige niveauer åbnes mulighed for en uddannelse af læger i idrætsmedicin. Endelig bør der på lokalt plan i begrænset omfang være adgang til lægeværelser først og fremmest med henblik på diagnosticering af idrætsskader.

KAPITEL 11. IDRÆT I ANDRE LANDE

I kapitlet foretages en sammenligning mellem idrætten i Danmark og i visse andre europæiske lande. Sammenligningen gælder områder som organisationsforhold, aktive idrætsudøvere, idrætsanlæg samt den støtte, som tilgås fra det offentlige. Kapitlet indeholder endvidere en skildring af opbygningen af det tværidrætslige internationale samarbejde, således som det har udviklet sig først på nordisk, senere på europæisk og i de seneste år på globalt plan.

KAPITEL 12. FRILUFTSLIVET

Kapitlet indeholder en kort beskrivelse af visse sider af friluftslivet og indledningsvis gives en skildring af friluftslivets organisering bl.a. til sammenligning med idrættens. Dernæst omtales vanskelighederne ved en nærmere bestemmelse af befolkningens behov for friluftsliv, fordi området i disse år er inde i en eksplosiv udvikling, som ikke alene kan dækkes gennem en udvidelse af de bestående rammer. I denne forbindelse omtales de bestræbelser, som er i gang for at få udarbejdet en rapport til analyse af udviklingen i det traditionelle friluftsliv samt til bestemmelse af de krav, som stadig nye forbrugergrupper vil kunne stille.

Kapitlet indeholder herefter en oversigt over de behov for støtte, som for friluftslivets vedkommende blev omtalt i forbindelse med fordelingen af tipsmidlerne. Det drejer sig om støtte til visse sider af campingbevægelsen, vandrerbevægelsen, småbådshavne, friluftsgårde, ridecentre og ridestier samt til langtursroning.

KAPITEL 13. BØRNE- OG UNGDOMSORGANISATIONERNE

Kapitlet giver en kort redegørelse for børne- og ungdomsorganisationernes virksomhed. Først omtales den organisatoriske opbygning og herefter gives en række oplysninger vedrørende aktiviteter, medlemmer, ledere og instruktører samt organisationernes faciliteter. Endelig skildres organisationernes økonomi, idet der er foretaget en opgørelse dels over den præsterede økonomiske egenindsats, dels over tilskuddene fra det offentlige. På baggrund af det samlede antal aktivitetstimer beregnes omkostningerne pr. aktivitetstime.

KAPITEL 14. SAMMENLIGNING MELLEM FORSKELLIGE FRITIDSSEKTORER

I kapitlet sammenlignes forskellige fritidssektorer: idrætten, børne- og ungdomsorganisationerne, aftenskolen, ungdomsskolen og ungdomsklubberne. Der foretages en sammenligning af antallet af beskæftigelsestimer, og omkostningerne pr. time angives. Endvidere foretages en sammenligning af fordelingen af henholdsvis den offentlige støtte, de private midler og værdien af den frivillige leder- og instruktørindsats inden for de enkelte sektorer.

Der foreligger mindretalserklæringer til afsnittene 4. 3. , 5.1.3., 5.1.6., 8.1. og 8.2.

1.3. DEFINITION OG AFGRÆNSNING

1.3.1. Idræt

Det kan være vanskeligt at give en præcist dækkende definition af ordet idræt. Det har som så mange andre ord skiftet betydning gennem tiderne, og selv i dag er der langt fra enighed om, hvilke aktiviteter ordet dækker.

I sin oprindelige nordiske betydning betegnede idræt gerning, handling og håndværk, specielt med henblik på tillærte legemlige og åndelige færdigheder. Brugen af ordet i betydningen dåd, bedrift og legemsøvelser, hvor konkurrencemomentet er det fremtrædende, er af nyere dato.

I en mere snæver betydning har idræt - nærmere betegnet fri idræt - tidligere været brugt om løb, (kapgang), spring og kast, øvelser, der i dag går under fællesbetegnelsen atletik.

For at undersøge, hvad begrebet idræt i praksis dækker, vil det være naturligt at se på hvilke aktiviteter de organisationer, der benævnes idrætsorganisationer, varetager. Ved f. eks. at gennemgå listen over de specialforbund, der er tilsluttet Dansk Idræts-Forbund, fremgår det, at en lang række meget forskellige former for fysisk aktivitet er repræsenteret (jvf. oversigten side).

Det synes at være den almindelige opfattelse, at idræt er noget, der udføres i fritiden for fornøjelsens og sundhedens skyld. Da yderligere det standpunkt i det væsentlige har været fastholdt inden for den organiserede idræt, at idrætsudøveren ikke må modtage betaling for at udøve sin idræt, er det derved fastslået, at idræt er en fritidsfornøjelse og ikke et erhvervsarbejde.

Inden for visse idrætsgrene, som virker særlig tiltrækkende på publikum, kan særlig fremragende idrætsudøvere imidlertid tjene penge på idrætten, altså

gøre idrætten til et erhvervsarbejde på linje med anden artistvirksomhed (f.eks. cirkusartister eller balletdansere). I så fald taler man om professionel idræt i modsætning til amatøridræt.

I daglig tale søger man endvidere at skelne mellem konkurrenceidræt og motionsidræt, omend det i mange tilfælde ikke er muligt at drage en skarp grænse mellem disse to begreber. Hovedparten af al idræt udøves - trods spillereglernes eller aktiviteternes konkurrenceprægede karakter - ud fra et decideret motionspræget og rekreativt sigte, hvor de opstillede regler netop kun tjener som drivkraft eller inspirationskilde for udfoldelsen. Principielt kan man måske sige, at i de tilfælde, hvor idrætsudøverens ikke træner specielt med henblik på at deltage i organiserede idrætskonkurrencer, er der tale om motionsidræt. Under begrebet motion hører ikke alene de former for fysisk aktivitet, der er repræsenteret inden for de forskellige idrætsorganisationer, men også enhver form for legemlig aktivitet, som udføres i fritiden for fornøjelsens eller sundhedens skyld.

1. 3. 2. Idræt eller sport

Medens man i Norden har søgt at bibeholde ordet idræt som en samlet betegnelse for en række rekreative, væsentligt konkurrencebetonede legemsøvelser, anvendes i de fleste andre lande ordet sport. Ordet sport er afledt af det gammelfranske ord desport, der betyder fornøjelse, og sport anvendtes i England omkring året 1500 om ridning, rævejagt til hest, falkejagt og kapløb. Da det var den engelske landadel, der udøvede disse fritidssysler, faldt det naturligt, at begreberne sportsmand og gentleman blev identiske. Dette gælder den dag i dag, når man betegner en person, der på værdig måde følger spillets regler, ikke giver op og er en fair modstander, som en rigtig sportsmand. I nyere tid er ordet sport mere og mere kommet til at omfatte det, vi i Norden forstår ved idræt, idet flere og flere idrætsgrene er blevet samlet under betegnelsen sport. Aviserne har sportssider, ikke idrætssider, og radio og fjernsyn "bringer sporten".

Når man i Norden så længe har søgt at bibeholde ordet idræt i stedet for den internationale betegnelse sport, skyldes det sikkert følelses- og traditions-mæssige grunde. Det har også været fremført, at der ligger noget andet og etisk mere værdifuldt i begrebet idræt end i sport. De forskellige øvelser udføres af idealistiske grunde for deres egen skyld, og den rent menneskelige dygtighed, den legemlige ydeevne er det væsentlige. Øvelserne udføres uden tanke på økonomisk vinding i modsætning til visse former for sport, der eksempelvis også omfatter trav og brevueflyvning. I sidstnævnte eksempel er det endda kun duen, der bruger kroppen. Endvidere har man hævdet, at idræt fortrinsvis betegner legemsøvelser, hvor alene udøverens styrke, udholdenhed og dygtighed er det afgørende, og hvor der ikke anvendes redskaber, eller hvis der bruges redskaber - disse da er standardiserede.

Uanset om man her i landet af traditionsmæssige årsager ønsker at bibeholde ordet idræt, må det konstateres, at ordet sport er ved at fortrænge idræt i daglig tale. Det skyldes dels det stigende internationale samkvem, dels at ordet sport ofte falder mere mundret end idræt, når det sammenføres med et andet ord f.eks. skisport eller svømmesport. Det kan f.eks. nævnes,

at flere af de idrætsgrene, der først er blevet officielt anerkendt de senere år og optaget i idrætsorganisationerne, sædvanligvis benævnes sport. Sammenfattende kan man sige, at idræt bruges mere eller mindre synonymt med sport, idet man dog må tilføje, at alle former for idræt kan benævnes sport, men ikke alle de aktiviteter, der går under betegnelsen sport, kan kaldes idræt.

1.3.3. Friluftsliv

Det er ikke muligt og tjener i øvrigt efter udvalgets opfattelse ikke noget formål at søge draget en skarp skillelinje mellem det, man traditionelt forstår ved idræt og det, man traditionelt forstår ved friluftsliv - så meget mere som en lang række aktiviteter i praksis dækker begge områder - f. eks. roning, sejlsport, ridning o.a.

En meget stor del af den organiserede idræt foregår således udendørs under forhold, som er karakteristiske for det område, som betegnes friluftslivet. Det gælder konditionstræningen inden for næsten alle idrætsgrene, det gælder mange af de store motionsarrangementer og fremfor alt den stigende trim-aktivitet. Man finder dog ikke derfor nogen anledning til at benævne disse aktiviteter som friluftsliv, idet dette begreb traditionelt omfatter en række andre aktiviteter - organiserede og ikke organiserede - som i større eller mindre grad er præget af fysisk rekreativ aktivitet uden konkurrencebetonet islæt.

Eksempelvis skal nævnes ungdomsorganisationernes virksomhed, lejrskoleophold o. lign. , mere hobbypræget friluftsliv som jagt, fiskeri, studier af plante- og dyreliv m.m. , og endelig en række andre former for friluftsliv, som karakteriseres ved, at de alene har rekreative formål og normalt dyrkes uorganiseret, f.eks. camping, badning, solbadning o. s.v.

1.3.4. Afgrænsning af idræt og friluftsliv

Sammenfattende kan man sige, at efter nutidig dansk sprogbrug kan idræt defineres som fysisk aktivitet, ofte med et konkurrencebetonet element, udført i fritiden for fornøjelses eller sundheds skyld. Denne form for fysisk aktivitet vil som regel være af en anden art end den, det daglige arbejde medfører og stille større og andre krav til organismen end dem, tilværelsen i al almindelighed udsætter den for. Det lader sig ikke gøre at drage en skarp grænse mellem konkurrenceidræt, hvor det drejer sig om at opnå de størst mulige præstationer med det formål at sætte rekorder eller vinde over en modstander, og motionsidræt, hvor konkurrencemomentet er underordnet eller helt mangler.

Som det vil fremgå af det efterfølgende, vil udvalget se det som sin opgave såvel at beskæftige sig med den organiserede idræt - herunder den af idrætsorganisationerne ledede idræt for personer, der ikke er medlemmer af en idrætsforening f.eks. motionsaktiviteter som trim - som også aktiviteter uden for organisationerne, f.eks. kommunale arrangementer. Endvidere

med forskellige former for friluftsliv - i særlig grad, hvor dette har berøringsflader til idrætten.

Det er vigtigt for udvalget at påpege, at idrætten og friluftslivet udgør en bred folkebevægelse dækkende et meget vidt område af betegnelser fra elite-, top- og stjerneidræt, motions-, masse og folkeidræt, firma- og institutionsidræt til forskellige former for friluftsliv. - Aktiviteter, som kan udøves af det altovervejende flertal af mennesker i alle aldre og af begge køn - uanset den enkeltes fysiske eller sociale forudsætninger - og med den intensitet og ambition, som den enkelte synes om.

Kapitel 2

IDRÆTTENS BETYDNING

AFSNIT 2.1. IDRÆTTEN I DET KULTURELLE MØNSTER

2. 1. 1. Idrætten som folkeopdrager

Det var teologerne, der tog initiativet til anvendelse af idrætten i nyere tids folkeopdragelse. Den tyske teolog J.C.F. Gutsmuths hovedværk "Gymnastik für die Jugend" udgivet i 1793 inspirerede den unge danske teologistuderende Frantz Nachtegall til - i starten af det 19. århundrede - at gå igang med et pionerarbejde for udbredelse af gymnastikken. De første skridt blev taget ved at indføre legemsøvelse på en række københavnske skoler.

Gutsmuth havde i forordet tilegnet sin bog til "Hans kongelige højhed kronprins Frederik af Danmark, menneskerettighedernes forsvarer ved Bælt og Senegal". Kronprins Frederik havde ved ophævelsen af stavnsbåndet i 1788 været én af hovedkræfterne i bondefrigørelsen. Det skulle vise sig, at den danske regering også på gymnastikkens område gjorde Danmark til et foregangsland. Gutsmuth kunne i forordet til sin 2. udgave af "Gymnastik für die Jugend" skrive, at "den vise danske regering - i forståelse af hvilken umådelig skat et oplyst og dygtigt folk er - var den første, der har indsat den forsømte legemsopdragelse i sin ret, og København den første by i Europa, der offentligt har taget gymnastikken under sin beskyttelse".

Som den første i verden gjorde Skoleloven af 1814 legemsøvelse obligatorisk i alle danske almue- og borgerskoler - forudsat, at der var lærere til at undervise i faget; og med lovanordninger i 1828 og 1831 blev legemsøvelser også indført i lærde skoler, seminarier, latinske skoler o. s. v.

I 1828 kom Nachtegall's "Lærebog for gymnastik for almue- og borgerskoler i Danmark", som stort set byggede på Gutsmuths øvelsesstof. Nogle af øvelsesområderne vil næppe i dag betragtes som henhørende under gymnastik, f.eks. emner som optræden under brandfare, vågen og fasten, øvelse i at læse højt og øvelser for sanserne eller emner som håndarbejde og forskellige lege.

Nachtegall skrev: "Først for fremtiden, der høster frugten af fortidens arbejder, er det forbeholdt at erkende gymnastikkens hele værd, og i følelsen heraf vil den velsigne monarken, som kraftigt nedbrød de skranker, der længe modstod en så gavnlig sags fremme".

Da kongen døde i 1839 dalede regeringens interesse for gymnastikken, og ved Nachtegall's død i 1847 mistede den sin organisator og drivende kraft. Selv om regeringen stadig viste sagen en vis interesse, og Nachtegall's efterfølgere var dygtige og energiske mænd, så var de store fremskridts tid forbi, og kampen for at skabe almindelig forståelse og overvinde modstand blev hårdere.

Tilbageslaget varede imidlertid kun kort. Allerede 10 år efter genoplivedes den stærke interesse for gymnastikken - denne gang dog ikke på regeringens initiativ, men på baggrund af to folkelige institutioner: skytteforeningerne og folkehøjskolen.

I 1861 grundlagdes den organiserede idræt i Danmark ved oprettelsen af de første skytteforeninger. Disse foreninger blev oprettet ikke kun med det formål at danne en "skytteforening"; men opfattedes som et hjælpemiddel i det oplysningsarbejde, som udsprang af den fri forfatning af 1849. Organisationen var fra starten stærkt nationalt præget, hvilket yderligere forstærkedes efter nederlaget i 1864 - formuleret i mottoet: "Slesvigs land genvunden, det er kampens mål".

Skytteforeningerne voksede op sammen med den danske højskole, som de fik en nær tilknytning til. Højskolefolk så i skytteforeningernes aktivitet et udgangspunkt for et samarbejde om at styrke ungdommen både legemligt og åndeligt - og dermed bygge Danmark stærkt og sundt.

For idrætten betød denne tilknytning, at idrætsarbejdet fik et sigte, som rakte ud over selve den idrætslige aktivitet. Sigtet gjaldt det hele menneske, dets udviklings- og udfoldelsesmuligheder i fællesskabet. Højskolen dækkede gennem sin delingsføreruddannelse idrættens behov for en leder- og instruktøruddannelse og førte herigennem højskolen og dens syn på ungdomsarbejde ud i foreningerne, hvorved foredragsvirksomhed, foreningsaftener, amatørteater o. lign. blev faste programpunkter i foreningernes arbejde. Især på landet blev idrætsforeningen midtpunkt for det sociale og kulturelle samvær i sognet. I byerne bevirkede det mere differentierede udbud af aktivitetsmuligheder for befolkningen, at idrætsforeningernes arbejde hovedsagelig begrænsedes til at varetage selve den idrætslige udfoldelse.

2. 1.2. Den folkelige gymnastik

Den gymnastik, som først fik betydning for større kredse af befolkningen, kom til Danmark i 1884 via Vallekilde Højskole, inspireret af svenskeren Per Henrik Ling.

Gymnastik indtil da havde almindeligvis været præget af en sammenhæng med militære øvelser eller af svære redskabsøvelser, som krævede særlige forudsætninger. Lings gymnastik gav enhver med lidt god vilje en reel chance for at være med. Den passede godt til højskolernes arbejde, fordi dens målsætning sigtede mod skønheden, rank holdning og legemlig harmoni, en målsætning, hvor det mere gjaldt den enkeltes udvikling og præg end opøvelsen af store færdigheder. Via højskolernes delingsføreruddannelse spredtes Lings gymnastik gennem skytteforeningerne ud over landet til de enkelte sognes forsamlingshuse eller "øvelsesshuse", som byggedes i denne tid. Lings gymnastik, "den svenske", blev heftigt angrebet af den tidligere gymnastiks folk, som noget fortørnede beskyldte de "selvgode højskoler" for at ville fortrænge de fortrinlige militære gymnastiklærere, som havde gjort et stort arbejde for at udbrede den "gode danske" gymnastik. Ved århundredeskiftet havde de "danske" skilt sig ud af skytteforeningerne som organisationen Dansk Gymnastikforbund med særligt tilhold i byerne og med vægten på redskabsgymnastik og konkurrence.

Det var i første omgang skyttebevægelsen og gymnastikken, der blev de store folkebevægelser, mens de andre former for idræt mere var forbeholdt en snævrere kreds.

Der er næppe tvivl om, at modsætningen mellem de to gymnastikopfattelser har fået særlig farve af Estruptidens politiske klima og for den sags skyld af de forudgående politiske rørelser på landet. Højskolernes gymnastik kunne give bondekarlene den rankhed og frihed, som måtte følge med deres sociale og politiske rejsning mod byerne og embedsmændene. Så sent som i 1921 kan man i "Ungdom og Idræt" læse en beretning om et gymnastikstævne i København, hvor Niels Bukhs landbogymnaster til beretterens store fryd "helt agterudsejler" byernes idrætsgymnaster især i behændighedsøvelserne, hvor man ellers tidligere trak på smilebåndet ad bondekarlene. Også gymnastikken hørte med i bondestandens politisk - sociale kamp for ligeret og anerkendelse i slutningen af forrige århundrede. Dette forklarer måske Christen Bergs udtalelse om, at hvis den lingske gymnastik blev taget til hjertet af kvinderne, ville den dag, da de fik valget, snart være nær.

Der blev i højskolerne og de danske skytteforeningers gymnastik lagt vægt på modstanden mod konkurrencementaliteten. Ved de 3 olympiske Lege i 1912 i Stockholm præsenterede man, ved siden af et mindre "konkurrencehold" på 30 mand, to store massehold med 150 piger og 350 karle fra hele landet, som en protest mod stjernedyrkelsen og De olympiske Leges jagen efter rekorder. Daværende gymnastikinspektør K.A. Knudsen sagde senere om kvindegymnastikken, at den "mindre let (end mandsgymnastikken) kommer ind på elitegymnastikkens afveje, altså ikke står i fare for at overskride grænsen for det alment menneskelige, det sandt folkeopdragende". Fra kvindegymnastikkens ledere stammer citater, som måske i dag kan lyde noget højstemt, men alligevel belyse, hvorfor gymnastikken især blev et vigtigt led i et kulturmønster. De ledende gymnastikpædagoger så ikke blot deres gymnastik som en nødvendig motion for stive kroppe, men som en vej til at frigøre det enkelte menneske - dets krop - fra det daglige arbejdes stive former og derigennem dets sjæl fra samme arbejdes forsnævring og indelukthed. Hvis almue opfattes som det samme som fortrykte og underkuede mennesker, uden selvtilid og dermed uden menneskeligt overskud til at engagere sig i noget, så skulle gymnastikken frigøre denne almue og skabe ranke, frigjorte mennesker med holdning, ansvar og engagement eller forpligtethed. Gymnastikken skulle give de unge mod på livet og lyst til at gøre noget. "Gymnastikken skal skabe frie mennesker forpligtet i en større helhed".

Ikke alle "delingsførere" magtede naturligvis denne opgave fuldt ud. Men det har været afgørende for det foreningsliv, som bar gymnastikken, at dets ledere ikke nøjedes med den fysiske træning, men at de selv eller i hvert fald deres uddannelse var præget af et menneskeligt grundsyn og en holdning, som gjorde det naturligt, at gymnastikken var et led i et menneskeligt samfundsengageret fællesskab, der i bedste fald rakte ud over sognets og landets grænser.

2.1.3. Kultur og vaner

Det fremhæves ofte, at idræt er en del af kulturlivet, og i denne forbindelse anvendes begrebet "kulturliv" på samme måde, som det anvendes f.eks. ved beskrivelsen af livet i det forrige århundrede eller tidligere.

"Kulturlivet" således forstået er folks handlingsmønster i hjem og på arbejdsplads, i fritiden, dagligdagen og ved højtider. Kulturhistorikeren Hartvig Frisch kaldte kultur for vaner, og "kulturlivet" er i denne forstand folks vaner på alle områder. Man taler om borgerkultur og bonde- eller almuekultur.

Gennem studiet af folks vaner kan man få noget at vide om, hvad folk tænkte og troede på. Anvendes f. eks. udtrykket "fornem almuekultur" tænkes der ikke blot på almuens tilfældige vaner, men udtrykket dækker en vurdering af dens livsstil, livsmønster - og sammenhængen mellem dette og dens daglige brugsting. De bedste eksempler på god almuekultur er dem, der klarest giver udtryk for denne sammenhæng mellem, hvad almuen gjorde, og hvad den troede og tænkte. Det, der i denne forstand hører til kulturlivet, er de ting, handlinger, vaner, der bedst viser sammenhængen i en livsstil eller et livsmønster, - d.v.s. sammenhængen mellem handlinger, tanker, tro og idealer. Skal man i dag foretage en vurdering af en tidligere tids kultur, kan man derfor ikke blot foretage en ukritisk registrering. Der må ske en sortering; vurderingen sker efter en målestok, som nok er svær at præcisere, men alligevel er en klar fornemmelse hos de fleste. Det har ikke - og bør ikke - have noget at gøre med finkultur med stort K; men det har måske noget at gøre med menneskelige værdier, med ægthed og sammenhæng. Den folkelige gymnastik, som den er beskrevet ovenfor, er derfor et godt eksempel på en del af kulturlivet på landet fra slutningen af forrige århundrede og op til i dag.

Spørgsmålet er da, om idrætten som sådan på samme måde er et eksempel på en del af kulturlivet i dag.

Idrætten er jo unægtelig en del af folks vaner, men det, der må tages stilling til, er, om de tanker og idealer, som præger idrætten i dag, på samme måde som den folkelige gymnastik afspejler et kulturliv - et livsmønster, som idrætten selv kan stå ved.

Idrætten er naturligvis først og fremmest karakteriseret ved selve den fysiske udfoldelse. Herudover tillægges den imidlertid normalt en række følgevirkninger, som - selv om de i praksis næppe kan isoleres hver for sig - skematisk kan opstilles i seks punkter. Den tillægges:

1. en sundhedsbefordrende effekt (såvel fysisk som mentalhygiejnisk forebyggende og helbredende),
2. en opdragende effekt (respekt for en modstander, samarbejde i en gruppe, efterleve såvel skrevne som uskrevne love, lære at kæmpe, d.v.s. anvende sine ressourcer o.s.v.),
3. en virkning som fritidsbeskæftigelse (løsning af et socialt problem såvel i forbindelse med beskæftigelsen af unge som i forbindelse med hele befolkningens fritidsanvendelse),
4. en uddannelsemæssig effekt (arbejdsmetode, problemløsning, samarbejde, skoling i demokrati o. s. v.),
5. en underholdningsmæssig effekt (for tilskuere)

og endelig skaber den

6. en samværssituation (både mellem foreningens medlemmer og med andre foreningers medlemmer).

Idrætten er altså andet og mere end slet og ret fysisk aktivitet. Men netop som fysisk aktivitet har den i dag fået en betydning, som den ikke tidligere har haft, fordi det moderne velfærdssamfund i så ringe udstrækning er baseret på, at en fysisk indsats er nødvendig. Idrætten bliver hermed en slags modstykke til den daglige tilværelses fremherskende inaktivitet. Men selv som fysisk aktivitet betragtet er idrætten ikke kun et spørgsmål om motion. Den umiddelbare glæde ved at bruge sin krop i idræt har en række kvaliteter fælles med børns leg og med legens væsen.

Det centrale ved idrætten i denne forbindelse er, at den ligesom legen kan have en virkning, som kun vanskeligt lader sig definere eller forklare rationelt, men som griber langt ind i det psykiske og i det endnu ikke klart videnskabeligt belyste område, hvor det fysiske og det psykiske gensidigt påvirker hinanden - det psykosomatiske.' Ligesom legen rummer idrætten en række undefinerbare oplevelser alene eller sammen med andre: Legen med bolden - det rene spark - den fuldendte balance - den inciterende rytme - den perfekte kombination - eller drømmen herom.

Den fysiske aktivitet hænger således nært sammen med den psykiske virkning - og tilsammen kan effekten være både fysisk og mentalhygiejnisk forebyggende eller helbredende. Det er denne sammenhæng, der gør idrættens opdragende effekt til et led af afgørende betydning, og som bl.a. forklarer dens dominerende rolle som fritidsbeskæftigelse.

Inden for idrætten har det altid været forsøgt at få udøverne til at lege efter bestemte regler, normer og idealer. Dette har naturligvis været gjort ud fra ønsket om at opdrage udøverne til at efterleve visse idealer, som den vestlige kulturkreds har sat i højsædet. Måske har det også været gjort, fordi man frygtede, at uden begrænsninger i udfoldelsen ville den spontane omgangsform blive uudholdelig.

Denne opdragende effekt, som idrætten rummer, kan f.eks. illustreres gennem den erklæring om idræt, som International Council of Sport and Physical Education (ICSPE) i samarbejde med UNESCO har udarbejdet - efter at de implicerede regeringer og organisationer er blevet rådspurgt. Erklæringen omhandler idrættens formål, værdier, krav m.v. eller rettere: Den lader ingen tvivl tilbage om idrættens idealer, hvorfor den citeres i sin helhed.

"ERKLÆRING OM IDRÆT

Idræt:

1. Enhver fysisk aktivitet, som har karakter af leg (spil) og som medfører en kamp med sig selv eller med andre, eller en konfrontation med naturens elementer, er idræt.
2. Hvis denne aktivitet medfører konkurrence, må den altid udøves i en ånd af idrætsmæssig optræden. Der findes ingen sand idræt uden forestillingen om "fair play".
3. Defineret på denne måde er idrætten et betydeligt middel i opdragelsen.

Formål:

1. Loyalitet under konkurrence er en garanti for at de værdier, som etableres på en idrætsplads, er ægte. Den forlener idrættens verden med en menneskelig egenskab.
2. Idræt opmuntrer mennesker til at mødes i en atmosfære af glæde og oprigtighed. Den sætter dem i stand til at lære hinanden at kende og respektere hinanden på en mere fuldstændig måde og vækker en følelse af solidaritet i dem og en sans for ædle og uselviske handlinger.
3. Et idrætshold er som en familie. Den sympati og menneskelige varme, som enhver burde finde i den, det venskab, som kan fremgå af idrætskonkurrencer, er hemmeligheden bag dens eksistens (egentlig: som får den til at hænge sammen).

Menneskets udvikling gennem idræt:

1. Når den tilpasses til individets specielle behov og evner, er idræt en kilde til sundhed og ligevægt.
2. Idræt opmuntrer mennesket til at handle og deltage på et område, som ligger uden for hverdagslivets fornødenheder. Den udvikler dets sans for initiativ og ansvarlighed.
3. Idræt giver mennesket lejlighed til at kende, udtrykke og overgå sig selv. Den sætter ham i stand til at disciplinere sin handling og forøge sin effektivitet. Den befrier ham for visse fysiske begrænsninger, og derved afslører den en frihed for ham, som for ofte overses, nemlig "fysisk frihed".
4. Som en faktor ved individuel udvikling og som en væsentlig del af enhver samfundsstruktur bidrager idræt til menneskelig fremskridt.

Alles ret til at drive idræt:

1. Idræt bør være integreret i ethvert uddannelsessystem. Den er nødvendig for de unges ligevægt og fulde uddannelse og forbereder dem på den sunde brug af deres fritid, når de bliver voksne.
2. Ethvert forsøg på at begrænse adgangen til idrætslivet af racemæssige, politiske eller religiøse grunde, eller på at etablere nogen som helst form for forskelsbehandling, er uforenelig med idrættens ånd.
3. Enhver idrætsmand skal respekteres for egne færdigheder i sin idræt, uanset fra hvilket socialt milieu han kommer.
4. Idrætsfaciliteter må være tilstrækkelige til at sætte enhver person i stand til at udøve sin foretrukne idrætsgren under gunstige vilkår.

En idrætsmands forpligtelser:

1. Idrætsmanden må adlyde reglernes ånd og bogstav fuldstændig loyalt.

2. Idrætsmanden må respektere sine modstandere og kampens officials før, under og efter konkurrencen. Han må under alle forhold iagttage en korrekt holdning over for publikum.
3. Idrætsmanden må altid bevare sin selvkontrol, sin ro og værdighed. Han sætter al sin styrke ind på at sejre, men er i stand til at undgå den modløshed, som måtte følge af fiasko, eller den forfængelighed, som måtte opstå af succes. Hans bedste belønning er det velbefindende og den glæde, som er resultatet af hans anstrengelser.

Idrætslederens pligter:

1. Lederen konfronteres med en opgave bestående af fysisk og moralsk opdragelse; han må vise sig værdig til dette ansvar. Han har i særdeleshed den opgave at bevare amatøridealet, uden hvilket idrætten ville miste en af sine væsentligste værdier.
2. Lederen må være sig det frivillige idrætsarbejdes sociale og kulturelle natur bevidst og må forsøge at skabe en bred basis af solidaritet, som går ud over idrætsinteresser alene i de områder, han leder.
3. Lederen må i sit arbejde altid være præget af idealet om at fremme menneskelig udvikling gennem idræt. Han må tilse, at fair play respekteres af alle og således befordre idrættens mål, nemlig at tjene humanisme og fred."

En erklæring som denne kan hos mange vække en vis modvilje, dels fordi den med så stor sikkerhed tør operere med en række svært definerbare idealer for den menneskelige holdning, for det menneskelige samvær, dels fordi den måske på en række punkter har karakter af fjernhed fra denne (idræts)verdens realiteter. Men den illustrerer en vilje inden for idrætten til at skabe nogle idealer - et livsmønster, der ligesom for den folkelige gymnastiks vedkommende berettiger den til en plads som en kulturskabende faktor.

På den anden side kan det vel siges, at der i visse dele af eliteidrætten trives et mønster, hvor ønsket om at vinde for enhver pris kan nedtromle de ovenfor citerede idealer om respekt for skrevne og uskrevne spilleregler, om respekt for med- og modspillere, fair play, samarbejde m. m. Gennem massemediernes bliver både eliteidrættens positive og negative sider en del af dagligdagen for mange, men dens uheldige sider kan blive forstærket gennem massemediernes interesse for stjernedyrkelse, resultater og sejre.

Det ligger nært for at antage, at sådanne uheldige tendenser i visse dele af eliteidrætten - især for de populære idrætsgrenes vedkommende - og som oftest uden om idrættens egne ledere og deres ønsker - gennem aviser, radio og TV direkte kan komme til at danne mønster for de mange.

Uanset manglende eksakt viden på dette felt er det klart, at der ligger et enormt ansvar på idrættens ledere og instruktører. Gennem deres holdning og indstilling kan de have en væsentlig indflydelse på idrætsudøverne - også som eventuel modvægt mod de ovennævnte uheldige tendenser.

Selve den fysiske eller idrætslige aktivitet kan altså som nævnt ikke løsrives fra idrættens miljø og dets opdragende effekt. Det er i det daglige arbejde og samvær på idrætspladsen, at lederens og instruktørens indsats skal

gøres, og den pågældendes holdning vises. Men erfaringerne har vist, at muligheden for at supplere idrætten og dens foreningsliv med andre aktiviteter kan virke berigende på foreningsmiljøet, og at dette ofte vil være en betingelse for at et positivt miljø kan skabes omkring idrætten.

Det er derfor også af afgørende betydning, at der skabes de rette muligheder for et samvær omkring idrætsudøvelsen - både lokale- og tilskudsmæssigt.

Det faktum, at idrætten har en så betydelig tiltrækningskraft på det moderne menneske, siger ikke i sig selv noget om kvaliteten af idrættens miljø. De idealer, idrætten officielt vedkender sig, garanterer næppe heller alene en tilsvarende efterlevelse i praksis. Men der ligger umådelige muligheder for idrætten som folkebevægelse til at præsentere et livsmønster, som vil kunne være berigende for de fleste af deltagerne.

Sammenlignet med tidligere er idrætten i dag nok snarere vendt mod opfyldelse af den enkeltes behov for trivsel end mod forsøget på holdningsdannende påvirkning. Idrætten vedkender sig f. eks. snarere funktionen som fritidstilbud end funktionen som skaber af et nyt ideologisk system. Der har i de senere år været en tendens til i større udstrækning at betragte idrætten ud fra et sundheds- og socialpolitisk sigte, som en oase, hvor mennesket kan hente rekreation (genskabelse). Hermed være dog ikke sagt, at idrættens holdningsdannende funktion er neutral.

Bortset fra det sociale beskæftigelsesarbejde med børn og unge, der kan være vigtigt nok, må idrætten være forpligtet til at placere sit medspil på de politiske, samfundsmæssige og kulturelle områder. Den folkelige tradition i idrætten bør formidle idræt til alle og har herunder en række rent idrætslige opgaver, som skal løses bedst muligt. Men sådanne opgaver kunne strengt taget varetages også af andre, f. eks. offentlige instanser, og det er således ikke det, der karakteriserer en folkelig idræt. Det er derimod et engagement i det, der sker i samfundet og imellem mennesker. Karakteristisk ved bestræbelser på at gøre "almuen til ranke, frigjorte mennesker" eller sagt mere nutidigt, gøre mennesker aktive og medansvarlige. Karakteristisk ved at deltage i den samfunds- og tilværelsesdebat, der altid må føres. Karakteristisk ved ikke at være til for idrættens skyld, men for deltagernes. Karakteristisk ved at vedkende sig opdragende, pædagogiske og udviklende opgaver over for mennesker.

Afsnit 2.2. IDRÆTTENS SUNDHEDSMÆSSIGE BETYDNING

2.2. 1. Idrættens krav til organismen

De mange forskellige former for idræt, der udøves i dag, stiller yderst forskellige krav til udøveren. F.eks. kræver kast, spring og vægtløftning størst mulig muskelkraft i ganske kort tid. Altså muskelstyrke og hurtighed. Øvelserne er imidlertid af så kort varighed, at de kun i meget ringe grad belaster åndedræt og kredsløb. Noget lignende gælder sprint, omend aktivitetens varighed er længere og derfor stiller større krav til musklernes energireserver. Åndedræt og kredsløb forøges ikke væsentligt under selve øvelsen, men først umiddelbart efter. Efterhånden som idrætsøvelsen bliver af længere varighed,

må musklerne nødvendigvis have tilført ilt og energigivende stoffer, idet den væsentligste energiudvikling i musklerne ved længerevarende arbejde sker ved en forbrænding af kulhydrat (sukkerstof) og fedt. Længerevarende idrætspræstationer af stor intensitet belaster derfor i særlig grad åndedrætsorganer og hjerte. Samtidig vil de også træne disse.

Man kan beregne, hvor stor legemets energiomsætning er ved at måle den stigning i iltoptagelsen, et fysisk arbejde forårsager. Herved får man også et udtryk for, hvor store krav en bestemt idrætspræstation stiller til organismen, specielt til åndedræt og kredsløb. Skal man imidlertid vurdere, hvor stor en belastning et bestemt fysisk arbejde udsætter organismen for, må man kende vedkommende persons størst mulige iltoptagelse, idet belastningen af organismen i første række afhænger af, hvor stor iltoptagelsen er i forhold til maksimum.

Den maksimale iltoptagelse er meget forskellig fra person til person og kan hos store, veltrænede personer nå op over 7 liter pr. minut. Før puberteten er der ingen sikker forskel i iltoptagelsen mellem piger og drenge. Men efter dette tidspunkt er kvinders kapacitet gennemsnitligt 70-75 procent af mænds. For begge køn er der et toppunkt ved 18-20 års alderen efterfulgt af en gradvis nedgang i den maksimale iltoptagelse. Foretagne undersøgelser viser, at den maksimale iltoptagelse i 65-års alderen er ca. 70 procent af, hvad den er for en person på 25 år.

2.2.2. Træning

Ved træning forstås en systematisk opøvelse af organismen med det formål at forbedre en eller anden evne eller færdighed. Man kan f.eks. opøve evnen til at optage og transportere ilt, det benævnes konditionstræning. Man kan optræne musklernes styrke, det benævnes styrketræning, og man kan optræne evnen til at udføre fint koordinerede bevægelser, hvilket benævnes specialtræning eller teknisk træning. Specialtræning eller teknisk træning skal ikke omtales nærmere i denne forbindelse.

Samtidig med at arbejdssevnen bliver større, sker der som regel også det, at en given arbejdspræstation kan udføres mere økonomisk end tidligere. Endvidere er det karakteristisk for den trænede organisme, at arbejdet ikke fremkalder så store ændringer i organismens indre miljø som tidligere. Denne tilpasning til øgede arbejdspræstationer sker ved, at organerne gennem træningen undergår visse ændringer i struktur, kemisk sammensætning og funktionsmåde. Endvidere bliver samspillet mellem de forskellige funktioner bedre.

Ved systematisk træning gennem tilstrækkelig lang tid kan man drive organismens ydeevne op til et vist højdepunkt. Hvor gode idrætsresultater, der kan opnås gennem træning, afhænger af træningens intensitet og varighed samt af idrætsudøverens medfødte anlæg, køn og alder.

Konditionstræning. Ser man bort fra de idrætsgrene, der som f.eks. kast, spring, og vægtløftning er så kortvarige, at ilttilførelsen til musklerne under idrætspræstationen er uden betydning, vil en god kondition være udslagsgivende for det opnåede resultat, når det drejer sig om idrætsgrene af lidt længere varighed. Også ved den typisk motionsprægede træning, hvad enten det gælder

børn, ældre eller rekonvalescenter, vil konditionstræningen være det centrale. For at træne konditionen (evnen til at forsyne de arbejdende muskler med ilt) må store muskelgrupper arbejde ret intensivt gennem længere tid. Spørgsmålet er blot, hvor intensivt træningsarbejdet skal være, og hvor længe det skal gennemføres. Herom hersker der stadig ikke enighed, men man kan skelne mellem to forskellige principper nemlig intervaltræning og distancetræning. Ved intervaltræningen lader man personen arbejde intensivt op til 80% af hans maksimale iltkapacitet i 3 til 5 minutter med lige så lange hvilepauser eller pauser med let arbejde. Ved distancetræningen er arbejdsintensiteten lavere, men til gengæld er arbejdstiden betydeligt længere: 30 til 60 minutter eller mere. Fordelen ved distancetræningen fremfor intervaltræningen skulle være, at distancetræningen kun stiller krav til iltningprocesserne i musklerne og derfor ikke skaber ubehag ved dannelse af mælkesyre. Mælkesyren dannes ved utilstrækkelig ilttilførsel til arbejdende muskler. For konkurrenceidrætsudøvere vil en kombination af de to træningsformer sikkert være det hensigtsmæssige, således at den mest belastende træningsform, nemlig intervaltræningen, kommer sidst i træningsperioden. For motionister bør distancetræningen være det egentlige.

Styrketræning. Ønsker man at træne musklernes styrke og gøre sener og led-bånd stærkere, lader man musklerne trække sig sammen under stor modstand i ganske få sekunder med indskudte hvilepauser af få sekunders varighed. Denne træningsform stiller ikke væsentlige krav til kredsløbet og kan derfor også med fordel anvendes af motionister, der har behov for at få visse muskelgrupper trænet op, ligesom den finder udstrakt anvendelse inden for genoptræningen af patienter.

Måling af konditionen. Når man i daglig tale anvender ordet testning, mener man den bestemmelse af konditionen, som giver udtryk for, hvor megen ilt personen kan transportere fra indåndingsluften ud til de arbejdende organer. Da en stor person alt andet lige kan optage mere ilt end en lille, korregerer man den maksimalt optagne ilt for legemsvægten. Endvidere vil evnen til at optage ilt være afhængig af alder og køn, hvorfor der også korrigeres for disse faktorer. Et udtryk for en persons kondition vil da være det antal milliliter ilt, vedkommende maksimalt kan optage pr. kilo legemsvægt. Da kredsløb og åndedræt stiger med øget belastning, og denne stigning er afhængig af træningstilstanden, kan man indirekte bestemme konditionen ved at undersøge, hvor meget pulsfrekvensen stiger under en given arbejdsintensitet. Jo mere den stiger, jo ringere er individets kondition.

Træningens intensitet og varighed. For at opnå topresultater skal træningen være helårlig, men sådan tilrettelagt, at topformen indfinder sig på de tidspunkter, hvor de mest betydningsfulde konkurrencer finder sted. Det vil bl. a. sige, at den mest anstrengende træning lægges hen mod slutningen af træningsperioden. Al træning bør ske i et gradvis stigende tempo såvel med hensyn til arbejdets intensitet som varighed. Den mindre belastende distancetræning, hvor idrætsudøveren ikke presser tempoet så højt op, at arbejdet ikke stadig kan foregå ved iltningprocessen, ligger fortrinsvis i begyndelsen af træningsperioden. Det gode træningsresultat afhænger i første række af, at træningen

ikke giver længerevarende træthed, end at personen føler sig udhvilet ved næste træningstimes begyndelse.

Spørgsmålet om, hvor mange timer en topidrætsudøver skal træne daglig, er generelt uafklaret, men svaret afhænger bl.a. af, hvilke idrætsformer, det drejer sig om. For løb og roning f. eks. angives der fra et par timer op til 6-7 timer om dagen. Der er meget, der tyder på, at flere timers daglig træning er nødvendig for i dag at opnå resultater i verdensklasse.

Drejer det sig om motionister, der er kommet op i årene og ikke har dyrket idræt i mange år, vil man ikke sigte mod at opnå de store idrætsresultater. Motionisterne dyrker idræt for deres fornøjelses skyld og for at opretholde en vis passende muskelstyrke og kondition. Man regner med, at en halv times træning 3 gange om ugen er det allermindste, man kan have gavn af.

Selv om kondition og muskelstyrke bliver mindre som følge af de forandringer, organerne undergår med stigende alder, kan man dog godt ved regelmæssig træning i betydelig grad hindre denne svækkelse.

For at opnå størst mulig muskelstyrke og kondition, skal man begynde at træne tidligt. Den største udvikling af organerne som følge af træning sker formentlig inden det 20. år, hvilket skyldes, at organerne i denne vækstperiode kan vokse, når der stilles store fordringer til dem. Senere kan træningen kun forbedre det færdigtudviklede organs ydeevne indenfor visse grænser. Selv om man ikke er interesseret i at skabe verdensmestre o. lign., er det dog betydningsfuldt at vide, at hvis børn og unge ikke får brugt deres krop, mens tid er, vil de ikke senere kunne indhente det forsømte. Arveanlæg er også af betydning for hvor store idrætsresultater, man kan opnå. Det gælder legemsbygning, muskulatur og kredsløbsorganer og vel også psykiske egenskaber. For at blive verdensmester må man have de dertil hørende arveanlæg.

2.2.3. Køn og alder

Indtil puberteten er der ingen forskel i muskelstyrken hos piger og drenge, men efter puberteten stiger drengenes muskelstyrke stærkt. I den voksne alder er kvinders muskelstyrke kun ca. 80 procent af mænds.

Som tidligere omtalt er der før puberteten heller ingen sikker forskel på evnen til at optage ilt hos piger og drenge. Efter pubertetens indtræden sker der kun ringe stigning hos piger, men en betydelig forøgelse hos drenge. I den voksne alder er kvindernes evne til at optage ilt kun ca. 70-75 procent af mændenes, hvis større præstationsniveau som idrætsudøvere også først giver sig tydeligt til kende i denne alder.

Spørgsmålet om, hvilke idrætsgrene, der egner eller ikke egner sig for kvinder, er ikke et fysiologisk spørgsmål, idet intet tyder på, at kvinder dårligere end mænd kan tåle store anstrengelser. Det har været hævdet, at hård idrætstræning skulle gøre kvinden mere maskulin og hendes muskler så hårde og stive, at hun fik vanskeligere ved at føde. Denne påstand er både ubevist og usandsynlig. At boksning og brydning på grund af faren for beskadigelse af brysterne næppe egner sig for kvinder, er en sag for sig.

Børns muskulatur er svagere end voksnes på grund af den store forskel i legemsvægt og højde, men i forhold til legemsvægten er der næppe nogen sikker forskel. Deres knogler og ledbånd er blødere og mere eftergivelige, hvorfor de lettere kan deformeres og overstrækkes ved kraftige vægtøvelser

og smidiggørende gymnastiske øvelser. Hjertet er stort i forhold til legemsvægten, og børns evne til at restituere sig efter muskelarbejde er stor, hvilket bevirker, at de dagen igennem kan præstere et stort legemligt arbejde, vel at mærke, når de får lov til selv at bestemme tempoet og holde hvilepauser, når det passer dem.

I puberteten vokser muskler og knogler forholdsvis hurtigere end hjertet og centralnervesystemet. Der er derfor størst fare for at overanstrenge nævnte organer på dette tidspunkt.

Den fysiske ydeevne når toppunktet mellem det 20. og 30. år - tidligere for øvelser, der kræver hurtighed end udholdenhed - og falder så gradvis med stigende alder. Ved 65 års alderen er evnen til at optage ilt kun ca. 70 procent af det, den var i 25 års alderen.

2.2.4. De almene virkninger af legemlig inaktivitet

Bliver et menneske tvunget til at holde sengen gennem længere tid, ændres organismen på forskellig måde. Knoglernes indhold af kalk formindskes, hvilket bl.a. kan konstateres ved, at der udskilles mere kalk i urinen end normalt. I visse tilfælde kan kalkudskillelsen blive så stor, at der dannes sten i urinvejene med deraf følgende nyrelidelser. Ved at røntgenfotografere knoglerne kan man se, at disse er blevet fattige på kalksalte, hvilket kan medføre, at de let brækker.

Endvidere bliver musklerne tyndere og svagere, når de ikke regelmæssigt arbejder. Også kredsløbsfunktionen svækkes ved længerevarende inaktivitet. Der sker en kendelig formindskelse af den samlede blodmængde, hvilket bevirker, at pulsfrekvensen bliver hurtigere både i hvile og under arbejde. I den første tid efter et længere sengeleje vil det være vanskeligt at tilpasse kredsløbet til den oprejste stilling, og personen vil være tilbøjelig til at besvime, når vedkommende står op. Under sengelejet kan der som følge af det ændrede kredsløb opstå årebetændelse og dannes blodpropper, og risikoen for at pådrage sig lungelidelser er stor.

At en så ekstrem fysisk inaktivitet som den, der er følgen af et længerevarende sengeleje, er skadelig, er helt sikkert, men spørgsmålet er, om også mindre udtalt inaktivitet kan være til skade for individet?

For ringe kredsløbskapacitet kan medføre, at organismen, når den udsættes for større belastning end sædvanligt, kommer til at lide under iltmangel. Dette viser sig under legemligt arbejde ved, at personen hurtigt bliver kortåndet og træt, og at pulsfrekvensen stiger meget stærkt. Endvidere kan et utrænnet hjerte tage varig skade, når det pludseligt udsættes for større anstrengelser, end det er vant til.

Under svangerskabet stilles der større krav til kredsløbskapaciteten, og hvis disse krav ikke kan honoreres, kan det medføre for tidlig fødsel. Dette sker meget hyppigere for danske end for norske kvinder, der takket være skisporten får mere motion end de danske.

Musklerne er leddenes vigtigste beskyttelsesapparat, og for at beskytte leddene mod overlast må de have en vis styrke og udholdenhed. F. eks. for knæleddets vedkommende betyder den store knæstrækker så meget for knæleddets funktion, at mange knæsymptomer forsvinder, blot man træner denne muskel op. Mange midaldrende mennesker har så svage knæstrækkere, at

de ikke uden at hjælpe til med armene kan komme op i en bus eller et tog. Det er ikke alene ubekvemst at have så svage muskler, meget tyder på, at de svage muskler beskytter leddene så dårligt, at der kan opstå slidgigt.

Smerter i ryg og lænd kan skyldes svage ryg- og bugmuskler. Bilister, der kører lange strækninger, klager ofte over smerter og træthed i ryg og lænd og angiver, at disse symptomer svinder, når rygmusklerne optrænes. Manglende træning under opvæksten er formentlig skyld i, at så mange piger får smerter i armene, når de efter endt skolegang sættes på kontor eller ved andet erhvervsarbejde, og derfor skal bruge deres arme og hænder langt mere, end da de gik i skole.

Selv om tilværelsen i et moderne velfærdssamfund har fritaget de fleste mennesker for hårdt fysisk arbejde, er der dog stadig en del mennesker, der skal yde et sådant, men har så ringe kondition og muskelstyrke, at de ikke kan præstere uvant legemligt arbejde uden at beskadige led og muskler. Det gælder ikke alene så tungt arbejde som skov-, jord- og transportarbejde, men også mindre strengt arbejde som f.eks. sygepleje, fysioterapi og kontorarbejde. De sidstnævnte arbejdsformer er ganske vist ikke krævende i den forstand, at de medfører nogen stor stofskiftetigning, men de belaster visse muskelgrupper, led og rygsøjlen ganske betydeligt og stadigt.

Sygeplejersken f.eks. skal stå og gå meget, desuden må hun ofte støtte og løfte en patient, der ligger i sengen. Det kræver stærke ryg-, ben- og armmuskler, og det stående og gående arbejde kræver stærke ben og fødder. Tilsvarende gælder fysioterapeuten.

Kontorarbejde kræver ikke kondition eller stor muskelstyrke, men derimod at musklerne i armene og ryggen er udholdende. Skønt arbejdet er let, belaster det dog de nævnte muskler så længe og ensidigt uden at træne dem, at de ofte bliver sæde for muskelinfiltrationer og senelidelser.

2.2.5. Idrætten og det moderne velfærdssamfund

Når idrætten har fået så stor udbredelse i det moderne samfund, skyldes det vel især, at legemligt arbejde er blevet en mangelvare. De fleste menneskers tilværelse minder i hvert tilfælde i aktivitetsmæssig henseende om den, vore husdyr og dyrene i Zoologisk Have fører: Tryk og ensformig og uden mulighed for alsidig aktiv udfoldelse. I et primitivt jæger- og fangersamfund er kampen for tilværelsen en stor (ufrivillig) idrætspræstation, medens det stik modsatte er tilfældet i det moderne urbaniserede, mekaniserede og motoriserede samfund. Også agerbruget krævede tidligere ret alsidig legemlig udfoldelse for ikke at tale om krigsførelsen, hvor den enkeltes styrke, hurtighed og kondition afgjorde, hvem der skulle overleve.

Flere og flere mennesker i det industrialiserede samfund kommer til at leve i byer. D.v.s., at de er stuvet sammen i tætliggende stenblokke uden direkte adgang til den frie natur. Hertil kommer støj, forurening og den store materielle velstand, der for første gang i menneskehedens historie er kommet store befolkningsgrupper til gode og medfører, at der spises og drikkes mere, end sundt er, samtidig med, at der ikke er lejlighed til at forbrænde de overflødige kalorier.

Mekaniseringen har befriet de fleste mennesker for det hårde legemlige slid, hvilket i sig selv må betragtes som et gode, men det er sket i så ud-

strakt grad, at ethvert fysisk arbejde mekaniseres, når blot det kan betale sig. Det betyder imidlertid langt fra, at det moderne erhvervsarbejde behøver at være mindre belastende end det, der tidligere krævedes. Blot på en anden måde. Kontordamen, syersken, manden ved samlebandet, kassedamen i supermarkedet og opvarteren belaster enkelte muskelgrupper og led konstant dagen igennem med deraf følgende overbelastningslidelser. Hertil kommer, at dette arbejde i modsætning til arbejdsformerne i de primitive samfund ikke træner organismens bevægelsesfunktion alsidigt.

End ikke transport til og fra arbejde kræver anden og større fysisk indsats end at bestige et motordrevet køretøj, og mange mennesker, der har lyst til at bruge cyklen, må opgive det, da det er livsfarligt at cykle i storbyens trafik. Heller ikke fritiden behøver at indbyde til fysisk aktivitet, da man takket være radio, TV og andre massekommunikationsmidler passivt underholdes og kan følge med i alle begivenheder. Dog har motoriseringen gjort det muligt for byboerne at komme ud til de skove og strande, storbyen har afskåret dem fra, og få den rekreation og motion, som først i de aller sidste generationer er blevet en mangelvare.

At det er uheldigt for et menneske at være dårligt trænet, når det skal udføre et fysisk krævende arbejde, er, som det fremgår af de nævnte eksempler, givet. Derimod er det ikke på forhånd givet, at denne nedgang i kondition og muskelstyrke, der er resultatet af ikke at bruge sin krop til strengt muskelarbejde, i sig selv er noget sundhedsmæssigt skadeligt. Mennesket har en kolossal evne til at tilpasse sig de levevilkår, det må leve under. En sådan tilpasning behøver ikke i sig selv at være noget skadeligt for individet, men kan ligeså godt betragtes som noget hensigtsmæssigt, en økonomisering med legemets ressourcer. Er det, der er sket med det fysisk inaktive menneske blot et udtryk for en tilpasning, eller indebærer det en sundhedsmæssig risiko? For udvalgte konklusioner må besvarelsen af dette spørgsmål være meget væsentligt.

At børns og unges muskelstyrke og kondition viser en stadig og betydelig nedgang i de industrialiserede bysamfund, fremgår af en række undersøgelser. Man har eksempelvis målt den fysiske ydeevne hos 8.500 personer i alderen 10-17 år i U.S.A. og hos 10.000 i samme aldersgruppe i England og fundet, at den hos de engelske børn var langt bedre end hos de amerikanske. Man har endvidere fundet, at muskelstyrke og kondition hos børn i alderen 6-16 år var langt bedre i Schweiz, Østrig og Italien end i U.S.A. Nævnte eksempler, der kunne suppleres med andre, viser, hvad man kunne vente at finde, at den fysiske ydeevne hos børn og unge mennesker er ringest i de samfund, hvor urbaniseringen, mekaniseringen og motoriseringen er mest udviklet. Hertil kommer muligvis en anden faktor, nemlig idrætten. I Danmark og en række andre europæiske lande findes en udbredt folkeidræt i den forstand, at der på særdeles rimelige vilkår gives ungdommen mulighed for at dyrke idræt, hvilket ikke synes at være tilfældet i f. eks. U.S.A. Modsat Danmark findes der i U.S.A. ikke et udbygget net af idrætsforeninger. Kun på universiteterne dyrkes der meget intensiv konkurrenceidræt, men for en ganske lille elite, der som regel ikke har lejlighed til at fortsætte, når den forlader universiteterne. Den øvrige del af befolkningen synes som helhed ikke at dyrke nogen form for idræt. Den ringe fysiske ydeevne hos børn og unge i U.S.A. skyldes måske, at så få har lejlighed til at træne deres krop.

Den nævnte forskel i fysisk ydeevne hos børn og unge fra U.S.A. og lande, hvor den fysiske aktivitet er større kan også påvises hos voksne. Af en undersøgelse fra 1971 fremgår det, at antallet af dødsfald på grund af coronarlidelser for mænd i alderen 35-44 år i U.S.A. er 90,6 pr. 100.000, medens det i Østrig kun er 36,3. For at undersøge om der er en sammenhæng mellem antallet af hjertedødsfald, træningstilstand og legemlig aktivitet, bestemmer forfatterne konditionen ved hjælp af Coopers 12 minutters konditionstest. Da denne funktionsprøve let lader sig anvende på et stort antal personer, bliver de i stand til at teste 25.000 militærpersoner fra henholdsvis U.S.A. 's flyvevåben og den østrigske hær. De fandt ikke alene, at de nyindkaldte østrigere var i langt bedre kondition end amerikanerne, men også at nedgangen i kondition fra det 19. til det 29. år var ringe hos østrigerne, men meget udtalt hos amerikanerne. Det tilskrives de, at østrigerne efter afsluttet militærtræning fører et mindre stillesiddende liv end amerikanerne. De angiver, og sikkert med rette, at som forebyggende foranstaltning mod de lidelser, der måske skyldes legemlig inaktivitet, er det betydningsfuldt også at opretholde en god træningstilstand i årene mellem 19 og 29. Som tidligere omtalt må man begynde træningen af muskler, kredsløbs- og åndedrætsorganer endnu tidligere, hvis man ønsker at udvikle dem mest muligt. Senere er det begrænset, hvad der kan opnås.

Der kan således ikke herske tvivl om, at den fysiske ydeevne hos mennesket stadig bliver ringere, efterhånden som det i stigende grad fritages for legemligt arbejde.

For at få belyst, hvorvidt dette er skadeligt for sundhed og velbefindende, må man undersøge, om ringe legemlig aktivitet kan være årsag eller medvirkende årsag til, at der opstår lidelser, eller om ringe legemlig aktivitet har fremkaldt sådanne ændringer i organismen, at disse kan tillægges betydning for opståelsen af sygelige tilstande. Det har allerede været omtalt, at langvarigt sengeleje kan være farligt, og at lidelser i muskler og led kan skyldes, at musklerne er for svage til de krav, der stilles til dem, men langt alvorligere for liv og helbred synes det at være, hvis for ringe legemlig aktivitet sammen med andre faktorer kan være årsag til alvorlige lidelser i hjerte og blodkar.

For 60-70 år siden formodede mange læger, at det var skadeligt for hjertet at dyrke idræt. Selv almindelig cykelkørsel kunne efter datidens opfattelse forårsage hjertelidelser. For at leve godt og længe skulle man hele livet tage den med ro i enhver henseende. Nu tillægger man i stigende grad legemsøvelser gennem hele livet sundhedsmæssig værdi, omend det næppe er muligt at levere et sikkert videnskabeligt bevis for en sådan påstand. Det skyldes bl.a. at mange forskellige faktorer kan gøre sig gældende med hensyn til årsagen til, at der opstår forkalkning i blodkarrene i hjertet og benenes muskulatur - for at nævne de to hyppigste angrebssteder. Foruden legemlig inaktivitet kan nævnes arveanlæg, uhensigtsmæssig sammensætning af kosten, tobaksrygning, stress, overvægt og forhøjet blodtryk.

En lang række undersøgelser synes imidlertid at vise, at det i høj grad er sandsynligt, at fysisk aktive personer har større chance end inaktive for at undgå de lidelser i hjerte og blodkar, der er den største og stadigt stigende dødsårsag i de moderne velfærdssamfund, og større chance for at overleve, hvis de bliver ramt af disse lidelser. Alligevel kan man ikke sige, at dette er videnskabeligt bevist i ordets strengeste betydning og muligvis aldrig vil blive

det, da så mange andre faktorer spiller ind for disses lidelsers opståen. Heller ikke kan man sige, hvor stor en fysisk aktivitet, der skal til for eventuelt at forhindre disse lidelser. Meget tyder dog på, at man hele livet igennem skal sørge for at motionere, og at dette skal ske med en vis ikke ubetydelig intensitet. Intet tyder på, at den, der engang har trænet hårdt og derefter holder op, er gunstigere stillet end den, der aldrig har dyrket idræt.

Det eneste, man med sikkerhed ved, er, at hyppigheden af dødsfald på grund af degenerative lidelser i hjerte og blodkar er stadigt stigende i de moderne velfærdssamfund. I 1910 forårsagede disse lidelser 15 procent af alle dødsfald i Danmark, i dag mere end 50 procent. Tillige rammer disse lidelser stadig yngre og yngre mennesker. Disse tal bruges ofte som et tungtvejende argument for at få folk til at motionere og er det måske også. I den svenske betænkning "Idrott åt alla" *) har man beregnet, at det nationaløkonomiske tab på grund af blodprop i hjertemuskulaturen årligt kunne anslås til 1.400 millioner svenske kroner. Kunne antallet af blodpropper i hjertet reduceres med blot een procent, ville der følgelig kunne spares 14 millioner kroner. Hvor tungtvejende et argument disse tal er, ved man faktisk ikke, da manglende motion kun er een af mange mulige faktorer for nævnte lidelsers opståen. Udvalget finder det derfor rigtigst kun at påpege, at idræt sandsynligvis kan have en gavnlig sundhedsmæssig virkning, men at der ikke kan siges noget helt sikkert herom. De, der dyrker idræt, gør det vel som regel ikke af sundhedsmæssige grunde, selv om idrættens fortalere altid har talt om en sund sjæl i et sundt legeme.

2.2.6. Idrætsskader

Et ret stort antal idrætsudøvere pådrager sig beskadigelser af forskellig art. Da idrætsskader ikke registreres centralt, er det ikke muligt at få nøjagtige tal, hverken for det samlede antal idrætsskader eller deres fordeling på diagnoser.

En svensk undersøgelse**) baseret på antallet af forsikrede idrætsudøvere i holdidrætternes bandy, ishockey, håndbold og fodbold (mandlige seniorer, juniorer og turneringshold) 1966-67 viser, at antallet af tilskadekomne var ca. 10.000 og medførte omkring 275.000 sygedage. Udgifter til hospitalsbehandling og ambulant lægebehandling udgjorde skønsmæssigt 2,4 mill.kr., og udgifterne på grund af tandskader blev anslået til 1,1 mill.kr. Lettere skader, der enten ikke anmeldtes eller medførte en sygdomsperiode på færre end 3 dage, kostede skønsmæssigt ca. 1 mill.kr. Endelig udgjorde administrationsudgifterne for forsikring o. lign. formentlig omkring 1 mill.kr. Såfremt det forudsættes, at sygedagene gennemsnitligt giver et produktionstab på 100 kr. om dagen, ialt mindst 20 mill. kr., bliver resultatet, at nævnte holdidrætter i Sverige sandsynligvis kostede samfundet mindst 25 mill.kr. i 1966-67.

*) "Idrott åt alla", Statens offentliga utredningar, 1969; 29, Handelsdepartementet, Stockholm

**) "Idrottsskador, olycksfallsrisken i bandy, fotboll, handball og ishockey" Folksams Hälsoråds Skriftserie HS 10.

Herhjemme fandt Jensenius *), at af 12.745 ulykkesramte, der blev indbragt på centralsygehuset i Odense, var 8,4% eller de 1.083 idrætsskader. Kjeld Thorseth **) har gjort op, hvor mange tilskadekomne idrætsudøvere der i årene 1963 og 1964 blev indbragt på Rigshospitalet og Amtssygehuset i Gentofte. Af de 14.758 patienter, der i nævnte 2 år blev indbragt på Rigshospitalets skadestue, var de 1.426 (9,6%) kommet til skade under udøvelse af idræt. På Amtssygehuset i Gentofte var tallene henholdsvis 45.411 og 2.458 (5,4%), ialt for de to hospitaler 3.884 skadede idrætsudøvere. 570 var så alvorligt skadede, at de blev indlagt på de respektive hospitaler. Disse tal er absolut minimumstal, idet mange tilskadekomne henvender sig til egen læge eller til Idrætsklinikken på Rigshospitalet. Desuden er der en del lettere skadede, der ikke søger lægehjælp.

For at få et skøn over, hvor mange der i hele landet kommer til skade under udøvelse af idræt, tager Thorseth udgangspunkt i tallene fra Amtssygehuset i Gentofte. Den befolkning, dette sygehus betjener, er på ca. 335.000, og i 1962-1963 modtog sygehuset 2.458 idrætsskader. Beregnet for hele landet svarer dette til, at ca. 17.000 kom til skade under udøvelse af idræt, eller årligt 7,7 pr. 1.000 organiserede idrætsudøvere. På grundlag af skadestuematerialets journaler finder Thorseth, at der årligt mistes 150.000 arbejdsdage som følge af idrætsskader. Selv om disse beregninger må være behæftet med betydelig usikkerhed, viser de dog, at mange idrætsudøvere kommer til skade. Tallene er som nævnt også minimumstal. Skadestuematerialerne viser, at kun en trediedel af de tilskadekomne idrætsudøvere var kvinder, men kvindernes procentvis andel af idrætsskaderne er sikkert mindre, hvis man skal dømme efter tallene fra Idrætsklinikken på Rigshospitalet. Her var af 4.000 patienter i årene 1959-63 kun 338 kvinder. Fordelt efter idrætsgren sker lidt over halvdelen af alle idrætsskader ved fodboldspil. Her må det bl.a. tages i betragtning, at fodboldspil er den idrætsgren, der dyrkes af flest. Det er navnlig knæ- og fodleddet, der beskadiges ved fodbold. Alvorligst er skaderne i knæleddet, nemlig overrivning af ledbånd og menisker. En opgørelse har vist, at der årligt opereres op mod 400 meniskskader pådraget ved idrætsudøvelse, hvilket skulle give et tab af 20-25.000 arbejdsdage. Overrivning af achillessenen i forbindelse med idræt anslås til ca. 300 tilfælde om året. Også denne lidelse giver anledning til længerevarende fravær fra arbejdet.

Skønt de nævnte tal er behæftet med mange unøjagtigheder, viser de dog, at idrætsskader er så hyppigt forekommende og belastende, at der bør gøres mest muligt for såvel at forebygge deres opståen som at sørge for deres behandling, når de indtræffer, (jvf.kap. 10).

2.2.7. Idrættens sociale betydning

Ud over idrættens betydning i forbindelse med forebyggelse af lidelser som følge af legemlig inaktivitet tillægges idrætten normalt positiv betydning på en række andre områder.

*) Jensenius H. , "Statistisk undersøgelse af ulykkestilfælde behandlet på Odense Amt- og Bys Sygehus", Bibliotek for læger 1957, 149; 1.

**) Thorseth, Kjeld, "Idrætsslæsioner", Kbh. 1972, FADL.

Den gennem de senere år stærkt øgede fritid har skabt en række problemer, fordi det har vist sig, at mange har vanskeligheder med at anvende fritiden på en for den enkelte tilfredsstillende måde. Idrætten rummer her et tilbud, som i første række kun begrænses af manglen på faciliteter.

Såvel PP-1 (Perspektivplan I) som PP-2 opererer med, at den gennemsnitlige årlige arbejdstid i løbet af de kommende 15 år vil blive reduceret med 10-15%. Omsættes hele denne nedsættelse i en kortere ugentlig arbejdstid, svarer det til en nedsættelse af timetallet fra 41 3/4 til godt 35 timer pr. uge. Omsættes den derimod fuldt ud i længere ferier, betyder det, at den gennemsnitlige ferietid forlænges med knap 6 uger til 10 uger. En kombination af de 2 muligheder er vel det sandsynligste med en fortsat forøgelse af week-end fritiden som et vigtigt træk i udviklingen og et heraf følgende forøget behov for den adspredelse og rekreation, som idrætten kan give.

Når idrætten kan siges at give et tilbud om tilfredsstillende anvendelse af fritiden, skyldes det ikke mindst, at den ud over selve den fysiske aktivitet indeholder en lang række egenskaber, som virker tiltrækkende på mange mennesker. Idrætten anses for effektivt afkoblen fra den normale, ofte "stress"-fyldte hverdag. Den rummer muligheden for en række oplevelser, som ofte er udelukket i den øvrige del af tilværelsen, f. eks. muligheden for at realisere sig selv, "prøve kræfter" på selvvalgte betingelser; muligheden for at opleve en spænding, som i det væsentlige er risikofri; muligheden for at føle sig engageret o.m.a. Idrætten rummer herudover muligheden for kontakt med andre mennesker under tvangfri former og på grundlag af en fælles interesse. Specielt på baggrund af den isolation, mange mennesker føler i kraft af deres boligsituation og på baggrund af den hyppighed, hvormed mennesker i det moderne samfund skifter bopæl, kan idrætsforeningen være stedet, hvor der er chance for at få kontakt med beboerne i det lokale miljø.

Især for ungdommen rummer idrætten et vigtigt aktivitetstilbud og opstilles ofte som alternativ til "gadehjørnet", d.v. s. som alternativ til den ked-somhed eller utilfredsstillede trang til spænding, som kan lede til kriminel adfærd. På samme måde formodes idrætten ofte at rumme et alternativ til narkomiljøer. Under alle omstændigheder kan idrætten, hvis den er rede til at imødekomme de unges behov, betyde en nødvendig tilfredsstillelse af den unges bevægelses-, kontakt- og præstationsbehov. Idrættens betydning som opdragende faktor er nærmere behandlet i afsnit 2.1.

Idrættens udbredelse og store popularitet også som underholdningsfaktor tyder på, at den må have en funktion for det moderne menneske, som rækker langt ud over behovet for at bruge sin krop og glæden ved at lege. Det vil i modsat fald være vanskeligt at forklare den interesse, der omgærder idrætsbegivenheder og i intensitet på mange måder overstiger den interesse, som bliver andre områder af samfundslivet til del. Mange psykologer og sociologer synes at antage, at en af hovedårsagerne til forklaring af idrættens position i det moderne samfund er, at idrætten giver anledning til rent faktisk eller symbolsk at gennemleve en række handlinger, som det daglige liv i det industrialiserede samfund ikke tillader. Idrætten bliver hermed en slags erstatningsmulighed for en trang til udfoldelse, som ikke kan tilgodeses inden for rammerne af den normale hverdags arbejds- og boligsituation. Idrætten giver den aktive såvel som tilskueren mulighed for at føle sig engageret, for at opleve et fællesskab, for at fornemme en identitet.

Når udvalget ikke yderligere er i stand til at belyse disse egenskaber ved idrætten, selv om de formentlig repræsenterer de bedste argumenter for idrættens værdi, skyldes det manglen på egentlig forskning på dette område. Der findes mange formodninger og gisninger om idrættens værdi, men meget få videnskabelige undersøgelser. Indtil sådanne foreligger, må man nøjes med at konstatere idrættens enorme tiltrækningskraft - såvel på den aktive som på den passive (tilskueren).

Udvalget finder det meget ønskeligt, at der fra det offentlige stilles midler til rådighed for en egentlig forskning på dette område.

AFSNIT 2.3. IDRÆT OG POLITIK

I sit væsen er idrætten politisk set en neutral aktivitet eller udfoldelsesmulighed. Men idrætten kan i kraft af den måde, den organiseres på, påvirke udøverne holdningsmæssigt og dermed i bredeste forstand politisk, ligesom den i kraft af sin popularitet kan bruges som redskab for politiske anskuelser.

Idrætten må nødvendigvis indføre spilleregler for sin aktivitet. I det omfang disse spilleregler svarer til de vilkår, som iøvrigt indgår i samfundets kulturmønster som almindeligt anvendte og accepterede, vil den idrætslige aktivitets "model" være i harmoni med samfundets og derfor normalt virke samfundsbevarende.

Hvorvidt idrætten i det danske samfund i denne sammenhæng må anses for et politisk, samfundsbevarende redskab, skal ikke gøres til genstand for en dybere analyse. I det store og hele må det dog nok antages, at dansk idræts model harmonerer med samfundets, og at en betoning af, hvad der er "rigtigt og naturligt" i idræts situationen, formentlig derfor vil kunne påvirke den enkeltes holdning også på andre områder.

For den almindelige motionsdyrker er idrættens spilleregler udtryk for en praktisk ramme omkring udfoldelsen. Virker reglerne uinspirerende er muligheden for at ændre dem til stede. Med et publikums interesse for aktiviteterne vil tilskueres og udøveres interesser kunne have en gensidig forstærkende effekt og skabe en betoning af bestemte elementer. Mest udpræget vil vinder/tabersituationen f.eks. kunne udvikle sig til at blive den væsentlige, den egentlige og betydningsfulde effekt af aktiviteten. Konkurrencen bliver - fra at være et middel - et mål i sig selv. Herved kan modellen (idrætten) forstærke en mekanisme i samfundsstrukturen - konkurrencen - og derved komme til at stå i en vanskelig situation i en debat, hvor konkurrencens værdi som opdragende middel anfægtes. I kraft af eliteidrættens store tiltrækningskraft som underholdningsfaktor vil de normer, som dyrkes ved topkonkurrencer gennem massemedierne blive formidlet til hele befolkningen med en betydelig intensitet. Eliteidrættens normer kan muligvis komme til at tjene direkte som forbillede for den øvrige idræt - herunder især idrættens ungdomsarbejde.

Idrætten i Danmark har fra begyndelsen hvilet på foreningslivets demokratiske struktur. Det kan næppe hævdes, at idrætten i dag er et redskab for bestemte politiske kræfter. Snarere har idrætten i sine forsøg på at opnå de bedst mulige ydre rammer om aktiviteterne efterhånden tilpasset sig samfundets traditionelle metoder til opnåelse af indflydelse på beslutningsprocesserne.

I modsætning hertil var idrættens organisering i Danmark oprindelig udtryk for en præcis politisk formuleret målsætning. De første skytteforeninger var helt klart en mobilisering omkring det nationale forsvar. Gymnastikkens organisering i sidste trediedel af det 19. århundrede på landet fik også en konkret politisk funktion, ligesom de teologer, der i starten af det 18. århundrede indførte gymnastikken i Danmark, bl.a. gjorde det på grund af dens muligheder i oplysningsarbejdet. Idrætten har endnu ikke i Danmark været brugt af politiske partier som redskab for en formidling af bestemte politiske anskuelser. Derimod har den på det kommunale plan i visse tilfælde været brugt som en slags propagandaredskab for den enkelte kommune eller for enkelte kommunalpolitikere.

Der er blandt sociologer og psykologer enighed om, at industri- og storbykulturens arbejds-, bolig- og transportforhold har begrænset menneskets muligheder for at få afløb for en række elementære drifter i forbindelse med den daglige tilværelse. Da disse drifter eller følelser ikke definitivt lader sig undertrykke, selvom der ikke findes udfoldelsesmuligheder, opstår der et behov for afløbsmuligheder. Tilskuerengagementet ved idrætsbegivenheder rummer formentlig sådanne erstatningsmuligheder for oplevelser og følelser, som tilværelsen bremser på andre områder.

Fordi idrætten på denne måde appellerer til en række fundamentale menneskelige drifter, har den især i totalitære stater været anvendt for at få befolkningen engageret i idrætsbegivenheder i stedet for i politik - som en lynafleder for konfliktskabende forhold svarende til f. eks. romerrigets gladiatorampe.

Samtidig har idrætten kunnet anvendes i nationalismens tjeneste, d.v.s. i forsøget på at opbygge en følelse i befolkningen af en stærk national identitet.

Ifølge idealerne for den største af alle internationale idrætsbegivenheder - De olympiske Lege - har idrætten ingen forbindelse med politik - underforstået: Den står over politik. De olympiske Lege er konkurrence mellem individer, og der gives officielt ingen bedømmelse af nationernes placering.

Men når finalen i 100 meter løb for mænd i München 1972 vindes af russeren Borzov, vil hans sejr og den samlede sovjetiske nations sejr blive udlagt i socialistiske lande som bevis på det sovjetiske, socialistiske systems overlegenhed.

Når Keino fra Kenya vinder 3.000 meter forhindringsløb, er han ambassadør for det ny Afrika, som langsomt "vågner" og påkalder sig opmærksomhed som jævnbyrdig partner. Han giver sit land en omtale udadtil, som formentlig er af større effekt end den samlede indsats af Kenyas diplomati til dato.

Resultatets betydning for den politiske ideologi vil blive formuleret med større klarhed i de østeuropæiske end i de vesteuropæiske lande - og måske med størst styrke i visse af de såkaldte udviklingslande. Den sovjetiske statsamatør, den amerikanske college-studerende og den cubanske "revolutionære soldat" er alle subventionerede redskaber for et systems prestige.

Det vakte foragelse hos mange, at jødiske idrætsfolk deltog på det rigstyske hold ved De olympiske Lege i det nazistiske Tyskland i 1936, at det svenske fodboldlandshold spillede landskamp mod det tyske i Berlin i 1942, at svenske tennisspillere spillede Davis¹ Cup kamp mod Rhodesia et hemmeligt sted i Sverige i 1968, at danske idrætsfolk deltager i stævner i Grækenland og i Sydafrika.

Men det fandtes forståeligt, at danske idrætsfolk nægtedes adgang til at konkurrere med idrætsfolk fra Østeuropa i tiden efter russernes invasion i Prag.

Med andre ord: Idrætsbegivenheder trækkes ind i den nationale og internationale politiske debat, og idrætsfolk bliver i visse tilfælde bebrejdet de eventuelle politiske konsekvenser af deres idrætslige aktivitet.

Idrætten er en integreret del af samfundet; den arbejder i samfundet og må derfor også være interesseret i, hvordan samfundet styres, og hvordan dets ressourcer fordeles. Ud fra denne betragtning er det givet, at idræt og politik har en nøje sammenhæng. Idrætsorganisationernes holdning må udspringe af deres formålsparagraf og fremgå af deres deltagelse i debatten om samfundet og ønske om placering i dets kulturliv, karakteriseret ved ordene: Idræt - kultur - individ - samfund - sundhed - trivsel. I det omfang organisationerne ønsker at fremme dette, må de arbejde politisk i bred forstand. Idrætten må aldrig blive tilknyttet partipolitik, men må arbejde tværpolitisk. I de to ord individ og samfund ligger ønsket om at tilsikre individet frihed og udfoldelsesmuligheder alene begrænset af samfundsfællesskabets rammer. Idrætten i Danmark bekender sig som hørende til et samfund med demokratisk styreform.

Udvalget finder det naturligt, at idrætsforeningerne udover de idrætslige aktiviteter, hvor det er muligt, bringer samfundsorienterende og oplysende debatter ind som et led i arbejdet, men stadigvæk på tværpolitisk baggrund.

Opgaven må være at vække idrætsudøverens interesse for og kritiske vurderinger af det samfund, idrætten er en del af, og derigennem medvirke til eventuelt at gøre samfundet bedre.

Trods de vanskeligheder og problemer, der kan opstå ved, at internationale idrætsbegivenheder misbruges, mener udvalget, at det har sin store værdi, at idrætsfolk kan mødes uanset deres lands styreform, og at denne mulighed for kontakt normalt ikke bør begrænses ved generelle forbud bestemt af skiftende internationale relationer. Der kan naturligvis opstå situationer, hvor afholdelse af en officiel national eller international idrætsbegivenhed vil stride så meget mod almindelige menneskers moralske eller politiske holdning, at man officielt bør aflyse et arrangement eller på alles vegne nægte deltagelse. Men normalt må det være den enkelte idrætsudøver, der afgør, om han vil deltage. Til gengæld må det være en pligt for de enkelte organisationer så objektivt og alsidigt som muligt, at orientere medlemmerne om forholdene og belyse de eventuelle konsekvenser af deltagelse.

Kapitel 3

IDRÆTTENS ORGANISATION

3.1. HOVEDORGANISATIONER

Dansk idræt er i dag organiseret i fire hovedorganisationer: Dansk Idræts-Forbund (DIF), De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger (DdSG&I), De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger (DdGU) og Dansk Firmaidræts Forbund (DFIF).

Opdelingen i fire landsorganisationer er først og fremmest historisk betinget, idet idrættens organisering i sin tid opstod med baggrund i forskellige kulturelle retninger. Ved oprettelsen af Idrættens Fællesråd i 1967 etableredes et samarbejde mellem de fire hovedorganisationer om visse fælles praktiske problemer, men samarbejdet har indtil videre ikke fået nogen organisatorisk struktur, og varetagelsen af sekretariatsforpligtelserne går på skift mellem de enkelte organisationer. Det er idrætsorganisationernes hensigt i de kommende år at udbygge samarbejdet gennem Idrættens Fællesråd, således som også udvalgets forslag til revision af tipsloven (afsnit 5.1.3.7.) er udtryk for. Det foreslås i denne forbindelse, at rådet skal varetage formål af fælles interesse for al dansk idræt, herunder forskning, idrætslægeordning, økonomisk støtte til TRIM etc.

3. 1. 1. De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger er den ældste af hovedorganisationerne. Det politiske-kulturelle udgangspunkt for oprettelsen er skildret i afsnit 2.1.1. I løbet af stiftelsesåret 1861 oprettedes 33 foreninger med ca. 2.000 medlemmer. Udviklingen i forenings- og medlemstallet indtil i dag er angivet i tabel 1.

De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers organisatoriske opbygning fremgår af bilag I. Repræsentantskabet er besluttende myndighed og består af repræsentanter fra de 40 amts- eller dermed ligestillede foreninger. Bestyrelsen har, under ansvar over for repræsentantskabet, den udøvende myndighed og består af 18 personer, idet der er valgt 5 personer fra hver af de tre grupper skytter, idræt og gymnastik samt en formand og to næstformænd. De 40 amtsforeninger er opbygget efter samme model som bestyrelsen (d.v.s. ca. 800 valgte ledere fungerer på amtsplan), og tilsvarende opbygning gælder for de 2. 300 foreninger (d.v. s. ca. 20.000-25.000 valgte ledere fungerer på foreningsplan).

I 1972 foretog DdSG&I en ændring af den målsætning, som kommer til udtryk i organisationens love: "Organisationens formål er ved idræt og andet kulturelt virke at fremme den enkeltes og fællesskabets sundhed og trivsel". Forandringen må ses som en ajourføring under hensyn til den faktiske udvikling i organisationens arbejde.

Tabel 1 Antal medlemmer og foreninger i DdSGogl

Ar	Medlemmer			Foreninger
	Aktive	Passive	I alt	
1861			ca.2.000	33
1886	22.618	8.444	31.062	612
1911	42.616	15.789	58.405	1.400
1936 x)	56.494	41.930	98.424	1.012
1961	234.745	149.019	383.764	1.703
1970	340.578	161.068	501.646	2.135
1973	460.334	136.090	596.424	2.329

x)

Hovedparten af gymnasterne udtrådte i 1929 (jvf. side) og stiftede De danske Gymnastikforeninger.

DdSG&I søger med udgangspunkt i den idrætslige virksomhed at leve op til dette formål gennem kursus, møder, foreningsvirksomhed, bladvirksomhed, udgivelse af sangbøger samt afholdelse af stævner med folkedans, foredrag, gudstjenester, amatørteater, film m.v. såvel på lokalt plan som på amtsplan.

Organisationen varetager først og fremmest det, der i daglig tale kaldes den folkelige idræt. Foranstaltninger til støtte af en mere elitebetonet virksomhed ligger uden for organisationens arbejde.

3.1.2. Dansk Idræts-Forbund stiftedes i 1896 bl.a. som udtryk for et nærliggende behov for en fælles organisation til varetagelse af danske interesser i forbindelse med De olympiske Lege senere samme år. Forbundet omfattede ved stiftelsen ét specialforbund (DBU), og 18 foreninger repræsenterende 8 forskellige idrætsgrene (boldspil, boksning, brydning, fodsport (senere:atletik), gymnastik, roning, skøjteløb og vægtløftning).

Med tiden dannedes en række specialforbund af foreninger inden for samme idrætsgren. Udviklingen i antallet af specialforbund, foreninger og medlemmer under DIF fremgår af tabel 2.

Som det fremgår af tabellen, er stadig flere specialforbund med tiden blevet optaget i DIF, men visse betingelser skal opfyldes, før en optagelse kan finde sted. Det pågældende specialforbund skal have en vis udbredelse, have haft en vis levetid, have en økonomi, der hviler på et sundt kontingentgrundlag, drive en form for fysisk aktivitet, der berettiger betegnelsen som en selvstændig idræt, være en amatørorganisation og have en organisationsform, der hviler på foreningsprincippet, før DIF kan tage en optagelsesansøgning op til afstemning.

Dansk Idræts-Forbunds organisatoriske opbygning fremgår af bilag II. Den øverste myndighed er bestyrelsen forsamlet på det ordinære bestyrelsesmøde. Den daglige ledelse forestås af formandskabets medlemmer i det omfang, forretningsudvalget til enhver tid bestemmer. Bestyrelsen består af ca. 70 ledere, og det anslås, at der i hele DIF's organisation virker henved 40.000 ledere.

Tabel 2 Antal specialforbund, foreninger og medlemmer i
DANSKE IDRÆTS-FORBUND

År	Antal			
	Specialforbund	Foreninger	Aktive	Medlemmer Passive I alt
1897	1	27 x)		26.685
1910	9	236	26.770	26.770
1932	15	1.157	155.069	155.069
1940	19	2.143	185.000	126.000 311.000
1945	21	3.491	300.876	269.978 570.854
1950	27	3.998	408.046	338.163 746.209
1955	32	4.736	472.030	359.942 831.972
1960	32	5.175	592.297	421.718 1.014.015
1965	34	5.636	697.571	478.240 1.175.811
1970	38	6.199	830.521	503.928 1.334.449
1973	44	6.672	982.590	425.000 1.407.590

x) repræsenterende flere forskellige idrætslige discipliner.

Dansk Idræts-Forbund fungerer som hovedorganisation for de 44 specialforbund. DIF er fællesorgan over for indlandets statsinstitutioner og udlandets hovedidrætsorganisationer. Som fællesorgan modtager og fordeler forbundet støtten fra tipsmidlerne og varetager iøvrigt en række fælles funktioner for de tilknyttede specialforbund, herunder kursusvirksomhed, idrætslægeordning og lignende generelle opgaver.

Specialforbundene er underlagt Dansk Idræts-Forbund¹'s love og bestemmelser. Lovene er imidlertid formuleret således, at specialforbundene i praksis har en udpræget selvstændig stilling, og selve udøvelsen af den aktive idræt er alene underlagt specialforbundene.

Målsætningen for Dansk Idræts-Forbund¹'s virksomhed lyder ifølge lovenes § 1:

"Dansk Idræts-Forbund er en sammenslutning af danske amatøridrætsorganisationer og har til opgave at virke for fremme af dansk amatøridræt samt i det hele taget for amatøridrættens udbredelse i det danske samfund".

Specialforbundene varetager de respektive idrætsgrenes interesser, herunder tilrettelæggelse af turneringer, det internationale samarbejde for den pågældende idrætsgren, uddannelse af dommere o.s.v. . De fleste af de større specialforbund har oprettet en selvstændig kursusvirksomhed for uddannelse af instruktører.

Specialforbundene varetager såvel elitens som breddens interesser, og mange af de foreninger, som er medlemmer af DdSG&I og DdGU, vil samtidig være medlemmer af DIF's specialforbund med henblik på deltagelse i specialforbundenes turneringer.

Tabel 3 Oversigt over antal foreninger og medlemmer under DIF's

Forbundets navn	Antal foreninger
Dansk Arbejder Idrætsforbund, DAI	188
Dansk Atlet-Union, DAU.	47
Dansk Atletik Forbund DAF.	158
Dansk Badminton-Forbund, DBF.	494
Dansk Basketball-Forbund, DBBF.	105
Den Danske Billard Union, DDBU.	67
Dansk Amatør Bokse-Union, DABU.	95
Dansk Boldspil-Union, DBU.	1. 406
Dansk Bordtennis Union, DBTU.	242
Dansk Bowling Forbund, DBwF.	120
Dansk Bueskytteforbund, DBSF.	49
Dansk Cricket-Forbund, DCF.	34
Danmarks Cykle-Union, DCU.	56
Dansk Fægte-Forbund, DFF.	34
Dansk Faldskærms Union, DFU.	23
Dansk Gangforbund, DGaF.	17
Dansk Golf-Union, DGU.	39
Dansk Gymnastik-Forbund, DGF.	164
Dansk Handicap Idræts-Forbund, DHIF.	35
Dansk Hockey-Union, DHU.	7
Dansk Håndbold-Forbund, DHF.	1. 175
Dansk Ishockey-Union, DIU.	25
Transport	4. 580

specialforbund pr. 1. december 1973

Medlemmer

Mænd	Aktive			Passive	I alt
	I Kvinder	I Unge 18°ar	I under 18°ar		
18.281	10.421	17.098	45.800	12.859	58.659
1.855	40	2.060	3.955	4.170	8.125
7.975	2.850	10.500	21.325	9.000	30.325
36.480	21.792	18.341	76.613	2.731	79.344
4.850	1.650	10.300	16.800	1.335	18.135
2.414	50	402	2.866	660	3.526
3.272	0	2.173	5.445	12.576	18.021
88.961	17.221	128.819	235.001	242.833	477.834
3.472	362	5.760	9.594	6.705	16.299
1.662	838	461	2.961	0	2.961
505	100	284	889	462	1.351
1.333	42	1.203	2.578	5.117	7.695
1.057	54	726	1.837	14.515	16.352
832	214	340	1.386	580	1.966
742	98	10	850	12	862
1.737	311	728	2.776	1.759	4.535
5.809	4.241	1.309	11.359	1.393	12.752
6.876	25.128	22.806	54.810	5.565	60.375
1.015	766	492	2.273	542	2.815
214	42	159	415	339	754
27.429	18.009	72.592	118.030	41.577	159.607
4.950	0	4.050	9.000	650	9.650
221.721	104.229	300.613	626.563	365.380	991.943

(Fortsættes)

Tabel 3 - fortsat

Forbundets navn	Antal foreninger
Transport	4. 580
Dansk Judo Union, DJU.	74
Dansk Kano og Kajak Forbund, DKF.	54
Dansk Lawn-Tennis Forbund, DLTF.	183
Dansk militært Idrætsforbund, Dml.	53
Dansk Orienterings-Forbund, DOF.	121
Dansk Ride-Forbund, DRF.	128
Dansk Forening for Rosport, DFfR.	124
Dansk Rugby Union, DRU.	12
Dansk Sejlunion, DSejIU.	139
Dansk Skiforbund, DSkiF.	38
Dansk Skytte-Union, DSkyU.	273
Dansk Skøjte-Union, DSkøU.	22
Dansk Sportsdanserforbund, DS.	10
Dansk Sportsdykker Forbund, DSpF.	84
Dansk Svæveflyver Union, DSvU.	41
Dansk Svømme- og Livrednings-Forbund, DS&LF.	157
Dansk Trampolin Forbund, DTF.	26
Dansk Vandski Forbund, DVSE.	12
Dansk Volleyball Forbund, DVBF.	191
Dansk Vægtløftnings-Forbund, DVF.	36
Grønlands Idræts-Forbund, GIF.	110
KFUM og KFUK ¹ s Idrætsforbund i Danmark, KFUM& K.	204
I alt	6.672

*) Dansk Vandski Forbund har kun kunnet oplyse det samlede tal.

Medlemmer					
Mænd	Kvinder	Aktive I Unge under 18 år	I Aktive i aldt	Passive	I alt
221.721	104.229	300.613	626.563	365.380	991.943
1.300	226	1.182	2.708	0	2.708
2.271	400	819	3.490	944	4.434
15.851	7.888	6.378	30.117	1.998	32.115
8.541	0	0	8.541	0	8.541
4.048	1.682	2.280	8.010	778	8.788
3.900	4.192	8.781	16.873	2.044	18.917
7.211	2.421	3.252	12.884	10.591	23.475
621	0	355	976	672	1.648
19.407	1.355	6.733	27.495	4.873	32.368
1.413	596	722	2.731	332	3.063
35.821	633	3.914	40.368	779	41.147
450	520	4.410	5.380	205	5.585
267	239	272	778	332	1.110
1.873	163	190	2.226	0	2.226
1.601	80	114	1.795	576	2.371
9.254	11.456	31.664	52.374	1.715	54.089
80	103	1.356	1.539	50	1.589
?	?	?	912	0	912
4.614	3.576	7.948	16.138	15.656	31.794
2.863	0	500	3.363	2.810	6.173
4.352	1.186	4.656	10.194	762	10.956
29.777	12.919	64.439	107.135	14.503	121.638
377.236	153.864	450.578	982.590	425.000	1.407.590

Af tabel 3 fremgår antal foreninger og medlemstal i de enkelte specialforbund under Dansk Idræts-Forbund for 1973.

Af de i tabellen nævnte 44 specialforbund er 39 specialorganisationer for bestemte idrætsgrene (f.eks. Dansk Boldspil-Union og Dansk Håndbold-Forbund), mens de øvrige er tværidrætslige sammenslutninger dannet enten på grundlag af en ideologisk holdning (KFUM og K's Idrætsforbund og Dansk Arbejder Idrætsforbund), af praktiske grunde (Dansk militært Idrætsforbund og Dansk Handicap Idræts-Forbund) eller af geografiske årsager (Grønlands Idræts-Forbund).

Foruden specialforbundene, der inden for konkurrenceidrætten hver for sig udgør den højeste nationale myndighed, er der inden for DIF foretaget en opdeling af landet i 10 kredse, der hver vælger et kredsudvalg med fra 5 til 7 medlemmer til at forestå løsningen af fælles, lokale opgaver. Disse kredsudvalg virker på tværs af specialforbundene og har f.eks. til opgave at tage sig af lederuddannelsen i samarbejde med DIF's konsulenttjeneste og kursusudvalg. Kredsudvalgene er DIF's lokale repræsentanter.

3. 1. 3. De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger

De danske Gymnastikforeninger stiftedes i 1929, da størsteparten af gymnasterne i De danske Skytte- og Gymnastikforeninger (772 foreninger svarende til 27.500 medlemmer) trak sig ud af denne organisation på grund af utilfredshed med skytternes dominerende stilling. Man ønskede en organisation, der udelukkende beskæftigede sig med den folkelige gymnastik og ikke med andre former for idræt. Det lod sig imidlertid ikke gøre at begrænse landsorganisationen til kun at omfatte en enkelt idrætsgren. I slutningen af 30'rne blev gymnastikforeningerne mere eller mindre tvunget til at tage nye idrætsgrene op.

De danske Ungdomsforeninger stiftedes i 1903 med det formål at samle enkeltstående grundtvigske ungdomsforeninger i en fælles organisation til fremme af oplysningsarbejdet. Ved organisationens start var der ca. 3.000 medlemmer fordelt på 50 foreninger.

DdU's og DdG's arbejde var på mange områder nært beslægtet og henvendte sig i stor udstrækning til de samme mennesker. Som konsekvens heraf foretoges en sammenslutning i 1965, De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger, som resulterede i en organisation bestående af 421.000 medlemmer fordelt på 1400 foreninger. I 1973 udgjorde de tilsvarende tal 562.000, heraf 420.374 idrætsaktive fordelt på 1.619 foreninger.

DdGU giver medlemmerne mulighed for at dyrke de fleste idrætsgrene, men ligesom for DdSG&I gælder det, at man kun i ringe grad interesserer sig for eliteidrætten.

DdGU's organisatoriske opbygning (jfr. bilag III) er ligesom DdSG&I's baseret på amts- eller dertil svarende foreninger - ialt 25 amtsforeninger og 5 enkeltstående foreninger i København og andre storbyer.

Årsmødet er øverste myndighed. De på årsmødet trufne afgørelser administreres på hovedorganisationsplan af ca. 40 ledere samt konsulenter og kontorpersonale. I amtsforeningerne fungerer ca. 400 ledere og i lokalforeningerne henved 15.000.

DdGU's formålsparagraf lyder:

"De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger har til formål, ud fra det frivillige foreningsarbejde ved idræt og andet kulturelt virke, at fremme den folkelige oplysning".

3.1.4. Dansk Firmaidræts Forbund oprettedes i 1946 på initiativ af 2 københavnske firmaklubber. Fra starten deltog 9 bysammenslutninger bestående af ca. 29.500 medlemmer i organisationsdannelsen.

I 1973 var der 39 bysammenslutninger og 3 landssammenslutninger, og forbundets medlemstal var 141.759, hvoraf 104.725 var aktive. Antallet af foreninger udgjorde 2.925.

Firmaidrættens foreninger adskiller sig fra idrætsforeningerne under de andre hovedorganisationer ved at være foreninger, der tildels er lukkede, idet de kun optager ansatte fra de arbejdspladser, foreningerne har tilknytning til, samt de pågældendes ægtefæller. Foreningerne danner bysammenslutninger inden for firmaidrætten, der varetager deres interesser både på det idrætslige og administrative område over for kommunale råd og udvalg m.m. . Bysammenslutningerne arrangerer turneringer i de idrætsgrene, hvor der er behov for det.

Dansk Firmaidræts Forbund¹s opbygning fremgår af bilag IV. På forbunds-niveau findes ca. 20 ledere, på kredsniveau ca. 50 ledere og i sammenslutningerne ca. 700 ledere.

Det er ifølge lovenes § 2 forbundets formål at virke for firmaidrættens udbredelse i Danmark ved:

"at være fællesforbund for firmaidræts-, etatsidræts- og lignende sammenslutninger i Danmark

at repræsentere disse over for myndighederne samt over for idrætsorganisationer i såvel ind- som udland

at forvalte - herunder fordele mellem de tilsluttede sammenslutninger - eventuelle midler, som måtte tilgå forbundet

at udarbejde fælles retningslinjer for firmaidrættens arbejde og at virke for en samling af al dansk idræt".

3.2. DANMARKS OLYMPISKE KOMITE

Danmarks Olympiske Komite (DOK) stiftedes i 1905. DOK's nuværende opgaver er for det første at tilrettelægge og gennemføre Danmarks deltagelse

i De olympiske Lege, for det andet at tilvejebringe midler hertil, samt for det tredje at danne bindeled til den Internationale Olympiske Komite (IOC) og andre landes nationale olympiske komiteer.

DOK består dels af to repræsentanter fra hvert af de specialforbund, som omfattes af De olympiske Leges program, dels af IOC's repræsentant i Danmark, dels af tre repræsentanter for hver af de tre hovedorganisationer DIF, DdSG&I og DdGU og dels af fem medlemmer valgt af komite-mødet.

De økonomiske midler til DOK's virke indsamledes gennem en årrække fra "private", men gennem de seneste år har komiteen modtaget tilskud fra tipsmidlerne gennem en ekstraordinært afholdt tipsdag - sidst i december 1973.

3.3. SAMVIRKENDE IDRÆTSFORENINGER

Samvirkende idrætsforeninger (unioner) er et kontaktorgan for den enkelte kommunes eller bys lokale idrætsforeninger med det formål at løse fællesopgaver i forhold til de lokale myndigheder, f. eks. kommunalbestyrelsen.

En del af de samvirkende idrætsforeninger har i lovene bestemmelser om, at kun foreninger under specialforbund i DIF optages. Andre har såvel foreninger under DIF som foreninger under DdSG&I, DdGU og DFIF tilknyttet. Atter andre har endog tilsluttet foreninger, f. eks. motorklubber, som ikke er tilknyttet de fire store idrætsorganisationer, men som har samme interesse som idrætsforeningerne i at deltage i forhandlingerne, når tilskudsordninger, fordeling af lokaler o. lign. skal drøftes.

De samvirkende idrætsforeninger varetager ingen funktioner i forbindelse med det egentlige aktive idrætsarbejde.

3.4. DEN FREMTIDIGE ORGANISATIONSSTRUKTUR

Som det er fremgået af det foregående, er idrætten i Danmark organiseret i fire store hovedorganisationer: Dansk Idræts-Forbund med 982.590 aktive idrætsudøvere, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger med 460. 334 aktive idrætsudøvere, De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger med 420. 374 aktive idrætsudøvere og Dansk Firmaidræts Forbund med 104. 725 aktive idrætsudøvere.

Der kan som tidligere nævnt konstateres visse forskelle i de fire organisationers formålsparagraffer. DdSG&I og DdGU opfattes normalt som repræsentanter for det brede folkelige idrætsarbejde, DFIF repræsenterer idrætten på arbejdspladserne, mens DIF er fællesorganisation for specialforbundene, der også varetager elitearbejdet og det internationale idrætssamarbejde på repræsentativt plan og, dermed opfattes som værende mere konkurrencebetonet. Men uanset de forskelle, som kan anføres, er den aktivitet, der finder sted inden for de fire store idrætsorganisationer, på langt de fleste punkter sammenfaldende. En stor del af medlemskaren er tilmed fælles for to eller tre af hovedorganisationerne.

Det kan på denne baggrund være rimeligt at diskutere, om forskellene i holdninger er så store, at det ikke vil være muligt at fremme en udvikling

henimod en måske mere hensigtsmæssig organisationsform end den nuværende, hvor fire selvstændige hovedorganisationer varetager idrættens interesser og arbejde.

Ud fra rationelle kriterier kunne det måske synes mindre hensigtsmæssigt, at kræfterne splittes mellem flere organisationer med omtrent samme formål og interesse. Det kræver valg af flere ledere, der skal lave omtrent det samme, det kræver på en lang række områder dobbelt, tre- eller firedobbelt administration såvel i relation til medlemmer som til det offentlige.

Idrættens organisationer har været opmærksomme på det ønskelige i at etablere et nærmere samarbejde. Gennem årene har der været ført forhandlinger om sammenslutning af landsorganisationer og af foreninger. I flere tilfælde er lokale foreninger blevet sammenlagt, men på hovedorganisationsplan har det hidtil vist sig, at forskelle i historiske forudsætninger og traditioner har sat sine spor, og at de forskelle i formålsformuleringer m.m., som tilsyneladende ikke mærkes i det daglige, lokale arbejde, træder tydeligere frem, når de gøres til genstand for en principiel debat.

I stedet for en sammenslutning er de fire store landsorganisationer i stigende omfang gået ind i et praktisk samarbejde om en række fælles interesser. For nogle år siden oprettedes Idrættens Fællesråd, hvilket bl.a. har ført til udarbejdelse af fælles oplæg til forhandlinger med det offentlige. Dette har der bl.a. været eksempler på ved idrættens stillingtagen til en ændring af lov om tipning, ved forslag til ændringer af lov om fritidsundervisning og styrelsesloven.

Såfremt idrætsudvalgets oplæg til en ny tipslov bliver vedtaget, vil det betyde, at Idrættens Fællesråd, der i dag kun hviler på en aftale om kontakt fire gange om året på formands- og sekretærbasis, må nedfælde bestemte retningslinjer for sit virke. Tipslovsforslaget indebærer bl.a., at en vis årlig sum skal forvaltes af Idrættens Fællesråd, og det vil stille krav om en fastere organisationsform.

Dette samarbejde må dog være så løst i opbygningen, at de enkelte organisationer bibeholder deres specielle holdning og målsætning til idræts- og ungdomsarbejdet, men samtidig så fast, at idrætten udadtil over for folketingsamtsråd, kommuner og andre instanser optræder som en enhed.

Idrættens Fællesråd bør udbygges til at varetage en række opgaver af fælles interesse for idrætten, f. eks. :

- forhandle med offentlige myndigheder,
- orientere om love, bekendtgørelser og cirkulærer af interesse for de forskellige organisationer,
- udbygge igangværende arbejde i udvalg som:
 - a. bygge- og anlægsudvalg, der i samarbejde med offentlige myndigheder som f.eks. Kommunernes Landsforening, Amtsrådsforeningen og Folkeskolens byggeudvalg, yder vejledning ved etablering af idrætsanlæg samt forestår forskning inden for anlægsområdet.
 - b. kursusudvalg, der videst muligt koordinerer og organiserer leder- og instruktøruddannelsen.

c. udvalg med henblik på varetagelse af idrættens interesser over for Danmarks Radio.

- nedsætte udvalg på områder, hvor samarbejde og koordination kan udbygges videst muligt.

Som eksempel på det sidste kan påpeges det ønskelige i nedsættelsen af et fast strukturudvalg, der stadig kan bearbejde, vurdere og komme med forslag om forbedringer af idrættens organisationsopbygning.

Udvalget finder, at der også såvel på amtsplan som på kommunalt plan bør oprettes fællesråd af tilsvarende karakter til varetagelse af de fælles idrætslige interesser. På kommunalt plan vil dette indebære, at hvor der ikke i forvejen eksisterer idrætssamvirker med deltagelse af foreninger fra samtlige idrætsorganisationer, bør sådanne etableres.

De lokale idrætsfællesråd bør indgå i et samarbejde med kommunens øvrige ungdomsfællesråd. Herved kunne alle foreningsmæssige og ungdoms-politiske spørgsmål behandles i ét organ. Det ville indebære den fordel* at alle spørgsmål mellem kommunen og ungdomsforeningerne kunne komme til behandling i samme forum, hvorved afgørelserne kunne træffes i fællesskab og dermed skabe en større forståelse mellem foreningerne. Samtidig ville det offentlige ønske om en forenklet forhandlingsprocedure på lokalt plan kunne imødekommes. Den kommende lovgivning for tilskud til dette område (bloktilskud) på såvel kommunalt plan som amtsplan vil nødvendiggøre et sådant samarbejde. Til hjælp ved varetagelsen af denne opgave bør fællesrådene kunne ansætte konsulenter med offentlig støtte.

Forudsætningen for den organiserede idræt er den frivillige lederindsats på det idrætslige og organisatoriske område. Idrætten er en folkebevægelse, som er udviklet i frihed, og som udviser en mængde variationer.

Idrætsorganisationernes opbygning såvel som deres interne forhold må derfor være de frie organisationers eget anliggende. Udvalget finder det rimeligt at forudsætte, at organisationerne selv på enhver måde søger at effektivisere deres virksomhed og tilpasser sig de ændringer, som den almindelige udvikling i samfundet medfører.

3.5. FORENINGERNE

Den organiserede idræt er baseret på foreningssystemet, d.v.s. en opbygning, som hviler på det (lokale) private initiativ til at organisere sig med et bestemt formål for øje.

Foreningsdannelsen inden for idrætten tjener flere praktiske formål:

- for det første tjener den til at samle og identificere en kreds af mennesker, der ønsker at dyrke en bestemt idrætsaktivitet,
- for det andet skabes herigennem muligheden for en arbejdsdeling i de bestræbelser, som udfoldes for mest hensigtsmæssigt at dyrke den ønskede aktivitet,

- for det tredje skabes en enhed som grundlag for deltagelse i turneringer eller andre konkurrence- eller opvisningsprægede aktiviteter,
- for det fjerde skabes muligheden for at gøre opmærksom på behovet for midler og faciliteter til den pågældende aktivitet.

Det er en ofte fremført anskuelse, at den foreningsdannelse, som opstod i takt med idrættens udvikling i slutningen af det forrige århundrede, har været en "demokratiets vugge". Foreningsdannelsen giver en praktisk skoling i demokrati.

Der er sket en betydelig udvikling i idrættens organisation siden den første foreningsdannelse fandt sted lidt over midten af det forrige århundrede. I dag er der næppe noget sted i landet, hvor der ikke lokalt findes foreninger. En optælling af de til de fire store idrætsorganisationer knyttede foreninger viser, at der i 1973 fandtes 13.439 foreninger. Det samlede antal aktive medlemmer i disse foreninger udgjorde næsten 2 mill, børn, unge og voksne. Forenings- og medlemstal for de enkelte hovedorganisationer fremgår af tabel 4.

Tabel 4. Antal foreninger og antal aktive medlemmer 1973

Hovedorganisation	<u>Antal foreninger</u>	<u>aktive antal medlemmer</u>
DIF	6.672	982.590
DdSG&I	2.223	460.334
DdGU	1.619	420.374
DFIF	2.925	104.725

Mange foreninger er imidlertid medlem af mere end én hovedorganisation - som oftest på grund af deltagelse i andre hovedorganisationers turneringsarrangementer. Derfor vil der ved sammenlægning af de fire hovedorganisationers forenings- og medlemsantal ske en dobbeltregistrering såvel af foreninger som af medlemmer.

Problemerne i forbindelse med dobbeltregistreringen bevirker, at det samlede forenings- og medlemstal, som det er opgjort i tabel 4, må revideres. Det anslås, at det samlede antal foreninger for idrætten under ét udgør ca. 9.000, og at det tilsvarende tal for de aktive medlemmer udgør 1,2 mill. Medlemstallet refererer til antal kontingentbetalende aktive medlemmer. En del er medlemmer af mere end én forening og vil indgå i det samlede medlemstal svarende hertil. De 1,2 mill, medlemmer refererer således til antallet af "aktivitetshoveder", d.v.s. til det antal gange en enkelt person gennem medlemskab af en forening stiller krav til vedkommende forenings faciliteter, ledere, instruktører o. s.v.

Fordelingen af de aktive medlemmer på alder og køn fremgår af tabel 5. Tallene i denne og de følgende tabeller er udarbejdet på grundlag af udvalgets foreningsundersøgelse*), hvorfor de stammer fra 1972, og tallene omfatter de tre hovedorganisationer DIF, DdSG&I, DdGU og DFIF.

*) Udvalget foretog i 1972 en spørgeskemaundersøgelse af udvalgte foreninger DIF, DdSG&I, DdGU og DFIF.

Tabel 5. Aktive idrætsudøvere fordelt på alder og køn i 1972

Aldersgruppe	Antal aktive	heraf piger/kvinder i % af samtlige
indtil 6	6,9	60,1
7 - 13	29,5	46,7
14 - 17	16,2	45,6
18 - 24	17,5	40,5
over 25	29,9	48,6
i alt	100,0	46,9

Som det fremgår af tabellen, er mere end halvdelen af de aktive udøvere under 18 år. 70% er under 25 år. Med hensyn til fordelingen på køn viser opgørelsen, at kun lidt over halvdelen af de aktive er drenge og mænd. Betragtes de enkelte aldersgrupper, fremgår det imidlertid, at der for den yngste aldersgruppe er stor overvægt af piger, mens der for aldersgruppen over 25 år næsten ikke er forskel på antallet af kvinder og mænd. I aldersgruppen 18 - 24 år findes den største mandlige overvægt.

Aldersfordelingen blandt de i foreningsundersøgelsen opgjorte ledere fremgår af følgende tabel:

Tabel 6. Aldersfordeling blandt foreningsledere i 1972

Aldersgruppe	Samtlige	Foreninger af forskellig størrelse		
	foreninger	lille	middel	stor
	%	%	%	%
indtil 20	14,8	19,4	14,5	14,5
21 - 30	38,0	48,1	38,0	34,1
31 - 40	27,6	21,0	27,0	28,3
41 - 50	12,7	7,9	12,8	15,5
51 - 60	4,2	3,4	5,7	4,5
over 60	2,7	0,2	2,0	3,1
i alt	100,0	100,0	100,0	100,0

Gennemsnitsalderen for foreningsledere var knap 32 år. Af det samlede antal ledere var lidt over 3/4 mænd.

Det fremgår af tabel 6, at mens mere end 2/3 af lederne i de små foreninger er under 30 år, er mere end halvdelen af lederne i de store foreninger over 30 år.

I forbindelse med undersøgelsen blev foreningerne spurgt, om de ud over den idrætslige aktivitet dyrkede andre aktiviteter inden for foreningens rammer. Af besvarelserne fremgik, at 11% af foreningerne også arrangerede teater, næsten 10% havde foredragsaftener, 17% havde filmaftener, 44% holdt fester, 17% dyrkede folkedans, 21% havde klubarbejde og 44% havde samværs-

Da fritidslovens åbne klubber for 14-18 årige bredte sig i 60'erne, var man i foreningerne tilbageholdne over for netop dette tilbud. Man følte ikke, det passede ind i foreningsstrukturen, hvorfor man ude i sognene gik sammen i ungdomsnævnet med andre om denne opgave, altså et samarbejde om at stå bag sådanne klubber. Dette har medført, at idrætsforeningen ikke i samme grad er det eneste samlingssted for de unge, som den var før. Idrætsforeningen har heller ikke samme økonomiske muligheder ifølge lovgivningen for tilrettelæggelse af samværsaktiviteter som klubberne - og slet ikke i forhold til de klubber, der er tilknyttet ungdomsskolerne. Hertil kommer, at kontingentbetaling, d.v.s. kravet om en økonomisk modydelse fra de unge, formentlig kan virke begrænsende på mange unges interesse for idrætsforeningernes arbejde sammenlignet med ungdomsklubbers og ungdomsskolars gratis aktivitetstilbud.

Tabel 7. Den fysiske aktivitet i foreningerne fordelt på aldersgrupper i 1972

*) Jvf. afsnit 5.2.

foreningernes aktiviteter. Næsten 80% af den anvendte tid gik til fysisk aktivitet; af tabel 7 fremgår fordelingen på forskellige aldersgrupper.

Tabellen viser, at aldersgruppen indtil 13 år er den gruppe, der tegner sig for den største del af den organiserede fysiske aktivitet, 33 mill, timer eller 38,4% af den samlede aktivitet, hvilket er lidt mere end svarende til aldersgruppens andel af samtlige idrætsudøvere (kolonne 4). Den store aldersgruppe over 25 år, svarende til mere end 60% af hele befolkningen (kolonne 5), tegner sig derimod kun for knap en fjerdedel af den samlede organiserede fysiske aktivitet og har en meget lavere deltagelse pr. aktiv. Tabellen illustrerer idrættens position som ungdomsbevægelse, idet aldersgruppen op til og med 17 år, svarende til 27% af befolkningen, tegner sig for 55% af den samlede fysiske aktivitet. Især har aldersgruppen 14-17 år en høj idrætsdeltagelse.

Bortset fra fysisk aktivitet bruger medlemmerne 13 mill, timer af de i alt 110 mill, timer, de anvender i drætsforeningerne, på samvær med andre medlemmer. Der er tale om samvær organiseret af foreningen. Hvor megen tid medlemmerne herudover anvender i foreningerne, er ikke søgt opgjort. Det fremgår af undersøgelsen, at der er en tendens til, at den del af den samlede tid, medlemmerne anvender på organiserede ikke-idrætslige samværstimer, stiger med medlemmernes alder. Den resterende del af de opgjorte 110 mill, timer, svarende til næsten 11 mill., timer anvendes til rejseaktivitet til og fra stævner og turneringer.

De foreninger, som blev kontaktet i forbindelse med udvalgets foreningsundersøgelse blev spurgt, om de fandt forholdene vedrørende de idrætsanlæg, de benyttede, tilfredsstillende.

Resultatet fremgår af tabel 8:

Tabel 8. Spørgsmål: Er forholdene vedr. idrætsanlæg tilfredsstillende?

Svar:	ja	nogenlunde	nej	i alt
	%	%	%	%
Samtlige foreninger	27,4	34,6	38,0	100,0
heraf foreninger i:				
storby	31,2	31,2	37,6	100,0
forstad	20,6	35,3	44,1	100,0
stationsby	27,0	27,0	46,0	100,0
landsogn	28,5	39,7	31,8	100,0

Tabellen viser, at kun lidt over en fjerdedel af samtlige foreninger angav, at de ubetinget fandt forholdene vedrørende de benyttede anlæg tilfredsstillende. Henved 40% af foreningerne fandt forholdene utilfredsstillende. Størst utilfredshed synes der at herske i foreninger beliggende i forstæder, hvor kun en femtedel af de adspurgte foreninger fandt forholdene tilfredsstillende. Utilfredse med de givne vilkår var omkring 45% af foreningerne i forstæder og stationsbyer, mens dette kun var tilfældet i mindre end en trediedel af landsognene.

Foreningernes konkrete ønsker om forbedringer fremgår af tabel 9.

Tabel 9. Foreningens ønsker om forbedringer

	Bedre lokaler	Bedre anlæg	Bedre omklæd- ning	Bedre redskabs- rum	Samværs- lokaler	Lok. til kult. akt.	Cafe- teria
	%	%	%	%	%	%	%
Samtlige foreninger	42,0	37,4	25,9	19,3	49,0	19,8	20,2
heraf for- eninger i:							
storby	41,6	29,3	15,4	12,4	50,8	6,2	17,0
forstad	47,1	35,3	32,4	23,6	53,0	11,8	17,7
stationsby	38,9	38,9	24,1	20,4	42,6	26,0	20,4
landsogn	42,1	43,2	33,0	22,8	50,0	28,5	22,8

Som tabellen viser, angiver en stor del af foreningerne, at de har konkrete ønsker på en lang række områder. Omkring 40% af foreningerne angiver, at de ønsker forbedringer i forbindelse med de benyttede lokaler og anlæg. Med hensyn til anlæggene synes der at være relativ stor tilfredshed i storby-foreningerne. (Det skal dog bemærkes, at tallene ikke siger noget om den absolutte forsyning med idrætsanlæg i de fire områder. Kun om, hvordan de foreninger, der findes i forbindelse med de eksisterende anlæg, opfatter anlæggenes kvalitet). Mest bemærkelsesværdigt er måske, at næsten halvdelen af foreningerne ønsker forbedringer i form af et samværslokale for foreningens medlemmer. I al for ringe grad har der ved idrætsbyggeri været taget hensyn til dette behov (jvf. kap. 6). Bemærkes skal også den store forskel, der er i behovet for lokaler til kulturel aktivitet i henholdsvis storby og forstad på den ene side og stationsby og landsogn på den anden side, selv om det på mange måder næppe lader sig gøre at sondre mellem lokaler til kulturel aktivitet og samværslokaler i almindelighed.

Idrættens foreningsopbygning, der tilgodeser navnlig bredden med idræt for de mange, er noget særegnet nordisk.

Foreningsprincippet giver medlemmerne en indføring og opøvelse i den demokratiske livsform, og foreningen vil ofte være stedet, hvor den enkelte gennem sin medbestemmelsesret på medlemsmøder, generalforsamling o. lign. modtager den første praktiske indføring i den demokratiske proces.

Lederarbejdet i de mange idrætsforeninger er i sig selv et tilbud til en stor del af befolkningen om en mere meningsfuldt og interessant fritid, der i modsætning til den ofte trivielle hverdag giver mulighed for at igangsætte, præge og være ansvarlig for en udvikling.

Udvalget anser foreningsprincippet for livsnerven i en udvikling af idrætten i folkelig retning, og finder, at det er af væsentlig betydning, at denne organisationsform tilbydes praktiske rammer, som i videst mulig udstrækning inspirerer til og muliggør videre udvikling af foreningslivet.

Foreningsundersøgelsen viser, at der på en lang række områder er behov for forbedringer og udbygning af de faciliteter, som anvendes eller administreres af eksisterende foreninger. Undersøgelsen angiver ikke, hvor stort behovet for faciliteter generelt er, men resultaterne kan naturligvis tages som udtryk for det pres, der er på det eksisterende foreningsliv. Undersøgelsen viser dog klart det meget store og udækkede behov, der er for den type faciliteter, som er forudsætningen for foreningslivets trivsel ud over selve den idrætslige udfoldelse, nemlig samværsfaciliteter af forskellig slags. Der har ved projekteringen af idrætsanlæg været en klar tendens til at undervurdere dette behov.

Kapitel 4

BEFOLKNINGENS IDRÆTSLIGE AKTIVITET

4.1. IDRÆTSVANER

Der foreligger ingen undersøgelser over, hvor stor en del af befolkningen, der dyrker regelmæssig motion. Idrætsorganisationernes medlemstal pr. 1/1-1973 udgjorde ca. 1,2 mill. aktive, og hyppigheden af den idrætslige aktivitet blandt disse medlemmer kan som årsgennemsnit anslås til op imod halvdelen time om ugen (jvf. tabel 7 i afsnit 3.5.). Omfanget af den motionsaktivitet, som finder sted uden for den organiserede idræt kendes ikke.

I perioden 1938-53 foretog Statistisk Departement (nu Danmarks Statistik) med fem års mellemrum de såkaldte idrætsstillinger, som derefter ophørte. I 1953 skønnede departementet, at der var ca. 700.000 organiserede aktive idrætsudøvere, hvilket på daværende tidspunkt svarede til ca. 16% af befolkningen.

(Gallupundersøgelser foretaget i henholdsvis 1945 og 1950 viste, at ca. 25% af befolkningen dyrkede en eller anden form for idræt).

I 1953-54 foretog Helge Andersen o.a. en sociologisk undersøgelse *) af idrætten i Danmark. Undersøgelsens efterhånden 20 år gamle resultater skal dog ikke gøres til genstand for en nærmere omtale i denne forbindelse.

Socialforskningsinstituttet foretog vinteren 1964 en undersøgelse af fritidsvaner i Danmark**) og fandt i denne forbindelse, at ca. 15% af befolkningen angav at dyrke sport. Men intensiteten i sportsdyrkelsen blev ikke belyst.

På baggrund af de sparsomme danske oplysninger på dette område kan det have interesse kort at referere nogle resultater fra en undersøgelse af den svenske befolknings idræts- og motionsvaner ***) i perioden november 1965 - april 1966. Undersøgelsen (foretaget på grundlag af et repræsentativt udsnit på 2.500 af hele den svenske befolkning i aldersgruppen 15-67 år) viste, at 78% af de adspurgte inden for det sidste år havde dyrket en eller anden form for idræt (idræt blev defineret som alle de idrætsgrene, der er repræsenteret i det svenske rigsidrætsforbund, hvad enten udfoldelsen finder sted i en idrætsforening eller hjemme på græsplænen - samt som jagt, fiskeri og ridning. - Svarende til i alt 48 forskellige aktiviteter). Kun 30% heraf angav, at de dyrkede idræt regelmæssigt. De 85% opfattede regelmæssigheden som

*) Helge Andersen, Aage Bo, N. Elkær Hansen, A. Sonne "Sporten i Danmark i Sociologisk Belysning". Kbh. Det Danske Forlag 1957.

**) Socialforskningsinstituttets publikationer nr. 25 "Fritidsvaner i Danmark med særligt hensyn til radio og fjernsyn". København 1966.

***) "Svenska folkets idrotts- og motionsvaner" en markedsundersøgelse udført af AB Marknadsbyrå för Sveriges Riksidrottsförbund.

mindst een gang om ugen, 15% opfattede regelmæssigheden som mindst hver anden dag.

Blandt dem, der havde svaret, at de det pågældende år havde dyrket en eller anden form for idræt, angav omkring halvdelen at have gjort det mindst 10-15 gange.

Det fremgik også af undersøgelsen, at kun 12% af idrætsudøverne i løbet af året havde deltaget i en kamp eller konkurrence, heraf dog godt halvdelen mindst 5 gange.

Undersøgelsen viste endvidere, at blandt de personer, som inden for de sidste fem år havde dyrket idræt mere end fem gange (for at udelukke det helt enkeltstående forsøg), havde 22% ikke dyrket den pågældende idræt det sidste år. Som forklaring angav en trediedel, at de manglede tid, mens lidt over en fjerdedel angav, at de savnede muligheden, d.v.s. faciliteter.

Undersøgelser af folks idrætsvaner, som er foretaget i en lang række forskellige lande, synes alle at have visse fælles hovedtræk:

- a) en stor del af befolkningen er fysisk inaktiv,
- b) mænd dyrker i større udstrækning idræt end kvinder,
- c) der er et markant fald i deltagelsen på det tidspunkt, hvor forpligtelser over for familie indtræffer,
- d) deltagelsen i idræt er stigende med stigende indkomst og med stigende uddannelsesniveau.

Som nævnt udgør idrætsorganisationernes aktive medlemstal 1,2 mill., hvilket svarer til 20% af befolkningen, når bortses fra at den enkelte kan være aktiv inden for mere end een idrætsgren (jvf. afsnit 3.5.). Heraf kan imidlertid ikke udledes, at denne part ud fra f.eks. en sundhedsmæssig vurdering får tilstrækkelig motion, idet en enkelt gang motionsbadminton, -fodbold, -håndbold eller lignende om ugen næppe er tilstrækkelig for et menneske, som i øvrigt lever en fysisk set inaktiv tilværelse. Undersøgelser synes at vise, at fysisk aktivitet af en vis intensitet i hvert fald tre gange om ugen bør anbefales.

Hvad angår motionsvanerne for den del af befolkningen, som ikke er tilknyttet den organiserede idræt - svarende til henimod 4 mill. mennesker - foreligger intet nøjere kendskab. Der findes en lang række muligheder for at dyrke motion uden for den organiserede idræt f.eks. i forbindelse med arrangementer organiseret af friluftslivets organisationer, andre organisationer eller private firmaer, radioens og fjernsynets gymnastik o. lign. Herudover motiverer en stadig større del af befolkningen på eget initiativ f.eks. ved løbetræning, og endelig sørger mange mennesker for at få motion i forbindelse med den daglige transport til og fra arbejde.

De senere års stadig mere intensive propaganda for motion har skabt en betydelig interesse i befolkningen for fysisk udfoldelse. Hovedparten af de eksisterende idrætsanlæg udlånes til eller ejes imidlertid af idrætsforeningerne, og benyttelsen af disse anlæg afhænger derfor sædvanligvis af medlemskab af en forening. Idrætsanlæg er ganske vist på ingen måde forudsætningen for at dyrke motion. Ethvert hobbyrum med plads til en motionscykel eller enhver vejstrækning rummer principielt muligheden for en tilstrækkelig konditionstræning, men sådanne udfoldelsesmuligheder opfattes af mange som for uinspirerende til en regelmæssig indsats.

Der kan være grund til nærmere at belyse det forhold, at kun 20% af befolkningen deltager i den organiserede idræt. Af den ovenfor citerede svenske undersøgelse fremgår det, at mellem en trediedel og en fjerdedel af de adspurgte mennesker fortalte, at de ønskede at dyrke en idræt, de ikke på indeværende tidspunkt dyrkede. Blandt årsagerne til, at de ikke dyrkede den pågældende idræt, angav 35% manglende tid, 26% angav manglende faciliteter, 15% sygdom eller lign. hindringer og 12% økonomiske problemer, 3% følte sig for gamle og de resterende tilhørte gruppen "ved ikke" eller "intet svar".

I Socialforskningsinstituttets publikation "Fritidsvaner i Danmark" angives på grundlag af interview foretaget i 1964, at blandt 15-19 årige mænd dyrker næsten 2/3 aktiv idræt (ikke nødvendigvis som medlem af en forening), medens det allerede blandt de 20-29 årige kun drejer sig om 40% - og andelen falder stærkt med stigende alder. De tilsvarende tal for kvinders idrætslige aktivitet er henholdsvis 40 og 15%.

Mens det at dyrke idræt således er forholdsvis almindeligt blandt unge (især mænd), daler interessen med stigende alder og viser et betydeligt fald allerede for aldersgruppen 20-29 år. Af idrætsudvalgets "Foreningsundersøgelse" fra 1972 fremgår det (jvf. afsnit 3.5 tabel 5), at forskellen i hyppigheden mellem de to køns aktive deltagelse i organiseret idræt næppe er tilsvarende stor, og at kun 30% af de 1,2 mill. organiserede idrætsudøvere er over 25 år.

Det bratte fald i deltagelsen i idrætslig aktivitet med stigende alder har formentlig først og fremmest sociale årsager, fordi forpligtelser over for familie, hjem og arbejde indskrænker den enkeltes mulighed for at fortsætte med at dyrke idræt i samme omfang som tidligere. En stor del af de 35%, som i den svenske undersøgelse angav, at de p.g.a. manglende tid ikke dyrkede den idræt, de ønskede at dyrke, tilhører sandsynligvis denne kategori.

Men faldet i den aktive idrætsdeltagelse skyldes måske også, at mange af de tilbud, som findes inden for de forskellige idrætsgrene, ikke er varierede nok til at kunne tilgodese de ændringer i behovet, som opstår specielt med stigende alder, og dermed ikke i stand til at fastholde interessen hos den del af befolkningen, som i de unge år har dyrket idræt, og som herigen-nem i hvert fald har erhvervet sig visse idrætsvaner. Det vil med andre ord sige, at der savnes inspirerende "retrætemuligheder". Især inden for mange holdidrætter synes det vanskeligt at fastholde interessen hos udøverne ud over de unge år.

Det skal i denne forbindelse omtales, at der i 1959 i Vesttyskland startedes en bredt anlagt kampagne for at få befolkningen til at dyrke idræt. Kampagnen betegnede Der Zweite Weg (Den anden Vej) for herigen-nem at angive, at man havde behov for et supplerende tilbud til den eksisterende idrætsstruktur. Hensigten var at nå grupper af befolkningen, som af den ene eller anden grund ikke dyrkede idræt på det eksisterende grundlag. Ikke alene den fysiske og psykiske sundhedsværdi, men også den forkortede arbejdstid med heraf følgende fritidsproblemer var indeholdt i motiveringen. I løbet af 7 år lykkedes det at øge medlemstallet tilknyttet Det Vesttyske Idrætsforbund, som administrerede kampagnen, med 80%, medens befolkningstallet i samme periode steg 11%. At propagandaen i forbindelse med Der Zweite Weg udgjorde en væsentlig årsag til denne stigning forklares ved, at en trediedel af tilgangen skyldes voksne, hovedsagelig motionister, som ikke deltager i konkurrenceprægede aktiviteter.

Vesttyske idrætsforhold kan ikke umiddelbart overføres på danske, fordi foreningslivet herhjemme formentlig har haft et bredere indhold. Men det vesttyske kampagneoplæg belyser det forhold, at der eventuelt i grupper af befolkningen eksisterer visse fordomme, som medfører tilbageholdenhed over for det at tilslutte sig organisationer - også på idrættens område.

Da den vesttyske motionskampagne blev indledt, var forudsætningen en investeringsplan (Der Goldene Plan) af betydelig dimensioner. I løbet af en 15 års periode var forudsat investeringer i anlæg på 6,3 mia. DM (daværende prisgrundlag) - beregnet på baggrund af en opstilling af normer for befolkningens behov for idrætsfaciliteter sammenholdt med de faktiske forhold. Forudsætningen for at iværksætte en motionskampagne var muligheden for i praksis at kunne tilbyde den forventede tilgang aktivitetsmuligheder, idet det for ofte har vist sig, at en agitationskampagne ikke har ført til det ønskede resultat, fordi den vakte interesse har medført en tilgang til de eksisterende faciliteter, som slet ikke har kunnet imødekommes inden for de givne rammer.

Herhjemme viser utallige eksempler, at der er et uopfyldt behov for idrætsanlæg. Bygningen af f. eks. idrætshaller har vist, at selv opførelsen af haller pr. 3.000 indbyggere tilsyneladende ikke altid kan opfylde den reelle efterspørgsel. Overalt i landet findes et udækket behov for at kunne udøve populære indendørs idrætsgrene i vinterhalvåret, hvilket bl.a. kan give sig udslag i ventelister, hvis ikke folk helt opgiver muligheden for at komme til. I et klima som det danske, hvor det en stor del af året er mørkt før normal arbejdstids ophør, og hvor vinteren er kold uden dog at give større mulighed for at dyrke traditionelle vinteridrætter, er indendørs idrætsanlæg helt afgørende for muligheden for at dyrke idræt året rundt.

4.2. DE PRAKTISKE RAMMER

Den organiserede idræt

Muligheden for inden for rammerne af den organiserede idræt at imødekomme de behov, som skabes af befolkningens øgede interesse for fysisk udfoldelse, afhænger i første række af, om de nødvendige faciliteter, ledere og instruktører er til stede. Men hertil kommer betydningen dels af de enkelte foreningers indstilling til den mere motionsprægede idræt, dels af befolkningens opfattelse af idrætsforeningernes miljø.

Først og fremmest er der grund til at slå fast, at hovedparten af den idræt, som dyrkes i landets idrætsforeninger, direkte har karakter af motionsidræt. Deltagerne konkurrerer ikke indbyrdes med det formål at nå topresultater, men fordi konkurrencen danner ramme om den fysiske udfoldelse og baggrund for det sociale samvær. Idrætsforeningerne er i praksis et samlingssted hovedsagelig for folk, som er interesserede i at dyrke idræt for motionens skyld.

Knapheden på idrætsfaciliteter kan imidlertid bevirke, at der inden for visse områder af idrætten opstår en tendens til at reservere de eksisterende anlæg for medlemmer, som yder en mere målbevidst og lovende præstation;

ligesom instruktører og ledere bruger en relativ større del af deres aktivitet på denne gruppe. Af samme grund kan også en betydelig interesse være vendt mod ungdomsafdelingen, netop fordi den repræsenterer en mulig "fremtid" for foreningen i turneringsammenhæng.

Problemet i forbindelse med den enkelte idrætsforenings mulighed for at formidle et mere generelt tilbud om konditionstræning er, at den som regel er opbygget omkring en bestemt eller nogle få idrætsgrene, og træning i foreningen kan sædvanligvis kun finde sted i forbindelse med disse aktiviteter. Dette vil i mange tilfælde begrænse foreningens mulighed for at være samlingssted for dem, der blot ønsker vejledning og samvær omkring almen konditionstræning. I de senere år har der dog været en tendens til, at idrætsforeningerne i stigende grad har taget også dette arbejde op.

Mange menneskers viden om idrættens miljø er præget af de indtryk, de får gennem massemediernes formidling af miljøet. Den del af idrætten, som først og fremmest interesserer sportspresen, er topidrætten, som således bliver massemediernes "idrætsbillede". Derfor kan idrættens miljø for en udenforstående let blive ensbetydende med en meget hård konkurrence-mentalitet og et utroligt slidsomt træningsarbejde. I begge tilfælde faktorer, som for de fleste netop vil være modsætningen til tanken om en rekreativ fritid. Og "konkurrencemodellen" vil være i modstrid med de tanker, som præger en del af 60'ernes og 70'ernes unge. Hertil kommer, at nogle mennesker følger en modvilje mod at være organiseret under de former som medlemskab af en idrætsforening indebærer.

Den fundamentale forudsætning for en organiseret konditionstræning rettet mod hele befolkningen uanset alder og køn er, at der på lokalt plan findes en mulighed for den enkelte for at få den nødvendige instruktion på et egnet sted og samtidig blive inspireret gennem fællesskabet med andre. Den praktiske opbygning må altså hvile på et lokalt initiativ på enten foreningsmæssig eller kommunal basis. Nærhedsfaktoren vil være temmelig afgørende, da der formentlig er ret snævre grænser for, hvor lang transportvej den enkelte vil acceptere for at deltage. Der vil derfor inden for de fleste kommuner være behov for flere lokale træningssteder.

Der er ingen tvivl om, at en løsning af behovet for organisation af motionsaktiviteter baseret på en frivillig foreningsdannelse vil være billigere for samfundet end et kommunalt initiativ, hvor ansatte funktionærer administrerer aktiviteterne. Men en selvstændig foreningsdannelse efter samme model som idrætsforeningerne forekommer uhensigtsmæssig, når der i forvejen spredt ud over hele landet eksisterer ca. 9.000 foreninger, hvis hovedformål netop er at samle medlemmer omkring en fysisk aktivitet. Spørgsmålet er imidlertid, om det vil være muligt at udnytte den eksisterende struktur, d. v. s. om idrætsforeningerne kan påtage sig den opgave, det vil være at organisere en motionsaktivitet på bred basis.

Såfremt den lokale idrætsforening varetager flere aktiviteter, vil den som oftest være opdelt i forskellige sektioner under fælles hovedledelse. Etableres en selvstændig afdeling for motionsaktivitet, må det ske i snævert samarbejde med de øvrige afdelinger. Dette vil kunne føre til en gunstig påvirkning i begge retninger, bl.a. tilføre foreningsmiljøet et mere alsidigt islæt. Specielt vil der i motionsarbejdet være mulighed for at gøre aktiviteterne familieorienterede. Herigennem vil sandsynligvis en stor del af de yngre

motionister få interesse for foreningens øvrige idrætslige aktiviteter, ligesom foreningsmedlemmerne fortsat vil have et aktivitetstilbud, når de kommer op i årene.

Men for at være i stand til at løse opgaven, må foreningerne råde over instruktører, som har modtaget en vis specialviden om motionisternes særlige forhold, og der må åbnes mulighed for tilskud til aflønning af instruktører også til denne opgave.

Kommunale motionscentre

Mange kommuner har på forskellig vis sørget for, at befolkningen kan dyrke motion gennem kommunalt ledede arrangementer. F.eks. har enkelte kommuner indrettet motionscentre, hvori alle - mod betaling - har adgang til at bruge faciliteterne.

Som oftest er disse kommunale motionscentre oprettet i forbindelse med et halanlæg eller en svømmehal. Ansatte **instruktører** sørger for instruktion, vejledning og opsyn.

I den udstrækning det organiserede foreningsliv eller andre initiativtagere ikke kan dække befolkningens behov for tilbud om idrætslig aktivitet, vil kommunale arrangementer være ønskelige. Men kommunalt ledede arrangementer må kun anses som et supplement til de aktivitetsmuligheder, idrætten kan tilbyde. Udvalget tager altså afstand fra den tanke, at kommunerne skal påtage sig ledelsen af "kommunale idrætscentre", hvor befolkningen kan henvende sig, hvis behovet for en times idrætslig aktivitet opstår. I det omfang sådanne kommunale idrætscentre opstår, bør de ikke påføre det kontingentbetalende foreningsliv konkurrence ved at stille faciliteterne gratis til rådighed for brugerne.

Udvalget finder det meget ønskeligt, at foreningerne varetager det idrætslige arbejde. For det første, fordi foreningsdannelsen betyder, at deltagerne bevarer en direkte medindflydelse på de aktiviteter, som finder sted. For det andet, fordi der gennem foreningslivet bevares en naturlig berøringsflade til andre idrætslige aktiviteter. For det tredje, fordi det sociale samvær, som erfaringsmæssigt kan tjene som en betydelig spore til regelmæssig aktivitet, formentlig lettest og rigest etableres gennem foreningslivet. For det fjerde, fordi det erfaringsmæssigt vil være forbundet med meget store omkostninger for det offentlige at iværksætte motionsaktiviteter.

Det kommunale initiativ vil derimod være nødvendigt ved anlæggelse af såkaldte motions stier. Der findes i øjeblikket omkring 50 motionsstier - de fleste etableret i samarbejde med statsskovvæsnet. Mange af de anlagte stier er imidlertid ikke særlig velegnede, fordi de ikke er anvendelige hele året og i al slags vejr, - et problem, som dog kan løses. Der bør ligeledes være mulighed for omklædning og bad i forbindelse med benyttelsen af stierne.

Motionsstiernes fordel er, at de vil kunne benyttes af alle uanset træningstilstand og tidspunkt - i grupper eller enkeltvis. De stiller ingen krav til specielle færdigheder og vil fuldt ud kunne opfylde behovet for den kredsløbstræning, som ud fra sundhedsmæssige aspekter er ønskelig.

4.3. PROPAGANDA FOR IDRÆT

Det er nødvendigt at skabe interesse og forståelse i befolkningen for den betydning, det kan have at dyrke fysisk aktivitet. Det medfører, at der må drives informationsvirksomhed og propaganda. Formålet må være at nå alle - børn og voksne, mænd og kvinder, raske og handicappede.

En vigtig del af propagandaen leveres af massemedierne f.eks. i forbindelse med den medicinske diskussion omkring faldet i den gennemsnitlige levealder for mænd og kredsløbssygdommenes høje placering blandt dødsårsagerne.

Sådanne informationer er et vigtigt element i propagandaen, men kan ikke stå alene. Der må på landsdækkende basis iværksættes kampagner, som oplyser om de praktiske muligheder for at dyrke motion, og som også påpeger de glæder, som kan være forbundet hermed.

En vigtig forudsætning for agitationen er, at den hviler på undersøgelser over hvilke motiver, der får folk til at dyrke idræt.

Af mangel på danske undersøgelser på dette område, skal kort omtales en vesttysk undersøgelse foretaget af Institut für Demoskopie, Allensbach i 1966, fordi denne undersøgelses resultater synes at svare til resultaterne af lignende undersøgelser foretaget andre steder. Det fremgår af undersøgelsen, at motivet for at dyrke idræt sjældent hviler på et enkelt argument, men på flere samtidig.

Motivet for hovedparten af de adspurgte var, at det er sjovt at dyrke idræt, og at de gør det, fordi det er en afveksling fra den daglige rutine (74% af de adspurgte kvinder og 65% af de adspurgte mænd). 60% af kvinderne og 64% af mændene angav tillige (der var mulighed for at afgive flere svar), at de dyrker idræt for sundhedens skyld, hvilket ved nærmere forespørgsel viste sig for 45% af kvinderne at betyde forsøget på at få en god figur og for 47% af mændene indebar ønsket om "at holde sig i form".

Et andet hyppigt svar på motivet til at dyrke idræt var: det gode samvær (henholdsvis 38 og 44%).

En stor del af dem, der angav et bestemt motiv eller formål, mente samtidig, at idræt er en dejlig fritidsbeskæftigelse. På den anden side syntes idrætsudøvelse kun at fremstå som en fornøjelse for dem, der har et første-håndskendskab. Kun 10% af de af de interviewede, der ikke dyrker idræt, fandt, at det ville være morsomt at forsøge. En stor del fandt, at det måtte være slidsomt og arbejdsomt.

Fællesskabet eller muligheden for samvær med andre mennesker vurderes meget højt. Ofte strækker samværet ud over selve foreningslivet. Allensbach-undersøgelsen viste bl. a. , at 30% af de mennesker, som første gang kontakter en idrætsforening, angiver også at have det motiv at træffe nye mennesker.

Trim

Mange idrætsforeninger har vist interesse for at iværksætte motionskampagner, som i deres appel til hele den lokale befolkning - rækker ud over foreningernes sædvanlige arrangementer.

Centralt søgte idrætten allerede i foråret 1965 at samle et udvalg bestående af repræsentanter for de store idrætsorganisationer og personer, som var specielt sagkyndige på den fysiske udviklings område. Imidlertid kom der intet resultat ud af disse bestræbelser - ud over det stiftende møde.

Ideen med at få befolkningen til at "trimme" slog første gang igennem i Norge i 1967. Man har her haft stort held til at få vakt landsdækkende interesse for tanken, hvilket har resulteret i, at en stadig større del af den norske befolkning nu regelmæssigt dyrker motion. TRIM-ideen er senere, i 1969, taget op i lande som Sverige, Finland, Holland og Tyskland.

I 1970 oprettedes den danske TRIMkomité som resultat af et samarbejde mellem DIF, DdSG&I, DdGU, DFIF og Hjerteforeningen.

Komitéens formål er:

1. at få den danske befolkning til at dyrke regelmæssig motion,
2. at påpege forskellige motionsformer, som virker sygdomsforebyggende samt fremmer den enkeltes trivsel og velvære,
3. at hjælpe lokale trimkomitéer og organisationer i deres trimarbejde samt i øvrigt støtte ethvert initiativ, der fremmer dette arbejde.

Dette mål søges nået bl. a. gennem agitation og afholdelse af arrangementer.

Da det er trimarbejdets sigte at aktivisere specielt den del af befolkningen, som ikke har tilknytning til en idrætsforening, rettede komitéen i april 1973 henvendelse til fritidsnævnet i alle landets 277 kommuner med opfordring til at tage initiativ til, på så bredt et grundlag som muligt, at få nedsat lokale trimkomitéer, hvis opgave i store træk skulle være: For det første, at agitere for motion gennem offentliggørelse af de lægevidenskabelige undersøgelser, som peger på motionens værdi i sygdomsforebyggelsen. For det andet, at tilbyde den lokale befolkning forskellige motionsarrangementer for enkeltpersoner, familier eller større eller mindre grupper. For det tredje, at vejlede med hensyn til rationel motion og for det fjerde, at være rådgivende over for offentlige myndigheder og private med hensyn til indretning af motionsrum, motionscentre, trimstier o.lign.

Når opfordringen til fritidsnævnene gik ud på at få nedsat komitéerne på et så bredt grundlag som muligt, skyldtes det netop ønsket om at få andre i tale end de 20%, som dyrker idræt i forbindelse med foreningerne. Der ønskedes et samarbejde med turistforeninger, husmoderforeninger, grundejerforeninger, beboerforeninger, børne- og ungdomsorganisationer, forbrugergrupper, Røde Kors o. a.

Selv om TRIMkomitéens agitation for at få nedsat **lokalkomitéer** er rettet mod et bredt udsnit af befolkningen, er det fortrinsvis idrætsledere, som er indtrådt i disse komitéer. På længere sigt er det imidlertid målet, at motionisterne selv overtager arbejdet med at få andre til at motionere.

Trimaktiviteterne stiller krav om uddannelse af instruktører, som på lokalt plan kan bistå med den praktiske vejledning. Det vil være nødvendigt at udbygge den uddannelse af triminstruktører, som så småt er ved at blive etableret bl.a. gennem kurser på Danmarks Højskole for Legemsøvelser og idrætshøjskolerne.

En forudsætning for at realisere trimideen må imidlertid være, at den enkelte kommune og andre offentlige myndigheder inddrages i arbejdet såvel praktisk som økonomisk. Det må være kommunernes opgave at tilvejebringe et grundlag for befolkningens motionsdyrkelse. Først og fremmest må dette grundlag skabes gennem etablering af faciliteter f. eks. trimstier med hertil knyttede omklædnings- og bademuligheder, men også gennem udpegning af en kontakthand til etablering og koordinering af det lokale arbejde.

Udvalget ønsker afslutningsvis at pege på:

- at den organiserede idræt i øget omfang gennem sit foreningsliv bør søge at stille aktivitetstilbud til rådighed for alle grupper af befolkningen. Dette vil kunne ske ved at bevare den nuværende bredde i idrætten, hvad angår ungdomsarbejdet, og ved i størst mulig udstrækning at opbygge aktivitetsmuligheder, der inspirerer til en fortsat idrætsudfoldelse op gennem årene,
- at Trimkomitéen gennem sine tilbud til den del af befolkningen, som ikke ønsker at være bundet af den organiserede idræts rammer, åbner mulighed for familieorienteret motion under helt nye former,
- at den organiserede idræt gennem sine hovedorganisationer intensiverer uddannelsen af instruktører til idrætsarbejdet i bredden,
- at den organiserede idræt gennem Idrættens Fællesråd¹s tildeling af tipsmidler yder tilstrækkelig støtte til Trimkomitéens centrale virksomhed (propaganda),
- at den organiserede idræt gennem specialforbund og amtsforeninger søger at udvide det bestående turneringssamarbejde yderligere i bredden,
- at det lokale idrætsarbejde kun bør organiseres gennem kommunalt initiativ i de tilfælde, hvor foreningslivet ikke magter opgaven.

Mindretalserklæring

Et mindretal (Horsten) synes, at forslagene om motion for alle og Trim m. v. er for ensidigt knyttet til idrætsorganisationer, gymnastiksale og boldbaner, idet det jo netop gælder om at give så mange som muligt også udenfor idrættens egne rækker mulighed for at få motion. Hvis man vil have denne videre kreds med i større omfang, må det idrætslige udvides med den mere friluftsbetonede motion og de dertil hørende anlæg, jvf. herved også kapitel 12 om de særlige friluftsanlæg, som netop skal tilgodese støttepunkter for en del af dette særlige arbejde.

Europaparlamentet har da også i en i oktober 1972 vedtagen anbefaling af en europæisk charter vedrørende "Sport for alle"*) opfordret medlemsstaterne til at arbejde for sagen og har her udtrykkeligt fremhævet dyrkelsen af friluft aktiviteter og klare regler for, at befolkningen har adgang til åbne landområder, kyststrækninger, søer m. v. i det omfang, hvori dette er foreneligt med de interesser, der indehaves af andre brugere af land, vand og luft. For friluft aktiviteterne fremhæves særlig tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger som en integrerende del af en plan til fremme af disse principper; hertil kommer uddannelse af personale ikke blot til idræt, men også til dem, der skal arbejde med friluftslivets aktiviteter.

Det vil endvidere efter mindretallets mening være nødvendigt, at man i videre omfang er opmærksom på, at det er en offentlig opgave at sørge for tilstedeværelsen af de nødvendige faciliteter, for adgangsregler m. v., således at man - som også Strassbourg charteren anbefaler det - har en koordinerende myndighed, som støtter Trimkomitéen og friluftsarbejdet, og som er ansvarlig for aktivt at fremme arbejdet, og som ved offentlige midler kan støtte det.

Der henvises i denne forbindelse også til den i juli 1973 udgivne anden rapport fra The select committee of the House of Lords on Sport and Leisure. Lokale og centrale myndigheder bør erkende de sig mere og mere påtrængende problemer vedrørende hele befolkningens deltagelse i idræt og friluftsliv og tage de fornødne skridt til deres løsning, herunder fremskaffe de nødvendige anlæg. De lokale myndigheders og de frivillige organisationers arbejde må suppleres med landsomfattende strategisk planlægning og central finansiering bl. a. for at koordinere den lokale indsats, at fremskaffe anlæg med mere end lokal betydning og at hjælpe fattigere landkommuner. Det centrale arbejde anses endda så vigtigt i England, at man foreslår et Recreation Department under en Minister for Recreation.

Flertalserklæring til mindretalserklæringen

Flertallet er enig med mindretallet i det helt nødvendige, at der må findes et meget nært samarbejde mellem friluftslivet og den organiserede idræt. Flertallet mener, det især må kunne finde sin form gennem **Trim-aktiviteter** som påpeget i afsnittet.

Flertallet er uenig med mindretallet i, at der bør etableres flere organer med dette for øje. Den koordination mindretallet her peger på må kunne ske gennem **Trim-komitéen** og dennes **lokalkomitéer**.

*) jvf. bilag IX.

4. 4. KONKURRENCEMOMENTET I IDRÆTTEN

Det er idrætsudvalget bekendt ikke lykkedes den videnskabelige forskning at afklare, om **præstationsmotivet** - herunder trangen til at måle sin præstation med andres - er medfødt eller tillært. Det må i denne forbindelse blot konstateres, at konkurrencemomentet er en mere eller mindre central part i næsten al idræt, uanset på hvilket plan den idrætslige udfoldelse foregår.

Lysten til at kappes er uomtvistelig, og det, at ikke alle kan vinde, opfattes normalt som en underforstået og rimelig konsekvens af spillereglerne. Konkurrencemomentet er blot en inspirerende detalje i den helhed, som består bl. a. i glæden ved at bruge sin krop, glæden ved det kammeratlige samvær, glæden ved at lege. Konkurrencemomentet i denne forstand udgør en betydelig inspirationskilde i idrætten, hvad enten konkurrencen består i, at to "oldboys" tæller point under den ugentlige motionsbadminton, at nogle "puslinge" spiller bold til to mål, eller at to hold mødes til kamp på divisionsplan.

Der er imidlertid grund til at påpege, at i samme grad, som konkurrencemomentet bliver den dominerende faktor i den idrætslige udfoldelse, i samme grad opstår risikoen for, at ovennævnte kvaliteter ved idrætten falder bort. Hvis konkurrencen bliver målet snarere end midlet, viser mange eksempler, at de midler, som tages i brug for at vinde, udelukker de nævnte kvaliteter. De tydeligste eksempler kan hentes fra eliteidrætten, men der er en beklagelig tendens til, at de hundredtusinder af andre idrætsudøvere efterligner også de mindre sympatiske sider af elitens udfoldelse og normer.

Det turde være klart, at der til enhver tid må tages afstand fra den forenkling af idrætsudfoldelsen, som består i, at det gælder om at vinde for enhver pris. Det er på den anden side også klart, at der, for så vidt angår eliteidrætten, er så stærke interesser af økonomisk og prestigemæssig art involverede, at en sådan afstandtagen næppe vil give resultat. Det er derfor af afgørende betydning, at der til stadighed i det idrætslige arbejde søges skabt en modvægt mod tendensen til en uheldig udvikling af idrætten, således som udvalget har gjort nærmere rede for i afsnit 2.1.

4. 5. ELITEIDRÆTTENS PLACERING I SAMFUNDET

Der er i befolkningen et behov for de tilskueroplevelser, som visse grene af eliteidrætten kan byde på. Dette er en konstatering, som umiddelbart kan aflæses af massemediernes interesse for denne idræt, jvf. **kap. 9**. Den daglige avis, den daglige TV-sport er vidnesbyrd herom. Hvad interessen skyldes, skal ikke søges uddybet i denne sammenhæng. Derimod skal der tages stilling til, hvilke betingelser eliteidrætten bør have inden for det samlede idrætsarbejde og dermed til eliteidrættens placering i samfundet.

Eliteidræt er ikke noget entydigt begreb. Der vil på mange forskellige præstationsniveauer være idrætsudøvere, der i kraft af deres færdigheder skiller sig ud fra de øvrige. Det gælder såvel på toppen af den internationale rangstige som den nationale elite inden for det enkelte land. Det gælder også på lokalt plan de idrætsudøvere, der deltager i de afgørende kampe om distriktsmesterskaber eller er særlig gode boldspillere på det lokale 1.hold. Der vil i alle tilfælde kunne tales om en elite.

Eliteudøvere, der kan gøre sig gældende på internationalt plan, omfatter mindre end én promille af det samlede antal udøvere. Men forudsætningen for eksistensen af disse få topudøvere er bl. a. , at der på nationalt plan findes en vis idrætstradition og -bredde. Der må lige under topplanet findes udøvere, som er næsten ligeså gode som eliten, og hvis tilstedeværelse gennem den indbyrdes konkurrence stadig skærper kravene til dem, der befinder sig i toppen. Disse udøvere vil udgøre nogle få promille af det samlede antal aktive. Samtlige idrætsudøvere vil med hensyn til idrætslige færdigheder groft sagt gruppere sig i en pyramidefacon, hvor netop denne internationale elite udgør spidsen. Pyramiden vil nedefter bestå af lag svarende til udøvernes færdigheder og vil som sit brede fundament have de mange motionister.

Når der i det efterfølgende tales om eliteudøvere, menes hermed udelukkende idrætsudøvere, der er i stand til at gøre sig gældende i konkurrencer på internationalt plan. Men som det fremgår af det følgende smitter eliteudøvernes vilkår af på den øvrige del af idrætten.

For de få idrætsudøvere, som er i stand til at præstere disse topresultater, er de idrætslige vilkår på mange måder meget forskellige fra de øvrige idrætsudøveres.

Først og fremmest kan den træningsindsats, som kræves for at tilhøre eliten, efterhånden vanskeligere og vanskeligere præsteres inden for rammerne af en normal hobbybetonet fritidsbeskæftigelse. For at kunne yde resultater, som påkalder sig et publikums interesse, kræves inden for de fleste idrætsgrene en træningsindsats på flere timer daglig mindst 5 af ugens dage. I adskilling idrætsgrene er dette endda næppe tilstrækkeligt, der må trænes samtlige ugens 7 dage. Og der må i udøverens levevis i det hele taget udvises en udpræget hensyntagen til denne indsats.

I de fleste idrætsgrene findes idrætsudøvere, som trods de meget hårde vilkår er rede til at yde den indsats, som er nødvendig for at kunne levere toppræstationer. Hvorfor de er det, kan vanskeligt besvares helt enkelt. Chancen for en materiel gevinst er ikke overvældende stor, i første række fordi idrætssystemet ikke er indrettet herpå. Hovedparten af dansk eliteidræt udøves efter amatørprincipper, som - om ikke effektivt - så dog i det væsentlige begrænser eller vanskeliggør udøvernes indtjeningsmuligheder. De muligheder, som foreligger, består hovedsagelig i præmiechecks og omkostningsgodtgørelser af forskellig art og har kun for ganske få udøvere væsentlig økonomisk betydning. Chancen for en egentlig professionel karriere i udlandet (herhjemme har kun boksning et selvstændigt professionelt forbund) må anses for minimal og kan næppe være drivkraften for ret mange idrætsudøvere under deres første skridt op ad rangstien.

Der findes imidlertid andre former for belønning end den direkte økonomiske. F.eks. den effekt, massemediernes interesse for eliteidrætten kan udgøre. Lokal, senere landsdækkende berømmelse, er en af følgerne af at befinde sig blandt landets idrætselite, mere udtalt for visse idrætsgrene end for andre. Idrætsudøveren vil direkte kunne følge virkningerne af sine præstationer i massemediene, og dette vil i mange tilfælde udgøre en væsentlig opmuntring og spore.

Særlig vægt må tillægges påvirkningerne fra idrætsudøverens lokale miljø, først og fremmest foreningen, men også de nærmeste pårørende. Eliteudøveren kan herfra få en betydelig tilskyndelse til at gøre en indsats for at opnå

toppræstationer. Lederes og træneres opmuntring for at få et talent til at udnytte sine evner kan have betydelig psykologisk virkning, og tilsvarende virkning kan forældrenes eventuelle opbakning indebære. Endelig vil den af idrætsindsatsen afledede sociale prestige blandt kammeraterne i væsentlig grad kunne være en drivfjeder.

De indtil nu nævnte faktorer til påvirkning af en idrætsudøvers lyst til at træne for at opnå topresultater udgår alle fra omgivelserne og kan næppe - hverken enkeltvis eller samlet - alene forklare, at nogen vil underkaste sig de træningsvilkår, som er nødvendige for at nå toppen.

Den afgørende forudsætning må være, at der hos den enkelte udøver er en præstationstrang. Alle mennesker har formentlig en sådan trang. Men den skal hos eliteudøveren være så stærk, at den kan modvirke selv de temmelig radikale afsavn og fysiske og psykiske anstrengelser, der er forbundet med en elitekarriere.

År for år skærpes kravene til den træningsindsats, som er nødvendig for at nå topresultater, og det kan efterhånden uden overdrivelse påstås, at disse krav er uforenelige med et normalt erhvervsarbejde eller en normal uddannelse.

Den interesse, der omgærder eliteidrætten, og de krav, der stilles til eliteudøveren, gør det nødvendigt at diskutere, hvilke retningslinjer, der bør lægges for elitearbejdets placering i det samlede idrætsarbejde. Retningslinjerne for eliten har - netop fordi elitens præstationer på mange måder opfattes som "systemets blomst" - også betydelig indvirkning på de vilkår, en stor del af den øvrige idræt virker på.

Der synes at foreligge principielt tre forskellige udviklingsmuligheder for dansk idræts elitearbejde:

- Den første består i, at den idrætspolitik, som i dag danner grundlag for elitearbejdet, videreføres efter de hidtil gældende retningslinier.
- Den anden består i, at vilkårene for systematisk at producere eliteresultater på internationalt topplan fuldt ud accepteres, og at en støttepolitik med dette formål iværksættes.
- Den tredje består i, at der foretages en nyvurdering af målsætningen med det idrætslige arbejde, hvorved elitearbejdet træder helt i baggrunden.

Den førstnævnte udviklingsmulighed repræsenterer altså en fortsættelse af den politik, som føres inden for de fleste specialforbund i dag. Udsat, for et stadig stigende pres fra den aktive elite, fra en del af pressen, fra en del af erhvervslivet og fra mange ledere vil der blive iværksat foranstaltninger til opmuntring af træningsindsatsen. De gældende amatørbestemmelser vil hindre pludselige, radikale forandringer, men bestemmelserne vil gradvis blive korigeret inden for de enkelte specialforbunds rammer, således at de stort set svarer til det øjeblikkelige behov. Medvirkende årsag til, at en sådan løbende korrektion vil kunne foretages, er den almindelige opfattelse af, at der i international sammenhæng trives en betydelig dobbeltmoral omkring de amatørbestemmelser, som først og fremmest har deres betydning i forbindelse med De olympiske Lege. Adskillige landes understøttelse af den nationale elite er så åbenbar, at kun en stiltiende accept af disse landes specielle fortolkning af amatørbegrebet muliggør et fortsat samarbejde. Der skal

ikke i denne forbindelse lægges op til en mere dybtgående diskussion af amatørbegrebet i dansk idræt. Amatørbegrebet er i disse år genstand for en stærk kritisk revision. Således er der endog inden for amatørismens højborg, Den Internationale Olympiske Komité, betydelig skepsis med hensyn til begrebets værdi som kvalifikationskriterium for deltagelse i De olympiske Lege, og amatørbegrebet i den hidtidig kendte betydning vil formentlig inden for en overskuelig fremtid være et historisk begreb.

Derimod skal der peges på nogle sandsynlige konsekvenser af den udvikling, som den i øjeblikket førte idrætspolitik kan medføre. Den stigende adgang til at opnå en vis materiel belønning for de præsterede topresultater vil utvivlsomt på en lang række punkter lette udøverens muligheder for at træne med den nødvendige intensitet. Udøveren vil i perioder kunne få økonomisk mulighed for at satse fuldt ud på sin idræt og vil samtidig vide, at dette også er forudsætningen, såfremt resultater af international topklasse skal opnås. Samtidig vil udøveren formentlig føle et mere eller mindre reelt afhængighedsforhold af de instanser, som yder den økonomiske støtte. De økonomiske muligheder inden for de eksisterende rammer vil imidlertid på mange måder være ret begrænsede og netop kun kunne udgøre et **incitationsmoment**. Ordninger med f.eks. præmiechecks, gavekort, kontante præmier af mindre omfang, dækning af tabt arbejdsfortjeneste, fiktive diæter og rejsegodtgørelser, "penge under bordet" o.lign. vil aldrig i sig selv effektivt sætte den enkelte udøver i stand til at gøre sig uafhængig af andre indkomstkilder og dermed i stand til at træne på lige vilkår med den internationale elite. De nuværende betingelser for dansk idræts elitearbejde kan derfor ud fra et effektivitetskriterium på mange måder anses for utilstrækkelige, hvis målsætningen er at skabe idrætsudøvere af international eliteklasse.

Hvis udøveren opnår økonomisk baggrund for i visse perioder at træne rationelt, opstår risikoen for, at uddannelse eller arbejde i tilsvarende grad forsømmes, eventuelt at udøveren netop lader valg af arbejde bestemme af, om det kan forenes med den nødvendige træningsindsats. Det kan altså blive en nærliggende risiko, at udøveren forsømmer områder af sin sociale udvikling, som har betydning for en senere normal livsførelse. Idrætsskariere vil sædvanligvis have kulmineret i 30-års alderen, sandsynligvis meget tidligere. Da konkurrenceidrætsudøverne i almindelighed er unge mennesker, og de udøvere, som opnår topresultater, ofte har påbegyndt deres idrætslige uddannelse allerede i 8 - 10 - 12 års alderen, kan der være grund til at være opmærksom på eventuelle uheldige sociale konsekvenser af deres indsats.

Den anden udviklingsmulighed af de ovenfor omtalte tre muligheder vil afhænge af en principiel stillingtagen til, om der herhjemme inden for rammerne af den offentligt støttede idræt ønskes iværksat et elitearbejde, som effektivt er i stand til at skabe eliteudøvere af international standard.

En sådan målsætning vil på afgørende punkter ændre den i dag førte idrætspolitik. Under de nuværende forhold konkurrerer danske idrætsudøvere ved Olympiske Lege, verdensmesterskaber og lignende stortævner med idrætsudøvere fra nationer, hvor eliteudøvere tilbydes træningsbetingelser, som på mange måder svarer til en normal heltidsbeskæftigelse. Alt efter om disse eliteudøvere kommer fra Øst- eller Vesteuropa vil det offentlige i varierende grad være involveret i støtteforanstaltninger spændende fra ansættelse uden forventet modydelse til forskellige former for stipendier. Endnu i dag

lykkes det med mellemrum danske udøvere at gøre sig gældende, men det må forventes, at dette vil ske i stadig færre tilfælde.

Såfremt det besluttet som led i Dansk Idræts-Forbunds specialforbunds idrætsarbejde at oparbejde en elite, som kan gøre sig gældende i den internationale konkurrence, må konsekvensen være, at danske idrætsudøvere får træningsmuligheder, som tilnærmelsesvis svarer til konkurrenternes. På mange måder vil dette betyde en radikal ændring af de krav, der må stilles til DIF's og specialforbundenes økonomi og organisation. Da der vil være store forskelle i de faktiske betingelser for de enkelte specialforbund for at iværksætte et sådant elitearbejde, dels med hensyn til den rent idrætslige tradition, dels med hensyn til den omkostningsdækning, der kan forventes fra private midler (entré, reklamer o.lign.), skal der i denne forbindelse kun peges på nogle generelle træk i de krav, der vil blive stillet.

Økonomien vil blive belastet af krav om en effektiv økonomisk støtte til de idrætsudøvere, der har international eliteklasse, samt til de talenter, der må forventes at nå en sådan.

Dernæst vil der være behov for en stab af højt kvalificerede instruktører inden for de idrætsgrene, hvor der satses på et elitearbejde. Der vil blive stillet øgede krav dels til opbygningen af instruktøruddannelsen dels til aflønning af instruktører.

Endvidere vil der på en lang række punkter blive stillet øgede krav til faciliteter, trænings- og testningsudstyr - eventuelt placeret centrale steder i landet. Et forøget samarbejde mellem ledere, trænere, læger, psykologer og andre videnskabsmænd vil være nødvendigt.

Der vil blive stillet krav om en systematisk talentspejdning, fordi det må anses for vigtigt, at talenter registreres i så ung en alder som muligt, da dette under normale omstændigheder vil give større udviklingsmuligheder. En rationel idrætslig påvirkning må således sættes ind på et tidligt tidspunkt, måske allerede fra 10 års alderen eller endnu tidligere.

Der vil blive stillet krav til en bedre tilrettelagt, systematiseret og forøget trænings- og konkurrencevirksomhed. Der vil ske en centralisering af eliteidrætten omkring de faciliteter, der har international standard - på bekostning af det lokale foreningsmiljø. Der vil blive stillet krav om flytning af eliteudøvere fra deres oprindelige miljøer.

Endelig må den eksisterende organisation udbygges til effektivt at kunne koordinere og administrere dette eliteapparat.

Når DIF og DIF's specialforbund forudsættes som varetagere af et elitearbejde på de her skitserede betingelser, skyldes det flere forhold:

For det første, at der næppe er økonomisk mulighed for en selvstændig professionel idrætssektor inden for ret mange specialforbund. Markedsvilkårene, d.v.s. i første række befolkningsunderlaget, er sandsynligvis for ringe.

For det andet, at der næppe kan ses bort fra, at der er en nærliggende risiko for at producere sociale tabere i form af tidligere eliteudøvere, som i kraft af deres idrætskarriere ikke har haft tid til at tage en uddannelse, således som det også kendes fra professionelle sektorer i udlandet. Der er formentlig grund til at antage, at dette problem lettere vil kunne løses på idrætsorganisationernes betingelser end på erhvervslivets. Men der vil være betydelige vanskeligheder at løse dels af praktisk art med hensyn til etablering

af de nødvendige foranstaltninger, dels af mere politisk art, fordi der fra mange sider vil blive taget afstand fra, at dette kan være en del af idrættens forpligtelser. Som et nærliggende eksempel på mulige foranstaltninger kan nævnes, at der i Sverige er oprettet specielle ordninger på gymnasieskoler for talentfulde idrætsudøvere. Udover normal skolegang tilbydes idrætsseleverne på disse skoler de nødvendige træningsmuligheder. Men også efter afsluttet skoletid kunne der tænkes at blive tale om videreuddannelsesordninger, som specielt tager sigte på eliteudøvernes særlige situation. Eksempelvis vil der i forbindelse med den videre uddannelse kunne være tale om at flytte eksaminer bort fra vigtige konkurrenceterminer, mulighed for at forlænge studiet uden tab af normale studiemæssige rettigheder samt mulighed for stipendier af en sådan størrelse, at økonomisk afhængighed af supplerende erhvervsarbejde undgås. For lærepladser vil lignende ordninger kunne tilvejebringes.

For det tredje, at det formentlig vil være en fordel for det samlede idrætsarbejde - fra bredden til eliten - hvis det varetages af idrætsorganisationerne. Derved undgås det eventuelt uønskede pres på idrætsmiljøets normer og arbejdsvilkår, som en professionel sektor kan skabe.

For det fjerde, at selv om idrætsorganisationerne af hensyn til idrætsudøvernes interesser bør varetage elitearbejdet, udelukker dette ikke et finansielt samarbejde med erhvervslivet. Der vil næppe være noget til hinder for at udnytte de økonomiske muligheder i erhvervslivets behov for et reklame-medium, sålænge betingelserne for den enkelte udøvers vilkår udelukkende fastsættes inden for idrættens organisationer.

Endelig kan som argument for idrætsorganisationernes varetagelse af eliteudøvernes interesser anføres, at der måske herigennem lettere vil kunne føres kontrol med udøvernes fysiske helbred, specielt med henblik på forskellige former for doping. Dopingkontrol kan ganske vist under alle omstændigheder foretages i forbindelse med vigtige konkurrencer. Men for de dopingformer (homondoping), som i øjeblikket ikke kan kontrolleres, må en offentligt dirigeret idræt formodes at have flere forsvarsmekanismer indbygget mod misbrug end en erhvervsdirigeret idræt. Dette kan imidlertid kun være et postulat og i løbet af få år vil det formentlig også være muligt effektivt at kontrollere homondoping.

Den tredje af de omtalte udviklingsmuligheder forudsatte, at der ikke inden for dansk idræt var interesse for at oparbejde en elite.

Umiddelbart vil en sådan mulighed nok vække modvilje af flere grunde. Den vil gøre det, fordi der i samfundet er et behov for eliteidrættens tilskueroplevelser, som hverken bør eller formentlig kan negligeres. Den vil gøre det, fordi netop eliteidrætten antages at have en betydelig propagandaeffekt på tilgangen af aktive til idrætten. Og den vil antagelig gøre det, fordi tanken vil være i umiddelbar strid med den opfattelse, at et idrætstalent bør have mulighed for støtte til at udvikle sig til grænsen af sin formåen.

Kan det imidlertid sandsynliggøres, at tilskueroplevelsen i forbindelse med eliteidræt ikke nødvendigvis forudsætter dansk deltagelse for at blive tilfredsstillet, kan dette pres kanaliseres væk fra den hjemlige idrætsbevægelse.

Der har i de senere år takket være massekommunikationsmidlerne været en stærk tendens til udvidelse af det hjemlige idrætslige interesseområde. Når idrætsbegivenheder har været afholdt uden dansk deltagelse, har det i mange tilfælde været muligt via massemedierne at oparbejde en interesse for disse begivenheder, som næppe kunne have været meget større selv med danske deltagere. Tilstrækkelige oplysninger om de deltagende parter har skabt mulighed for at opleve et engagement, som i hvert fald ikke overgås, når forventningerne om en middelmådig dansk indsats er fremherskende. Der må for nogle idrætsgrene konstateres en tendens til, at tilskuere endog foretrækker udenlandske idrætsudøvers præstationer. I virkeligheden synes der således at være relativ frihed for det hjemlige idrætsliv til at udforme en målsætning i eventuel konflikt med interessen for at oparbejde en elite. De danske tilskuere har allerede via TV fået mulighed for at udnytte de internationale stordriftsfordele med hensyn til produktion af de bedst mulige idrætspræstationer.

Som argument for at støtte elitearbejdet inden for idrætten fremføres ofte, at elitens præstationer betyder en væsentlig reklame for den pågældende idrætsgren. Dette skal ikke anfægtes, men hviler dog på den meget væsentlige forudsætning, at der er de tilstrækkelige faciliteter til at modtage den tilgang, som propagandaen forventes at forårsage. Betragtes forsøgsvis udviklingen i medlemstallet i en række populære idrætsgrene (f. eks. badminton, roning, fodbold, cykling, håndbold og tennis) i perioden 1947-72, vil det fremgå, at der tilsyneladende ikke kan aflæses nogen sammenhæng mellem reklameeffekt og medlemstilgang i de år, hvor Danmark har haft verdensmestre, olympiske guldvindere eller lignende internationale placeringer inden for de pågældende idrætsgrene. Derimod synes der at være tale om medlems-tilgang i takt med opførelsen af nye faciliteter. F. eks. har der for badminton-spillerens vedkommende været en betydelig tilgang netop de senere år, hvor Danmark internationalt set har været relativt dårligere placeret end tidligere. Denne tilgang sker først på et tidspunkt, hvor muligheden for at komme til at spille badminton forbedres takket være de mange nye idrætshaller. Selv om der således ikke umiddelbart kan aflæses en sammenhæng mellem fremragende elitepræstationer og tilgang til en bestemt idrætsgren, kan der næppe være tvivl om, at fremvisning af toppræstationer f. eks. i TV kan virke som appetitvækker, omend mange måske holder sig tilbage, netop på grund af det høje niveau selve udførelsen ligger på. Det i denne forbindelse afgørende er, at der formentlig næppe kan opstilles nogen rimelig grund til at antage, at ikke også udenlandske toppræstationer vil kunne have denne effekt. Den eventuelle propagandavirkning behøver derfor næppe at blive taget til indtægt for nødvendigheden af en speciel hjemlig elitemålsætning.

Med hensyn til den enkelte idrætsudøvers mulighed for at udvikle sit talent indebærer forslaget om at give afkald på det egentlige elitearbejde ikke et forsøg på at fjerne konkurrencen som middel i den idrætslige udfoldelse. Enhver bør have mulighed for at måle sine præstationer i kappestrid med sig selv eller andre. Bortfald af det bevidste ønske om en elite betyder kun, at der ikke udfoldes specielle bestræbelser for - gennem det samlede idrætssystem - at frembringe nogle få ekstraordinært dygtige udøvere. Enhver har frihed til at dygtiggøre sig, men modtager ikke særrettigheder af denne grund. Alle idrætsudøvere vil i princippet være lige over for faciliteter og instruktører.

De økonomiske fordele ved at følge den tredje udviklingsmulighed er nærliggende. Ikke alene vil det være forbundet med meget stærkt stigende omkostninger i fremtiden at uddanne idrætsudøvere, som kan gøre sig gældende internationalt; allerede i dag går en meget væsentlig del af specialforbundenes midler til det egentlige **elitearbejde**. Også på lokalt plan i mange foreninger - først og fremmest dem, der driver mere bevidst konkurrencevirksomhed - er der en klar økonomisk favorisering af de bedste, både hvad angår faciliteter og instruktører. I den udstrækning, der er knaphed på faciliteter og instruktører, vil der i et præstationsorienteret idrætssystem netop være en tendens til at foretage en fordeling efter kvalitetsprincipper, d.v.s. til eliten, fremfor efter kvantitetsprincipper, d.v.s. til bredden. Faciliteter og instruktører kunne ved en sådan omvurdering af elitemålsætningen fordeles mere ligeligt mellem de aktive idrætsudøvere, netop fordi favoriseringen normalt forsvares ved henvisning til, at den er nødvendig, hvis eliteudøveren eller -holdet ikke skal have ringere muligheder end konkurrenterne. Det er på den anden side klart, at der vil ske et bortfald af **entréindtægter** fra elitekonkurrencer. Men kun ganske få specialforbund henter væsentlige indtægter herfra, og overalt mindskes betydningen. F.eks. udgør **entréindtægter** i forbindelse med fodboldlandsholdets kampe i dag kun den tredjestørste indtægtskilde for DBU, hvor den tidligere var dominerende. Også enkelte idrætsforeninger i toppen af konkurrencestrukturen vil få et bortfald af **entréindtægter**, men for det samlede idrætssystem er tilskuddet herfra af mindre betydning. Og det gælder for **entréindtægterne** såvel som for indtægterne fra TV, at de hovedsagelig går til den elite, som er årsagen til indtjeningen.

Ud over de økonomiske fordele, som kan nævnes i forbindelse med en sådan omvurdering af idrættens elitearbejde, skal nævnes andre virkninger, som ud fra andre kriterier kan anses for nok så væsentlige. Hvis presset mod **idrætssystemet** om at producere topresultater fjernes, vil der kunne lægges vægt på kvaliteter, som kun dårligt trives i et miljø, hvor det at vinde er det eneste væsentlige.

Først og fremmest ville en række af de mest uheldige bivirkninger af den udprægede konkurrencesituation kunne fjernes. - Bivirkninger, som i høj grad skyldes forsøg på at leve op til en omverdens krav om resultater, og som er uforenelige med en legende holdning til den idrætslige aktivitet. I første række vil effektivitetskriteriet glide i baggrunden. Der vil kunne lægges øget vægt på samværet - også mellem konkurrerende hold. Der vil kunne gives tid til eksperimentering med andre ledelsesformer. Der kunne kort sagt tilbydes idrætsudøverne en mere differentieret samværsform end den, der i dag er fremherskende i en lang række idrætsforeninger.

Konklusion

Under drøftelserne af de fremtidige udviklingslinjer har der vist sig divergerende opfattelser i udvalget. Nogle medlemmer ville i princippet foretrække den ovennævnte tredje mulighed, altså en bevidst nyvurdering af målsætningen for idrætsarbejdet, hvorved elitearbejdet træder helt i baggrunden.

Disse medlemmer erkender imidlertid, at en sådan nyvurdering næppe er realistisk gennemførlig, da præstationsmotivet som ovenfor nævnt er uløseligt forbundet med al idræt, og da det ikke kan anses for muligt at undgå, at dansk idræt påvirkes af den udvikling, som finder sted i international idræt.

Andre medlemmer anser elitebegrebet som en naturlig del af en helhed, en idræt, der fra sin bredde vil producere en elite, som atter stimulerer bredden, og som derigennem tjener helhedens formål.

Alle medlemmer er imidlertid, omend ud fra forskellige motiver, enige om, at hovedvægten må lægges på idrætsarbejdet i bredden, og er ud fra denne grundtanke enige om følgende målsætning:

1. Udvalget indser betydningen af et internationalt samarbejde gennem landskampe o.l. , men mener, at det som hidtil må gennemføres inden for de tilskud, hovedorganisationerne og specialforbundene får gennem tipsmidlerne .
2. Udvalget finder det herudover rigtigt, at der ydes en særlig støtte til Danmarks Olympiske Komité (jvf. afsnit 5. 1. 3. 7.) som et led i det internationale samarbejde.
3. Egentlig professionel idræt må efter udvalgets opfattelse fortsat være selvfinansierende. Idræt i øvrigt på topplan kan være god underholdning og bør i så fald principielt betales af tilskuerne selv i lighed med cirkus- eller biograftilskuere, ikke af offentlig tilskud, der i så fald måtte tages fra de mange idrætsudøvere og gives til de få.
4. Udvalget ser med bekymring på udviklingen i international topidræt, som kræver en træningsindsats, der sjældent kan forenes med amatørbegrebet, som det hidtil har været kendt. Udvalget finder det i denne forbindelse vigtigt, at idrættens enhed bevares, således at der inden for specialforbundenes rammer er mulighed for at føre kontrol med udviklingen og med den tendens til professionalisering af idrætten, som er set gennem de senere år.
5. Bortset fra det under 1 og 2 nævnte, finder udvalget, at eliteidrætten må være undergivet de samme rammer og de samme begrænsninger med hensyn til økonomiske midler og faciliteter, som gælder for den øvrige del af idrætten. Dette må indebære, at der ikke udover ovennævnte bør stilles særlige midler til rådighed for eliteidrætten.
6. Det samme bør principielt gælde for den lokale "elite".

Kapitel 5

IDRÆTTENS ØKONOMI

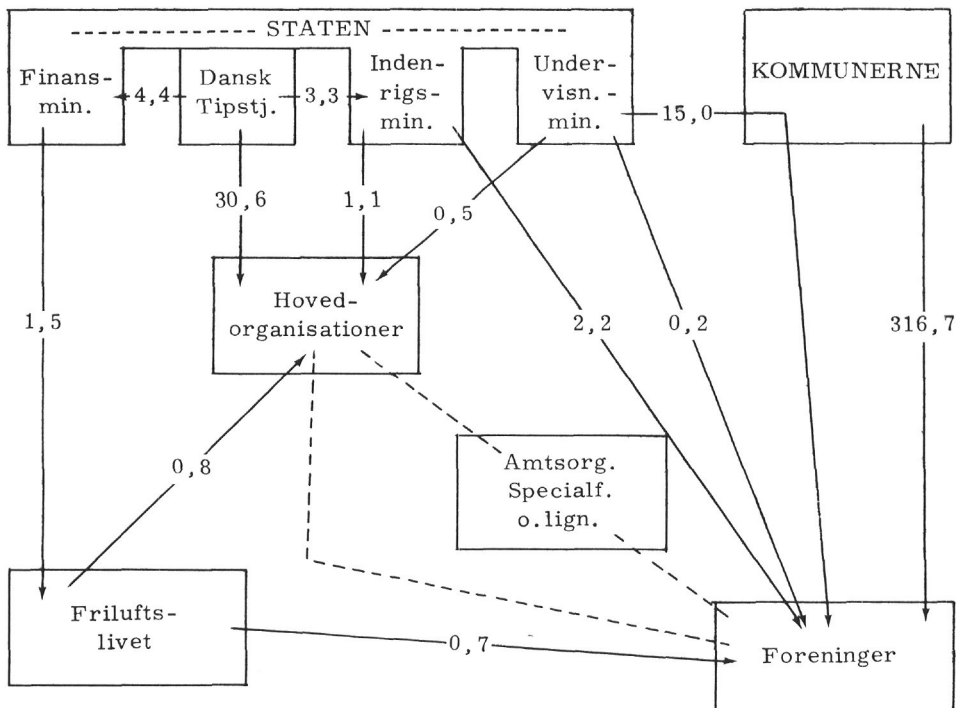
5.1. OFFENTLIGE TILSKUD

5. 1. 1. Oversigt over den offentlige støtte

Siden de første idrætsorganisationer blev dannet, er der fra det offentlige ydet tilskud til fremme af idrætten. Støtten er blevet ydet dels i form af egentlige statsbevillinger gennem indenrigsministeriet, dels i form af tilskud i henhold til love herom - tipsloven og fritidsloven - og dels i form af kommunale tilskud.

En oversigt over de tilskudsstrømme, der i dag tilgår idrætten og friluftslivet fra det offentlige, er vist i fig. 1, hvor de angivne beløbsstørrelser vedrører 1970/71.

Fig. 1. Oversigt over tilskudsstrømme fra det offentlige til idrætten og friluftslivet (1970/71, mill.kr.)

Fra Dansk Tipstjeneste A/S ydes midlerne ifølge lov om tipning - og fra undervisningsministeriet ydes midlerne ifølge lov om fritidsundervisning m.v.

Af de midler til idrætten, som hidrører fra Dansk Tipstjenestes overskud, går hovedparten efter lovfæstede kriterier til de tre hovedorganisationer (ca.30,6 mill.kr.) og en mindre del (3,3 mill.kr.) til indenrigsministeriet, der yder tilskud dels til den fjerde hovedorganisation (DFIF) samt visse andre organisationers virke, dels til enkelte foreninger til løsning af særlige opgaver (idrætshaller, klubhuse, lysanlæg m.v.). Endelig går et beløb (ca. 1,5 mill.kr.) via finansministeriet efter indstilling fra friluftsrådet til friluftslivet.

Fra undervisningsministeriet går et mindre beløb direkte til idrætten henholdsvis til hovedorganisationerne i form af konsulentstøtte og støtte til leder- og læreruddannelse (ca.0,5 mill.kr.) og **til** foreningerne i form af etableringstilskud (ca.0,2 mill.kr.). Den altovervejende del af undervisningsministeriets støtte tilgår idrætten via kommunale refusionsordninger i forbindelse med bestemmelserne om lokaletilskud og støtte til oprettelse af interessegrupper (ca.15 mill.kr.).

Størstedelen af den offentlige støtte til idrætten tilgår den lokale idrætslige aktivitet direkte fra kommunerne (ca.292 mill.kr.). Hovedparten af beløbet (ca. 278 mill.kr.) vedrører tilskud til drift og anlæg af faciliteter. Den offentlige støtte til friluftslivet fra kommunerne udgør i forhold hertil en mindre del (ca. 24 mill. kr.), og heraf vedrører hovedparten tilskud til offentlige parker, badestrande o. lign.

Som det fremgår af fig. 1 administrerer staten såvel tilskud til det centrale, landsdækkende organisationsplan - som tilskud direkte til det lokale foreningsliv inden for den enkelte kommune. Kommunernes tilskudsaktivitet er udelukkende rettet mod det lokale arbejde.

5. 1.2. Statsbevillinger

Det første statstilskud til en idrætsorganisation blev ydet på finansloven for 1862-63. Tilskuddet, der udgjorde 2.000 rigsdaler til præmier for skarpskydning (præmievåben), ydedes efter andragende fra Centralkomiteén for oprettelse af skytteforeninger, stiftet den 10. februar 1861, i erkendelse af det ønskelige i, at landets våbenføre befolkning gjordes fortrolig med brugen af skydevåben og i det håb, at ideen med oprettelsen af skytteforeninger ville styrkes ved udsættelse af præmier til dygtige skytter. Tilskuddet blev gjort betinget af, at de enkelte foreninger selv ydede et tilsvarende beløb. Samme tilskud blev givet i finansåret 1863-64; i det følgende år forhøjedes tilskuddet til 4.000 rigsdaler, men nedsattes på finansloven for 1865-66 "under de forhåndenværende forhold" atter til 2.000 rigsdaler, "hvormed dog endnu altid en del vil kunne udrettes".

På finansloven for 1868-69 søgtes der udover bevillingen til anskaffelse af præmievåben en bevilling til anskaffelse af bagladerifler ligeledes på 2.000 rigsdaler (senere forhøjet til 3.000 rigsdaler), idet indenrigsministeriet fandt, at armeens forestående forsyning med nye håndskydevåben indeholdt en opfordring til et ekstraordinært tilskud til at lette skytteforeningernes indførelse af våben af samme konstruktion som det for armeen normerede. Nogle år senere - i 1873-74 - bevilgedes endvidere 3.000 rigsdaler til anskaffelse af ammunition, hvorefter den samlede bevilling til præmievåben, bagladerifler samt ammunition udgjorde 8.000 rigsdaler.

I de følgende år ydedes herefter uændrede tilskud til de nævnte formål, men ved finansloven for 1880-81 forhøjedes bevillingen med et tilskud på 2.000 kr. til anskaffelse af gymnastikredskaber, idet foreningerne udover skydningen havde optaget denne idrætsgren. Der ydedes herefter tilskud til skydemateriel og gymnastikmateriel, men endvidere fra 1894-95 tilskud til dækning af forskellige udgifter, dels til bestridelse af organisationernes administrationsudgifter, dels til bestridelse af udgifterne ved de af organisationen etablerede kurser til uddannelse af instruktører (delingsførere) i skydning og gymnastik. Omkring århundredeskiftet udgjorde de samlede tilskud 46.000 kr., heraf 6.000 kr. til delingsførerkursus i gymnastik, men ved finansloven for 1903-04 forhøjedes tilskuddene med ca. 25% på grund af den stedfundne vækst i foreningerne, og desuden ydedes der for første gang et statstilskud til Dansk Idræts-Forbund, der var blevet stiftet i 1896, og som nu omfattede ca. 100 foreninger med henimod 20.000 medlemmer. Tilskuddet blev fastsat til 3.000 kr., og den samlede bevilling til idrætten udgjorde herefter 58.000 kr. I løbet af de følgende år forhøjedes bevillingen betydeligt; på finansloven for 1910-11 udgjorde tilskuddet til skytteforeningerne således 116.000 kr., og på finansloven for samme finansår bevilgedes der Dansk Idræts-Forbund et lån på 200.000 kr. til opførelse af det idræts-, gymnastik- og opvisningshus, der af idrætsorganisationerne agtedes opført på den såkaldte indhegnede idrætsplads¹ grund i Fællesparken i København.

Under krigsårene nedsattes de årlige bevillinger med mindre beløb, men efter krigen forhøjedes bevillingen på ny. På finansloven for 1920-21 ydedes der således et tilskud til skyttesagens og idrættens fremme på i alt 200.000 kr. fordelt med 169.000 kr. til skytteforeningerne og 27.500 kr. til Dansk Idræts-Forbund samt 3.500 kr. til Gymnastisk selskab, der siden 1912-13 havde modtaget et statstilskud. Skytteforeningernes tilskud blev ydet med 68.000 kr. til anskaffelse af rifler og ammunition, og med 90.000 kr. til gymnastik og uddannelse af instruktører samt med 11.000 kr. til administrationsudgifter. Dansk Idræts-Forbund¹s tilskud fordelte sig med 15.000 kr. til almindelig anvendelse, 10.000 kr. til instruktionsvirksomhed og 2.500 kr. til deltagelse i nordiske idrætskongresser.

I mellemkrigsårene nedsattes de årlige bevillinger betydeligt; i 30'rne udgjorde bevillingen således kun 120.000 kr. årligt, men efter krigens ophør forhøjedes de på ny, og i de sidste år inden tipslovens indførelse udgjorde de årligt 270.000 kr. fordelt på følgende måde:

Skytte- og gymnastikforeningerne	100.000 kr.
Dansk Idræts-Forbund	113.400 -
Dansk gymnastiklærerforening	1.600 -
Til almindelig anvendelse	25.000 -
Til lønning af amtsidrætsinstruktører	30.000 -

5.1.3. Tilskud efter lov om tipping

5.1.3.1. Historisk oversigt

Tipping blev indført her i landet ved lov af 9. juni 1948 med det formål at tilvejebringe midler, der kunne skaffe idrætten bedre kår. Ved tipping forstås

væddemål om udfald af idrætsskampe, navnlig af fodboldkampe. Deltagerne i væddemålet indskyder hver et beløb, og den del af indskudssummen, som skal gå til gevinsterne, skal tilfalde den eller de deltagere, der har gættet rigtigt eller rigtigtst.

Det første forslag om tipning blev fremsat i rigsdagssamlingen 1946-47, efter at idrætsorganisationerne igennem de foregående år gentagne gange havde søgt om tilladelse til at foranstalte tipning i forbindelse med idrætsskampe. Efter lovforslaget skulle tipningen forestås af et aktieselskab, i hvilket staten skulle tegne 70% af aktiekapitalen, medens de resterende 30% skulle tilbydes Dansk Idræts-Forbund, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og De danske Gymnastikforeninger med 1/3 til hver. Selskabet skulle ledes af en bestyrelse bestående af en formand samt 8 medlemmer, hvoraf de 4 skulle udpeges af staten, medens de øvrige 4 skulle udpeges af de 3 nævnte idrætsorganisationer samt af Dansk Boldspil Union. Overskuddet fra selskabet skulle i henhold til lovforslagets § 7 anvendes dels til idrættens fremme og dels til kulturelle, velgørende eller andre almennyttige formål, og overskuddet skulle fordeles således, at den første million fuldt ud skulle tilfalde idrætsformål; af den anden million skulle 80% tilfalde idrætsformål, af den tredje million 40%, af den fjerde million 20% og af beløb herudover kun 10%. Restbeløbene skulle gå til de øvrige nævnte formål, således at 90% skulle anvendes til formål af almen kulturel karakter, herunder til understøttelse af studerende, kunstnere og videnskabsmænd, medens 10% skulle anvendes til velgørende eller andre almennyttige formål. Om størrelsen af de beløb, der i de enkelte år skulle anvendes til de nævnte formål og om disse beløbs nærmere fordeling skulle indenrigsministeren træffe afgørelse med hensyn til idrætsformålene, medens undervisningsministeren og finansministeren skulle træffe tilsvarende afgørelse med hensyn til de kulturelle, henholdsvis de velgørende eller andre almennyttige formål.

Forslaget blev ikke færdigbehandlet inden rigsdagssamlingen sluttede, og i rigsdagssamlingen 1947-48 genfremsattes det stort set i uændret skikkelse, idet det dog efter en henvendelse fra Dansk Idræts-Forbund til det folketingsudvalg, der behandlede lovforslaget, i § 7 blev foreslået, at Dansk Idræts-Forbund forlods skulle oppebære halvdelen af det beløb, der skulle tilfalde idrætsformål, medens indenrigsministeren skulle fastsætte fordelingen af den anden halvdel. I sin henvendelse til udvalget havde Dansk Idræts-Forbund kritiseret, at pengene til idrættens fremme skulle administreres af indenrigsministeriet og uddeles efter indstilling af et af dette nedsat udvalg. Forbundet fremhævede, at selv om der med tipningens indførelse kunne forventes større tilskud til idrætten, var det ikke rimeligt, at idrætten hvert år måtte ansøge om at få bevilget et eller andet beløb. Det fremførtes, at det arbejde, der nu skulle organiseres, var af så omfattende karakter, at forbundet kun kunne løse opgaven, såfremt det var sikret, at det hvert år kunne disponere over et nogenlunde fast minimums-tilskud og ikke være henvist til at basere sit arbejde på, hvad der muligvis fra år til år måtte blive bevilget. Forbundet henstillede derfor, at der i loven blev truffet bestemmelse om, at den del af overskuddet, der skulle anvendes til idrættens fremme udloddedes med 2/3 til idrætsforbundet og 1/3 til de øvrige idrætsorganisationer, således at ingen af midlerne skulle fordeles af indenrigsministeriet.

Under forslagetets behandling på rigsdagen undergik det en række ændringer. Således vedtoges efter indstilling af et flertal i det udvalg, der behandlede lovforslaget, at der af tipningens indtægter skulle stilles et større beløb til rådighed for idrætten ved en ændring af de procentvise aftrapninger. Der foresloges en fordeling mellem de store idrætsorganisationer, hvorved der af den del, der skulle anvendes til idrættens fremme, skulle tilfalde Dansk Idræts-Forbund 50%, De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger¹s skytte afdeling 20% og idræts- og gymnastikarbejdet inden for De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger og De danske Gymnastikforeninger 20% fordelt efter antallet af voksne, aktive medlemmer i de 2 foreninger. For restbeløbets vedkommende skulle indenrigsministeren med godkendelse af folketingets finansudvalg træffe afgørelse om størrelsen af det beløb, der 1 de enkelte år skulle anvendes, og om dette beløbs nærmere fordeling. De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers skytteafdeling tildelte således et lige så stort tilskud som idræts- og gymnastikarbejdet inden for de 2 organisationer, idet udvalget fandt, at skydning er en særlig kostbar sport, der kræver mange udgifter til anlæg og vedligeholdelse af baner, og at ikke mindst de udgifter, der er forbundet med anskaffelse af våben og i særdeleshed ammunition ofte kan være en meget tung byrde og vanskeliggøre, at skyttesporten får den udvikling og det omfang, den gerne skulle have.

For i højere grad at give loven karakter af en ungdoms- og idrætslov vedtoges det endvidere, at understøttelsen til kunstnere og videnskabsmænd skulle være forbeholdt unge kunstnere og videnskabsmænd, ligesom ungdommens friluftsliv særskilt anførtes som et almennyttigt formål, der fortrinsvis skulle nyde godt af tipningens indtægter.

Forinden vedtagelsen af flertallets ændringsforslag var en række ændringsforslag fra mindretal i udvalget blevet forkastet. Fælles for disse ændringsforslag var, at der i stedet for tipningen ønskedes gennemført en ordning med ydelse af statstilskud efter nærmere forhandling mellem indenrigsministeren og de pågældende idrætsorganisationer.

Loven blev stadfæstet den 9. juni 1948, og den første uddeling af tipsmidler fandt sted efter udløbet af Dansk Tipstjenestes regnskabsperiode fra 21. juli 1948 - 30. juni 1950. I den næsten 2-årige periode var indskudsbeløbet 67,7 mill.kr., som gav 14,2 mill.kr. til fordeling. Af dette beløb gik 3,7 mill.kr. til idrætsformål, 2,5 mill.kr. til formål af almen kulturel karakter, 2,5 mill.kr. til støtte af ungdommens friluftsliv og til velgørende og andre almennyttige formål og endelig 5,5 mill.kr. til ungdommens uddannelsesfond, idet det ved en lovændring af 27. maj 1950 var blevet bestemt, at såfremt restoverskuddet oversteg 5 mill.kr., skulle den overskydende del af restoverskuddet indgå i en fond, hvis renter skulle stilles til rådighed for institutioner, der yder studielån eller legater til ubemidlede, dygtige og evnerige unge, der søger uddannelse ved læreanstalter og fagskoler. Sidste gang der blev uddelt midler til ungdommens uddannelsesfond var i regnskabsåret 1959-60, idet det ved en lovændring af 31. maj 1961 bestemtes, at den del af overskuddet, der hidtil var tilfaldet ungdommens uddannelsesfond, fra og med regnskabsåret 1960-61 skulle tilfalde idrætsformål.

De danske Gymnastikforeninger, der umiddelbart efter lovforslagets genfremsættelse i 1947-48 havde henstillet til rigsdagens medlemmer ikke at medvirke til lovens gennemførelse, ønskede oprindeligt ikke at modtage tips-

midler, hvorfor der i stedet ydedes foreningerne et statstilskud, der stod i rimeligt forhold til det beløb, de øvrige idrætsorganisationer modtog af tipsmidlerne. Fra og med finansåret 1959-60 har foreningerne modtaget tipstilskud på tilsvarende måde som de øvrige idrætsorganisationer.

§ 7 i lov om tipning er ændret gentagne gange; den seneste ændring fandt sted ved lov af 3. juni 1967, og paragraffen lyder nu:

"§ 7. Det overskud, der fremkommer efter udredelsen af statsafgiften, gevinsterne og udgifterne til administration, afskrivning, henlæggelser m.v. samt dividende, skal anvendes dels til idrættens fremme, dels til støtte af ungdommens friluftsliv og dels til kulturelle, velgørende eller andre almennyttige formål efter nedenstående indbyrdes fordeling:

Udgør overskuddet til og med 4 mill.kr. , tilfalder hele overskuddet idrætsformål. Af beløb over 4 mill.kr. og indtil 10 mill.kr. tilfalder 30 pct. idrætsformål, 35 pct. anvendes til formål af almen kulturel karakter, herunder til unge kunstnere og videnskabsmænd, 35 pct. til støtte for ungdommens friluftsliv og til velgørende eller andre almennyttige formål. Overstiger overskuddet 10 mill.kr. tilfalder 80 pct. af det overskydende beløb idrætsformål, medens restbeløbet anvendes til de ovenfor nævnte særlige formål med halvdelen til hvert formål.

Stk. 2. Af det beløb, der i henhold til stk. 1 og § 1, stk. 2 skal anvendes til idrættens fremme, tilfalder der forlods Dansk Boldspil Union 600.000 kr. til fremme af børne- og ungdomsarbejdet inden for denne union. Udgør overskuddet mindre end 10 mill.kr. , nedsættes det nævnte beløb på 600.000 kr. tilsvarende, dog højst med 400.000 kr. Af resten tilfalder 50 pct. "Dansk Idræts-Forbund", 20 pct. "De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger" s skytteafdeling og 20 pct. idræts- og gymnastikarbejdet inden for "De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger" og "De danske Gymnastikforeninger", således at de nævnte organisationer modtager hver halvdelen.

For restbeløbets vedkommende træffer indenrigsministeren med godkendelse af folketingets finansudvalg afgørelse om størrelsen af det beløb, der i de enkelte år skal anvendes, og om dette beløbs nærmere fordeling. De førnævnte idrætsorganisationer er ikke udelukket fra også at deltage i denne fordeling. Såfremt en af de nævnte idrætsorganisationer ikke ønsker at modtage nogen andel af overskuddet fra tipningen, tilfalder denne andel statskassen. På finansloven for det pågældende finansår bevilges der den pågældende organisation et beløb, der står i et rimeligt forhold til de beløb, andre idrætsorganisationer af tilsvarende karakter modtager gennem deres andel i tipningsaktieselskabets overskud.

Stk. 3. Om størrelsen af det beløb, der i de enkelte år skal anvendes til de kulturelle formål, og om dette beløbs nærmere fordeling træffer undervisningsministeren afgørelse med godkendelse af folketingets finansudvalg.

Stk. 4. Med hensyn til det beløb, der skal anvendes til støtte af ungdommens friluftsliv og til velgørende eller andre almennyttige formål, træffer finansministeren efter forhandling med statsministeren afgørelse med godkendelse af folketingets finansudvalg.

Stk. 5. Beløb, der ikke kommer til anvendelse i de enkelte år, henlægges til særlige fonds under vedkommende ministeriums bestyrelse."

For tipningen betales en afgift til staten på 15% af indskudssummen; 1/3 af den staten tilfaldne afgift skal dog i henhold til lovændringen af 3.juni 1967 anvendes til idrættens fremme i overensstemmelse med de i § 7, stk. 2 fastsatte regler. For regnskabsåret 1.juli 1971 - 30.juni 1972 udgjorde denne tredjedel excl. tilskrevne renter 9,4 mill.kr. Andre afgifter til staten af tipningen er 15% af alle gevinstbeløb over 200 kr. og 5 øre af hver tippet række. Samlet indbragte disse afgifter (excl. ovennævnte tredjedel til idrættens fremme) for regnskabsåret 1971-72 63,0 mill.kr.

For regnskabsåret 1971-72 var indskudsbeløbet i Dansk Tipstjeneste 187.812.546,50 kr. , og afgiften til staten på 5 øre pr. tippet række indbragte 37.562.509,30 kr., i alt 225. 375. 055, 80 kr. Årets overskud udgjorde 33.654.349,50 kr. Efter fradrag af udbytte til aktionærerne, 15.000 kr. , og henlæggelser til nyanskaffelser, 1.000.000 kr. , fordeltes overskuddet sammen med den del af statsafgiften på 15%, der skal anvendes til idrættens fremme, 9. 904. 148, 86 kr. , i efteråret 1972 således:

Til idrætsformål	33.815.628,46 kr.
Til formål af almen kulturel karakter	4. 363. 934, 95 -
Til støtte af ungdommens friluftsliv og til velgørende og andre almennyttige formål	4.363.934,95 -
	42.543.498, 36 kr.

Den idrætten tilfaldne del fordeltes således:

1) Dansk Boldspil Union	600.000,00 kr.
2) Dansk Idræts-Forbund	16.607.814,23 -
3) De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger	
a) skytteafdelingen	6.643.125,69 -
b) idræts- og gymnastikarbejdet	3.321.562,85 -
4) De danske gymnastikforeninger	3.321.562,85 -
5) Indenrigsministeriet	3.321.562,84 -

De midler, der tilfalder de enkelte idrætsorganisationer, disponerer de frit over, idet der ikke er tillagt noget statsligt organ myndighed til at bestemme, hvorledes midlerne skal anvendes. De enkelte idrætsorganisationers årsregnskaber indsendes dog til indenrigsministeriet, der videresender dem til 2. revisionsdepartement.

De tipsmidler, der fordeles af indenrigsministeriet, uddeles efter ansgning dels til landsomfattende idrætsorganisationer, dels til lokale foreninger. Til de landsomfattende idrætsorganisationer, såsom Dansk Firma-idrætsforbund, Dansk Handicap-Idrætsforbund, Danske Studenter Idrætsforbund m. fl. ydes der tilskud til fremme af organisationernes virksomhed i almindelighed. Til de lokale foreninger ydes tilskud fortrinsvis til løsning af større særlige opgaver, navnlig opførelse af idrætshaller og klubhuse samt opstilling af lysanlæg på idrætspladser. Derimod ydes der som hovedregel ikke tilskud til anlæg af idrætspladser, idet tilvejebringelse af det fornødne antal idrætspladser i overvejende grad er en kommunal opgave. Der ydes heller ikke tilskud til dækning af foreningernes driftsudgifter, såsom

indkøb af idrætsmateriel, instruktion og vedligeholdelse af baneanlæg, idet man har ment, at foreningernes driftsudgifter i princippet bør være dækket gennem medlemskontingenter og andre løbende indtægter.

De midler, der var til rådighed for indenrigsministeriet ved 23. udde-
ling, som fandt sted i foråret 1973, udgjorde i alt 3.432.000 kr. De fordel-
tes således:

Landsomfattende idrætsorganisationer	993.500 kr.
Lokale foreninger:	
Idrætshaller m.v.	1.592.500 kr.
Klubhuse m.v.	701.000 -
Lysanlæg m.v.	145.000 -
	2.438.500 -
	3.432.000 kr.

Den del, som var til rådighed til støtte af ungdommens friluftsliv,
1.700.000 kr. , fordeltes således:

I. Til tilvejebringelse af støttepunkter for friluftsliv	50.000 kr.
II. Til vandrerhjem	195.000 -
III. Til lederkursus	250.000 -
IV. Til opførelse af en friluftsgård	200.000 -
V. Til ungdomsorganisationernes almindelige virksomhed og instruktion	250.000 -
VI. Til friluftorganisationernes lokale afdelinger	545.000 -
VII. Til friluftsrådets administration	120.000 -
VIII. Til fordeling efter nærmere aftale	90.000 -
	1.700.000 kr.

5. 1. 3. 2. Det økonomiske resultat 1948-72

Siden oprettelsen af Dansk Tipstjeneste A/S efter tipslovens vedtagelse i 1948 er betydelige beløb blevet omsat i forbindelse med tipning. I tabellerne 1 og 2 er givet en oversigt over de økonomiske bevægelser år for år i perio-
den 1948-72.

I tabel 1 er angivet indskudsbeløbene i Dansk Tipstjeneste samt de med tipningen forbundne statsafgifter. Det samlede indskudsbeløb gennem årene udgør næsten 1,9 mia.kr. Statens andel af indskudsbeløb og præmier beløber sig til ca. 310 mill.kr. , hvortil kommer statens rækkeafgift på 5 øre pr. tippet række. I alt beløber statsafgifterne sig til 660 mill.kr. i den betragtede peri-
ode eller mere end 1/3 af det samlede indskudsbeløb.

Tabel 1. Indskudsbeløb og statsafgifter (mill.kr.) (excl. ekstraord.spilleuger).

Regnskabsår	Indskuds- beløb (excl. afgift)	Række- afgift (5 øre pr. tip- pet ræk.)	I alt	Afgift 15% af indskuds- beløbene	Afgift af præ- mier	Afgift i alt
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1948/50	67,7	-	67,7	10,1	2,4	12,5
1950/51	55,7	-	55,7	8,4	2,0	10,4
1951/52	40,2	8,0	48,2	6,0	1,3	15,3
1952/53	38,4	7,7	46,1	5,8	1,3	14,8
1953/54	44,3	8,8	53,1	6,6	1,7	17,1
1954/55	43,6	8,7	52,3	6,5	1,5	16,7
1955/56	45,3	9,0	54,3	6,8	1,6	17,4
1956/57	58,2	11,6	69,8	8,7	2,0	22,3
1957/58	58,8	11,7	70,5	8,8	2,1	22,6
1958/59	56,3	11,3	67,6	8,4	2,0	21,7
1959/60	52,9	10,6	63,5	7,9	1,8	20,3
1960/61	51,6	10,3	61,9	7,7	1,8	19,8
1961/62	62,3	12,5	74,8	9,3	2,1	23,9
1962/63	60,9	12,2	73,1	9,1	2,0	23,3
1963/64	75,9	15,2	91,1	11,4	2,9	29,5
1964/65	81,0	16,2	97,2	12,1	3,1	31,4
1965/66	95,0	19,0	114,0	14,2	3,2	36,4
1966/67	113,7	22,7	136,4	17,1	3,9	43,7
1967/68	121,4	24,3	145,7	18,2	4,3	40,7
				÷ 6,1 *)		
1968/69	133,9	26,8	160,7	20,1	4,3	44,5
				÷ 6,7 *)		
1969/70	148,8	29,8	178,6	22,3	5,5	50,2
				÷ 7,4 *)		
1970/71	183,4	36,7	220,1	27,5	6,8	61,8
				÷ 9,2 *)		
1971/72	187,8	37,6	225,4	28,2	6,6	63,0
				÷ 9,4 *)		
i alt	1.877,1	350,7	2.227,8	242,4	66,2	659,3

*) 1/3 til idrættens fremme.

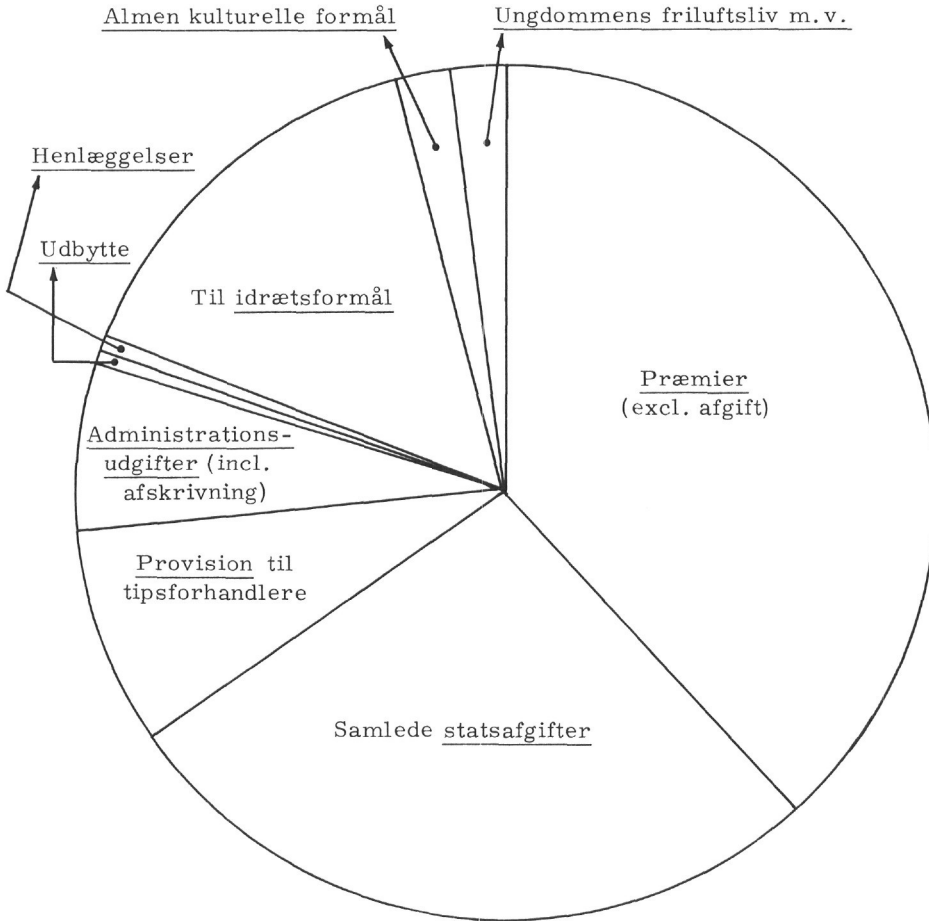
Af tabel 2 fremgår det, at idrættens andel af indskudsbeløbet gennem tiden har udgjort ca. 243 mill.kr. eller lidt mere end 1/3 af det beløb, som er tilfaldet staten. I alt er 392 mill.kr. kommet til fordeling, og heraf har idrætten modtaget 62%, mens formål af almen kulturel karakter og støtte til ungdommens friluftsliv etc. hver har fået 17%. De resterende 4% er gået til Ungdommens Uddannelsesfond efter tidligere gældende bestemmelser.

Tabel 2. Oversigt over overskudsfordeling - efter udbyttebetaling og foretagne henlæggelser (mill. kr.) (excl. ekstraord. spilleuger).

Regnskabsår	Til fordeling	heraf til følgende formål:			
		idræt	almen kulturel karakter	støtte af ungdommens friluftsliv og velgørende el. andre almen-nyttige	"Ungdommens uddannelsesfond"
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1948/50	14,2	3,7	2,5	2,5	5,5
1950/51	12,2	3,5	2,5	2,5	3,7
1951/52	8,3	3,1	2,5	2,5	0,2
1952/53	7,8	3,0	2,4	2,4	-
1953/54	8,8	3,2	2,5	2,5	0,6
1954/55	8,6	3,2	2,5	2,5	0,4
1955/56	9,0	3,2	2,5	2,5	0,8
1956/57	11,7	4,9	2,8	2,8	1,2
1957/58	11,6	4,8	2,8	2,8	1,2
1958/59	10,7	4,5	2,7	2,7	0,8
1959/60	10,0	4,2	2,6	2,6	0,6
1960/61	9,5	4,7	2,4	2,4	-
1961/62	11,6	6,0	2,8	2,8	-
1962/63	10,6	5,2	2,7	2,7	-
1963/64	14,4	9,4	2,5	2,5	-
1964/65	15,2	10,0	2,6	2,6	-
1965/66	17,0	11,4	2,8	2,8	-
1966/67	20,9	14,5	3,2	3,2	-
1967/68	22,2	21,9	3,3	3,3	
	6,3 *)				
1968/69	24,0	24,0	3,5	3,5	
	7,0 *)				
1969/70	26,7	27,0	3,8	3,8	
	7,9 *)				
1970/71	33,1	34,0	4,4	4,4	
	9,7 *)				
1971/72	32,7	33,8	4,4	4,4	
	9,9 *)				
	391,6	243,2	66,7	66,7	15,0

*) 1/3 af indskudsafgiften + renter.

Fig. 1. Fordeling af indtægterne i Dansk Tipstjeneste for regnskabsåret 1971/72

Som det fremgik af tabel 1, skete der en betydelig stigning i indskudsbeløbet den sidste halvdel af 60'erne. I 10-års perioden op til 1970/71 tredobledes indskudsbeløbet. De sidste par år har imidlertid vist tendens til stagnation og hermed er ikke alene stigningen i tilskuddet til idrætten og de øvrige tilskudsområder bragt til ophør, der må på grund af beregningsreglerne konstateres en tilbagegang (jvf. tabel 2), som er fortsat for regnskabsåret 1972/73. Af figur 2 fremgår fordelingen af Dansk Tipstjenestes indtægter for regnskabsåret 1971/72.

5.1.3.3. Tipsloven som tilskudsform

Det har hidtil vist sig at være en fordel for idrætten, at den gennem tipsmidlerne har haft en kontinuerlig indtægt, der i modsætning til, hvad der ville have været tilfældet ved en eventuel finanslovsbevilling, har været uafhængig af statens finanspolitik, sparebestræbelser m. m.

Det har også været væsentligt, at tipsmidlerne er blevet betragtet som ikke-statslig støtte, og derved formentlig ikke har stillet sig i vejen for supplerende statslige tilskudsordninger. Endvidere har finansieringen via tipsmidlerne sandsynligvis givet idrætten en større dispositionsfrihed over midlerne end en klausuleret finanslovsbevilling ville have indebåret.

Der kan ganske vist rejses den principielle indvending mod tilskud efter tipsloven, at et område, der er så vigtigt et samfundsanliggende som idrætten, ikke bør finansieres gennem indtægter fra tipning afhængig af befolkningens spillelyst, men burde tilgodeses gennem relevant lovgivning på linje med f.eks. skolelovene. Under de nuværende forhold anser idrætsudvalget dog fortsat tipsloven for at være en hensigtsmæssig og relevant tilskudsform, omend den på længere sigt formentlig vil vise sig at rumme begrænsede muligheder for fuldt ud at dække det forventede behov.

Da netop idrætten, ungdommens friluftsliv og ungdommens øvrige kulturelle aktiviteter er områder, som i disse år i kraft af den stadig øgede fritid er inde i en voldsom ekspansion, vil en stagnation i tilskudsbeløbet få en øjeblikkelig virkning på de aktiviteter, som er planlagt for at imødekomme det stigende behov. Alene for at imødegå den generelle udvikling i omkostningsniveauet vil en stigning på omkring 10% årligt være nødvendig.

5. 1. 3.4. Det samlede tilskudsbehov

Udvalget anser det nuværende beløb til idrættens hovedorganisationers virksomhed for utilstrækkeligt til at løse de foreliggende opgaver. Det gælder således opgaver i forbindelse med det generelle landsdækkende idrætsarbejde i hovedorganisationer og specialforbund, og det gælder mere specielle udviklingsopgaver som den stærkt ekspanderende kursus- og uddannelsesvirksomhed, trimarbejdet og forskning.

Også for friluftslivets område er der - ud over de bevillinger, der i øjeblikket gives til børne- og ungdomsorganisationerne - et behov for at udbygge mulighederne for tilskud til tilvejebringelse af støttepunkter for friluftslivet. Friluftslivet vil i de kommende år utvivlsomt repræsentere et stadig vigtigere område i befolkningens fritidsanvendelse.

Som tidligere omtalt var det et ønske ved den endelige vedtagelse af tipsloven i 1948, at den i højere grad end efter det første forslag skulle have karakter af en ungdoms- og idrætslov, hvorfor der bl.a. også særskilt anførtes ungdommens friluftsliv som et støtteværdigt, almennyttigt formål.

Den almindelige indstilling dengang både blandt ungdomsorganisationerne og hos det offentlige forhindrede, at man gennem tipsloven kunne tænke sig at yde støtte direkte til de ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationer. Den modvilje, som dengang fandtes mod at bryde med den gamle tradition, at det frivillige ungdomsarbejde skulle klare sig for egne midler, må nu anses for bortfaldet. Samtidig har det offentlige erkendt - med fritidslovens vedtagelse i 1968 - at også ikke-idrætslig, idebestemt ungdomsarbejde har behov for støtte gennem lovgivningen. Udvalgets flertal finder det derfor også naturligt nu at foreslå at lade tipsloven komme også dette ikke-idrætslige ungdomsarbejde tilgode.

Dette frivillige ungdomsarbejde har sin naturlige plads ved siden af idræts- og friluftslivsarbejdet med den særlige opgave at engagere unge i en debat om politiske, religiøse og etiske spørgsmål. En sådan debat må anses for vigtig for demokratiet. Siden 2.verdenskrig er disse organisationers andel i det samlede ungdomsarbejde faldet betænkeligt, bl.a. fordi deres arbejdsbetingelser er blevet væsentligt forringet i forhold til andet ungdomsarbejde.

Det er flertallets opfattelse, at det ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsarbejdes vanskeligheder for en stor del skyldes de centrale organers manglende evne til at tilfredsstille de krav, der stilles til dem, bl.a. som følge af svigten- de økonomi. Udvalgets flertal ser nu en mulighed for at ændre på dette forhold og dermed igen understrege tipslovens karakter af en ungdoms- og idrætslov ved at fremsætte forslag om økonomisk støtte til ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationers centrale virksomhed.

Det er udvalgets flertals opfattelse, at disse tre hovedområders tilskudsbehov delvis bør søges imødekommet gennem foranstaltninger iværksat inden for rammerne af den eksisterende tipslov. For at dette kan opfyldes, må der ske visse principielle ændringer i tipslovens fordelingsregler. Den absolutte forudsætning må være, at det samlede tilskudsbeløb udgør mindst 62 mill.kr. fordelt med 50 mill.kr. til idrætten og 12 mill.kr. til de øvrige tilskudsområder. I modsat fald vil flere tilskudsområder gennem ændringsforslaget blive økonomisk dårligere stillet end før, hvilket må anses for uacceptabelt.

Med den foreslåede fordeling opnås tillige en ligestilling i tilskuddet mellem idrætten og de ikke-idrætslige ungdomsorganisationer, idet forholdet 4:1 svarer nogenlunde til antallet af aktive medlemmer i de to former for ungdomsarbejde.

Et samlet tilskud på 50 mill.kr. til idrætten og 12 mill.kr. til de øvrige tilskudsområder vil foreløbig kunne imødekomme de mest påtrængende behov for øjeblikkelige forbedringer. Der kan derfor være god grund til at overveje, hvilke muligheder der foreligger for at forøge det samlede indskudsbeløb og dermed overskuddet ved tippingen.

5.1.3.5. Påvirkning af indskudsbeløbet

Der foreligger principielt 2 muligheder for at forøge det samlede indskudsbeløb: Enten gennem foranstaltninger, som øger antallet af tippede rækker til uændret pris, eller gennem en forhøjelse af prisen pr. tippet række.

Den første mulighed består i, at der iværksættes foranstaltninger, som stimulerer befolkningens lyst til at tippe. Tipstjenesten har i foråret 1973 forsøgt dette, dels ved at indføre faste kuponer 5 uger i træk, hvor det hidtil har været nødvendigt at forny kuponerne uge for uge, dels ved at udskyde indleveringsfristen fra onsdag til torsdag og dermed give en dag mere til udfyldelsen og dels ved at forhøje begrænsningen af rækkeantallet på systemkuponer fra 48 til 96 rækker. I alle tilfælde foranstaltninger, som i praksis skulle gøre det lettere og dermed mere tiltrækkende at tippe. De nævnte foranstaltninger har dog ikke på indeværende tidspunkt givet det ønskede resultat, men det forventes, at indførelsen af 13 kampe på tipskuponen og dermed gevinst for både 10, 11, 12 og 13 rigtige vil betyde en omsætningsforøgelse. Tipstjenesten har endvidere flere gange i løbet af årene forhøjet gevinstbeløbet i forsøg på at øge interessen for tipning. Også arrangementer som en speciel international sommerturnering for at skabe kampe til tipskuponerne - den såkaldte totocup - er blevet gennemført, ligesom bestemmelser om lodtrækning i forbindelse med aflyste kampe for at sikre "12 rigtige" er blevet indført.

Andre foranstaltninger til at stimulere interessen kunne overvejes. F.eks. indførelse af flere forskellige tipsmuligheder, eksempelvis forsøg på at gætte uafgjorte kampe, således som det findes i Sverige. Også egentlige salgsfremstød i form af reklamekampagner kunne tænkes at stimulere interessen, omend man i forbindelse med lovgivningsarbejdet omkring tipsloven oprindelig tog afstand herfra - primært ud fra en social argumentation, som efter udvalgets opfattelse næppe har den samme vægt i dag. I denne forbindelse skal blot nævnes TV's store betydning for tipsinteressen, først og fremmest i vinterperioden, hvor der ikke findes danske kampe, men hvor ugentlige transmissioner fra det engelske 1. division i fodbold kombineres med en decideret tipsservice.

Den anden mulighed for at forøge indskudsbeløbet består i en forhøjelse af prisen pr. tippet række. Siden tipstjenestens start har prisen pr. tippet række været konstant med undtagelse af den rækkeafgift på 5 øre til staten, som blev indført allerede i efteråret 1951, og som medførte, at statens afgift af tipningen forøgedes til næsten 1/3 af rækkeprisen. (En senere reduktion af denne afgift fandt sted i forbindelse med statens afståelse af 1/3 af indskudsafgiften til idrættens fremme ved en lovændring i 1967).

5.1.3.6. Forhøjelse af prisen pr. tippet række

Af de ovenfor anførte muligheder for påvirkning af indskudsbeløbets størrelse, synes der at være god grund til at mene, at en forhøjelse af indskuddet pr. tippet række vil kunne løse problemet. På trods af betydelige, årlige stigninger i samfundets pris- og omkostningsniveau har rækkeprisen været konstant i mere end 20 år. Det må derfor anses for overvejende sandsynligt, at en stigning i indskuddet pr. række vil kunne accepteres af tipperne.

I 1971/72 og 1972/73 udgjorde antallet af tippede rækker ca. 750 mill., men en konstateret stigning i antallet af tippede rækker for indeværende del af 1973/74 giver grund til at forvente, at det endelige antal for 1973/74 vil beløbe sig til omkring 800 mill. rækker.

Med en forhøjelse på 10 øre, således at indskudsbeløbet pr. tippet række stiger til 40 øre (35 + 5 øre), vil dette med samme fordelingsnøgle betyde en tildeling til idrætten på ca. 52 mill.kr., jvf. nedenstående opstilling.

Statens andel vil på årsbasis stige 8 mill.kr., ligesom forslaget indebærer, at de øvrige nuværende tilskudsområder modtager ca. 12 mill.kr. eller en forøgelse på ca. 2,9 mill.kr.

	30 øre	40 øre
	pr. række	pr. række
	kr.	kr.
Omsætning pr. år ca.	200.000.000	280.000.000
Nettooverskud (ca. 18%)	36.000.000	50.400.000
<u>Til idrætten</u> - af første 4 mill.kr.	4.000.000	4.000.000
30% af 4 - 10 mill.kr.	1.800.000	1.800.000
80% af resten	20.800.000	32.320.000
1/3 af statens 15% afgift af indskud	10.000.000	14.000.000
<u>I alt til idrætten</u>	36.600.000	52.120.000
<u>I alt til øvrige tilskudsområder</u>	9.400.000	12.280.000
<u>I alt til staten (10% afgift + 5 øre)</u>	<u>60.000.000</u>	<u>68.000.000</u>

Der kan formentlig ikke udelukkes en midlertidig nedgang i tippernes interesse som følge af prisstigningen, således som det er sket i Sverige. Størrelsen af et eventuelt fald kan kun vanskeligt forudsiges, men da forslaget om forhøjelse af indskudsbeløbet samtidig indebærer en forhøjelse af tippernes præmiepuljer (fra 41,7% til 43,8% af indskudsbeløbet), vil næppe mere end en moderat tilbagegang i antallet af tippede rækker være sandsynlig. Ved en samtidig overgang til kuponer med 13 kampe, er det måske endog tvivlsomt, om der overhovedet vil ske en tilbagegang i antallet af tippede rækker.

For det nedenfor fremsatte forslag til ændring af fordelingsreglerne er det en absolut forudsætning, at idrætten garanteres 50 mill.kr. som udgangspunkt for lovrevisionen, de øvrige tilskudsområder 12 mill.kr.

Som det fremgår af opstillingen, vil dette minimumskrav kunne opfyldes selv under hensyntagen til en mindre nedgang i antallet af tippede rækker.

5. 1. 3.,7. Forslag til ændrede fordelingsregler

Tipsloven rummer i sin nuværende udformning ifølge § 7, stk. 1, bestemmelser om tilskud til 3 hovedområder: For det første idrætten, for det andet ungdommens friluftsliv og for det tredje kulturelle, velgørende eller andre almennyttige formål.

En ændring af rækkeafgiften vil som ovenfor anført medføre et merprovenu for staten på ca. 8 mill.kr. Udvalget mener, at en del af dette merprovenu bør anvendes til at dække de nuværende tipstilskud til formål af almenkulturel karakter og til velgørende eller andre almennyttige formål. Den efter udvalgets opfattelse tiltrængte sanering af tipsloven vil således kunne sikres, uden at man derved fjerner muligheden for fortsat støtte til formål af almen kulturel eller velgørende karakter m. m.

Idrætsudvalget mener, at tilskud efter tipslovens § 7, stk. 1, - bortset fra ovennævnte formål, der fremover tages fra det forøgede statsprovenu - bør begrænses til at omfatte idrætten, ungdommens friluftsliv samt ikke-idrætslige ungdomsorganisationer, og et flertal i idrætsudvalget (Ejgon Bertelsen, Vilh. Brockmeyer, Sejr Fink, Willy Gravesen, Gunnar Hansen, Johs. Lyngsgaard, Kurt Møller, Carl Nissen og Axel Sløk) skal herefter foreslå følgende ændrede fordelingsregler.

A. Idrætten

Der bør foretages følgende ændringer i fordelingen iflg. tipslovens § 7, stk. 2:

Dansk Boldspil Unions forlods fastsatte tildeling udgår, idet denne organisation sammen med Dansk Firmaidræts Forbund indtræder på lige fod med de øvrige i loven nævnte organisationer. Samtidig udgår De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers skytteafdeling af loven som selvstændigt tilskudsområde under forudsætning af den nedenfor omtalte tildeling af tipsmidler til Idrættens Fællesråd. Tildelingen sker herefter i overensstemmelse med følgende fordelingsnøgle (idet fordelingsnøglen er baseret på antal aktive kontingentbetalende helårsmedlemmer med visse korrektioner i henhold til faktiske udgifter i forbindelse med de forskellige idrætsgrene):

Dansk Idræts-Forbund	40%
De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger	18%
De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger	18%
Dansk Firmaidræts Forbund	4%
Dansk Boldspil-Union	2%
Af de resterende	18%

fordeler indenrigsministeriet 8% efter de i loven angivne retningslinjer og hidtidig praksis, mens 10% fordeles af Idrættens Fællesråd, der blandt andet skal tilgodese skyttegruppen under De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger samt Danmarks Olympiske Komité og iøvrigt anvende sin andel til fremme af formål af fælles interesse for al dansk idræt, herunder forskningen, idrætslægeordninger, TRIM etc. Procentsatserne, der er udarbejdet af Idrættens Fællesråd, skal med mellemrum kunne gøres til genstand for revision med henblik på en eventuel regulering.

Idrættens Fællesråd vil således komme til at forestå tildelingen til idrættens fælles virksomhed, mens indenrigsministeriet efter optagelse af Dansk Firmaidræts Forbund på tipsloven hovedsagelig vil forestå tildelingen til de lokale foreninger og deres anlægsvirksomhed.

Med skyttegruppens bortfald som selvstændigt støtteobjekt ifølge forslaget opstår behovet for en overgangsordning, som kan sikre skytternes aktiviteter på forsvarlig vis. Især gælder dette for deres anlægssektor, fordi skytterne - i modsætning til andre idrætsgrene - i stor udstrækning selv har måttet finansiere de nødvendige anlæg, hvilket er sket via tildelingerne fra tipsloven. På længere sigt må det imidlertid være hensigtsmæssigt, at skytterne med hensyn til investeringer i anlæg sidestilles med andre idrætsgrenes behov for anlæg. Skytterne skal dog gennem tildelingen fra Idrættens Fællesråd sikres i en overgangsperiode frem til 1980.

B. Ungdommens friluftsliv

En stor del af tipsmidlerne til ungdommens friluftsliv er i de forløbne 25 år blevet tildelt børne- og ungdomsorganisationernes centrale virksomhed og deres lokale afdelinger. Disse har tillige gennem lov om fritidsundervisning m.v. kunnet få støtte til nogle af de samme områder og formål, f. eks. til lederkursus og til lokale afdelingers anlægsopgaver. Der foreslås derfor følgende ændringer i tilskudsformerne:

- a. Støtte til de enkelte lederes kursusdeltagelse foreslås fremtidig ydet alene lokalt gennem fritidslovgivningen og af kommunerne (jvf. udvalgets forslag til revision af fritidsloven), og landsorganisationerne får fremtidig alene tilskud til deres konsulent- og kursusudgifter i henhold til fritidslovens §§ 100 og 101.
- b. Støtte til børne- og ungdomsorganisationernes almindelige virksomhed og instruktion foreslås fremtidig ydet gennem undervisningsministeriet efter indstilling af Dansk Ungdoms Fællesråd sammen med støtte til andre ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationer (jvf. afsnit C).
- c. Støtten til lokale anlægsopgaver bør i stigende omfang overgå til de enkelte kommuner, men der vil utvivlsomt stadig i de kommende år fra centralt hold være behov for støtte til projekters igangsættelse. Støtte til anlægsvirksomhed forudsættes derfor fremtidig som hovedregel ydet lokalt gennem kommunerne. Støtten fra centralt hold, som hidtil er ydet af undervisningsministeriet i henhold til §§ 105 og 106 i fritidsloven, foreslås for størstedelens vedkommende fordelt til organisationerne til deres lokale og centrale etableringsopgaver.

Bortset fra de under a-c nævnte tilskudsområder (lederuddannelse, ungdomsorganisationernes almindelige virksomhed og friluftorganisationernes lokale afdelingers anlægsopgaver), som ved fordeling i 1973 udgjorde ca. 1 mill.kr. af den samlede bevilling gennem friluftsrådet på 1, 7 mill.kr., foreslås det, at der fortsat ydes støtte til de områder af ungdommens friluftsliv, som friluftsrådet hidtil har ydet støtte til. I 1973 udgjorde støtten til disse områder godt 1 mill.kr.

Den offentlige støtte til ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationers lokale og centrale virksomhed vil hermed være samlet under fritidsloven og en tipstildeling gennem undervisningsministeriet, hvorved en tiltrængt forenkling er opnået.

De ungdoms- og idrætsorganisationer, som kan opnå støtte til lokalt eller centralt arbejde under fritidsloven og de i afsnit A og C foreslåede tipstildelinger gennem indenrigs- eller undervisningsministeriet vil herefter ikke kunne komme i betragtning ved friluftsrådets eller anden fordeling af tipsmidler til samme formål.

Den årlige bevilling til ungdommens friluftsliv, som hidtil har været fordelt efter indstilling fra friluftsrådet til indenrigsministeriet og finansministeriet foreslås fremtidig fordelt af indenrigsministeriet efter indstilling fra friluftsrådet.

Bortset fra de tilskud, som ovenfor foreslås flyttet fra friluftsrådet, dækker bevillingerne fra friluftsrådet en række områder af friluftslivet, som ikke kan henføres under ungdoms- eller idrætsorganisationerne, men som i de

kommende år vil få central betydning for befolkningens behov for fritidsmuligheder. Friluftsrådet har gennem årene ydet en væsentlig støtte til disse formål gennem udbygning af støttepunkter for friluftslivet - f.eks. til vandrerhjem, langtursroernes weekend-hytter, friluftsbade i mindre bysamfund, friarealer m.v. - men en række nye opgaver trænger sig på.

Udvalget skal derfor pege på, at der i forbindelse med den foreslåede revision af tipsloven bør skabes mulighed for støtte til en række områder vedrørende friluftslivet, idet bemærkes, at en grænsedragning mellem disse områder af friluftslivet og idrætten på mange måder vil være vanskelig.

Der bør skabes tilskudsmuligheder for bl.a. følgende formål (jvf. kapitel 12):

1. Støttepunkter til langtursroningen i form af weekend-hytter m.v.
2. Støtte i særlige tilfælde af camping-bevægelsen, specielt hvor oprettelse og drift af pladser vil være økonomisk urentabel for kommuner eller private, men ud fra andre kriterier ønskelig - f.eks. på mindre øer.
3. Vandrerhjem på særlige steder, hvor gamle, private hjem bør erstattes, eller hvor behovet ikke har kunnet dækkes ved kommunal foranstaltning. Tillige bør der kunne ydes støtte til kursus for vandrerhjemsværter.
4. Støtte til den kommende udvikling af sejlsporten ved tilskud til bevarelse og vedligeholdelse af de gamle lystbådehavne og i særlige tilfælde til nye småhavne.
5. Friluftsgårde som støttepunkter i de forskellige landsdele for at få særligt de uorganiserede unge til aktiv udnyttelse af deres fritid og særligt til udøvelse af idræt og friluftsliv.
6. I særlige tilfælde stianlæg (gang-, cykel- og ridestier) til fremme af muligheden for over længere afstande gennem naturskønne områder at kunne bevæge sig uafhængig af den motoriserede trafik.
7. Sport for alle bør fortrinsvis støttes af idrætsmidlerne, men et samarbejde mellem idrætten og friluftsrådet på dette område bør tilstræbes.

Friluftsrådet bør have mulighed for at fortsætte sin støtte til friluftslivet og af en årlig rådighedssum sikre udbygningen af eksisterende muligheder og støtte værdifulde nye initiativer.

C. De ikke-idrætslige ungdomsorganisationer

Støtten til ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationer foreslås bevilget af undervisningsministeriet efter indstilling fra Dansk Ungdoms Fællesråd, hvortil ansøgning indsendes og behandles. Som vejledende retningslinjer for fordelingen af midlerne anvendes flg. kriterier, udarbejdet med mindretallets tilføjelser i betænkningen om det idebestemte ungdomsarbejdes stilling og vilkår, dec. 1970:

Fra støtteordningen udelukkes idrætsforeninger, fagligt betonedede elev-, studenter- og lærlingeorganisationer samt ungdomsklubberne, samlet i Ungdomsringen. Hvis fritidsloven ændres, så ungdomsklubberne i økonomisk henseende ligestilles med det øvrige ungdomsarbejde, bør de ikke fortsat undtages.

Tilskud ydes til landsomfattende børne- og ungdomsarbejde med en foreningsmæssig opbygning og en afgrænset medlemskreds af en vis minimumsstørrelse.

- 1) Tilskud til ikke-idrætslige, idebestemte ungdomsorganisationers centrale arbejde:
Støtten ydes som et grundtilskud ens for alle støtteberettigede organisationer samt et supplerende tilskud i forhold til antal lokalforeninger, til udgifter til informationsvirksomhed og til landsorganisationernes centrale lokaleudgifter. (Efter regler, hvorom der er nærmere redegjort i bilag Xa).
- 2) Tilskud til internationalt ungdomsarbejde:
Støtten til alment orienterende ungdomsudveksling og internationalt ungdomsarbejde bevilges årligt efter ansøgning. Ved bevillingen fordeles de midler, der er til rådighed, efter retningslinjer i overensstemmelse med principperne i betænkning nr. 645, 1972, om International Ungdomsudveksling, siderne 29-31, kapitel IV, 1, A (Sammenfatning), 1, B (Målsætning) og C (Principper for offentlig støtte). (Se bilag Xb).

En del organisationer kan tænkes af den ene eller anden grund at falde uden for de opstillede regler, men må alligevel anerkendes som veletablerede idebestemte børne- og ungdomsorganisationer på linje med andre, eller som stående for et veletableret og/eller støtteværdigt internationalt arbejde.

Sådanne organisationer må gennem en særlig rådighedsbevilling efter ansøgning kunne få del i ovennævnte bevillinger. (I bilag Xc findes eksempler på organisationer, der vil være støtteberettigede efter disse forslag).

Udvalgets flertal foreslår, at der af de beregnede midler til tilskudsområderne uden for idrætten stilles 15% til rådighed for friluftsrådets årlige bevillinger til de under afsnit B nævnte formål, mens 85% stilles til rådighed for støtten til de ikke-idrætslige, idebestemte organisationers centrale virksomhed og til internationalt ungdomsarbejde som foreslået i afsnit C.

Et mindretal (formanden, Bondo-Andersen og Horsten) kan tiltræde forslagene om forhøjelse af idrættens tipsmidler fra ca. 33 til 50 mill.kr. til dækning af de seneste års prisstigninger og til dokumenterede nye opgaver.

Mindretallet finder derimod ikke, at det vil være naturligt at lade de idebestemte, herunder politiske og religiøse, ungdomsorganisationer indgå som tilskudsobjekter i tipsloven udover i det omfang, de hidtil har været støttet, nemlig, - til deres frilftsaktiviteter. Det har været et særkende, at alle tilskud efter tipsloven hidtil er ydet uden hensyn til ideologiske tilhørsforhold, og mindretallet finder, at dette er et rigtigt princip, som også bør opretholdes i fremtiden. Spørgsmålet om støtte til politiske eller religiøse ungdomsorganisationer hører efter mindretallets opfattelse hjemme i en anden sammenhæng, nemlig det generelle spørgsmål, om der i det hele taget bør ydes støtte til politisk eller religiøs virksomhed, og der bør ikke ved dette udvalgs arbejde søges gennemført støtte til en begrænset del af den politiske eller religiøse virksomhed under betoning af, at tipsloven er en ungdomslov.

Efter mindretallets opfattelse bør tipsloven nu gøres til en ren støttelov for idræt og friluftsliv. Der foregår i øjeblikket en meget stærk ekspansion i befolkningens friluftsliv som følge af den almindelige samfundsudvikling. Denne udvikling er i stor udstrækning uorganiseret og må tilgodeses ved at etablere støttepunkter og muligheder for befolkningen i almindelighed. Til denne virksomhed er de midler, som iflg. flertallets indstilling afsættes til friluftsførmål, utilstrækkelige.

Friluftslivet er nært beslægtet med idrætten, ja er egentlig en udvidelse af den mere motionsbetonede idræt. Der er derfor for mindretallet ingen tvivl om, at skellene mellem idræt og friluftsliv på mange måder vil udviskes i de kommende år, og at de mere motionsprægede overgangsformer, hvor hele familien kan deltage, stadig vil vinde frem.

De i flertallets indstilling omhandlede 12 mill.kr. til andet end idrætsformål må efter mindretallets indstilling stilles til rådighed for befolkningens friluftsliv i al almindelighed.

Dette indebærer, at de idebestemte ungdomsorganisationers friluftsskiviteter som hidtil vil kunne opnå støtte gennem midlerne til friluftsførmål.

Det forekommer væsentligt, at udbygningen af støttepunkterne for befolkningens friluftsliv koordineres snævert med den planlægning og de investeringer, der i øvrigt foretages fra samfundets side, herunder ikke mindst naturparkplanlægningen og -udbygningen. Dette arbejde foretages i dag af miljøministeriet. Mindretallet skal derfor foreslå, at de 12 mill.kr. fremover fordeles af miljøministeriet efter indstilling fra Friluftsrådet.

5. 1.4. Tilskud efter lov om fritidsundervisning

5.1.4.1. Historisk oversigt

Undervisningsministeriets regler for tilskud til idrætsforeninger er samlet i lov om fritidsundervisning m.v. (også kaldet fritidsloven) af 1968 med senere ændringer.

Tilskud til idrættens foreningsarbejde er af ret ny dato på trods af, at tilsvarende oplysningsarbejde udført af andre institutioner (højskoler, efterskoler m.v.) gennem en årrække har været støttet gennem lovgivningen.

I 1938 nedsatte undervisningsministeriet et ungdomsudvalg, der skulle "overveje hele spørgsmålet om ungdommens udvikling og uddannelse på folkelige, kulturelle og samfundsmæssige områder og undersøge nødvendigheden af ændringer i den bestående lovgivning om skoler for ungdommen (folkehøjskoler og landbrugsskoler) samt overveje og fremkomme med forslag om nye former for ungdomsskolearbejdet i det hele".

Ungdomsudvalgets sammensætning bestemtes - iflg. betænkningen - af "ønsket om en omfattende og alsidig repræsentation for ungdomsarbejdet i dets forskellige former her i landet". I udvalget sad, som naturligt var, repræsentanter for højskoler, efterskoler, for teknisk undervisning m. v. , men bortset fra en KFUM-sekretær ikke en eneste repræsentant fra andet ungdomsarbejde.

Betænkningen førte til lovgivning i 1942 om folkehøjskoler m.v. (lov nr. 311), om efterskoler (lov nr. 314), om tilskud til aftenskoler (lov nr. 313) og om ungdomsskoler for den faglærte ungdom (lov nr. 312).

Hverken i betænkning eller lovgivning berørte man spørgsmålet om tilskud til foreningsarbejdet. Dette var nok ikke udtryk for en manglende respekt for

det folkelige og kulturelle arbejde, men snarere for en tro på, at man ved støtten til højskoler og efterskoler også i høj grad hjælp foreningsarbejdet.

Med nedsættelsen af ungdomskommissionen i 1945 blev foreningsarbejdet draget direkte med ind i udvalgsarbejdet - vel især fordi Dansk Ungdomssamvirke havde taget initiativet - og da undervisningsministeriet i 1948 nedsatte en kommission til revision af lovene om ungdomsskoler, aftenskoler og efterskoler, fik kommissionen også til opgave at overveje, "i hvilket omfang samfundet evt. bør støtte ikke blot en særlig for 14-18 årige tilrettelagt ungdomsundervisning, men også former for ungdommens frie udnyttelse af fritiden -".

Kommissionsarbejdet førte i 1954 til lov om ungdomsundervisning m.v., der samlede de tre ovennævnte love og tilføjede regler om tilskud til fritidsforanstaltninger herunder foreninger. Kommissionens betænkning (fra 1952) nævner, at man overvejede at ligestille gymnastikforeninger med andre foreninger, (husflidsforeninger, husholdningsforeninger m.fl.), så at deres undervisningsarbejde kunne godkendes efter aftenskoleloven, men foreningerne viste sig så tilbageholdende, at man opgav den tanke igen.

I lov om ungdomsundervisning m.v. kap. VI (fritidsforanstaltninger m.v.) gives der regler for tilskud til oprettelse og drift af ungdomsskoleklubber m.v. for ungdomsskolens elever (§ 43) og de såkaldte "åbne klubber" (§ 44). Dernæst regler for lokaleanvisning og tilskud til lokaleudgifter for ungdomsforeninger, der "virker for ungdommens almene oplysning og udvikling". I lovens bekendtgørelse nævnes udtrykkeligt, at det "er tilstrækkeligt, at foreningen har sat sig bestemt afgrænsede formål inden for dette område, således at f. eks. også foreninger med rene idrætsformål kan komme i betragtning". Efter loven kan endvidere visse mindre beløb gives til uddannelse af ledere i det frie ungdomsarbejdes tjeneste samt til etablering af samlingssteder for ungdommen. De samlede merudgifter for staten til ovennævnte formål skønnedes at være 3-400.000 kr.

Ved lovens revision i 1960 bevarede man stort set disse regler uændret, omend man kort efter udvidede bestemmelserne om tilskud til lokaleudgifter til i højere grad at omfatte foreningernes børnearbejde.

En større revision af loven - forberedt i flere år gennem kommissionsarbejde - vedtoges i 1968 og trådte i kraft som Lov om fritidsundervisning m.v. i august 1969. De væsentligste ændringer foretoges i reglerne om aftenskoleundervisningen, nu kaldet fritidsundervisning for voksne. Reglerne for tilskud til fritidsvirksomhed for børn og unge fortsatte stort set som hidtil, idet man forventede en grundigere bearbejdning af dette afsnit ved lovens næste revision. Der var dog enkelte fornyelser, hvoraf først og fremmest kan nævnes reglerne om tilskud til interessegrupper for børn og unge. Ifølge disse regler kan en kommune dække udgifterne til lokaler, instruktørløn og materialer for enhver gruppe på mindst 10 unge mellem 7 og 18 år, som i mindst 20 timer beskæftiger sig med et emne (gymnastik og idræt, musiske emner, hobby eller egentlig undervisning. Initiativet til at oprette disse interessegrupper kan tages af enhver, og staten refunderer 2/3 af kommunens udgifter til instruktørlønnen. Lovens regler om "åbne klubber" bevarede stort set som hidtil.

Driftsudgifter til klubber for de 14-18 årige dækkes med mindst 80%, idet staten giver 45% til klubber, som en kommune har besluttet at støtte med mindst 35% af driftsudgifterne.

Den nye lov forpligtede endvidere kommunerne til at stille kommunale lokaler vederlagsfrit til rådighed for børne- og ungdomsarbejde, hvilket fortolkes så liberalt, at alle foreninger med arbejde for medlemmer under 25 år kan komme i betragtning. Derudover skal kommunen refundere børne- og ungdomsforeningernes udgifter til egne- eller lejede lokaler med 75% eller mindre afhængig af foreningens andel af medlemmer over 25 år. Halvdelen af kommunens udgifter hertil dækkes af staten. Et ønske om besparelse i statens udgifter medførte dog i 1971, at dette lokaletilskud kun udgør max. 75% af 75 kr. i timen pr. lokale, i 1974 nedsat til 50 kr. , samt at støtte til udendørs anlæg helt bortfaldt.

Endelig forbedredes muligheden for statens tilskud til uddannelse af ledere og instruktører, for tilskud til aflønning af konsulenter ansat af ungdoms- og idrætsforeningerne (70% af en løn på højst 60.000 kr. om året) og til etablering af lokaler for ungdommen (50% af udgifterne dog højst 25.000 kr.). Disse statstilskud bevilges af rådighedsbeløb, der optages på de årlige finanslove. I 1970/71 udgjorde disse rådighedsbeløb i alt ca.2,8 mill.kr. , men de samlede ansøgninger beløb sig til flere gange denne størrelse.

Statstilskuddene ifølge lov om fritidsundervisning m.v. fremgår af bilag V.

Selvom lovrevisionen i 1969 ikke på væsentlige punkter betød nogen ændring af principperne fra 1954 om offentlige tilskud til fritidsvirksomhed for børn og unge, har denne lov og reglerne om dens lokale administration, og måske i særlig grad debatten i ungdomsforeningerne om disse regler, alligevel haft en betydning, som måske kan siges at være skelsættende. Ungdoms- og idrætsforeningerne har nu fuldt ud accepteret behovet for offentlige tilskud til deres arbejde og indset nødvendigheden af, at de selv både lokalt og på landsplan er engageret i debatten om udformningen af denne støtte. Samtidig har det offentlige især på lokalt plan godtaget det frie foreningsarbejde som pålidelig formidler af offentlige investeringer i fritidsvirksomhed. Dette sidste ses måske tydeligst i de mange kommuner, som har ønsket at supplere lovens regler med en direkte kommunal støtte til de lokale foreninger.

5. 1. 4. 2. Lovgivningens virkninger

Lov om fritidsundervisning m.v. har uden tvivl skabt en række muligheder for idrætten og friluftslivet, men værdien af disse muligheder må vurderes ud fra, hvor hensigtsmæssigt lovens regler er tilpasset det foreningsarbejde, de anvendes på.

Lovens nuværende bestemmelser om lokaletilskud betyder en forskelsbehandling, idet offentligt ejede lokaler og udendørs anlæg stilles vederlagsfrit til rådighed for foreninger, som har medlemmer under 25 år, mens omkostningerne i forbindelse med foreningernes brug af egne og lejede lokaler kun dækkes af det offentlige med maksimalt 75% af 50 kr.pr.time. Tillige ydes der ikke støtte til foreningernes egne og lejede udendørs anlæg.

Dette indebærer, at foreningerne i visse kommuner gratis kan benytte de kommunale svømmeanlæg, idrætshaller, idrætspladser m.v. , mens foreningerne i andre kommuner, hvor de selv har bygget deres idrætsanlæg, må betale mindst 25% af udgifterne i forbindelse med driften af foreningernes indendørsanlæg og intet tilskud kan få til deres udendørs idrætsanlæg. Selv inden for den samme kommune kan der blive tale om forskelsbehandling, såfremt

visse foreninger benytter offentlige lokaler, mens andre må benytte egne eller lejede lokaler. Forskelsbehandlingen virker endnu mere grell, når man tager i betragtning, at foreningernes opførelse af egne anlæg ofte er udtryk for en meget betydelig ofervilje og egenindsats fra medlemmernes side.

Bestemmelserne om interessegrupper var en nyskabelse i lovgivningen, og mange foreninger, især idrætsforeninger, har benyttet sig af muligheden for at oprette interessegrupper. I 1973/74 oprettedes omkring 17.000 sådanne interessegrupper med et samlet deltagerantal på ca. 340.000. Gymnastik- og idrætsforeninger oprettede lidt mindre end halvdelen af disse grupper, næsten udelukkende i boldspil, gymnastik eller anden idræt. Lovens bestemmelser indebærer imidlertid en række ulemper i forhold til foreningernes struktur- og arbejdsområde. Forøget administration i form af ansøgningsformularer, dagbøger og lignende kontrolforanstaltninger har bevirket, at mange foreninger ikke arbejdsmæssigt ser sig i stand til at oprette interessegrupper. Desuden er kravene om bestemte aldersgrænser for deltagerne i interessegrupper hæmmende for forsøget på at styrke et foreningsliv på tværs af aldersgrænserne. Endvidere virker interessegruppevirksomhedens aflønningsform med kun én timelønsats for instruktørens arbejde usmidig, idet der til ganske unge instruktører vil være behov for aflønnings satser på forskellige lavere niveauer. Endelig har interessegrupperne betydet et øget pres på foreningernes økonomi, fordi de instruktører, der arbejder med voksne, selvsagt også kræver sig betalt for denne indsats.

Foreningerne har på den anden side det motiv til at etablere interessegrupper, at interessegrupperne bortset fra klubvirksomhed for 14-18 årige udgør den eneste mulighed for at opnå økonomisk hjælp til aktiviteter under foreningsarbejdet (kommunerne er ganske vist ikke forpligtet til at anerkende interessegrupperne).

For kommunerne indebærer interessegruppevirksomhed en betydelig administration. Derfor har henvendt 2/3 af landets kommuner indført de såkaldte byordninger i forsøg på at forenkle tilskudsgivningen til foreningsarbejdet. Byordningerne - som praktisk taget alle er baseret på et tilskud pr. medlem (enten et fast kronebeløb eller et beløb sat i forhold til kontingentindtægterne), samt i de fleste tilfælde indeholder en eller anden form for tilskud til instruktion, leder- og instruktøruddannelse og administrationsudgifter - varierer meget fra kommune til kommune med hensyn til beløbsstørrelse pr. medlem. Foreningerne er således stærkt afhængige af den lokale kommunalbestyrelses indstilling til den pågældende aktivitet.

Foreningsarbejdet i forbindelse med idræt og friluftsliv er kun en del af den lokale fritidsaktivitet, og vilkårene for dette foreningsarbejde vil ikke alene blive påvirket af den offentlige støtte, men også af den støtte, som lovgivningen indebærer for tilsvarende aktivitet - iværksat af andre end foreningerne.

Muligheden for aflønning af instruktører inden for interessegrupper for børn og unge og for voksne har betydet en afvandring af instruktører fra foreningerne og desuden betydet en lønmæssig afsmitning på instruktørsarbejdet i foreningerne. Specielt har det været uheldigt, at sondringen mellem interessegrupper for børn og unge og interessegrupper for voksne har medført forskellig aflønning. Interessegrupper for voksne indebærer omtrent en dobbelt så høj instruktør aflønning, og selv om der kun kan godkendes gymnastik under

disse bestemmelser, har en mærkbar lønafsmitning ikke alene inden for gymnastikken, men også inden for andre holdidrætter været resultatet. Udviklingen henimod aflønning af instruktører inden for idrætten er gået meget stærkt i de senere år.

Ungdomsklubberne og de åbne klubbers mulighed for at tilbyde idræts- og friluftaktiviteter på mere favorable økonomiske og lokalemæssige vilkår end foreningslivet, påfører naturligvis foreningerne konkurrence om medlemstilgangen blandt unge. Desuden betyder muligheden for at udføre betalt lederarbejde i forbindelse med disse klubber en stærk dragning på mange af de i foreningerne beskæftigede og af organisationerne uddannede ledere. Foreningerne føler sig derfor i nogen grad presset i konkurrencen med klubberne, hvorfor også flere foreninger selv har taget initiativ til dannelse af en klub som ramme om de dele af foreningens virksomhed, som peger ud over det rent idrætslige. Men denne klubvirksomhed kan kun omfatte de 14-18 årige og ikke den øvrige del af foreningens medlemmer. Trods disse ulemper har det alligevel vist sig, at op imod 1/3 af samtlige ungdomsklubber registreret under undervisningsministeriet er oprettet af idrætsforeninger - hovedsagelig af foreninger under DdGU. I 1973/74 var der ca. 550 godkendte ungdomsklubber.

Endelig skal det påpeges, at ungdomsskolens fortrinsret - ifølge lov om fritidsundervisning m.v. - ved tildeling af kommunale lokaler og indendørsanlæg kan være stærkt generende for det lokale foreningsliv. Foreningerne vil ofte mangle faciliteter, og kan have svært ved at forstå, at andre initiativtagere har fortrinsret til at foranstalte samme aktivitet, sædvanligvis uden deltagerbetaling og ofte med et lavere deltagerantal.

5. 1. 4. 3. Principper for en kommende fritidslovgivning

I et samfund, hvor fritiden spiller en stadig større rolle, er det af stor betydning, at der findes institutioner, som kan formidle de muligheder og løse de problemer, fritiden indebærer. Der er i Danmark tradition for, at organisering af fritidsaktiviteter sker på frivillig basis og privat initiativ - hovedsagelig i form af foreningsarbejde. Betydningen af dette foreningsarbejde kan formentlig kun vanskeligt overvurderes - det gælder såvel den kulturelle og pædagogiske side af foreningernes aktiviteter som de samfundsøkonomiske besparelser, den frivillige lederindsats udgør.

Behovet for fritidsaktiviteter er stadig voksende, og kravene til organisationer og foreninger og de enkeltpersoner, som på frivillig basis har påtaget sig at imødekomme dette behov, bliver stadig større. Det gælder først og fremmest kravene i forbindelse med den administrative arbejdsbyrde, som især udspringer af forholdet til det offentlige, men også kravene til indsigt i organiseringen af de aktiviteter, som optager en stadig større del af de aktives tilværelse.

Det er absolut nødvendigt for samfundet at yde støtte til dette fritidsarbejde under den ene eller den anden form, og de senere års lovgivningsarbejde og kommunale ordninger har været forsøg på at forbedre betingelserne på fritidsområdet.

Erfaringerne fra denne støttevirksomhed har imidlertid vist, at der bør tages afgørende hensyn til følgende principper for den offentlige indsats:

- Aktiviteten må være afgørende for, hvorvidt der skal ydes støtte. Hvis ikke foreningsarbejdet skal hæmmes, må foreningernes muligheder for støtte ligestilles med støtte til anden fritidsvirksomhed, for så vidt som aktiviteterne er de samme. Det er ønskeligt, at samme vilkår gælder alt idræts-, børne- og ungdomsarbejde.
- Den enkelte forening må have frihed til at virke uden indblanding fra det offentlige side i arbejdsform, holdning og målsætning.
- Loven må ændres, således at der i videst muligt omfang tages hensyn til foreningsstrukturen, og således at foreningerne ikke tvinges til at ændre deres struktur, såfremt de ønsker at benytte lovens forskellige tilbud.
- Aldersgrænser må såvel af pædagogiske som af administrative grunde anses for uhensigtsmæssige. Idrætten har mere end nogen anden fritidsbeskæftigelse formået at samle aktive i alle aldre, hvorfor støtten ikke må gøres aldersbestemt.
- For at sikre ensartede betingelser for landets foreninger må der lovmæssigt fastsættes generelle minimumskrav for de enkelte kommuners ydelser til fritidsvirksomhed.

5. 1. 4. 4. Forslag til kommende fritidslovgivning

Der synes i øjeblikket at foreligge to muligheder med hensyn til retningslinjerne for de kommende års fritidslovgivning. Den ene er, at den hidtil gældende lovgivning i princippet videreføres. Den anden, at der gennemføres en ordning, hvorefter refusionerne fra staten til kommunerne erstattes af en bloktilskudsordning.

Under forudsætning af at lovgivningen videreføres efter de hidtil gældende principielle retningslinjer, skal udvalget pege på behovet for en række konkrete forbedringer af lov om fritidsundervisning m. v. Forslagene bygger i det væsentlige på det af Fritidsrådet i foråret 1973 udarbejdede oplæg til ændring af fritidsloven *).

Udvalget skal foreslå, at tilskuddet til egne og lejede lokaler udvides til at omfatte også udendørs anlæg. Tilskuddet bør endvidere øges fra de nuværende 75% til 90% uden aldersbegrænsning. Herved opnås en tiltrængt udjævning af forskelsbehandlingen i kommuner, hvor der er såvel kommunale som private lokaler og udendørsanlæg.

For de øvrige kommunale tilskud må der tilvejebringes en administrativ forenkling, således at disse tilskud kan søges på eet skema. Følgende fem områder bør gøres tilskudsberettigede og dækkes af en fælles tilskudsramme:

- 1) Instruktørløn. Tilskudsberettiget er maksimalt en timeløn svarende til den, der gælder for instruktører i forbindelse med interessegrupper for børn og unge. Foreningen skal have mulighed for at give en mindre timeløn, hvis den ønsker det.

*) Fritiden - foreningerne og samfundet.

Oplæg til ændring af fritidsloven. DIF, DdSG&I, DdGU, DUF.

- 2) Leder- og instruktøruddannelse. Tilskudsberettiget er kursusudgifter i forbindelse med lokale kurser. Endvidere udgifter til rejse og ophold, samt dækning af dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med internatkurser.
- 3) Forskellige arrangementer. Tilskudsberettiget er udgifter til foredrag og film samt tilsvarende aktiviteter.
- 4) Inventar, materiel og materialer. Tilskudsberettiget er udgifter til indkøb, vedligeholdelse og reparation af inventar, materiel og materialer, for så vidt de er foreningens ejendom og til fælles brug for medlemmerne.
- 5) Administrationsudgifter. Tilskudsberettiget er udgifter til kontorhold samt eventuel aflønning af kasserer/sekretær. Det tilskudsberettigede beløb for administrationsudgifter kan maksimalt udgøre 15% af de samlede udgifter inden for de fem punkter.

Foreningens samlede udgifter inden for disse fem områder opgøres direkte på grundlag af foreningens regnskab.

Tilskuddene foreslås ydet med:

5/6 af de afholdte, tilskudsberettigede udgifter for den del af foreningens medlemmer, som ikke er fyldt 18 år og

2/3 af de afholdte, tilskudsberettigede udgifter for den del af medlemmerne, som er fyldt 18 år.

Med det formål at lægge loft over størrelsen af det tilskud, som det offentlige vil kunne komme til at yde gennem de foreslåede ændringer til denne del af lov om fritidsundervisning m.v., skal det foreslås, at det maksimale beløb, hvoraf kommunerne er pligtige at yde et procentvis tilskud, fastsættes til 120 kr. pr. aktivt medlem. Beløbets størrelse er beregnet på grundlag af 1973 prisniveau og foreslås pristalsreguleret. Tilskudssatsen må kunne ændres, uden at loven behøver at ændres, såfremt samfundsøkonomiske forhold giver mulighed herfor.

For foreninger, som har tilskudsberettigede udgifter på 120 kr. eller mere pr. aktivt medlem, vil forslaget medføre et tilskud på 100 kr. (5/6 af 120) for medlemmer under 18 år og et tilskud på 80 kr. (2/3 af 120) for medlemmer over 18 år.

En fælles tilskudssats for alle aldersgrupper ville efter udvalgets opfattelse have været ønskelig, fordi en graduering af tilskudssatserne efter alder opmuntrer til en opsplitning af aktiviteterne efter aldersgrupper. Udvalget er på den anden side klar over, at der formentlig næppe på indeværende tidspunkt er økonomisk mulighed for en fælles tilskudssats fra det offentlige for samtlige aldersgrupper.

Den økonomiske støtte, som foreningerne vil kunne opnå gennem den foreslåede revision af fritidsloven, er at opfatte som en hjælp til selvhjælp. Det vil stadig være nødvendigt for foreningerne gennem kontingenter og andre indtægter at tilvejebringe en betydelig del af de nødvendige midler til foreningsarbejdet.

Den anden mulighed for de kommende års lovgivning på fritidsområdet er som nævnt gennemførelse af en bloktilskudsordning.

Gennemførelse af bloktilskud betyder, at de hidtil kendte lovbestemte refusionsordninger ophæves, og at et samlet beløb udbetales af indenrigsministeriet

under eet efter objektive behovskriterier. Dette samlede beløb vil formentlig det første år svare til det samlede refusionsbeløb. Tilskuddet fra staten bliver på denne måde fuldstændig løstrevet fra de enkelte lovområder, hvilket bl.a. indebærer den fordel for staten, at der kan lægges helt faste budgetter for tilskuddene til kommunerne. Staten vil ikke længere være forpligtet af lovbundne udgifter, hvis størrelse den ikke har nogen indflydelse på. Endvidere vil behovet for en lang række kontrolforanstaltninger i forbindelse med refusionsordningerne forsvinde.

Bloktilskud betyder i princippet, at kommunerne selv må bestemme, hvilke formål, de vil støtte, og fordelingen af udgifter til disse formål. Også kommunerne vil herved bedre få mulighed for at lægge faste budgetter. De vil ikke længere være bundet af detaljerede lovregler, men kan tilrettelægge tilskudsreglerne, så de passer bedst muligt for den enkelte kommune.

I princippet lægger en bloktilskudsordning altså op til at overflødiggøre loven om fritidsundervisning m.v., der hidtil har været baseret på princippet om, at staten yder en vis andel (ca. 50%) efter nærmere angivne regler, samt baseret på visse kommunale forpligtelser.

En bloktilskudsordning kan dog i praksis tænkes udformet på forskellig måde. Det rene bloktilskudsprincip vil indebære, at det beløb, som statsandelen af fritidslovens tilskud udgør - ca. 40 mill.kr. - overføres til indenrigsministeriet samtidig med at loven ophæves. Kommunerne kan herefter selv bestemme, om de vil støtte fritidsvirksomhed og i bekræftende fald efter hvilke regler. Der foreligger dog også den mulighed, at bloktilskudsordningen vil kunne kombineres med opretholdelse af en lovgivning med mere eller mindre detaljerede krav til kommunens anvendelse af midlerne.

Erstattes de nuværende refusionsregler af en bloktilskudsordning, bortfalder samtidig den opmuntring, disse regler har betydet for kommunerne til iværksættelse af aktiviteter på fritidsområdet. Der er efter udvalgets opfattelse grund til at nære frygt for, at visse kommuner ikke i samme omfang som nu vil drage omsorg for, at idrætten og det øvrige foreningsliv støttes, med mindre der af lovgivningen stilles visse generelle minimumskrav til kommunernes støtte til foreningslivet.

Udvalget antager, at der trods gennemførelsen af en bloktilskudsordning vil være en tendens til fra statens side at fastsætte krav, jo mere samfundsvigtigt et tilskudsområde anses for at være. Man går således ud fra, at staten på uddannelsesmæssige og sociale områder vil sikre opretholdelsen af et rimeligt serviceniveau trods den med bloktilskuddene tilsigtede øgede selvbestemmelsesret for kommunerne.

På tilsvarende måde finder udvalget, at fritidsområdet må anses for et så væsentligt samfundsanliggende, at det vil være bydende nødvendigt at opretholde visse minimumskrav over for kommunerne,

Kommunale, amtskommunale og statslige lokaler og udendørs anlæg

Udvalget finder, at de nugældende bestemmelser om, at kommunale og statslige lokaler og udendørs anlæg stilles gratis til rådighed, skal opretholdes, og at amtskommunale lokaler indgår i samme forpligtelse. Udvalget ønsker således, at den nuværende anvisningsforpligtelse for offentlige lokaler og udendørs anlæg videreføres.

Private lokaler og udendørs anlæg

Samtidig peger udvalget på nødvendigheden af, at der skabes rimelige vilkår for de foreninger, der er henvist til at benytte egne eller lejede lokaler og udendørs anlæg. Udvalget finder derfor, at der må opstilles visse minimums-krav, og at man ved en ændring af den nuværende lovgivning bør tilstræbe at udjævne den forskelsbehandling, der i dag eksisterer mellem foreninger, der får anvist offentlige lokaler og udendørs anlæg gratis, og foreninger, der er henvist til at benytte egne og lejede lokaler og udendørs anlæg.

Såfremt der ikke fastsættes regler for kommunernes tilskud til foreningernes egne og lejede lokaler og udendørs anlæg, må det frygtes, at en lang række af de selvejende institutioner og foreninger, der har opført anlæg inden for de sidste 10 år, mister det økonomiske grundlag for driften, fordi foreningerne ikke får råd til at leje sig ind, hvis lokaletilskuddet bortfalder. Fler-tallet af disse institutioner er opført i forventning om, at tilskudsreglerne i den nuværende lovgivning ville blive bibeholdt. Udvalget skal derfor foreslå, at der efter nærmere fastsatte regler ydes driftstilskud til lokaler og uden-dørs anlæg, der ejes eller lejes af foreninger, med 90% af de faktiske drifts-udgifter. Det er en forudsætning for tilskuddet, at foreningsarbejdet giver børn og unge under 25 år mulighed for virksomhed og kammeratligt samvær med jævnaldrende i deres fritid. Det skønnes ikke rimeligt, at tilskuddet ned-sættes, uanset at foreningen tillige har medlemmer over 25 år. Den forening, der står bag arbejdet, skal have en afgrænset medlemskreds, og skal være hjemmehørende i den tilskudsgivende kommune.

Aktivitetstilskud

For så vidt angår tilskud til foreningernes aktivitet har udvalget intet at ind-vende imod bloktilskudsprincippet, men foreslår, at lovgivningen fastsættes efter de kriterier, som er skitseret i 5 punkts-rammen, hvor tilskuddet sæt-tes i relation til aktivitet, medlemsantal og regnskab. Udvalget erkender her kommunernes ret til at aftale ordninger med idræts- og ungdomsforeningerne, men man ønsker at pointere, at der bør stilles krav til kommunerne om, at de fremtidige tilskud ikke må blive mindre end de beløb, der i dag udbetales såvel fra stat som kommune (med korrektion for prisstigninger).

De forventede økonomiske konsekvenser af udvalgets forslag til kommende fritidslovgivning (idrættens område),(Stat og kommuner).

Tilskud efter fem-punkts-forslaget med 5/6 tilskud til medlemmer, der ikke er fyldt 18 år, og 2/3 tilskud til medlemmer, der er fyldt 18 år, af maksimalt udgiftsbeløb på 120 kr. pr. aktivt medlem.

Idrætsforeningernes samlede medlemstal er 1,2 mill, aktive, hvoraf 53% eller 636.000 er under 18 år, og 47% eller 564.000 er 18 år eller der-over.

Tilskuddet vil maksimalt kunne beløbe sig til

under 18 år (636.000 x 100) 63,6 mill.kr.

18 år og derover (564.000 x 80) 45,1 -

I alt 108,7 mill.kr.

I 1973/74 ydedes gennem byordninger og interessegrupper ca. 40 mill.kr.

Tilskud til lokaler og udendørs anlæg, egne og lejede:

Idrættens andel af lokaletilskuddene udgjorde 38,8 mill.kr. i 1973/74.

90% tilskud (i stedet for 75%) svarer til 46,6 mill.kr. , idet det forudsættes, at maksimumsgrænsen på 75 kr. pr. time (38,8 mill.kr.) ikke i væsentlig grad har betydet mindre udbetalt beløb end 75%'s kriteriet uden maksimumsbinding ville have indebåret. Det er på det foreliggende grundlag ikke muligt at beregne, hvad en ophævelse af maksimumsgrænsen (på daværende tidspunkt 75 kr.) ville betyde under hensyntagen til den almindelige prisudvikling samt i særlig grad olieprisernes stigning.

90% tilskud uden aldersbegrænsning betyder udgifter på i alt 61,6 mill.kr. (idet de over 25-årige præsterer 24,4% af det samlede antal aktivitetstimer).

D.v.s. for lokaler i alt 61,6 mill.kr.

For udendørs anlæg anslår udvalget ca. 10,0

Lokaler og udendørs anlæg i alt 71,6 mill.kr.

hvilket svarer til en stigning på 32,8 mill.kr. i forhold til 1973/74.

5. 1.4.5. Tilskud til centrale organisationer

Fritidsloven er primært beregnet på at støtte det lokale arbejde i kommunerne.

Dog er der i lovens § 100 (konsulenter) og i § 101 (lederuddannelse) åbnet mulighed for støtte til de centrale organisationer, hvilket har været særdeles nyttigt for organisationernes virke.

Det vil fremgå af bilag V, at der i de afsatte midler til § 100 og § 101 er sket en væsentlig stigning fra 1970/71 til 1973/74.

I 1973/74 har idrætsorganisationerne således 14 godkendte konsulenter med tilskud på 0, 7 mill.kr. , og de ikke idrætslige ungdomsorganisationer 31 godkendte konsulenter med tilskud på 1,6 mill.kr. I alt virker 45 godkendte konsulenter med tilskud på 2, 3 mill.kr. inden for området.

§ 100 tilskuddene til hjælp til aflønning af konsulenter har dog langt fra opfyldt organisationernes ønsker. Det kan således nævnes, at der i 1973 var tale om ca. 25 ansøgninger, der ikke blev imødekommet. Hertil kommer det store antal organisationer, der efter at have fået afslag de foregående år, har fundet det nytteløst på ny at søge.

Udvalget skal pege på nødvendigheden af, at såvel idrætsorganisationer som børne- og ungdomsorganisationer i stigende grad får mulighed for at opnå tilskud til ansættelse af konsulenter, idet det må anses for en nødvendighed, at det frivillige lederarbejde stimuleres gennem en professionel indsats såvel organisatorisk som uddannelsesmæssigt.

Det er udvalgets opfattelse, at en udbygning af støtten til konsulenter vil animere organisationerne til i stigende grad at satse på uddannelse og videre udvikling.

Til lederuddannelse (§ 101) tildeltes idrætsorganisationerne i 1973/74 0,3 mill.kr. og ikke-idrætslige organisationer 1,6 mill.kr. - i alt 1,9 mill. kr.

Denne tilskudsmulighed har medvirket til en styrkelse af lederuddannelsen i organisationerne, hvilket er af stor betydning for det frivillige foreningsarbejde, idet der herigennem gives den enkelte leder mulighed for en erkendelse af sin forenings holdning og målsætning med det daglige arbejde.

Men de afsatte midler dækker ikke de behov, organisationerne har. Af afsnit 7.4. fremgår størrelsen af de midler, som er nødvendige for finansieringen af lederuddannelsen, herunder størrelsen af de økonomiske krav, som i denne forbindelse må stilles til organisationerne.

5. 1.5. Kommunernes udgifter til idrætten og friluftslivet

5.1.5.1. Foreliggende undersøgelsesmateriale.

Den af idrætsudvalget i december 1972 afgivne delbetænkning "Idræts- og Friluftundersøgelsen 1971 - en kommuneanalyse", i det følgende kaldet kommuneundersøgelsen, indeholder en gennemgang af de kommunale udgifter til idrætten og friluftslivet. Fordelt på en række hovedposter er udgifterne for hver enkelt af de 277 kommuner opgjort i et omfattende bilagsmateriale. Herudover er der bl.a. - ligeledes for samtlige kommuner - foretaget beregninger efter forskellige kriterier over udgifterne pr. indbygger, samt beregninger over, hvor stor en andel udgifterne til idrætten og friluftslivet udgør af de enkelte kommuners samlede udgifter. Ligeledes gengiver undersøgelsen størrelsen af de kommunale medlemstilskud, hvor sådanne findes, samt den måde disse tilskud ydes på.

Udvalget vil henvise til denne delbetænkning med hensyn til en mere detaljeret gennemgang af de enkelte kommuners tilskud til idrætten og friluftslivet. I dette afsnit vil visse af undersøgelsernes hovedresultater blive gengivet, ligesom en uddybning af de allerede i kommuneundersøgelsen afgivne kommentarer vil finde sted. Endvidere vil resultaterne af en udvalgt stikprøveundersøgelse, som udvalget har ladet foretage for at undersøge udviklingen i kommunernes udgifter for regnskabsåret 1971/72 og budgettet 1972/73, blive gengivet.

5. 1.5.2. De kommunale udgifters hovedposter

Kommuneundersøgelsen viste, at langt størsteparten af den offentlige støtte til idrætten og friluftslivet ydes af kommunerne. Af tabel 3 fremgår de samlede kommunale udgifter og indtægter for regnskabsåret 1970/71 for idrætten og friluftslivet:

Tabel 3.

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 – MED FORDELING PÅ IDRÆT OG FRILUFTSLIV

	(beløb i hele 1000 kr.)	Idræt	Friluftsliv	I alt	%	%
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT	321.414	31.485	352.899	100		
1. KOMMUNALT EJEDE IDRÆTS- OG FRILUFTSANLÆG, I ALT	221.838	24.673	246.511	100	70	
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)	150.448	7.986	158.434	64		
b. Lønninger (excl. pensioner), i alt	21.596	4.768	26.364	11		
- heraf til • heltids-ansatte	15.171	2.208	17.379	7		
• deltids-ansatte	6.425	2.560	8.985	4		
c. Vedligeholdelse, reparation og mindre anskaffelser	27.542	8.157	35.699	14		
d. Øvrige driftsudgifter	22.252	3.762	26.014	11		
2. TILSKUD TIL IKKE-KOMMUNALE ANLÆG, I ALT	81.266	2.991	84.257	100	24	
a. Anlægs-tilskud	20.783	803	21.586	26		
b. Drifts-tilskud	47.376	524	47.900	57		
c. Lokale-tilskud	13.107	1.664	14.771	17		
3. ANDRE KOMMUNALE TILSKUD, I ALT	9.066	2.735	11.801	100	3	
a. Medlems-tilskud	5.552	1.762	7.254	61		
b. Tilskud til ledere og til instruktørløn	1.400	78	1.478	13		
c. Tilskud til leder- og instruktøruddannelse	106	239	345	3		
d. Tilskud til rejseudgifter (stævner, turneringer o.l.)	87	76	163	1		
e. Øvrige tilskud til organisationerne, i alt	1.921	640	2.561	22		
- heraf til • regionale eller landsdækkende organisationer	24	13	37	0		
• organisationer i kommunen	1.897	627	2.524	22		
4. UDGIFTER TIL INTERESSE-GRUPPER (iflg. fritidsloven), I ALT	9.244	1.086	10.330	.	3	
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION, I ALT	29.157	7.089	36.246	.	10	
1. KOMMUNALT EJEDE IDRÆTS- OG FRILUFTSANLÆG, I ALT	11.003	5.863	16.866	100	5	
a. Entré-indtægter	7.412	2.806	10.218	61		
b. Leje-indtægter	2.928	2.822	5.750	34		
c. Reklame- og lignende indtægter	663	235	898	5		
2. TILSKUD TIL IKKE-KOMMUNALE ANLÆG, I ALT	13.878	831	14.709	100	4	
a. Statsrefusion for lokale-tilskud	5.512	756	6.268	43		
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud	5.155	67	5.222	35		
c. Kommunal andel i andres indtægter	3.211	8	3.219	22		
3. STATSREFUSION FOR UDGIFTER TIL INTERESSE-GRUPPER	4.276	395	4.671	.	1	
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I ÷ II)	292.257	24.396	316.653	.	90	

Hovedparten af de kommunale ydelser gik til anlæg og drift af faciliteter, idet næsten 331 mill.kr. eller 94% af de samlede bruttoudgifter anvendtes til dette formål. I beløbet indgår dog udgifter, som ikke sædvanligvis henregnes til idræts- og friluftssektoren, idet skolevæsenets udgifter til anlæg og drift af faciliteter er søgt medregnet i forhold til det omfang, faciliteterne anvendes af foreningerne uden for skoletiden.

Da kommunerne ejer størstedelen af de eksisterende faciliteter, udgjorde anlægs- og driftsudgifterne i forbindelse med de kommunale anlæg næsten 3/4 af den samlede facilitetsstøtte. Lidt over halvdelen af den samlede **facilitetsstøtte** hidrørte fra investeringer i nye anlæg, hovedsagelig kommunale (158 mill.kr.).

Det kostede kommunerne i alt 88 mill.kr. at drive deres egne anlæg, heraf 36 mill.kr. til vedligeholdelse og reparation. Til gengæld modtog kommunerne knap 17 mill.kr. i indtægt fra disse anlæg, fortrinsvis andele af entré- og lejeindtægter. De samlede kommunale driftstilskud til ikke-kommunale anlæg udgjorde henved 63 mill.kr., heraf knap 15 mill.kr. i lokaletilskud ifølge fritidsloven og 48 mill.kr. hovedsagelig som udgift til dækning af driftsunderskud i forbindelse med foreningsejede og selvejende institutioners anlæg, tilskud til reparation og vedligeholdelse o. lign. De kommunale indtægter vedrørende de ikke-kommunale anlæg bestod af statsrefusioner med godt 11 mill. kr. samt af andel i indtægter i forbindelse med disse anlæg svarende til 3 mill. kr.

På grund af de kommunesammenlægninger, der pr. 1. april 1970 fandt sted som led i kommunalreformen, var det ikke muligt i spørgeskemaundersøgelsen af indhente oplysninger om den kommunale økonomiske aktivitet på idræts- og friluftsområdet i årene forud for regnskabsåret 1970/71. Der kan derfor ikke gives tal for udviklingen op til dette år, og dermed heller ikke oplysninger om eventuelle forskydninger (f. eks. drifts-anlægsside) i kommunernes regnskaber.

Oplysninger om budgettet for 1971/72 blev derimod indhentet og gav som resultat, at kommunerne forventede en samlet stigning i udgifterne til idrætten og friluftslivet på 8% i forhold til regnskabsåret 1970/71. Denne stigning dækkede over modsat rettede tendenser på drifts- og anlægssiden, idet de totale driftsudgifter - d.v.s. driftsudgifter vedrørende kommunale anlæg, driftstilskud til ikke-kommunalt ejede anlæg, tilskud til foreningsarbejde og tilskud til interessegrupper - forventedes at stige 21%, medens der omvendt forventedes en aktivitetsnedgang på anlægssiden på 5%. Den i forhold til de øvrige udgiftsområder store aktivitet i den kommunale anlægssektor forventedes at falde 9%, hvorimod tilskuddene til opførelse af ikke-kommunalt ejede anlæg forventedes at stige med ikke mindre end 26%. (Til sammenligning med disse budgettal jvf. udvalgets efterundersøgelse i 5. 1.5.7.). Der er grund til at tro, at kommunesammenlægningerne pr. 1. april 1970 foranledigede en forceret investeringsaktivitet i de oprindelige kommuner forud for sammenlægningerne, fordi det ansås for sidste mulighed for på lokalt plan at påvirke anlægsinvesteringerne. Tilbagegangen i de kommunale investeringer i 1971/72 må formentlig ses på baggrund af en sådan ekstraordinær investeringsaktivitet, men sandsynligvis også på baggrund af den generelle stramning i kommunernes muligheder for låneoptagelse, som indtrådte i årene 1970/71.

I henhold til bestemmelserne i Lov om realkreditinstitutter kan hverken staten eller kommunerne opnå realkreditlån til opførelse af idrætsanlæg. Det samme gælder ejendomme, der opføres af selvejende institutioner, selskaber o. lign., hvis stat eller kommune gennem repræsentation i ledelsen, gennem hel eller delvis dækning af driftsunderskud, gennem ydelse af lån, eller på anden måde har væsentlig indflydelse på ejendommens anvendelse eller drift.

Kommunernes mulighed for investering i idrætsbyggeri er yderligere blevet begrænset ved fastsættelse af det såkaldte låneloft, der sætter visse grænser for kommunernes mulighed for optagelse af lån af enhver art.

De i august 1972 fastsatte investeringsrammer lukkede for de fleste kommuners mulighed for investering, også selv om kommunen var i stand til at gennemføre byggeriet uden låntagning.

Det i foråret 1973 indførte og senere til 1. oktober 1974 forlængede anlægsstop har indtil videre bremset kommunernes muligheder for investering i nye anlæg.

Disse forhold har været stærkt medvirkende til, at en stor del af investeringsopgaverne inden for idrætten i stigende grad løses af foreningerne eller af private selvejende institutioner. Denne tendens var sikkert blevet yderligere forstærket, såfremt der ikke ved et cirkulære af 26. januar 1971 var blevet stoppet for såvel statens som kommunernes adgang til at yde garanti til alment institutionsbyggeri, hvis dette udelukkende eller i det væsentlige anvendes til idrætsudøvelse. Hertil kommer at anlægsstoppet i efteråret 1973 udvidedes til også at omfatte privat byggeri, hvortil der ydes stats- eller kommunegaranti. Disse bestemmelser virker stærkt bremsende på det private byggeri, idet de beløb, der skal tilvejebringes ved idrætsbyggeri, normalt er af en størrelsesorden, der gør kommunegaranti nødvendig.

Bestemmelserne i Lov om fritidsundervisning m. v. om anvisning af lokaler til bl.a. foreningsarbejde m.v., kan være en medvirkende årsag til den forskydning, der de seneste år har fundet sted fra offentligt - over mod privat idrætsbyggeri. I henhold til denne lov, er kommunerne forpligtet til at stille egnede kommunale lokaler og anlæg gratis til rådighed for f. eks. en idrætsforenings virksomhed. Alle udgifter til drift, vedligeholdelse og tilsyn af disse lokaler og anlæg påhviler kommunen. Hvis kommunen ikke selv ejer passende lokaler eller anlæg, er foreningerne henvist til at benytte egne eller lejede lokaler mod refusion af udgifterne hertil fra stat og kommune med halvdelen fra hver. Disse regler om statsrefusion er et væsentligt incitament for kommunerne til at opmuntre til ikke-kommunal investeringsaktivitet.

5. 1.5.3. Medlemstilskud og anden kommunal aktivitetsstøtte

Udover udgifter og tilskud til drift og anlæg af faciliteter yder de fleste kommuner tilskud til foreninger enten i form af medlemstilskud, tilskud til instruktion, tilskud til leder- og instruktøruddannelse o. lign. eller i form af tilskud til interessegrupper i henhold til lov om fritidsundervisning m.v.

Den kommunale støtte til disse to områder udgør kun 6% af den samlede støtte - i regnskabsåret 1970/71 fordelt med henved 12 mill.kr. på medlems-tilskud (byordninger), tilskud til instruktion, leder og læreruddannelse o. lign. og lidt over 10 mill.kr. til interessegrupper.

Budgettet for 1971/72 viste, at der i særlig grad forventedes en stigning i medlemstilskuddene, som i 1970/71 udgjorde lidt over 7 mill.kr. Der var budgetteret med en forøgelse af disse tilskud på 58%. I 1970/71 ydede 133 kommuner medlemstilskud til børn og unge (under 25 år), og 26 af disse ydede endvidere tilskud til voksne. De forventede tal for 1971/72 var henholdsvis 177 og 35 kommuner. Den budgetterede stigning for tilskud til interessegrupper (1970/71 ca. 10 mill.kr.) var til sammenligning hermed moderat, idet den forventedes at udgøre 16%. "Byordninger" i form af medlemstilskud har i et vist omfang erstattet tilskud til interessegrupper. (Jvf. udvalgets efterundersøgelse i 5. 1. 5. 7.).

5.1.5.4. Kommunale nettoudgifter

Kommunerne har visse indtægter i forbindelse med idrætten og friluftslivet. I 1970/71 indtjentes ca. 20 mill.kr. i form af indtægter vedrørende anlæggene (entré, leje, reklame o.lign.), samt lidt over 16 mill.kr. som refusion fra staten i henhold til lov om fritidsundervisning m.v. For 1971/72 forventes tilsvarende indtægter og refusioner at stige henholdsvis 17% og 10%.

Fratrækkes de kommunale udgifter i forbindelse med idrætten og friluftslivet de indtægter, som er forbundet med denne virksomhed, beløber nettoudgifterne for 1970/71 sig til i alt ca. 317 mill.kr., hvoraf idrætten modtog lidt over 92%.

5.1.5.5. Amtsvis fordeling af kommunernes udgifter

I tabel 4 er kommunernes samlede udgifter til idræt og friluftsliv i 1970/71 angivet fordelt på landets 14 amter samt Københavns og Frederiksberg kommuner (kol. 1).

Tabel 4. Kommunernes udgifter og indtægter 1970/71

fordelt på amter (incl. Københavns og Frederiksberg kommuner).

	1. Kommunale brutto-udg. (beløb i hele 1000 kr.)	2. Udgifter pr. indb. r.	3. I % af kommuner- nes samlede balance
Hele landet	352.899	71,70	3,4
Københavns kommune	47.686	75,70	2,6
Frederiksberg kommune	5.779	56,60	1,9
Københavns amts kommuner	91.955	150,50	5,6
Frederiksborg amts kommuner	26.132	102,30	4,0
Roskilde amts kommuner	10.076	67,30	3,2
Vestsjællands amts kommuner	9.712	37,70	2,1
Storstrøms amts kommuner	11.298	44,70	2,3
Bornholms amts kommuner	2.041	43, 10	2,5
Fyns amts kommuner	25.647	59,30	3,3
Sønderjyllands amts kommuner	9.6 38	40,60	2,5
Ribe amts kommuner	11.278	57,20	2,9
Vejle amts kommuner	21.110	69,20	3,7
Ringkøbing amts kommuner	18.159	75,50	4,6
Århus amts kommuner	31.955	60,50	3,5
Viborg amts kommuner	5.960	27,10	1,7
Nordjyllands amts kommuner	24.473	53,60	2,8

Udgifterne varierer stærkt fra område til område, men meget naturligt er det de folkerigeste områder, der tegner sig for de største totalbeløb. Området bestående af kommunerne i Københavns amt samt Københavns og Frederiksberg

kommuner tegnede sig for ca. 145 mill. kr. , hvilket er mere end 40% af de samlede udgifter, mens folketallet i området kun andrager ca. 25% af landets befolkning.

For at korrigere kommunernes totaludgifter for de pågældende områders befolkningsstørrelse angiver tabellen (kol. 2) udgifterne målt pr. indbygger. Spredningen i udgifterne er stadig meget stor, idet udgifterne varierer fra 27 kr. til 150 kr. pr. indbygger, mens landsgennemsnittet er 71,70 kr. Højest er den kommunale støtte i områder, der er præget af ekspansion og relativt høje indkomster, som Københavns og Frederiksborg amter. Lavest er den i landbrugsprægede egne med stagnerende befolkningstal og relativt små indkomster som f. eks. Viborg, Vestsjællands, Bornholms og Sønderjyllands amter.

Tabellen viser (i kol. 3), hvor stor en andel udgifterne til idrætten og friluftslivet udgør af kommunernes samlede udgifter. Helhedsindtrykket svarer stort set til den amtsvise gruppering efter udgifter pr. indbygger (kol. 2), dog med den undtagelse, at kommunerne i Ringkøbing amt ligger næsthøjest. Kommunerne i Viborg amt og Frederiksberg kommune anvender mindre end 2% af de samlede kommunale udgifter på idrætten og friluftslivet.

Det blev indledningsvis i afsnittet omtalt, at det ville have været en fordel, om der gennem den foretagne spørgeskemaundersøgelse kunne være indsamlet oplysninger også for årene forud for regnskabsåret 1970/71. Det ville have åbnet en mulighed for at vurdere stabiliteten i kommunernes udgiftsniveau, og samtidig ville en sammenligning mellem de enkelte kommuner i mindre grad være præget af tilfældige udsving i det kommunale udgiftsniveau, især som følge af udsving i anlægsaktiviteten. I særlig grad på baggrund af anlægsudgifternes store andel af de totale kommunale udgifter ville der være behov for et sådant flerårigt sammenligningsgrundlag.

For at undgå anlægsudgifternes indflydelse på de kommunale regnskaber for 1970/71 angiver tabel 5 (kol. 1) de kommunale driftsudgifter pr. indbygger til idræt og friluftsliv fordelt på amter. Driftsudgifterne består af kommunernes totale udgifter fratrukket de kommunale anlægsudgifter og de kommunale anlægstilskud.

Tabel 5. Diverse gennemsnitstal for kommunernes udgifter 1970/71
fordelt på amter (incl. Københavns og Frederiksberg kommuner)

	1. Drifts- udgifter til idræt og friluftsliv pr. indbygger	2. Drifts- udgifter til idræt og friluftsliv i procent af samlet regnskabs- balance	3. Drifts- udgifter til idræt alene i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	4. Drifts- udgifter til idræt og friluftsliv pr. 1000 kr. skattepligtig gennemsnits- indkomst
	kr.	%	%	kr.
HELE LANDET	35,10	1,6	86,9	2,11
Københavns kommune	55,70	1,9	99,2	2,93
Frederiksberg kommune	39,00	1,3	95,3	1,77
Københavns amts kommuner	62,10	2,3	85,5	2,70
Frederiksborg amts kommuner	39,90	1,6	85,6	2,02
Roskilde amts kommuner	24,70	1,1	75,3	1,30
Vestsjællands amts kommuner	24,00	1,3	82,4	1,58
Storstrøms amts kommuner	26,30	1,4	87,9	1,78
Bornholms amts kommuner	24,80	1,4	64,1	1,98
Fyns amts kommuner	31,00	1,7	83,4	2,15
Sønderjyllands amts kommuner	24,50	1,5	76,1	1,74
Ribe amts kommuner	19,40	1,0	90,4	1,31
Vejle amts kommuner	26,90	1,4	91,1	1,87
Ringkøbing amts kommuner	29,40	1,8	74,4	2,10
Århus amts kommuner	25,70	1,5	76,7	1,70
Viborg amts kommuner	19,10	1,2	87,3	1,44
Nordjyllands amts kommuner	26,10	1,4	84,4	1,88

Som det fremgår af tabellen, er der betydelig større lighed mellem de enkelte amters driftsudgifter pr. indbygger end mellem totaludgifterne pr. indbygger. Der er sket en udjævning i udgiftsniveauet omkring et beløb af størrelsesordenen 25 kr., dog stadig med det storkøbenhavnske område og Frederiksberg som markante undtagelser.

Tabellen angiver i kolonne 2 driftsudgifterne i pct. af kommunernes samlede bruttoudgifter. Sammenlignet med de tilsvarende tal for de totale udgifter til idrætten og friluftslivet, (tabel 4, kolonne 3) betyder fradraget af anlægsinvesteringer, at der sker en vis ændring i den indbyrdes placering mellem amterne.

Det fremgår i øvrigt af tabellen, at driftsudgifterne målt pr. indbygger betyder en meget forskellig belastning af de kommunale regnskaber fra amt til amt. F.eks. svarer et driftsudgift på 24,70 kr. pr. indbygger i kommunerne i Roskilde amt til 1,1% af den samlede regnskabsbalance i disse kommuner i Roskilde amt, mens 20 øre mindre pr. indbygger i Sønderjyllands amt svarer til, at der af de totale kommunale udgifter bruges 1,5% til idræt og friluftsliv.

Fordelingen af driftsudgifterne mellem idrætten og friluftslivet (henholdsvis 87% og 13% for hele landet) fremgår af tabellens kolonne 3. Landsgennemsnittet er stærkt påvirket af, at Københavns og Frederiksberg kommuner yder henholdsvis 99% og 95% af den samlede driftsstøtte til idrætten. I kun fire amter yder kommunerne mere til idrætten end landsgennemsnittet. I fem am-

ter går mindre end 80% af de samlede driftsudgifter til idrætten. Kommunerne i Bornholms amt har den laveste andel til idrætten nemlig ca. 64%.

Ved at korrigere driftsudgifterne for forskelle i den skattepligtige indkomst pr. indbygger fås et udtryk for kommunernes ydelser uafhængig af forskelle i deres indkomstmuligheder. Beregningerne viser (kol. 4), at Københavns kommune i relation til indkomstniveauet yder mere end kommunerne i Københavns amt - selv om såvel driftsudgifterne pr. indbygger som driftsudgifternes procentvise andel af de totale udgifter i disse kommuner i Københavns amt ligger på et højere niveau.

Ligeledes kan der være grund til - blandt de amter, hvis kommunale gennemsnit for driftsudgifter pr. indbygger beløber sig til 24-25 kr. - at sammenholde Bornholms og Roskilde amters henholdsvis relativt høje og relativt lave placering. Endvidere kan der være grund til at bemærke den relativt høje placering af kommunerne i Fyns amt - og sammenholde beløbene for de to vestjyske amter, Ringkøbing og Ribe.

5.1.5.6. De enkelte kommuners udgifter

Fig. 3 uddyber den amtsvise beskrivelse af kommunernes økonomiske indsats ved at give en oversigt over driftsudgifterne pr. indbygger i alle landets 277 kommuner. Landsgennemsnittet på 35 kr. pr. indbygger er stærkt præget af, at nogle få, meget folkerige kommuner yder et væsentligt større beløb. Kun 51 af de 277 kommuner yder mere end landsgennemsnittet, mens til gengæld 63 kommuner yder mindre end 10 kr. pr. indbygger, således som det fremgår af teksten til figuren.

Kommunernes udgifter til idræt og friluftsliv blev i kommuneundersøgelsen belyst i relation til kriterier som befolkningsstørrelse, gennemsnitlig skattepligtig indkomst pr. indbygger og befolkningstilvækst.

Med undtagelse af de 5 største kommuner var der en sammenhæng mellem kommunernes størrelse og deres samlede udgifter til idræt og friluftsliv. Større kommuner indeholder som regel bysamfund og har dermed færre naturlige rekreative muligheder og derfor også et større behov for faciliteter til fysisk udfoldelse.

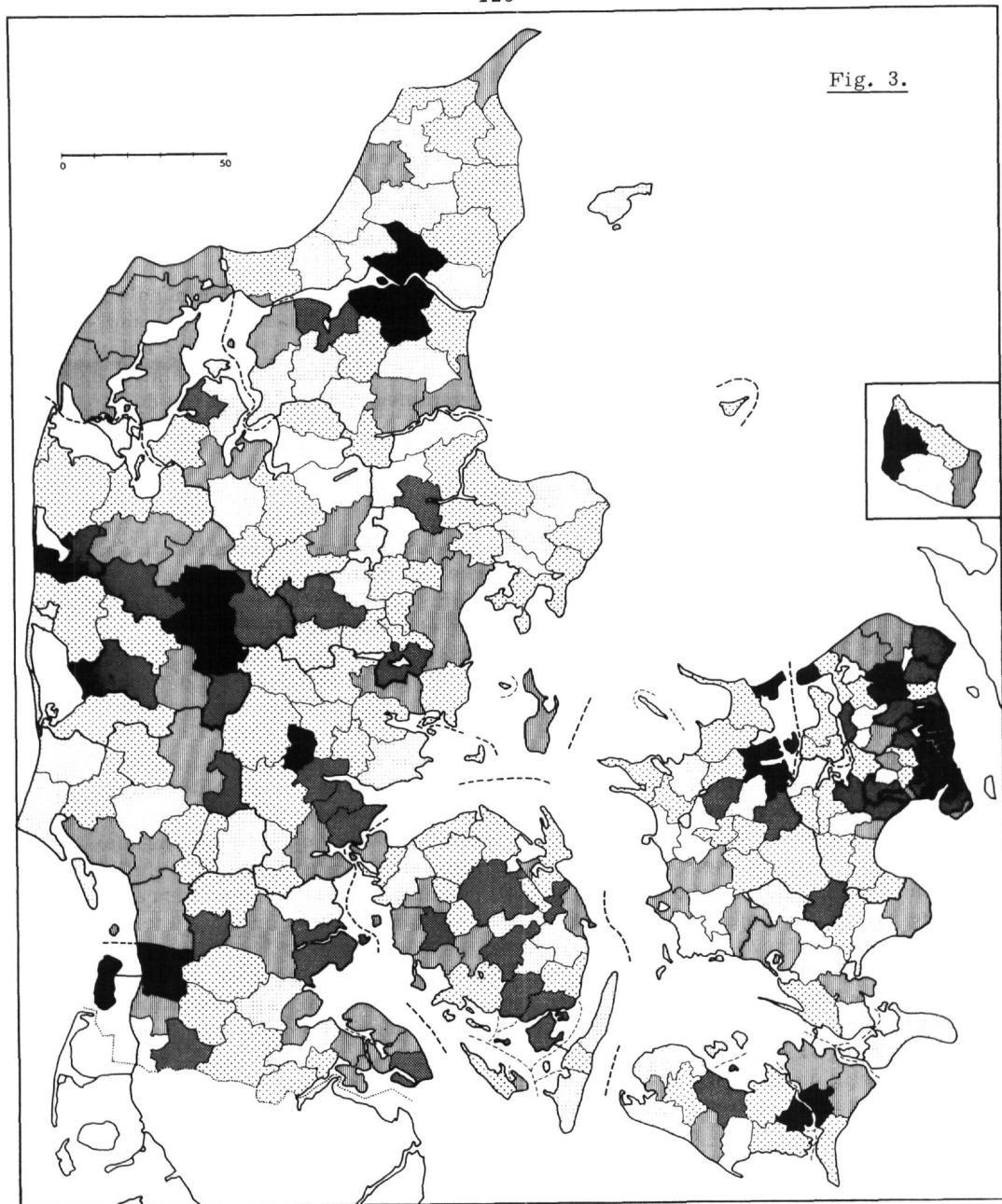
Den gennemsnitlige skattepligtige indkomst pr. indbygger er større i byerne end i landdistrikterne, og undersøgelsen syntes at vise, at kommuner med høj skattepligtig indkomst pr. indbygger havde forholdsvis store udgifter til idræt og friluftsliv.

Særlig omkostningskrævende idrætsanlæg (specialanlæg eller anlæg med stor tilskuercapacitet) bygges normalt kun i områder med stort befolkningsunderlag.

Især var totaludgifterne pr. indbygger høje i kommuner med en befolkningsstørrelse fra 40-100.000 indbyggere og i særlig grad i en række udviklingskommuner i det storkøbenhavnske område.

Beregningerne viste en sammenhæng mellem vækstraten i kommunernes befolkning og den gennemsnitlige totaludgift pr. indbygger, men også, at denne sammenhæng ikke kunne påvises, når alene kommunernes driftsudgifter blev betragtet. Sandsynligvis er forklaringen den, at kommuner med høj befolkningstilvækst netop er unge, relativt uudbyggede og ekspanderende kom-

Fig. 3.

**DRIFTUDGIFTER TIL IDRÆT OG FRILUFTSLIV 1970/71
PR. INDBYGGER I HVER KOMMUNE**

	kr. pr. indb.	(antal komm.)
	0-10	(63)
	10-20	(93)
	20-30	(57)
	30-50	(45)
	50-	(19)

LANDSGENNEMSNIT

35,10

(277)

muner. Den begrænsede facilitetsbestand betyder derfor tilsvarende lave driftsudgifter, men medfører samtidig et investeringsbehov - stigende bl.a. med befolkningsudviklingen.

I bilag VI er gengivet kommuneundersøgelsens nøgletal for samtlige kommuner. Der må ved sammenligning af tallene for de forskellige kommuner for det første tages hensyn til, at undersøgelsen kun dækker et enkelt regnskabsår, hvorfor der må tages forbehold over for "tilfældige" udsving i den kommunale aktivitet dette år. Udsvingene vil naturligvis først og fremmest hidrøre fra svingninger i anlægsaktiviteten. Befolkningsunderlaget er i mange kommuner så lille, at selv beskedne investeringer kan få betydelig indflydelse på kommunernes tilskud pr. indbygger det pågældende år. Resultatet vil i visse tilfælde være en uventet indbyrdes placering af de enkelte kommuner, således at visse kommuner - almindeligvis anset for foregangskommuner i støtten til idrætten - yder mindre end umiddelbart forventet, blandt andet fordi de ikke i regnskabsåret 1970/71, men tidligere, har foretaget større investeringer.

Disse "tilfældige" investeringsudsving i de enkelte kommuner vil i nogen grad tendere mod at blive neutraliseret, når kommunernes aktivitet sammenregnes på amtsplan (jvf. tabellerne 4 og 5). Amtstallene vil derfor give et forholdsvist realistisk billede af den løbende aktivitet, medmindre netop specielle foranstaltninger gennem lovgivningen indebærer en generel påvirkning af aktiviteten, således som kommunesammenlægningen i 1970 sandsynligvis gav anledning til en øget anlægsaktivitet i de oprindelige kommuner umiddelbart før sammenlægningen. For at give et sammenligningsgrundlag, hvor virkningerne af årets anlægsinvesteringer på de kommunale regnskaber i nogen grad er elimineret, angiver bilaget derfor tillige de enkelte kommuners driftsudgifter pr. indbygger.

Ved en sammenligning mellem de enkelte kommuner må der for det andet tages hensyn til, at de angivne regnskabstal udelukkende hviler på kommunernes opgivelser uden større mulighed for udvalget for at kontrollere, om opgivelserne kommune for kommune har hvilet på nøjagtig de samme kriterier.

Det helt fundamentale problem for en sammenligning mellem de forskellige kommuner er imidlertid af en anden karakter: Det er ikke alene på baggrund af udgifternes højde muligt at vurdere ydelsernes reelle værdi for befolkningen. Udgifternes størrelse herunder specielt anlægsudgifternes højde, er ikke et entydigt mål for faciliteternes værdi som ramme om den fysiske aktivitet. Eksempelvis repræsenterer et idrætsanlæg til 20 mill.kr. måske hverken større eller bedre aktivitetsmuligheder for forbrugerne (de aktive) end et anlæg til 2 eller 5 mill.kr. De kommunale myndigheder kan have lagt andre formål til grund for investeringens størrelse end forsøget på at imødekomme behovet for aktivitetsmuligheder af acceptabel standard.

Det er idrætsudvalgets opfattelse, at der i adskillige kommuner finder prestigeprægede investeringer sted, hvormed menes investeringer, hvis omfang ikke i første række er bestemt af behovet pr. indbygger for aktivitetsmuligheder af pågældende art. Adskillige kommuner investerer, trods udækket behov for daglige træningsfaciliteter, i første række i idrætsanlæg med opvisning og omtale for øje samt i visse tilfælde i anlæg som også skal tjene udstillingsformål (messer o. lign). Kvadratmeterprisen på sådanne anlæg vil

normalt begrænse muligheden for etablering af andre idrætsfaciliteter. Prestigeprægede anlægsinvesteringer betyder ikke kun en forholdsvis forøgelse af udgifterne på anlægstidspunktet, men også en tendens til varig forøgelse af de kommunale driftsudgifter på grund af disse anlægs større krav til vedligeholdelse og opsyn.

Det er naturligvis i idrættens og friluftslivets interesse, at de kommunale myndigheder prioriterer støtten til idrætten og friluftslivet højt. Men det, der i denne forbindelse er betænkeligt, er den manglende sammenhæng mellem udgifternes højde og faciliteternes nytteværdi i mange af de kommuner, som figurerer højt på ranglisten over idrætsudgifternes størrelse pr. indbygger. Dette gælder i særlig grad for en række befolkningsrige kommuner, mens der omvendt i adskillige mindre kommuner kan konstateres en relativ god facilitetsdækning trods lave kommunale udgifter.

Betragtes f. eks. driftsudgifterne i de 26 kommuner, som har færre end 5.000 indbyggere pr. idrætshal, fremgår det, at udgiftsniveauet trods den relativt gode haldækning ligger under gennemsnittet for hele landet. Også med hensyn til fodboldbaner har disse kommuner for tre fjerdedele vedkommende en facilitetsdækning, der ikke alene er bedre end landsgennemsnittet (som er stærkt påvirket af især Københavns-områdets dårlige dækning), men også bedre end gennemsnittet for de amter, de tilhører. Gennemsnittet for de kommunale driftsudgifter til idræt og friluftsliv i de betragtede kommuner beløber sig til 26 kr. pr. indbygger, mens det for hele landet ligger på 35 kr. (1970/71). De fleste af hallerne i kommunerne er opført som selvejende institutioner, og den første hal er opført på et tidligt tidspunkt. Der er en klar tendens til, at anlægsomkostningerne for haller, som er kommunalt ejede, er højere end omkostningerne for tilsvarende private haller. Anvendelsen af frivillig arbejdskraft i forbindelse med opførelsen af selvejende haller er naturligvis en del af forklaringen, men formentlig spiller det også en rolle, at privatopførte haller sjældent skal opfylde funktioner af mere statuspræget karakter.

Det må imidlertid fremhæves, at den kommunale indsats i forbindelse med opførelsen af idrætsanlæg er af helt afgørende betydning. Ikke alene er langt størsteparten af alle idrætsanlæg opført af kommunerne; de offentlige støtteordninger er tillige forudsætningen for de fleste af de privatejedes eksistens.

Uden kommunal støtte til etablering og drift af idrætsanlæg ville en del af de nuværende brugere, især børnene og de unge, være dårligt stillede. De ville næppe være i stand til at betale, hvad det egentlig koster at drive og forrente anlæggene.

Et af idrættens væsentligste problemer - og det gælder specielt for idrætten i bredden - er manglen på faciliteter. Derfor må de til rådighed stående kommunale midler anvendes til mest effektivt at afhjælpe denne mangel. Dette forudsætter imidlertid en bedre planlægning og koordination af investeringerne end den nuværende - og det forudsætter samtidig, at der etableres en mulighed for tilbud om vejledning.

I regnskabsåret 1970/71 er der alene i idrætsanlæg blevet investeret for mere end 170 mill.kr., hvoraf 150 mill.kr. i kommunalt ejede anlæg. Anlægsstøtten beløber sig til væsentligt mere end halvdelen af den samlede støtte til idrætten. En gennemgang af de foretagne investeringer vil formentlig vise, at

nogle få kommunale anlægsinvesteringer tegnede sig for en betydelig del af den samlede investeringssum.

Der vil i det kommende tiår blive investeret et milliardbeløb i idrætsanlæg, og det må være såvel i samfundets som i idrættens interesse, at der i størst mulig udstrækning investeres først og fremmest i idrætsanlæg, som mest effektivt forøger de samlede idrætsfaciliteters brugsareal.

Finansieringen af idrætsanlæg hviler helt overvejende på kommunerne. Udvalget finder, at kommunernes mulighed på dette område yderligere bør forstærkes de kommende år. De øjeblikkelige vilkår med kreditstramning og lovgivningsmæssige restriktioner på kommunernes investeringsaktivitet har medført, at idrætten i højere grad har måttet engagere sig i byggeaktivitet. Udvalget skal derfor anbefale, at kommunernes mulighed for at understøtte denne aktivitet indtil videre forbedres gennem ophævelse af de bestemmelser, som specielt pålægger kommunerne restriktioner med hensyn til lånevilkår, garantier m.v.

Den ulighed mellem de forskellige kommuner i tilskuddene til idrætten samt den i mange tilfælde konstaterede mangel på samarbejde mellem det offentlige og brugerne (idrætten) ved projekteringen af idrætsanlæg, som er blevet påvist i kommuneundersøgelsen, må søges imødegået gennem de forslag til koordinering og planlægning af investeringerne, som foreslås i kap. 6.

De kommunale udgifter i forbindelse med medlemsstøtte til foreningerne har, som det fremgik af 5. 1. 5. 3, været af relativt beskedent omfang i 1970/71, idet medlemsstøtten kun udgjorde ca. 3% af den samlede kommunale støtte. Med hensyn til udvalgets forslag til ændring og udbygning af denne støtte henvises til afsnittet om fritidsloven (5. 1.4.4.).

5. 1.5.7. Efterundersøgelse af de kommunale udgifter

Som det er fremgået såvel af udvalgets delbetænkning "Idræts- og friluftundersøgelsen 1971" som af de i de foregående afsnit fremsatte kommentarer, har udvalget anset det for en væsentlig mangel ved det foreliggende materiale, at de indsamlede oplysninger om de kommunale udgifter til idrætten og friluftslivet kun omfatter et enkelt regnskabsår (1970/71). Det er på denne baggrund ikke muligt at bedømme udviklingslinier i de kommunale udgifter, ligesom en sammenligning mellem de enkelte kommuner vil være præget af en høj grad af usikkerhed. Hertil kommer, at regnskabsåret 1970/71 sandsynligvis var et atypisk år for den kommunale aktivitet, fordi den ændrede kommuneinddeling ifølge udvalgets opfattelse har haft betydning for investeringsaktivitetens omfang og dermed for anlægsudgifternes størrelse.

I et forsøg på at råde bod på disse mangler ved kommuneundersøgelsen gennemførte udvalget i juli-september 1973 en ny undersøgelse for at skaffe oplysninger om udviklingen i de kommunale udgifter til idræts- og friluftsmål i årene 1971/72 og 1972/73. Undersøgelsen blev gennemført på grundlag af en udvalgt stikprøve omfattende Ribe og Roskilde amter samt fem hovedstadskommuner (Frederiksberg, Gentofte, Lyngby-Tårnbæk, Ballerup-Måløv og Herstedsdal) svarende til 30 af landets 277 kommuner eller 13,7% af landets befolkning.

Med undtagelse af Fanø og Roskilde kommuner besvarede samtlige kommuner det udsendte spørgeskema. De herved opståede fejlkilder er ubetydelige

for Fanøs vedkommende, idet kommunen kun indgår med meget lille vægt i Ribe amt, hvorfor udgifterne for Fanø blot er fremskrevet med 10% fra 1971/72 til 1972/73, idet de i kommuneundersøgelsen anførte budgettal for 1971/72 er anvendt for dette år. For Roskildes vedkommende har det været nødvendigt helt at udelade kommunen af sammemtællingen, da Roskilde kommune indgår med betydelig vægt i Roskilde amt. Totaltallene for Roskilde amt kan således ikke umiddelbart sammenlignes med tallene fra kommuneundersøgelsen.

I bilag VII er kommunernes udgifter og indtægter til idræt og friluftsliv opstillet for årene 1971/72 og 1972/73 på samme måde som i bilagstabel 1 i kommuneundersøgelsen. Ved en sammenligning af tallene for de tre år vil det fremgå, at en del kommuner har haft store udsving fra 1970/71 til 1972/73.

Den relative udvikling i udgifterne i perioden 1970/71 - 1972/73 for de 28 kommuner er angivet i tabel 6.

Tabel 6.

	<u>70/71 - 71/72</u>		<u>71/72 - 72/73</u>		<u>70/71 - 72/73</u>	
	total udg.	drifts- udg.	total udg.	drifts- udg.	total udg.	drifts- udg.
Vækst over 100%	6	4	5	2	7	7
50 - 99%	0	6	5	6	6	8
25 - 49%	6	2	2	7	4	6
0 - 25%	7	10	6	11	5	7
- 24 - 0%	2	3	4	1	3	0
under -r 25%	7	3	6	1	3	0
	28	28	28	28	28	28

Anm. : Beregningerne baseret på udgifter pr. indbygger.

Som det fremgår af tabellen, har samtlige kommuner haft en stigning i driftsudgifterne til idræt og friluftsliv i den betragtede periode.

I bilag VII er endvidere samlet de vigtigste tal for de tre hovedområder: Roskilde amt, Ribe amt og de fem hovedstadskommuner. Bilaget viser, at der er store forskelle mellem de tre områder. I de fem hovedstadskommuner er anlægsudgifterne, som ligger på et relativt højt niveau, næsten uændrede gennem de tre år, hvorimod driftsudgifterne er voksende, navnlig fra 1970/71 til 1971/72. I Roskilde amt er alle udgiftsgrupper i kraftig vækst. Totaludgifterne er vokset med 65% og driftsudgifterne med ca. 150%. I Ribe amt har de samlede udgifter været svagt faldende, hvilket skyldes et markant fald i Esbjergs udgifter og en svag stigning i de øvrige kommuner. Det er anlægsudgifterne, der har vist tilbagegang, idet disse udgifter i 1972/73 er faldet til 30% af 1970/71-niveauet, mens driftsudgifterne i samme periode er fordoblet.

Af tabel 7 fremgår den relative udvikling i udgifterne i de tre områder.

Tabel 7. Den relative udvikling i udgifterne til idræt- og friluftsliv 1970/71 til 1972/73.

	5 Hovedstadskommuner				Kommunerne i Roskilde amt (excl. Roskilde)			Kommunerne i Ribe amt		
	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71	1971/72	1972/73	1970/71
1. Bruttoudgifter										
i alt	100(100)	121(100)	129(100)	100(100)	145(100)	197(100)	100(100)	95(100)	83(100)	
- heraf til anlæg	100(56)	109(50)	100(43)	100(62)	136(58)	165(56)	100(66)	62(43)	30(24)	
- heraf til drift o. l.	100(44)	137(50)	167(57)	100(38)	161(42)	248(48)	100(34)	159(57)	188(76)	
2. Indtægter, refusion	100	119	133	100	276	436	100	108	133	
1-2, netto- udgifter	100	121	129	100	141	189	100	93	76	
Bruttoudg. pr. indb.	100	121	129	100	125	170	100	93	82	
Driftsudg. pr. indb.	100	137	166	100	139	215	100	156	185	

(-) tallene i parentes angiver udgifternes relative andel af de totale bruttoudgifter.

Tilskud til foreninger, som ovenfor er inkluderet i driftsudgifterne, er vokset endnu hurtigere end de egentlige driftsudgifter, nemlig ifølge det foreliggende materiale med 95% på to år mod de øvrige udgifters vækst på 75%. Den samlede vækst i driftsudgifterne i toårsperioden er på 77%.

Tilskud til foreninger omfatter medlemstilskud, som udgør godt halvdelen af disse tilskud. Medlemstilskuddene viser en stigning i den betragtede periode på godt 84%, hvilket bl.a. skyldes, at antallet af kommuner, der yder tilskud til foreningerne på denne måde, er voksende. Af tabel 8 fremgår forøgelsen i antallet af de af undersøgelsen omfattede kommuner, der yder medlemstilskud til foreningerne.

Tabel 8.

		<u>Antal kommuner</u>		
		<u>1970</u>	<u>1972</u>	<u>1973</u>
Børn og unge	- idræt	13	15	19
	- friluft.	16	18	21
voksne	- idræt	1		
	- friluft.	3	3	4

Det kan samtidig af undersøgelsesmaterialet konstateres, at tilskudsbeløbene i gennemsnit er vokset med pristallet.

Den kraftige vækst i tilskuddet til foreningerne modsvares af et relativt fald i udgifterne til interessegrupper, der dog er vokset med 32% på de to år.

Forholdet mellem udgifterne til idræt og udgifterne til friluftsliv har tilsyneladende ændret sig til fordel for friluftslivet (fortrinsvis det uorganiserede), hvis andel af totaludgifterne er vokset fra 7,5% til 14% i perioden 1970/71 til 1972/73. Friluftslivets andel af driftsudgifterne er dog nogenlunde uændret, hvilket tyder på, at faldet i anlægsudgifter hovedsagelig har ramt idrætssektoren, men tallene er behæftet med så stor usikkerhed, at der ikke kan drages ret vidtgående konklusioner herom.

I kommuneundersøgelsen anvendtes budgettallene for 1971/72 ikke, da de måtte antages at være behæftede med for stor usikkerhed, men af undersøgelsens totaltabel (bilagstabel 1. 1) fremgik det, at anlægsudgifterne formodentlig ville stagnere fra 1970/71 til 1971/72. Den nu foretagne undersøgelse giver mulighed for at bedømme pålideligheden af budgettallene fra 1971/72, og det fremgår, at totaludgifterne synes at være ramt ret præcist alt i alt. Denne præcision dækker imidlertid over en 10% overbudgettering af anlægsudgifterne og en tilsvarende underbudgettering af driftsudgifterne, således at faldet i anlægsudgifterne har været større end antaget i undersøgelsen fra 1971.

Til bedømmelse af pålideligheden af 1972/73-budgettallene i nærværende undersøgelse skal nævnes, at tallene stammer fra det reviderede budget, i enkelte tilfælde endda det færdige regnskab, hvilket skyldes, at oplysningerne er indhentet på et senere tidspunkt af året end ved 1971-undersøgelsen. Dertil kommer, at budgetteringen for storkommunerne må antages at være blevet sikrere end i 1970. Alt i alt må de anførte budgettal antages at stemme ganske godt overens med de endelige regnskabstal for 1972/73.

På grund af undersøgelsens karakter af udvalgt stikprøve er det risikabelt at drage for vidtgående konklusioner. Materialet forekommer dog tilstrække-

ligt til at kunne bære følgende konklusioner på landsbasis (idet der er foretaget en sammenlægnings på grundlag af de tre områders repræsentativitet i forhold til hele landet samt for samtlige amter en ajourføring for 1971/72 på grundlag af erfaringerne fra en sammenligning mellem regnskabstallene fra 1971/72 i nærværende undersøgelse og kommuneundersøgelsens budgettal for samme år):

- de samlede udgifter til idræt- og friluftsliv er vokset beskedent i perioden 1970/71 til 1972/73, vel nogenlunde i takt med prisudviklingen
- driftsudgifterne er vokset betydeligt i perioden, skønsmæssigt 60-70% på landsbasis
- anlægsudgifterne er faldet i perioden, skønsmæssigt med 20% og kraftigst i de tyndt befolkede egne af landet
- tilskud til foreningerne er vokset meget på de to år, bl. a. som følge af at stadig flere kommuner yder foreningerne tilskud i form af medlemstilskud.

Et forsigtigt skøn over totaludgifterne på landsbasis vil se således ud:

<u>Tabel 9.</u>	<u>1970/71</u>	<u>1971/72</u>	<u>1972/73</u>
Mill.kr.			
Totaludgifter	35 3	390	425
- heraf anlæg	180	165	145
- heraf drift	173	225	280
Totaludg. pr. indb. kr.	71,70	79,00	85,60
Driftsudg. pr. indb. kr.	35,10	45,60	56,40

For 1973/74 må denne udvikling antages at fortsætte; anlægsstop og snævre lånerammer lægger en kraftig dæmper på de kommunale anlægsinvesteringer i alle sektorer og næppe mindst i idræts- og friluftssektoren. Driftsudgifterne vil derimod fortsat vokse, dels som følge af pris- og lønudviklingen og dels på grund af de mange færdiggjorte anlæg, der medfører nye driftsudgifter.

På lidt længere sigt vil stigningstakten i driftsudgifterne formodentlig falde noget som følge af de færre nyanlæg, der bliver færdige i dette og de næste par år.

5.1.6. Central og lokal støtte

I indledningen til dette afsnit om de offentlige tilskud til idrætten og friluftslivet blev vist en oversigt (fig. I) over de tilskudsstrømme, som går fra stat og kommune.

Fra staten går tilskud såvel til det centrale organisationsplan som til det lokale foreningsplan, mens kommunernes tilskud udelukkende går til det lokale plan.

Det er idrætsudvalgets opfattelse, at der bør tilstræbes en klar funktionsdeling i tilskudspolitikken mellem de to instanser: Staten og kommunerne.

Principielt bør driftstilskud til det lokale foreningsarbejde ydes af kommunerne, fordi en sådan tilskudsgivning naturligt forudsætter et lokalkendskab,

som kun vanskeligt opnås af den centrale forvaltning. Den enkelte kommune har større mulighed for at vurdere de ansøgninger, som indgår fra de lokale foreninger. Ganske vist må den fordel, som centrale støtteordninger (med ensartede tilskudskriterier for alle kommuner) giver, ikke undervurderes, men ensartetheden bør sikres gennem bestemmelser om visse minimumsydelser for den kommunale støtte til foreningsarbejdet.

Med hensyn til tilskud til anlægsvirksomhed finder udvalget, at der som hidtil bør kunne ydes støtte fra centralt hold til etablering af lokale anlæg, idet det hermed vil blive muligt at igangsætte projekter, som måske ikke har den enkelte kommunes bevågenhed.

Støtten til det centrale organisationsarbejde bør ske fra tipsloven efter de i afsnit 5.1.3.7. anførte retningslinjer. I bestræbelserne på en forenkling i tilskudsstrømmene fra det offentlige har udvalget drøftet, om de tilskud, som ydes de centrale organisationer ifølge lov om fritidsundervisning m.v. **fra** undervisningsministeriet til konsulentstøtte og lederuddannelse (ca. 4,2 mill, kr. 197 3/74), skulle bortfalde.

Udvalget mener, at disse tilskud til de centrale organisationer stadig bør bibeholdes, idet denne virksomhed ikke kan udskilles fra det almindelige folkelige oplysningsarbejde, som undervisningsministeriet støtter.

Et mindretal (Horsten) er ganske enig i udvalgets principielle opfattelse af, at al offentlig støtte til det lokale foreningsarbejde bør samles i fritidslovgivningen og som foran nævnt ydes af kommunerne, medens al støtte til organisationerne på landsplan ydes af tipsloven.

Derfor kan han ikke tiltræde afvigelsen, hvorefter konsulent- og kursus-tilskud til landsorganisationerne ifølge fritidslovens §§ 100 og 101 ønskes bevaret i fritidsloven, selv om støtten tilgår organisationerne på landsplan og efter hovedlinien hører under tipsloven. Af hensyn til overlapning m.v. er det uheldigt, at tilskud til landsorganisationernes aktiviteter kan ydes både efter fritidsloven og efter tipsloven.

Han kan ikke anerkende argumentet om, at alt konsulent- og kursusarbejde bør sortere under Undervisningsministeriet. F.eks. kører Friluftsrådets lederkursus udmærket uden pædagogisk og undervisningsministeriel forbindelse.

5.2. IDRÆTTENS ØKONOMISKE EGENINDSAT

Idrætsudvalget har i afsnittene om tipsloven (5. 1. 3.) og fritidsloven (5. 1.4.) samt i afsnittet om de kommunale tilskud til idrætten (5. 1.5.) opregnet størrelsen af den offentlige støtte til idrætten. Specielt støtten fra den kommunale sektor har været af interesse, fordi det er første gang, en opgørelse af denne støtte har været foretaget.

Heller ikke værdien af idrættens økonomiske egenindsats har tidligere været genstand for analyse.

I et forsøg på at kortlægge den del af idrættens indtægtsside, som ikke stammer fra den offentlige sektor, har idrætsudvalget ladet foretage to undersøgelser, hvoraf den ene repræsenterer en totaltælling af idrætsforeningerne i Vejle amt og Århus kommune *) - i det følgende kaldet sektoranalysen - den anden en rundspørge blandt foreninger fordelt over hele landet **) - i det følgende kaldet foreningsundersøgelsen. Begge undersøgelser har været gennemført ved udsendelse af spørgeskemaer.

Sektoranalysen af Vejle amt og Århus kommune blev foretaget bl.a. med det formål at opgøre summen af den samlede "fysiske" indsats i foreningerne samt at kortlægge den hertil svarende økonomiske indsats. Begrebet fysisk indsats dækker den aktivitet, som foregår - for det første på selve idrætspladsen, for det andet som led i foreningernes organiserede samvær ud over den idrætslige aktivitet, og for det tredje ved rejser i forbindelse med det idrætslige samarbejde med andre foreninger. Undersøgelsen har derimod ikke søgt at opgøre det uorganiserede samvær, som finder sted i foreningerne. Endvidere har formålet med undersøgelsen været at opgøre den leder- og instruktørindsats, som finder sted i foreningerne samt omfanget af den sted-fundne uddannelsesindsats.

Opgørelsen af foreningernes økonomiske indsats er sket på baggrund af indsendte foreningsregnskaber, og tallene er fordelt på visse hovedkategorier. Sektoranalysen havde en besvarelsesprocent på ca.55, og materialet danner grundlag for en beregning af den totale indsats på landsplan. I dette afsnit behandles først og fremmest de økonomiske resultater af analysen.

Ifølge undersøgelsen udgjorde de samlede kontingentbetalinger i landets idrætsforeninger 73,6 mill.kr. i 1972. Dette svarer til ca. 60 kr. pr. aktivt medlem, men dækker naturligvis over store forskelle i kontingentstørrelsen beroende dels på den pågældende idrætsgren, dels på om det pågældende medlem er barn, junior eller senior. Af idrætsudvalgets foreningsundersøgelse synes det at fremgå, at børnekontingentet i 2/3 af de adspurgte foreninger var mindre end 50 kr. om året, mens juniorkontingentet i 3/5 af foreningerne var mindre end 75 kr., heraf igen halvdelen under 50 kr. Seniorkontingentet var i mere end 4/5 af foreningerne over 75 kr. årligt. I 2/3 af de adspurgte foreninger udgjorde kontingentindtægterne mindre end halvdelen af foreningsregnskabets indtægtsside.

Sektoranalysen viser endvidere, at foreningernes øvrige selskabte indtægter - d.v.s. indtægter i forbindelse med entré, reklame og foreningsarrange-

*) Troels Troeisen "En omkostnings- og effektivitetsundersøgelse inden for udvalgte områder af fritidssektoren". Årslev dec. 1973.

**) Idrætsudvalgets foreningsundersøgelse (jvf. afsnit 3.5.).

menter, som fester, andespil o. lign. - udgjorde 45,2 mill.kr. Det svarer til ca.5.000 kr. pr. forening. Der er knyttet en betydelig usikkerhed til dette tal, fordi foreningsregnskaberne fra forening til forening veksler mellem netto- og bruttoopstillinger. Af nettoopstillingerne er det vanskeligt at udtrække indtægternes faktiske størrelse. Af foreningsundersøgelsen fremgår det, at 1/3 af de adspurgte idrætsforeninger overhovedet ingen entréindtægter har, og i 3/4 af foreningerne udgør entréindtægterne mindre end 20% af de samlede indtægter. Det fremgår endvidere, at det især er foreningerne i landsognene, som gennem andre arrangementer end de rent idrætslige er i stand til at supplere indtægterne.

Sektoranalysen viser, at foreningernes medlemmer selv betalte næsten 38 mill.kr. i forbindelse med foreningernes idrætslige aktivitet. Beløbet dækker hovedsagelig de rejseudgifter, der opstår som følge af foreningernes idrætslige samarbejde med andre foreninger. Beløbet dækker derimod ikke personlig idrætsudrustning eller den enkeltes transport til og fra træning. Endvidere afholdt foreningerne udgifter i forbindelse med deres andel i leder- og instruktøruddannelsen. Dette beløb udgjorde henved 11 mill.kr.

I forbindelse med foreningernes brug af idrætsanlæggene opnåede kommunerne leje- og reklameindtægter til et beløb af størrelsesordenen 15 mill. kr. Dette beløb medgår som en del af foreningernes selskabte økonomiske indsats.

Den frivillige leder- og instruktørindsats er i sektoranalysen opgjort til ca. 10 mill, timer på landsplan, hvoraf lederindsatsen udgør ca. 6,7 mill, timer. Dette tal er forskelligt fra resultatet af udvalgets foreningsundersøgelse, der for lederne alene viser en gennemsnitlig indsats pr.leder på næsten 11 time ugentlig svarende til en totalindsats pr.år for ca.50.000 ledere på ca. 18 mill, timer. Forskellen mellem de to undersøgelser kan beskrives således, at mens foreningsundersøgelsen anslår den ugentlige indsats pr. leder til lidt over 7 timer, udgør den ifølge sektoranalysen kun 3. Foreningsundersøgelsen omfatter ikke beregninger over omfanget af timetallet for den frivillige, ulønnede instruktørindsats, men på baggrund af de øvrige oplysninger om instruktørerne i undersøgelsen kan denne instruktørindsats skønsmæssig anslås til lidt over 1/3 af lederindsatsen eller ca. 7 mill, timer.

Ansættes den frivillige leder- og instruktørindsats til en værdi af 30 kr. pr. time (svarende til aflønningen af en interessegruppeinstruktør) beløber den frivillige indsats på foreningsplan sig til en værdi af mellem 300 og 750 mill, kr. Med understregning af usikkerheden i de foretagne beregninger har idrætsudvalget valgt at anvende middeltallet, 525 mill.kr. , som udgangspunkt for sine beregninger.

Den samlede værdi af den egenindsats, som fandt sted på foreningsplan i 1972, udgjorde således et beløb på 483 mill.kr. svarende til et gennemsnit på ca. 54.000 kr. pr. forening.

Til vurdering af idrættens egenindsats medgår også de indtægter, som indtjenes i hovedorganisationer, amtsorganisationer og specialforbund. Der er i forbindelse med sektoranalysen udsendt spørgeskemaer til disse organisationer samtidig med, at deres regnskaber er blevet gennemgået. Materialet viser, at der indgik indtægter af størrelsesordenen 7,7 mill.kr. Hovedparten af dette beløb, ca. 4 mill.kr. tilvejebragtes af specialforbundene bl. a. gennem entréindtægter i forbindelse med landskampe, indtægter fra TV, kursus-

afgifter, renteindtægter o. lign. Hovedorganisationernes indtægter androg samlet ca. 1,9 mill.kr. og hidrørte fra deltagerafgifter ved stævner, kursusafgifter, renteindtægter o.lign. Amtsorganisationernes indtægter, ca. 1,9 mill.kr. hidrørte for hovedpartens vedkommende fra kontingenter og kursisters betaling i forbindelse med kursusdeltagelse.

Også på organisationsplan er forudsætningen for arbejdets gennemførelse, at der finder en betydelig frivillig lederindsats sted. Denne indsats er gennem oplysninger fra de indkomne spørgeskemaer anslået til ca. 1,3 mill. timer på årsbasis. Skulle dette arbejde aflønnes med en timebetaling svarende til den, som ydes instruktører i interessegrupper for børn og unge (ca. 30 kr.), repræsenterede den frivillige lederindsats på organisationsplan en værdi af henved 40 mill.kr.

Den samlede værdi af idrættens økonomiske egenindsats på organisationsplan androg således ca. 48 mill.kr. i 1972.

Idrættens totale økonomiske egenindsats kan herefter opgøres på følgende måde:

	mill.kr. 1972	i %
<u>Foreningsniveau</u>		
Kontingent	73,6	9,7
Andre foreningsindtægter	45,2	6,0
Leje- og reklameindtægter til kommuner	15,4	2,0
Medlemmers udgifter (jvf. teksten)	37,7	5,0
Uddannelsesudgifter -	10,7	1,4
Frivillig leder- og instruktørindsats	525,0	69,6
<u>Organisationsniveau</u>		
Indtægter	7,7	1,0
Frivillig lederindsats	40,0	5,3
Idrættens totale økonomiske egenindsats	755,3	100,0

5.3. IDRÆTTSSEKTORENS SAMLEDE RESSOURCER

Efter opgørelsen af idrættens egenindsats er det muligt at opregne den samlede tilgang af ressourcer til idrætten i 1972:

	mill.kr. 1972	i %
<u>Staten</u>		
Dansk Tipstjeneste A/S	30,5	2,7
Indenrigsministeriet	3,3	0,3
Undervisningsministeriet	12,1	1,1
<u>Kommunerne (1972/73)</u>	332,0	29,2
<u>Idrættens egenindsats</u>	755,3	66,7
I alt	1. 133,2	100,0

Der tilgik således i 1972 idrætten ressourcer til et beløb af størrelsesordenen 1, 1 mia.kr. , hvoraf det offentlige bidrog med 1/3, idrætten selv med 2/3. Med andre ord: Idrætten præsterede en økonomisk indsats svarende til det dobbelte af det beløb, der modtoges fra det offentlige.

I afsnit 3.5. er nærmere redegjort for den 'produktion', som finder sted i idrætssektoren, og det blev i denne forbindelse opgjort, at idrætten i alt præsterede ca. 114,4 **mill**, aktivitetstimer i 1972. Til produktion af dette antal aktivitetstimer er medgået ressourcer svarende til et beløb på lidt over 1,1 mia.kr., eller 9,91 kr.pr.time (excl uformelt samvær). Det offentliges udgifter hertil har udgjort 378 mill.kr. eller 3,30 kr. pr. time.

Udvalget må på baggrund af det foreliggende materiale konstatere, at idrættens økonomiske egenindsats udgør en meget væsentlig forudsætning for tilvejebringelsen af det nødvendige økonomiske grundlag for idrættens samlede aktivitet. Der vil næppe de kommende år ske nogen væsentlig ændring heri, og udvalget finder da også, at en egenindsats fra idrættens side er ønskelig i det omfang, denne indsats appellerer til engagement og medansvar. På visse områder (således som det fremgår især af afsnit 5.1.4. og kap. 7) er det imidlertid nødvendigt med en øget offentlig støtte, fordi det i modsat fald må forventes, at først og fremmest administrativt og kontormæssigt arbejde, skabt primært af forholdet til det offentlige, vil kvæle lysten til et frivilligt initiativ.

Kapitel 6

IDRÆTSANLÆG

6.1. FORELIGGENDE UNDERSØGELSESMATERIALE

Befolkningens muligheder for at dyrke idræt afhænger først og fremmest af eksistensen af idrætsanlæg. Udøvelsen af de fleste idrætsgrene forudsætter særlige idrætsanlæg - enten udendørs eller indendørs. Naturområder, søer, parker og lignende arealer vil på mange måder kunne byde på optimale betingelser for visse idrætsgrene, men selv i denne forbindelse vil udøverne have behov for omklædnings- og badefaciliteter, faciliteter til opbevaring af redskaber o. lign.

For at få flest muligt engageret i fysisk aktivitet er det på en lang række områder nødvendigt, at der sker en betydelig udbygning af de eksisterende faciliteter. Udbygningen må omfatte mange forskellige slags anlæg for herigennem at skabe mulighed for at tilgodese de meget forskellige behov, som findes, og dermed mulighed for at nå den størst mulige del af befolkningen.

Idrætsudvalget afgav i december 1972 delbetænkningen "Idræts- og fri-luftsundersøgelsen 1971 - en kommuneanalyse" (kaldet kommuneundersøgelsen) baseret på en spørgeskemaundersøgelse af samtlige danske kommuner. Denne betænkning indeholder en detaljeret kortlægning af de i Danmark medio 1971 eksisterende idrætsfaciliteter. For alle kommuner er angivet anlæggenes art og antal, og i tabelform er - for visse hovedkategorier af anlæg (idrætshaller og -sale og fodboldbaner) - foretaget en sammenligning mellem de forskellige kommuner på grundlag af gennemsnitsberegninger pr. indbygger.

Idrætsudvalget vil henvise til denne delbetænkning, herunder dens meget omfattende bilagsmateriale med hensyn til en mere detaljeret gennemgang af de i de enkelte kommuner eksisterende idrætsanlæg.

I dette kapitel vil visse af undersøgelsens hovedresultater blive gennemgået og en uddybning af de allerede i kommuneundersøgelsen afgivne kommentarer vil finde sted.

Formålet med en kortlægning af idrætsanlæggene i de enkelte kommuner var:

- dels at opgøre mængden af de faciliteter, som stilles til befolkningens rådighed, d.v.s. såvel indendørs som udendørs anlæg af enhver art,
- dels at opgøre, hvilke aktivitetstilbud den enkelte kommune yder befolkningen.

6.2. IDRÆTSANLÆGGENES ANTAL OG ART

En oversigt over den samlede bestand af idrætsanlæg fordelt på kategorier fremgår af tabel 1 (kommunernes opgivelser).

Tabel 1.

	antal	inden -dørs	uden -dørs
IDRÆTS-ANLÆG			
OVERDÆKKEDE IDRÆTS-ANLÆG, HALLER, SALE o. l., I ALT . .	3315		
— heraf			
• på/over 20 x 40 m (internationale mål)	365		
• under 20 x 40 m, men over 9 x 18 m	1704		
• under 9 x 18 m	1246		
— heraf			
• "boble-haller", i alt	31		
STADION-ANLÆG m. fodbold-, løbe-, spring- og kastebaner (ikke mød- vendigvis alle repræsenteret)			2383
DET TOTALE ANTAL BANER m. v. —			
<i>incl. hvad der er indeholdt i ovenstående idrætshaller og pladser:</i>			
Atletikbaner	33	1060	
Badminton-baner	3388		
Basketball-baner	928	140	
Bordtennis-baner (i særlokaler)	534		
Bowling-baner	132		
Bokse-lokaler (særlokaler)	27		
Bryde-lokaler (særlokaler)	26		
Bueskydnings-baner	26	54	
Cykel-baner		3	
Fodbold-baner		3786	
Fægte-lokaler	8		
Golf-baner (ikke minigolf)		27	
Gymnastik-lokaler	2995		
Håndbold-baner	764	3030	
Hockey-baner (særbaner)		9	
Kano- og kajak-sport — antal bådehuse		56	
Kricket-baner (særbaner)		37	
Motor-baner		10	
(incl. motor-cross)		18	
		16	
		14	
Ridebaner (ikke ved "rideskoler")	17	47	
"Ride-skoler" (til motionsridning)	61	129	
Ro-sport — antal bådehuse		127	
Skyde-baner	500	448	
Skøjte-baner (kunstfrosne)	9	6	
Svømme-bade, i alt	139	208	
— heraf			
• hav-badeanstalter		47	
• sø-badeanstalter		21	
• frilufts-bassiner		140	
• haller (bassinlængde 25 m og derover)	76		
• sale (bassinlængde under 25 m)	63		
Squash-baner	3		
Tennis-baner	225	706	
Trim-løjper (kondi-baner)		51	
Volleyball-baner	807	42	
Vægtløftningslokaler (særlokaler)	32		

For en del idrætsanlæg gælder det, at de vil kunne anvendes til flere forskellige formål. En gymnastiksal f. eks. er i visse kommuners besvarelser af de udsendte spørgeskemaer anført under rubrikkerne badminton, basketball, gymnastik, håndbold og evt. volleyball, såfremt gymnastiksalen har været opstregt og regelmæssigt benyttet til disse formål. Andre kommuner udnytter ifølge besvarelserne kun deres gymnastiksale til gymnastik. Noget ligende kan gøre sig gældende for udendørs basketball-, håndbold- og volleyballbaner, hvor en del kommuner har medtaget skolegårde og fodboldbaner under disse formål, mens andre kun har medregnet specialbaner. Opgørelsens tal kan som følge heraf for visse anlæg være noget for høje, idet samme anlæg kan være medregnet under flere forskellige formål.

Ifølge tabellen fandtes der 3.786 fodboldbaner i Danmark. Fodboldbaner er den eneste idrætsfacilitet, der er repræsenteret i samtlige 277 kommuner, omend ikke alle er af anerkendt turneringsstørrelse.

Skolelovgivningens krav om, at enhver skole skal have adgang til en gymnastiksal har betydet, at der i praktisk taget alle kommuner er mulighed for at dyrke gymnastik indendørs i gymnastiksal. Af de 3.315 overdækkede idrætsanlæg, haller, sale o. lign. udgjorde hallerne (min. 20 x 40 m) kun 365. I 86 kommuner var der ikke adgang til en hal inden for kommunens område.

I henved 70 kommuner blev det oplyst, at der ikke var mulighed for at spille håndbold indendørs, mens næsten alle kommuner havde udendørs håndboldfaciliteter. I kun 12 kommuner fandtes ikke indendørsfaciliteter for badminton. I mere end 3/4 af kommunerne fandtes hverken svømmehal eller -sal.

Det meget store antal atletikbaner refererer til anlæg, hvor der findes muligheder for at udøve forskellige atletikdiscipliner. Der findes f.eks. 80-100 m løbebane, springgrav, kastering med grav el. lign. Af atletikanlæg med 400 m rundbane var der kun omkring 135.

I fig. 1 er angivet visse større idrætsanlæg, idrætshaller, svømmehaller, svømmesale, kunstfrosne skøjtebaner og golfbaner, fordelt på kommuner. En tilsvarende oversigt over anlæg forventet færdiggjort i årene 1971, 1972 og 1973 er angivet i udvalgets kommuneundersøgelse. Af tabel 2 fremgår antallet af færdiggjorte og forventede færdiggjorte idrætshaller (min. 20 x 40 m baneareal) og svømmehaller (min. 25 m bassin) i perioden 1970-73. En del af disse anlæg er således også anført i tabel 1, for så vidt de var taget i brug medio 1971.

Tabel 2. Idrætshaller og svømmehaller færdiggjort eller forventet færdiggjort 1970, 1971, 1972 og 1973.

År	Idrætshaller	Svømmehaller
1970	ca. 30	10
1971	36 ¹⁾	12
1972	49 ¹⁾	10
1973	19 ¹⁾ ²⁾	4 ²⁾

Anm. : ¹⁾ Evt. er enkelte haller i forbindelse med skolebyggeri ikke medregnet.

²⁾ Kun anlæg for hvilke der fandtes faste planer pr. november 1971.

De angivne tal for det forventede byggeri skal formentlig revideres i nedadgående retning, da den kommunale optimisme på undersøgelsestidspunktet sandsynligvis i mange tilfælde ikke har kunnet indfries på grund af den strammere likviditet.

I tabel 3 er visse kategorier af idrætsanlæg fordelt efter ejerforhold.

Det fremgår af tabellen, at kommunerne ejer langt den største del af samtlige idrætsanlæg. Specielt har bestemmelserne vedrørende skolebyggeri medført, at der overalt i landet er opført gymnastiksale tilknyttet det kommunale skolevæsen, ligesom en betydelig del af fodboldbanerne er anlagt i forbindelse med skolebyggeri. Også svømmehaller og især svømmesale an-

Fig. 1.

ENKELTE STØRRE IDRÆTSANLÆG - MEDIO 1971
- FORDELT PÅ KOMMUNER

■ IDRÆTSHALLER (MIN. 20 X 40 m BANEAREAL)	hele landet	365
▲ SVØMMEHALLER (MIN. 25 m BASSINLÆNGDE)		76
△ SVØMMESALE (UNDER 25 m BASSINLÆNGDE)		63
□ SKØTEBANER (KUNSTFROSNE)		15
● GOLFBANER		27

Tabel 3. Idrætsanlæg fordelt efter ejerforhold

ejer kategori	Komm. excl. skole- væsen	Komm. skole- væsen	Selv- ejende instit.	Idræts- foren.	Staten	Andre	I alt
Haller (min. 20 x 40)	52	40	221	33	12	7	365
Gymnastiksale (under 20 x 40 over 9 x 18)	32	1443	89	33	72	35	1704
Gymnastiksale (under 9 x 18)	31	1088	66	8	30	23	1246
Svømmehaller (mindst 25 m)	29	21	21	-	2	3	76
Svømmesale (under 25 m)	8	45	5	-	1	4	63
Friluftsbassiner	53	14	63	5	2	3	140
Fodboldbaner	1585	1644	163	298	74	22	3786
Tennisbaner (udendørs)	411	-	72	191	8	24	706
Skøjtebaner	8	-	4	1	-	2	15
Skydebaner *)							
indendørs	94	96	172	112	13	13	500
udendørs	36	1	140	143	80	48	448
Kano og kajak antal bådohuse	20	-	7	29	-	-	56
Roning antal bådohuse	15	-	23	88	-	1	127
Golfbaner	9	-	13	2	-	3	27
Trimløjper	30	5	2	2	8	4	51

*) Skydebaner har i visse kommuner været opgivet som antal skiveopstillinger.

lægges i stigende grad i tilknytning til skolerne, dog således, at der især lægges vægt på svømmehaller. Der kan i modsætning hertil være grund til at fremhæve, at i særlig grad idrætshallerne er opført som selvejende institutioner.

6.3. IDRÆTSANLÆGGENES GEOGRAFISKE FORDELING

Af figur 1 fremgik fordelingen af visse større idrætsanlæg på landets kommuner. Idrætsudvalget har i kommuneundersøgelsen foretaget en beregning af facilitetsdækningen pr. indbygger for henholdsvis indendørs arealer (antal m² idrætshal og gymnastiksal pr. indbygger), haller (antal indb.pr.hal) og fodboldbaner (antal indb. i aldersgruppen 7-24 år pr. bane). Disse "nøgletal" er opgjort for samtlige kommuner og gengives i bilag VI.

I denne forbindelse skal kun hovedresultaterne refereres som udgangspunkt for en vurdering og diskussion af befolkningens adgang til idrætsfaciliteter.

Tabel 4 gengiver facilitetsdækningen for landets 14 amter samt København og Frederiksberg kommuner:

Tabel 4

IVERSE GENNEMSNITSTAL FOR KOMMUNERNES IDRÆTS-FACILITETER MEDIO 1971 – fordelt på amter (incl. Københavns og Frederiksberg kommuner)

	1 Antal indbyggere pr. idrætshal	2 m ² idrætshal og gymnastiksal pr. indbygger	3 Antal 7-24 årige pr. fodboldbane
	1000	m ²	antal
Hele landet	13,5	0,18	364
Københavns kommune	45,0	0,10	939
Frederiksberg kommune	14,6	0,16	978
Københavns amts kommuner	16,1	0,16	601
Frederiksborg amts kommuner	16,0	0,16	403
Roskilde amts kommuner	13,6	0,17	321
Vestsjællands amts kommuner	13,6	0,21	353
Storstrøms amts kommuner	11,0	0,21	299
Bornholms amts kommuner	15,8	0,19	321
Fyns amts kommuner	11,4	0,21	309
Sønderjyllands amts kommuner	8,2	0,24	299
Ribe amts kommuner	15,2	0,22	307
Vejle amts kommuner	8,7	0,23	349
Ringkøbing amts kommuner	8,3	0,25	300
Århus amts kommuner	15,5	0,16	322
Viborg amts kommuner	10,5	0,21	230
Nordjyllands amts kommuner	13,0	0,19	262

Ud fra de opstillede kriterier har kommunerne i Ringkøbing og Sønderjyllands amter i gennemsnit den bedste facilitetsdækning, idet de med hensyn til m²-indendørsarealer har den største dækning pr. indbygger - og tillige med hensyn til antal fodboldbaner er relativt velforsynede i forhold til ind-

byggertallet. I de to områder findes en idrætshal pr. godt 8.000 indbyggere, og kun kommunerne i Vejle amt har i gennemsnit en tilnærmelsesvis lige så god haldækning, men til gengæld relativ dårlig dækning med fodboldbaner.

Forholdsvist dårligt stillede synes generelt kommunerne i de sjællandske amter, Københavns og Frederiksberg kommuner samt Århus amt at være. Alle disse områder har en relativ dårlig dækning, hvad angår indendørs idrætsfaciliteter, f.eks. kun én idrætshal pr. 13-16.000 indbyggere. Københavns og Frederiksberg kommuner - et befolkningsområde på 732.000 indbyggere - har en i sammenligning med landet som helhed enestående lav facilitetsdækning pr. indbygger.

Det gennemsnitlige antal indbyggere pr. hal var på undersøgelsestidspunktet 13.500. Af de 191 kommuner, som har mindst 1 idrætshal, findes der i de 155 en bedre haldækning pr. indbygger end gennemsnittet. I 115 kommuner var der mindre end 10.000 indbyggere pr. hal, og i 26 kommuner var der mindre end 5.000 indbyggere pr. hal. 12 kommuner har mere end 25.000 indbyggere pr. hal, heraf en enkelt - København - 45.000 indbyggere pr. hal, hvilket i nogen grad påvirker landsgennemsnittet. Såfremt Københavns kommune fratrækkes den samlede opgørelse, bliver landsgennemsnittet 12.200 indbyggere pr. hal. I 86 kommuner findes der ingen idrætshal overhovedet. (Blandt disse kommuner har 26 færre end 5.000 indbyggere og 5 færre end 4.000 indbyggere). I fig. 2 er dækningen med idrætshaller indregnet for samtlige kommuner.

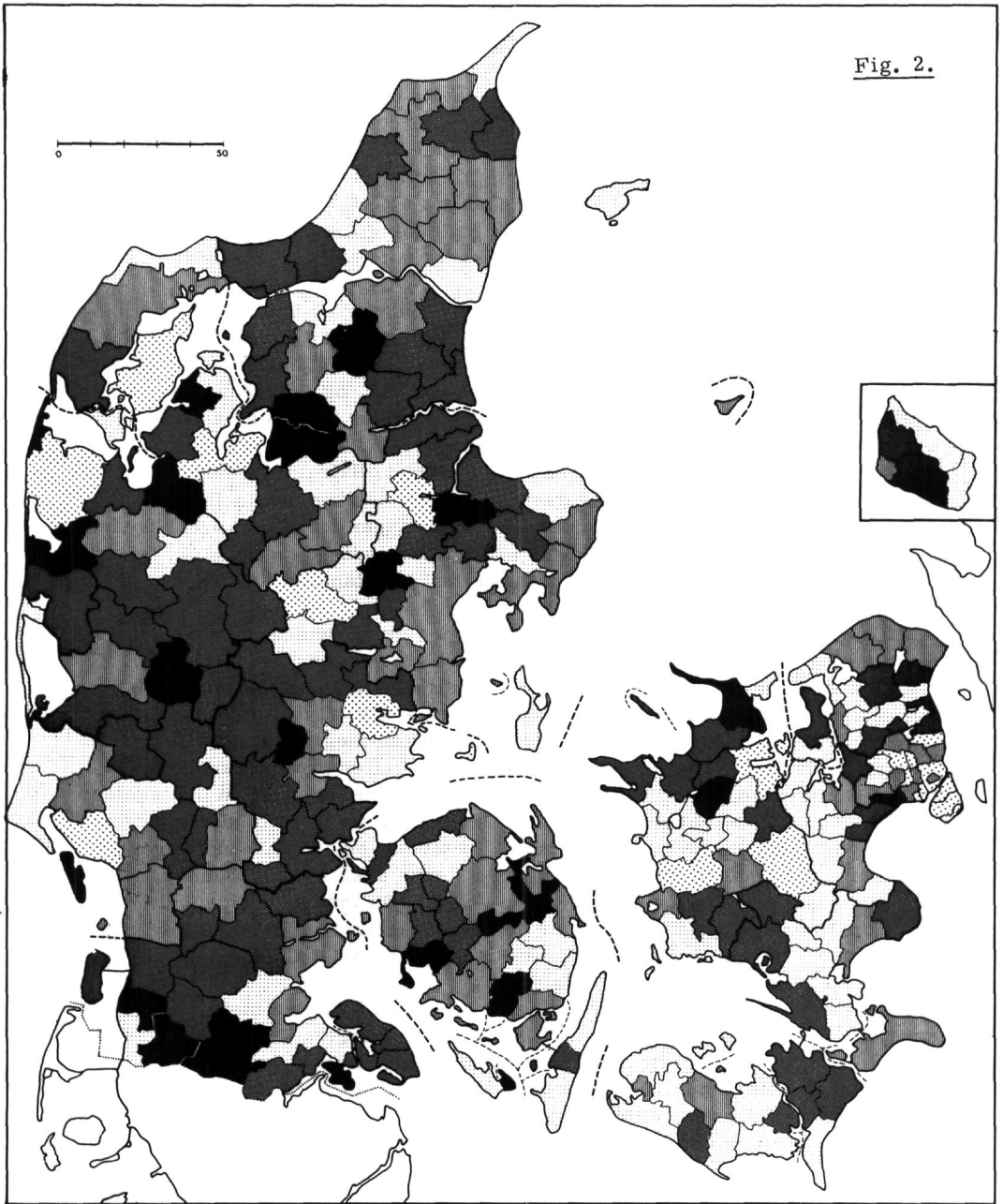
Landsgennemsnittet på 13.500 indbyggere pr. idrætshal dækker som omtalt over betydelige forskelle fra kommune til kommune.

Det er et gennemgående træk ved fordelingen af idrætshaller på landets kommuner, at i de mere folkerige kommuner - d.v.s. de kommuner, som indeholder de større bysamfund - er befolkningen meget dårligt stillet med hensyn til de aktivitetsmuligheder, som idrætshaller giver. Eksempelvis har de kommuner, som tidligere betegnedes købstæder, med få undtagelser meget ringe facilitetsdækning. Helt i særklasse i denne forbindelse ligger som nævnt Københavns kommune med 1 idrætshal pr. 45.000 indbyggere. Silkeborg har 1 hal til 43.000 indbyggere - men også Århus, Odense, Ålborg og Frederiksberg kommuner har mere end 13.500 indbyggere pr. hal.

Som det fremgår af figur 2, er der blandt kommuner med relativ god haldækning - d.v.s. 5.000 eller færre indbyggere pr. hal - mange mindre landkommuner, især på Fyn og i Jylland.

I figur 3 er kommunerne rubriceret efter antal kvadratmeter indendørs arealer af idrætshaller og gymnastiksale pr. indbygger. Landsgennemsnittet er 0,18 m² pr. indbygger, men facilitetsdækningen varierer kraftigt fra kommune til kommune. 104 kommuner ligger lavere end landsgennemsnittet, heraf har 21 kommuner mindre end 0,1 m² pr. indbygger. 163 kommuner har større m²-dækning end landsgennemsnittet, heraf 52 kommuner 0,3 m² eller mere.

Fig. 2.

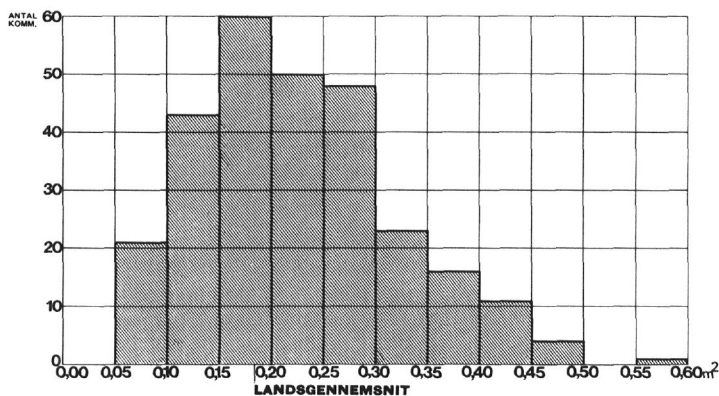
ANTAL INDBYGGERE PR. IDRÆTSHAL - MEDIO 1971 - I HVER KOMMUNE

	indb. pr. hal	(antal komm.)
INGEN HAL		(86)
-20.000		(17)
10-20.000		(56)
5-10.000		(92)
- 5.000		(26)

LANDSGENNEMSNIT 13.500 (277)

Fig. 3.

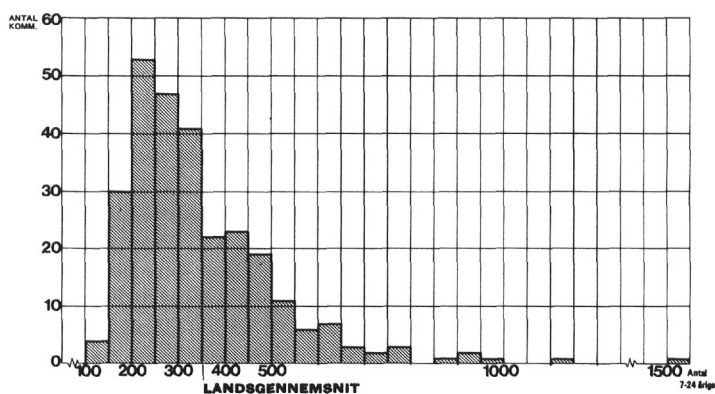
M^2 idrætshal og gymnastiksal - medio 1971 - pr. indbygger

En fordeling af kommunerne efter antallet af indbyggere i aldersgruppen 7-24 år pr. fodboldbane er vist i figur 4. I gennemsnit har kommunerne én fodboldbane pr. 364 7-24 årige. Lands gennemsnittet forringes dog af, at de folkerige kommuner København og Frederiksberg har henholdsvis 939 og 978 indbyggere i denne aldersgruppe pr. bane. 2/3 af kommunerne har således en bedre dækning end lands gennemsnittet, heraf 86 kommuner mindre end 250 7-24 årige pr. bane.

Fig. 4.

Antal 7-24 årige pr. udendørs fodboldbane medio 1971

Det er formentlig mindre overraskende, at landdistrikterne også ligger bedst facilitetsmæssigt, hvad angår fodboldbaner. Ifølge tabel 4 har kommunerne i Viborg og Nordjyllands amter en henved fire gange bedre dækning end København og Frederiksberg og en næsten tre gange bedre dækning end gennemsnittet for kommunerne i Københavns amt. Dette forhold kan formentlig forklares dels ved de lave grundpriser i landkommunerne, dels ved lovgivningens krav om en idrætsplads ved hver skole.

Som kommuneundersøgelsen viste, er der fra kommune til kommune store forskelle i befolkningens adgang til idrætsfaciliteter, og der er i en lang række kommuner betydelige begrænsninger i mulighederne for at dyrke idræt.

6.4. BEHOVET FOR IDRÆTSANLÆG

Undersøgelsens resultater kunne umiddelbart synes at angive, at der på landsplan findes en relativ god dækning med hensyn til gymnastiksale og fodboldbaner. Alligevel er der i mange kommuner knaphed på disse anlæg. Dette skyldes ikke alene en stærkt stigende interesse i befolkningen for at dyrke idræt, men også at der især i storbyområder ikke er anlagt de fornødne boldbaner, og at en stor del af gymnastiksalene er utidssvarende. Over 40% af de eksisterende gymnastiksale er mindre end 9 x 18 m, og for disse såvel som for en stor del af de større gymnastiksale gælder det, at de ikke alle er lige velegnede selv til de former for boldspil, som ikke er særlig pladskrævende. Ikke kun den enkelte gymnastiksals gulvareal er afgørende for dens anvendelighed, også dens udformning, især loftshøjden, spiller en rolle for mulighederne for lokalets udnyttelse. Boldspil som f. eks. volleyball og badminton kræver en vis minimal loftshøjde for at kunne spilles tilfredsstillende (volleyball 5 m og badminton 9 m).

Endelig har der været en beklagelig tendens til at mange gymnastiksale og idrætspladser er blevet nedlagt i forbindelse med nedlæggelse af skoler i de tidligere landkommuner.

Det danske klima betyder, at indendørs idrætsanlæg er en afgørende forudsætning, hvis befolkningen skal kunne dyrke idræt hele året. I vinterhalvåret er det mørkt efter normal arbejdstids ophør, og det er koldt udendørs, uden at dette iøvrigt giver mulighed for at dyrke de traditionelle vinteridrætter i større udstrækning.

I særdeleshed byder idrætshallerne på store muligheder for at dyrke de fleste populære boldspil indendørs. Det "optimale" antal indbyggere pr. idrætshal har været genstand for megen diskussion - i særdeleshed fordi erfaringerne synes at vise, at behovet i praksis er svært at tilfredsstille fuldt ud. Opgørelsen af idrætshaller har vist, at der i befolkningen er et behov for aktivitetsmuligheder, som først kommer til udtryk, når tilbuddet foreligger. Visse kommuner har fuldt udnyttede idrætshaller med et befolkningsunderlag på 3.000 indbyggere pr. hal - og i 26 af landets kommuner er der færre end 5.000 indbyggere pr. idrætshal. Det generelle billede er, at halkapaciteten langt fra er tilstrækkelig og især i mange af de større byområder helt ude af takt med befolkningens behov. Interessen for indendørs idræt har gennemløbet en kolossal udvikling i de senere år, men myndighederne har ikke vist tilstrækkelig interesse for at opfylde dette behov. Af 365 idrætshaller ejes de 254 af

foreninger eller selvejende institutioner. Flertallet af hallerne er opført af idrætsfolk ved frivillig arbejdsindsats, hvilket har billiggjort byggeriet.

Heller ikke med hensyn til andre typer af idrætsfaciliteter som f. eks. svømmeanlæg, skøjtebaner og golfbaner er behovet opfyldt. Hvor sådanne anlæg er opført, er interessen for den pågældende idrætsgren steget så stærkt, at behovet for faciliteter kun i de færreste tilfælde har kunnet tilfredsstilles fuldt ud - og slet ikke i spidsbelastningsperioder som week-ends og aftener.

Generelt er de eksisterende idrætsfaciliteters kapacitet fuldt udnyttet. Kun en egentlig behovsanalyse kan afsløre, hvor stort kapacitetsunderskuddet er, men en sådan analyse har udvalget ikke haft mulighed for at foretage.

Principielt burde ethvert menneske have adgang til idrætsfaciliteter i den daglige tilværelse. Det er imidlertid givet, at mange mennesker - af mange forskellige årsager - er uinteresserede i en sådan mulighed.

Erfaringsmæssigt knytter behovet for idrætsanlæg (deres antal, størrelse, placering og art) sig til en lang række forskellige faktorer.

Behovet vil være afhængigt af faktorer som befolkningstæthed, alderssammensætning og befolkningstæthed. Endvidere vil det være afhængigt af faktorer som samfærdselsforhold, bystruktur, naturgivne og traditionsbestemte forhold og af udviklingen i det industrialiserede samfund iøvrigt.

Befolkningens størrelse er naturligvis bestemmende for anlæggenes antal og størrelse og tillige for deres udformning. Et stort befolkningsunderlag vil ud over de nødvendige træningsanlæg medføre krav om opvisningsfaciliteter med tilskuercapacitet. Endvidere vil et stort befolkningsunderlag give en rimelig udnyttelse af forskellige typer af specialanlæg.

Befolkningens alderssammensætning er af betydning for det første for udformningen af de enkelte anlæg, for det andet for anlæggenes placering. Det er vigtigt, at der ved planlægning af idrætsfaciliteter tages hensyn til, at behovene for aktivitetsmuligheder er forskellige for børn, voksne og ældre. I særlig grad er det vigtigt, at faciliteterne i stigende grad familieorienteres.

Befolkningstætheden varierer meget fra kommune til kommune. I storbyområder med stor befolkningskoncentration vil adgangen til nærrekreative områder ofte være yderst begrænset og mulighederne for fysisk aktivitet derfor afhængig af eksisterende idrætsanlæg. Omvendt vil der f. eks. i landkommuner normalt være en lang række muligheder for udendørs aktivitet.

Samfærdselsforholdene har temmelig stor indflydelse på adgangen til de eksisterende anlæg. Undersøgelser har vist, at der er snævre grænser for, hvor lang transporttid folk vil acceptere for regelmæssigt at tage del i en bestemt aktivitet. Specielt har samfærdselsforholdene betydning for børnenes muligheder. En stærkt trafikeret hovedfærdselsåre vil i mange tilfælde udgøre en barriere. Bebyggelsens karakter - eksisterende boligmiljøer, kommende boligmiljøer eller saneringsmodne bykærner - repræsenterer vidt forskellige udgangspunkter for en planlægning. Fuldt udbyggede byområder vil kun undtagelsesvis rumme mulighed for at forbedre facilitetsdækningen med hensyn til idrætsanlæg, mens kommende boligområder eller saneringsmodne bebyggelser i hvert fald indebærer en planlægningsmulighed.

De naturgivne forhold er bestemmende for, om der inden for kommunens grænser er adgang til særligt velegnede arealer for fysisk aktivitet, f.eks. vand eller skov. I visse kommuner har der været tradition for bestemte akti-

viteter f. eks. som følge netop af naturgivne forhold eller som følge af enkelt-personers påvirkning af det lokale miljø.

Endelig vil samfundsudviklingen være af helt central betydning for befolkningens beskæftigelsesvaner. Den stadig kortere arbejdstid har i sig selv skabt behov for en forøgelse af aktivitetstilbuddene i fritiden og hertil kommer, at produktions- og kommunikationsforhold i stigende omfang befordrer fysisk passivitet og dermed gør det nødvendigt at benytte fritiden bl.a. til fysisk udfoldelse.

6.5. SAMVÆRSFACILITETER

Det er givet, at for små eller dårligt indrettede idrætsfaciliteter kan give vanskelige betingelser - især for ungdomsarbejdet, fordi det kan være vanskeligt at fastholde interessen, hvis forholdene ikke tillader, at aktiviteterne gennemføres under inspirerende former, men tværtimod præges af pladsmangel. Knapheden kan desuden betyde en mindre rationel planlægning af aktiviteterne, fordi mange muligheder må udelades, og måske tillige betyde medlemsbegrænsning. Der kan også opstå en tendens til, at de eksisterende træningsmuligheder - specielt for facilitetskrævende idrætter - reserveres de mest talentfulde og ambitiøse udøvere, hvorved det øvrige ungdomsarbejde må træde i baggrunden.

Af afgørende betydning for idrætsarbejdets vilkår er imidlertid også faciliteter, hvor medlemmerne har mulighed for at samles før og efter den idrætslige aktivitet, og hvor der desuden vil være mulighed for afholdelse af fælles arrangementer som klubaftner, foredrags- og diskussionsvirksomhed, fester, amatørteater el. lign.. Samværsfaciliteter er en afgørende forudsætning for, at de værdier, som udvalget i afsnit 2.1. har peget på som fundamentalt nødvendige for idrættens miljø, kan etableres.

Altfor mange idrætsanlæg er i de senere år blevet udformet uden hensyntagen til behovet for samværsmuligheder ud over den egentlige træning. Ved projekteringen indeholder de fleste anlæg sådanne faciliteter, men det behov, som sædvanligvis opstår for reduktion af omkostningerne, medfører som oftest, at først og fremmest samværsfaciliteterne rammes af sparekniven.

Heller ikke idrættens stigende anvendelse af centralskolernes nye gymnastiksale og idrætspladser har åbnet en tilsvarende mulighed for brug af samværslokaler efter træningen. Centralskolerne må indrettes således, at samværslokaler, som er bedre egnede til fællesaktiviteter end klasseværelser, kan stilles til rådighed for foreningerne i forlængelse af træningstiden.

Udvalget finder, at det må være et absolut krav ved projekteringen af idrætsanlæg, at disse indeholder lokaler, som giver mulighed for at supplere den idrætslige aktivitet med andre former for samvær.

6.6. NORMER FOR IDRÆTSANLÆG

Der har gennem årene været gjort mange forsøg i udlandet på at konstruere normer (udtrykt f.eks. i antal m² idrætsareal pr. indbygger) for befolkningens behov for idrætsanlæg.

Den første norm, som fik mere vidtrækkende betydning, blev opstillet i Tyskland allerede omkring 1920. Den angav et areal på 3 m² pr. indbygger til fysisk aktivitet efter nærmere fastlagt kriterier, herunder 0,5 m² legeareal for børn under 10 år.

Den tyske norm blev i de følgende tiår forbilledet for en lang række forsøg på at fastlægge normer i andre lande bl.a. Sverige. I de fleste europæiske lande arbejdes der i dag i forbindelse med byplanlægning med enten lovbestemte eller vejledende normer for idrætsanlæg og deres placering.

Det mest gennemarbejdede eksempel på en analyse af befolkningens behov for idrætsfaciliteter er den investeringsplan, som Den vesttyske olympiske Komité udgav i 1960 under titlen "Der goldene Plan". Komitéen søgte i samarbejde med byplanlæggere, arkitekter, ingeniører, økonomer, læger og sociologer en besvarelse af følgende 3 spørgsmål:

1. Hvor mange m² af forskellige typer af idrætsfaciliteter er hver indbygger berettiget til.
2. Hvor stor er manglen på idrætsfaciliteter på baggrund af dette behov sammenholdt med den faktiske bestand.
3. Hvordan, over hvor lang en periode og af hvem skal de nødvendige investeringer præsteres.

Resultatet blev en investeringsplan over 15 år (1960-1975) for at afhjælpe de konstaterede mangler. Planen blev specificeret på delstatsbasis, og de enkelte områder fik at vide, hvor meget de skulle investere for at indfri de opstillede normer. "Der goldene Plan" indeholdt nøje specificerede retningslinjer for den lokale enhed. Udover de fastlagte fysiske normer pr. indbygger, fordelt på aldersgrupper og kategorier af anlæg, indeholdt planen en detaljeret gennemgang af de nødvendige anlægs formål, størrelse og udformning, deres placering indbyrdes og i forhold til det stedlige miljø, de med projekterne forbundne anslåede omkostninger, finansieringsplaner og en prioritering af de forskellige typer af anlæg. Samtidig angav planen en lang række praktiske oplysninger om sagkyndig bistand (firmaer, konsulenter, litteratur), samt en række konkrete eksempler på byplanlægning i samfund af forskellig størrelsesorden fra 1.000-500.000 indbyggere.

Ved revision af planen i 1967 efter at halvdelen af investeringsperioden var gået, var investeringsforventningerne under ét blevet indfriet, og man fremkom med visse supplerende retningslinjer for anlægssiden.

De tyske normer pr. indbygger udgør i dag 1,5 m² legepladsareal for de forskellige aldersgrupper af børn, 4 m² udendørsareal til idræt og anden fysisk aktivitet, fra 0,15-0,20 m² idrætshal, 0,1 m² fribad udendørs og 0,01 m² indendørs svømmeareal. Normerne er fortløbende genstand for kritisk revision, og således er f.eks. befolkningens behov for idrætshaller ansat højere i dag end ved planens udarbejdelse.

6.1. RETNINGSLINJER FOR INVESTERING I IDRÆTSBYGGERI

Der har udvalget bekendt ikke herhjemme været gjort forsøg på at opstille bestemte normer eller retningslinjer for idrætsfaciliteters placering i bymiljøet, endsige indpasse sådanne normer i byplanlovgivningen. Det er overladt til de enkelte kommuner at skønne det nødvendige behov og fastlægge den ønskede prioritering i forhold til andre kommunale opgaver. Der eksisterer sædvanligvis hos de kommunale myndigheder en velvilje over for idrætten, men idrætsanlæggenes udformning, størrelse, art og antal hviler helt på den enkelte kommunes skøn.

Resultatet heraf har været en meget uensartet fordeling af idrætsfaciliteter på landets kommuner. Samtidig har de faciliteter, som er opført, ikke allesammen ubetinget tjent idrættens interesser. Efter udvalgets mening har en stor del af kommunernes anlæg karakter af prestigebyggeri (jvf. afsnit 5. 1.5. 6).

Det er et gennemgående træk, at en stor del af det idrætsbyggeri, som mest hensigtsmæssigt har tilgodeset idrættens interesser, har været præget af, at det lokale idrætsliv har været involveret i planlægningsfasen allerede fra den tidligste begyndelse.

De høringer, der ifølge den nuværende lovgivning skal foretages af idrættens repræsentanter i nævn og kommissioner, finder udvalget ofte formålsløse, idet disse høringer som regel finder sted på et tidspunkt, hvor byggeriet er skitseret og i mange tilfælde detailplanlagt, eller hvor tidspresset alene umuliggør en konstruktiv kritik. Det må derfor være ønskeligt, at der på kommunal foranledning i forbindelse med offentligt idrætsbyggeri nedsættes arbejdsgrupper bestående bl.a. af repræsentanter for det lokale idrætsliv, der udformer idrættens ønske det pågældende sted til det projekterede byggeri, inden arkitekter og andre påbegynder deres arbejde.

Udvalget vil endvidere pege på, at der på landsplan bør oprettes et rådgivende organ nedsat af de offentlige myndigheder og Idrættens Fællesråd, hvor enhver, der skal igang med idrætsbyggeri, kan hente råd og vejledning. Et rådgivende organ, hvor også byplanlæggere kan hente vejledning om retningslinjer ved byplanudvikling.

Udvalget finder, at der bør udarbejdes retningslinjer for investeringer i idrætsanlæg for at angive, hvilke aktivitetsmuligheder den enkelte borger bør være berettiget **til**, og for at sikre at samtlige kommuner kan gøres bekendt med i hvert fald visse minimumskrav.

Udvalget skal foreslå følgende retningslinjer:

1. De idrætsanlæg, som findes, må bevares - specielt bør nedlæggelse og salg af skolers idrætsfaciliteter hindres i det omfang, det betyder, at idrætsanlæg forsvinder uden at der skabes erstatningsmuligheder samsteds.
2. Det offentlige må skabe idrætsfaciliteterne, men bedre planlægning af investeringerne bør foretages. Kommunerne må være den afgørende og centrale faktor.
3. Styrelsesloven må føre til nedsættelse af arbejdsudvalg, hvor brugerne (idrætten) på lokalt plan kan være med i den forberedende og projekterende fase af idrætsbyggeri.

4.
 - a) ved alle nye skoler indrettes der svømmehaller, og gymnastiksalene erstattes af idrætshaller uden tilskuerpladser, men med målene 20 x 40 m og med mulighed for opdeling i to gymnastiksale.
 - b) i ældre bydele bør idrætshaller opføres i den udstrækning, der er mulighed for det, således at hver eneste bydel af en størrelsesorden 5-10.000 indbyggere får et idrætscenter.
 - c) i nye bydele afsættes plads til såvel grønne områder som til nødvendigt byggeri af idrætshaller og fritidscentre.
 - d) centralt i byen eller i et nyt kvarter med gode tilkørselsforhold opføres det store idrætscenter med opvisningsbaner, tilskuerpladser, skøjtehal, svømmehal m.m. - alt efter byens størrelse og behov.
5. Et samarbejdsorgan må oprettes bestående af repræsentanter for idrætten (Idrættens Fællesråd), kommunerne og andre offentlige myndigheder. Dette samarbejdsorgan skal virke vejledende for såvel kommuner som private bygherrer ved:
 - a) placering af idrætsanlæg efter behovsanalyser
 - b) planlægning af skolebyggeri med henblik på dets anvendelse også af den frivillige idræt
 - c) udvikling af standardbyggeri
 - d) godkendelse af projekter
 - e) forskning omkring nye materialer og projekter
 - f) forskning omkring idrætsfaciliteternes indplacering i byplanlægningen.

Det må være den enkelte kommunes pligt at søge samarbejde med dette organ ved investeringer i idrætsanlæg.

Kapitel 7

LEDERE OG INSTRUKTØRER

7.1. SONDRING MELLEMLER LEDER OG INSTRUKTØR

Et af fundamentene for dansk idræt er den frivillige og ulønnede indsats, som tusinder af mennesker er rede til at yde. Det er almindelig anerkendt, at det arbejde, der udføres, ganske enkelt er forudsætningen for, at en stor del af befolkningen kan dyrke idræt.

Det er formålstjenligt at sondre mellem den mere administrativt betonedede indsats, som ydes på ledelsesplan - d.v.s. af de af foreningen valgte medlemmer af bestyrelsen (og udvalg) - og den mere undervisningsbetonedede indsats, som ydes ved instruktion og træning. Sondringen rummer i princippet forskelle med hensyn til det arbejde, som udføres, og stiller dermed forskellige krav til de forudsætninger og den uddannelse, som vil være ønskelig. I det praktiske arbejde vil den administrative og undervisningsmæssige funktion ofte være forenet i samme person, især i mindre foreninger. (Vedr. udvalgets definition af ledere og instruktører henvises til de respektive afsnit).

Endelig kan det påpeges, at mens lederen traditionelt set udfører sit arbejde uden at modtage noget vederlag - og det gælder på alle trin af dansk idræts organisation - aflønnes instruktører og trænere efterhånden i en vis udstrækning.

7.2. LEDERE

7.2.1. Definition og afgrænsning af lederfunktionen

En foreningsleder kan defineres som en person, der inden for en idrætsforening ulønnet er beskæftiget med dennes organisation og administration. Lederen kan endvidere varetage disse opgaver på distrikts- eller landsplan.

Foreningslederen vælges på foreningens generalforsamling, og valget vil normalt falde på en person, som i kraft af personlige kvalifikationer præger samværet i foreningen.

Ud over de valgte ledere omfatter lederbegrebet en lang række af udnævnte ledere, det være sig ungdomsledere og forskellige typer af specialledere samt de til arrangementernes gennemførelse knyttede ledere, konkurrenceledere, kontrollanter, holdledere o.a. Derimod falder såvel de, som ovenfor er betegnet instruktører og trænere, som de egentlig erhvervsmæssigt ansatte funktionærer uden for det af udvalget benyttede lederbegreb, selv om begge kategorier ofte i daglig tale betegnes som ledere.

Den organiserede idræt er baseret på foreningssystemet, d.v.s. en opbygning, som hviler på det (lokale) private initiativ til at organisere sig med et bestemt idrætsligt formål for øje.

Som det fremgår af afsnit 3.1., er der sket en betydelig udvikling i idrættens organisation siden den første foreningsdannelse fandt sted lidt over midten af det forrige århundrede.

Udviklingen er sket på to planer:

For det første inden for rammerne af den enkelte forening, hvor især de stigende krav fra det offentlige til foreningens administration i forbindelse med fritidslovgivning, kildeskat, tilskud m.v. har stillet krav til en organisatorisk effektivisering og uddannelse.

For det andet inden for opbygningen af distrikts- og hovedorganisationer, hvor den voldsomme stigning i medlems- og foreningstallet har stillet forøgede krav til økonomisk og administrativ planlægning både i forbindelse med koordinering og afvikling af det idrætslige arbejde og i forbindelse med det offentliges administrative krav til idrætten.

Selv om foreningerne principielt alle opbygges efter den samme demokratiske model (formand, næstformand, sekretær, kasserer og øvrige bestyrelse + diverse udvalg), vil der ofte være stor forskel på de administrative krav til ledelsen i større og mindre foreninger, foreninger i by og på land, ligesom kravene vil variere i takt med foreningens engagement i turnerings- og konkurrencearrangementer og med foreningens engagement i andet ungdomsarbejde.

7.2.2. Lederbehovet

En beregning af idrættens behov for foreningsledere forudsætter følgende oplysninger:

For det første en beregning af forskellen mellem det antal ledere, som idrætten rent faktisk råder over, og det antal, som ud fra nærmere angivne kriterier må anses for hensigtsmæssigt i forhold til de eksisterende antal foreninger og antal aktive medlemmer.

For det andet en opgørelse over ledernes gennemsnitlige funktionstid.

For det tredje en beregning af den årlige tilvækst i antallet af aktive medlemmer.

Egentlig burde også indgå vurderingen af et eventuelt skjult behov for ledere. Hermed menes en vurdering af, om det antal aktive udøvere, som kan konstateres i dag, i virkeligheden er mindre, end det ville have været, hvis der var ledere nok til at organisere de aktiviteter, som folk ønsker at dyrke. Dette spørgsmål lader sig formentlig næppe besvare og er derfor udeladt i de foretagne beregninger.

Forskellige undersøgelser synes at vise, at det aktuelle lederbehov pr. forening ud over en grundstamme på 5 faste ledere (formand, næstformand, sekretær, kasserer + bestyrelsesmedlem) udgør 4 ledere - herunder ungdomsledere - pr. 100 aktive medlemmer.

Betragtes den organiserede idræt under eet (opgjort til 1,2 mill. aktive medlemmer fordelt på 9000 foreninger, jvf. afsnit 3.5), vil det dertil svarende behov for ledere til foreningsarbejdet, udgøre:

5 faste ledere x antal foreninger	45.000
+ 4 ledere pr. 100 aktive	48.000
<u>Totale foreningslederbehov (1973)</u>	<u>93.000</u>

De angivne normer, som indgår i beregningen over idrættens samlede lederbehov, må i nogen grad dække over et skøn. Usikkerheden vil især være tilknyttet faktoren: 4 ledere pr. 100 aktive, fordi det aktuelle lederbehov vil være meget forskelligt fra idrætsgren til idrætsgren, ligesom det vil være forskelligt for de enkelte foreninger.

Desuden må det forhold tages i betragtning, at mange ledere enten har en midlertidig status, evt. tilknyttet bestemte, tidsbegrænsede opgaver, eller til stadighed udfører et lederarbejde uden "officielt" at være registrerede som ledere.

Den spørgeskemaundersøgelse, foreningeundersøgelsen (jvf. afsnit 3.5 side 57), som har været gennemført i forbindelse med idrætsudvalgets kortlægning af idrættens foreninger, giver grundlag for at antage, at dansk idræt råder over ca. 50.000 ledere, når hensyn tages til den dobbeltregistrering, som finder sted ved sammentælling af de fire organisationers foreningsledere. Sammenlignes med det anslåede behov, må der konstateres en mangel på 43.000 ledere.

Ledernes funktionstid er begrænset. Det antages, at en leders gennemsnitlige funktionsperiode er 6 år. For blot at holde den nuværende ledermasse på 50.000 intakt kræves således en årlig tilgang af 8.300 ledere.

Hvis det forudsættes, at den konstaterede mangel på 43.000 ledere søges afhjulpel over en femårsperiode, fordrer dette, at der ud over erstatningen af den naturlige årlige afvandring på 8.300 skal rekrutteres 8.600 ledere årligt det kommende femår.

Hertil kommer det yderligere behov, der opstår som følge af tilgangen af medlemmer til idrætten. Det antages, at den årlige nettotilgang af aktive medlemmer udgør ca. 6%, svarende til en forøgelse af medlemstallet på omkring 72.000 pr. år. Denne tilgang vil ifølge de tidligere skitserede normer kræve yderligere ca. 2.900 ledere.

Det samlede årlige rekrutteringsbehov for ledere til den organiserede idræt udgør således:

<u>Erstatning af naturlig afgang</u>	8.300
Nødvendig årlig tilgang for at dække det anslåede behov over fem år	8.600
Lederbehov i overensstemmelse med den årlige nettotilgang af medlemmer	2.900
Samlede årlige rekrutteringsbehov	19.800

Behovsanalysen viser, at dansk idræt i dag har et rekrutteringsbehov for ledere svarende til næsten 40% af det nuværende antal ledere eller ca. 20.000 ledere.

7.2.3. Alder og erhvervsmæssig status

Idrætsudvalgets foreningsundersøgelse viser, at den gennemsnitlige alder for foreningsledere er knap 32 år.

Som det fremgår af tabellen, dækker dette tal over en stor spredning inden for ledergruppen som helhed.

Tabel 1. Foreningsledernes alder

<u>aldersgruppe</u>	antal ledere i aldersgruppen : % af samtlige ledere
under 20	14,8
21 - 30	38,0
31 - 40	27,6
41 - 50	12,7
51 - 60	4,2
over 60	<u>2,7</u>
I alt	100,0

Idrætten er som folkebevægelse primært en ungdomsbevægelse, og der må konstateres en forskel i gennemsnitsalderen for dem, der administrerer idrætten og dem, der dyrker idræt, idet henved 70% af de aktive er under 25 år. Det skal i denne forbindelse nævnes, at der er en tendens til, at lederens gennemsnitsalder stiger med stigende organisationstrin i idrættens organisationsopbygning.

Forskellen i gennemsnitsalder mellem de aktive og lederne er en konsekvens af, at det som aktiv idrætsudøver kan være vanskeligt tillige at afse tid også til lederarbejde. Idrætten er en hobbybetonet fritidsbeskæftigelse for den altovervejende del af de aktive og konkurrerer således i relation til fritidsanvendelsen med forpligtelser over for familie og hjem, interessen for andre hobbies og eventuelle krav til videre- eller efteruddannelse.

Som nævnt kan der på det centrale organisationsplan konstateres det højeste aldersgennemsnit. Det vil med andre ord sige, at stigende beføjelser i praksis er forbundet med stigende gennemsnitsalder.

I kraft af sin karakter af en udpræget ungdomsbevægelse har idrætten måske i særlig grad et hensyn at tage med hensyn til de unges mulighed for medindflydelse på de beslutningsprocesser, som udgår fra idrættens ledelse, specielt de højere organisationstrin. Der ligger en væsentlig opgave i at kunne opdrage og uddanne unge til at påtage sig det ansvar, en ledelsesfunktion i en demokratisk opbygget organisation indebærer. Hvordan denne medindflydelse kan realiseres under den gældende organisationsstruktur er vanskeligt at angive, fordi problemet med at forene en aktiv træningsindsats med en indsats som administrativ leder formentlig reelt virker begrænsende på tilgangen af unge til lederhvervet. Det må derfor anses for en væsentlig opgave for idrætsorganisationerne gennem deres kursusvirksomhed og øvrige virke, at appellere til de unges interesse for at påtage sig lederhverv. Specielt må der iværksættes kurser rettet mod aldersgrupperne under 20 år.

Idrætsbevægelsens ledersammensætning er karakteriseret ved, at få kvinder besidder højere administrative poster. På de centrale administrative poster i de fire store idrætsorganisationer udgør kvinderne kun omkring 7%, og på foreningsplan udgør kvinderne repræsentation knap en fjerdedel.

Det er ikke muligt på grundlag af udvalgets foreningsundersøgelse at foretage en opdeling af foreningslederne efter erhverv.

Betragtes alene de ledere, som beklæder topposterne inden for de fire store hovedorganisationer, vil det fremgå, at disse lederes erhvervssammensætning ikke er typisk for befolkningen som helhed. Årsagen hertil skal formentlig søges i en kombination af følgende tre faktorer: For det første, at der er et traditionsbestemt behov for kendte personligheder på afgørende poster til styrkelse af prestigen udadtil, specielt i forbindelse med forhandlinger med myndighederne. For det andet, at det er temmelig tidkrævende lederhverv, der er på tale, d. v. s. det vil være relativt lettere for den økonomisk mere velstillede end for den mindre velstillede at afse tid til at bestride posterne. Og for det tredje, at kravene til de folk, der skal varetage lederhvervene, måske bedst honoreres af folk, som i forvejen har erfaringer fra ledende stillinger. Disse forhold betyder, at besættelsen af de ledende poster i idrætsorganisationerne kan få en social slagside, hvilket imidlertid næppe kan undgås, når posterne både er tidkrævende og ulønnede.

Der eksisterer formentlig historisk bestemte forskelle i ledernes erhvervsmæssige status i relation til de forskellige idrætsgrene. Visse idrætsgrene som f.eks. basketball og volleyball har i udpræget grad været dyrket på skoler og andre uddannelsesinstitutioner, og det har betydet, at medlemmer og dermed ledere ofte er blevet rekrutteret blandt folk med forholdsvis høj skoleuddannelse.

Idrætsgrene, som i afgørende grad er afhængige af adgangen til omkostningskrævende udstyr og faciliteter - f.eks. tennis, golf og ridning - rekrutterede i stor udstrækning sine medlemmer og dermed sine ledere blandt den mere velstillede del af befolkningen.

Det er imidlertid et gennemgående træk i de seneste årtiers udvikling i idrætsgrenenes rekruttering, at den øgede offentlige til skudsgivning og den generelle velstandsstigning i stigende grad har demokratiseret adgangen til at dyrke enhver form for idræt.

7.2.4. Anvendt tid

Idrætsudvalgets foreningsundersøgelse viser, at idrætslederne i gennemsnit anvender ca. 7 timer om ugen på lederarbejdet. Over 10% af lederne anvender daglig to timer eller mere.

Der er temmelig stor uoverensstemmelse mellem denne undersøgelse og resultaterne af den sektor analyse, (jvf. afsnit 5.2.) udvalget har ladet foretage i Vejle amt og Århus kommune. Det fremgår heraf, at den frivillige lederindsats næppe andrager mere end 7 mill. timer på årsbasis. Fordelt på 50.000 foreningsledere svarer dette til et gennemsnit på ca. 3 timer om ugen pr. foreningsleder, hvilket ifølge udvalgets skøn er væsentligt for lavt.

I sektoranalysen er tillige foretaget en beregning af omfanget af den frivillige lederindsats på idrætsorganisationernes centrale plan. Den totale lederindsatser på ca. 1, 3 mill. timer, og kan fordeles på de enkelte organisationer, som det fremgår af tabel 2.

Tabel 2

Organisationer	Frivillig lederindsats *) på centralt plan (1000 timer)
DIF	29,9
DIF's specialforbund	817,1
DdSGogl	37,8
DdSGogl's amtsforeninger	172,9
DdGU	20,8
DdGU's amtsforeninger	146,0
DFIF	, 7,0
DFIF's kredse og afd.	55,4
Idrætssamvirker	47,9
I alt	1.334,8

*) Inkluderer i visse tilfælde frivillig lærerbistand i forbindelse med kurser.

7.2.5. Økonomiske forhold

Idrætsudvalgets foreningsundersøgelse viser, at lederne i dansk idræt yder deres indsats uden at modtage økonomisk godtgørelse, selv hvor denne kunne betegnes som udlæg for tabt arbejdsfortjeneste, diæter eller lignende. I 20% af de af undersøgelsen omfattede foreninger udbetaltes dog rejsegodtgørelse.

Sammenlignes med offentligt ungdomsarbejde - f.eks. ungdomsskoler og - skoleklubber, åbne klubber m.v. - indtager idrætten en særstilling i kraft af denne store vederlagsfrie arbejdsindsats på lederplan.

De af udvalget foretagne beregninger (jvf. afsnit 5.2.) viser, at såfremt idrættens foreningsledere skulle aflønnes for det udførte arbejde efter samme tariffer som ungdomsklubledere under fritidsloven, ville det betyde, at det offentlige skulle udrede omkring 525 mill.kr. udover, hvad der i dag ydes til idrætten.

I forbindelse med spørgsmålet om aflønning af idrætsledere er det vigtigt at påpege, at en del af det administrative arbejde i de centrale organisationer og visse større foreninger er af så omfattende karakter, at det kun kan løses ved ansættelse af kontorpersonale eller konsulenter. Det er imidlertid kun ganske få procent af foreningerne, der har økonomisk mulighed for at tilknytte lønnet medhjælp, og det rutinemæssige kontorarbejde og opfyldelsen af de administrative forpligtelser skabt ikke mindst af forholdet til det offentlige må derfor i vid udstrækning varetages af ulønnede ledere. Der er ingen tvivl om, at dette er en medvirkende årsag til problemerne i forbindelse med rekrutteringen af nye idrætsledere.

Svenske undersøgelser har vist, at en af de væsentligste årsager til, at de frivillige idrætsledere har så relativt kort en funktionsperiode, er af økonomisk art. Som følge af de fleste foreningers anstrengte økonomi indebærer lederens arbejde ofte direkte omkostninger i form af f.eks. udlæg til transport til og fra idrætsarrangementer, måltider uden for hjemmet, telefonsamtaler og lignende. - Omkostninger, som især for familieforsørgere kan være et problem. Det kan ikke være tilfredsstillende, at idrætsledere af egne lommer skal betale for at udføre et arbejde, som anses for værende af stor, almennyttig værdi for samfundet.

Idrætten er ikke en isoleret sektor inden for samfundets ungdoms- og fritidsbevægelser. Den konkurrerer med andre fritidsaktiviteter om eventuelle lederemners interesse. I en lang række af disse ungdomsaktiviteter, bl. a. det offentlige ungdomsarbejde, finder en aflønning af ledere sted, og dette forhold er sandsynligvis med til at trække eventuelle leder- og instruktøremner væk fra idrætten.

Udvalget vil pege på nødvendigheden af, at der ydes offentlig støtte til foreningernes administration, således at de folkevalgte ledere kan fritages for en del af det daglige kontormæssige rutinearbejde (jvf. afsnittet om fritidsloven 5.1.4.4.).

Udvalget vil endvidere fremhæve det meget væsentlige i, at lederne også fremover udfører deres hverv som ulønnet, idealistisk arbejde. Væsentlige sider af idégrundlaget for dansk idræt som folkebevægelse vil efter udvalgets opfattelse lide skade ved en overgang til en generel aflønningsordning, som ville risikere at bringe motiveringen for at påtage sig en ledergerning fra det interessebetonede over til det mere erhvervsbetonede.

7.2.6. Rekruttering af foreningsledere

Det samlede årlige rekrutteringsbehov er 20.000.

Tilgangen af idrætsledere kommer primært fra foreningernes egne rækker, og disse ledere er som regel fortrolige med foreningens miljø og karakteren af det arbejde, som er nødvendigt. Er de samtidig aktive, vil de ydermere have et fortroligt kendskab til den aktivitet, som dyrkes. Det kan imidlertid knibe med tilstrækkelig tilgang af ledere ad denne vej, fordi det som oftest er tidsmæssigt uforeneligt både at fungere som aktiv og som leder.

Den stærkt forøgede kursusvirksomhed, som idrætsorganisationerne har etableret, har vist sig at være et meget vigtigt redskab for rekrutteringen af ledere. Det oplysningsarbejde, som er iværksat, har resulteret i en betydelig ledertilgang - især fra relativt unge foreningsmedlemmer. Kursusvirksomheden modvirker den usikkerhed, som hos mange har været den hæmmende faktor for at påtage sig et lederhverv.

En vis rekruttering foregår også blandt forældre til de aktive, men tilgang herfra og fra andre end foreningernes egne medlemmer er stærkt afhængig af, at der iværksættes oplysnings- og agitationsarbejde.

7.2.7. Uddannelsens formål

Formålet med en lederuddannelse må være at give deltagerne den fornødne baggrund for at kunne påtage sig arbejdet som leder i idræts- og ungdomsforeninger.

Det forhold, at kun relativt få ledere har modtaget en foreningslederuddannelse, skyldes formentlig flere forskellige faktorer.

For det første, at der først for nylig er påbegyndt en lederuddannelse, og at denne endnu har begrænset uddannelseskapacitet. For det andet, at de erfaringer, som kan indhøstes som aktiv idrætsudøver, kombineret med en interesse for ledergerningen i mange tilfælde vil vise sig at være tilstrækkeligt grundlag for at skabe en kvalificeret leder. Og for det tredje, at deltagelse i de af idrætsorganisationerne etablerede kurser indebærer en yderligere tidsmæssig investering og visse omkostninger, hvilket i sig selv kan virke begrænsende på tilgangen.

De praktiske og økonomiske problemer og hermed det administrative ansvar er i mange foreninger blevet af en sådan størrelsesorden, at det normalt vil være en fordel, at de mennesker, som påtager sig dette ansvar, får mulighed for at modtage undervisning i problemernes behandling og løsning.

Inden for de seneste år har idrætsorganisationerne derfor skabt mulighed for at praktisere en sådan undervisning. Den undervisning, som hidtil havde fundet sted, var først og fremmest blevet varetaget af gymnastik- og idrætshøjskolerne. DIF, DdSG&I og DdGU har iværksat en undervisning, som tilbyder grundkurser enten som aften- eller weekendundervisning.

De tre organisationer har hver kørt deres selvstændige kursusprogram, men i øjeblikket arbejdes der på en koordinering af visse dele af uddannelsen.

7. 2.8. Uddannelsens indhold og opbygning

Idrætsorganisationerne har opbygget deres undervisning af ledere omkring et program, som omfatter emner spændende fra planlægning, mødeteknik, kommunikation, psykologi, lovkendskab, regnskabsindsigt, organisationskundskab - til den praktiske tilrettelægning af de dagligt forekommende aktiviteter i foreningen. Der kan i denne forbindelse henvises til de undervisningsprogrammer, som organisationerne udgiver.

Udvalget finder det vigtigt at fremhæve, at der under uddannelsen af foreningsledere bør lægges afgørende vægt på faktorer, som rækker ud over det rent administrative. Idrætsforeningerne udfører et stort ungdomsarbejde, som optager en stor del af de involverede børns og unges fritid. Foreningslivet udgør derfor en væsentlig faktor i deres opvækst, og det må anses for nødvendigt, at de mennesker, som varetager foreningsarbejdet, har en forståelse for det ansvar, de påtager sig. Det vil af tidsmæssige grunde være ret begrænset, hvad man på lederkurser kan tilbyde af undervisning heri, men det må være nødvendigt, at der i kurserne lægges vægt på at orientere deltagerne om undervisningen i den moderne pædagogik og psykologi - herunder forklare dem de sandsynlige konsekvenser af deres indsats i og holdning til foreningsarbejdet. Der må lægges vægt på, at i hvert fald de ledere, der beskæftiger sig med ungdomsarbejdet, modtager en sådan introduktion.

Som oftest vil de mennesker, der vælges til ledere, netop være personer, som i kraft af personlige evner og virkelyst har vundet et flertal af medlemmernes tillid. De vælges normalt, fordi de skønnes egnede til at skabe et godt og righoldigt foreningsliv. Uddannelsen tilsigter at give disse ledere en

hjælp til løsning af de praktiske opgaver, de stilles overfor, ligesom kursernes relativt korte varighed må ses på baggrund af, at lederne i forvejen har kendskab til væsentlige sider af foreningsarbejdet.

Foreningslederuddannelsen er opbygget på en sådan måde, at det enkelte kursus kan betragtes som en selvstændig, afsluttet enhed, men samtidig fungerer som en del af et større uddannelsessystem.

Formålet med denne opbygning er at gøre det enkelte kursus tidsmæssigt overskueligt og dermed mere tillokkende for indpasning i den frivillige leders fritidsanvendelse.

Uddannelsen består i et eller flere grundkurser, som kan føre til en videregående leder- eller instruktøruddannelse samt tjene som udgangspunkt for en række specialuddannelser eller uddannelse som lærer ved lederuddannelsen.

Mens de videregående kurser er tidsmæssigt mere individuelt opbygget, er grundkurserne normalt af 20-30 timers varighed og afholdes enten i forbindelse med weekends, ferier eller helligdage, eller som aftenundervisning.

Dette er naturligvis et problem, fordi de mennesker, undervisningen skal appellere til, i forvejen anvender en stor del af deres fritid til frivilligt arbejde inden for idrætten.

Der skal derfor peges på, at der, når forholdene tillader det, bør åbnes mulighed for at arrangere kurser i den almindelige arbejdstid mod, at det offentlige yder tilskud til betaling af tabt arbejdsfortjeneste. Der kan i denne forbindelse henvises til, at Europarådet har vedtaget en traktat, ifølge hvilken arbejdere, der ønsker at videreuddanne sig fagligt, har krav på 8 dages kursusorlov pr. år udover den egentlige ferie. Udvalget vil opfordre til en dansk ratificering af Europarådets beslutning - evt. i forbindelse med en ændring af ferieloven og samtidig pege på, at uddannelsesformålet må kunne udvides til at række ud over det faglige, således at f. eks. en uddannelse som foreningsleder omfattes af bestemmelserne om uddannelsesformål.

7.2.9. Uddannelsens tilrettelæggelse

Det kan ikke betegnes som rationelt, at de store idrætsorganisationer hver for sig søger at opbygge et selvstændigt uddannelsesprogram, selv om forklaringen herpå skal søges i en historisk tradition i forbindelse med organisationernes opbygning, tilhørsforhold og ideologi. Planlægning, tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningsprogrammer for en lederuddannelse er både tids- og omkostningskrævende, og knapheden på kvalificerede lærerkræfter er udtalt.

Der er ikke på afgørende punkter forskelle i de krav, idrætsorganisationerne og det øvrige foreningsarbejde stiller til deres ledere - hverken i relation til foreningernes målsætning eller karakteren af det daglige arbejde. Realiseringen af et snævert samarbejde må derfor anbefales for at medvirke til en effektiv løsning af dansk idræts uddannelsesproblemer.

Udvalget skal pege på det ønskelige i, at lederuddannelsen koordineres og tilrettelægges gennem et effektivt samarbejde mellem idrætsorganisationerne og det øvrige foreningsarbejde.

Udvalget vil derfor foreslå, at der oprettes et permanent udvalg til varetagelse af denne opgave. Dette udvalg bør sammensættes gennem en ligelig

repræsentation for de fire store idrætsorganisationer evt. suppleret med repræsentanter for stat og kommune og det friluftsprægede foreningsliv.

Udvalget skal endvidere påpege det gavnlige i, at der i den nuværende situation er skabt mulighed for, at foreningslederkurser kan afholdes under fritidsloven. Dette betyder en fordel, ikke blot for rekrutteringen af foreningsledere, men åbner også mulighed for, at befolkningen modtager tilbud om kursus i foreningsdemokrati og organisationslære.

7.3. INSTRUKTØRER

7.3.1. Instruktionsens betydning

En afgørende forudsætning for at kunne tilbyde befolkningen at dyrke idræt er, at der foruden ledere findes instruktører og trænere, som kan skabe interesse, inspirere og vejlede.

Den enkelte idrætsudøver vil ofte have behov for vejledning i, hvilke øvelser og aktiviteter vedkommende ud fra sine forudsætninger magter - og tillige behov for vejledning i, hvordan aktiviteterne bør udføres. Oplysning på disse punkter kan give anledning til varig interesse hos udøveren; mangelfuld oplysning eller manglende mulighed for vejledning kan føre til, at eventuelt interesserede går glip af det udbytte og den glæde, som fysisk udfoldelse kan give.

Hvilken instruktion og vejledning, der er rigtig i det enkelte tilfælde, afhænger af mange faktorer.

Instruktionen må tage hensyn til faktorer som alder (børn, unge, voksne, ældre og gamle), køn, målsætning (konkurrenceudøvere på forskellige færdighedsniveauer, motionister, mennesker under genoptræning o. s.v.) og social sammensætning (foreninger, arbejdspladser, familier, handicappede). Med andre ord instruktøren må ud over den tekniske viden også have en vis viden om fysiologiske, medicinske og psykologisk-sociologiske faktorer.

Viden inden for disse fagområder er naturligvis ikke i samme grad nødvendig over for alle grupper, men opremsningen kan tjene til illustration af, at kravene til instruktion vil være meget forskellige, afhængige af modtagergruppe.

Instruktøren vil ofte i endnu højere grad end foreningslederen have en nær, regelmæssig kontakt med de aktive udøvere. Instruktørens indflydelse på foreningsmiljøet bliver herigennem betydelig, og ligesom det er nødvendigt, at foreningslederen besidder visse menneskelige kvalifikationer, må sådanne egenskaber kræves af instruktøren. Den aktives motivation og indstilling til sin idræt er stærkt afhængig af instruktørens holdning til idrætsarbejdet. Instruktørens position som den umiddelbare autoritet på idrætspladsen indebærer et betydeligt ansvar.

7.3.2. Definition og afgrænsning af instruktørbegrebet

Instruktøren eller træneren er en person, som medvirker til instruktion og vejledning i fysisk aktivitet - herunder undervisning i idrætstekniske discipliner, såvel i forbindelse med grundtræning som specialtræning.

Instruktøren kan have modtaget en uddannelse af kortere eller længere varighed (jvf. nedenfor). I praksis fungerer en lang række "selfmade" instruktører og trænere med stor dygtighed. Det må imidlertid påpeges, at med den udvikling, der er sket de senere år på det idrætsfysiologiske og -psykologiske område, må det i almindelighed anses for påkrævet, at instruktører gennemgår en uddannelse.

Den af udvalget foretagne foreningsundersøgelse viser, at der i stor udstrækning finder en aflønning af instruktører sted, hovedsagelig som timebetaling.

Den tendens mod en generel aflønning af instruktører, som er blevet stadig stærkere de senere år, skal bl.a. ses i sammenhæng med, at der i stigende grad anvendes betalte instruktører i ungdomsklubber, ungdomsskoler og motionscentre og - i en vis udstrækning - i folkeskolen. En stor del af disse instruktører er uddannet inden for idrætten. Også fritidslovens muligheder for oprettelse af interessegrupper med betalte instruktører har fremmet tendensen mod generel aflønning.

Der er inden for visse specialforbund skabt en kategori af instruktører under betegnelsen amatørinstruktører. Disse instruktører kan inden for bestemte rammer modtage kontant betaling for deres instruktionsvirksomhed og alligevel bevare en status som amatøridrætsudøvere.

7. 3. 3. Instruktørens virkefelt

Børn, unge, voksne og ældre er grupper med forskellige behov i relation til den fysiske aktivitet.

De aktiviteter, som tilbydes børn, bør primært betones som leg - det være sig boldspil, rytmiske aktiviteter eller enkle færdighedsøvelser.

For unge må karakteren af den fysiske aktivitet have en lignende betoning af det legende og underholdende moment, men gruppen som helhed er så sammensat, at der også for nogle vil være behov for en mere formålsbestemt almen grundtræning, samt vejledning i de traditionelle idrætsaktiviteter og i en vis udstrækning egentlig specialtræning. Frem for alt vil den succes, hvormed det lykkes at engagere denne gruppe være afgørende for, om den enkelte på længere sigt får indarbejdet gode motionsvaner. Påvirkning af denne aldersgruppe må i allerhøjeste grad koordineres med skolens indsats, som i særlig grad er betydningsfuld, fordi den repræsenterer det eneste obligatoriske krav om fysisk aktivitet rettet mod en bestemt aldersgruppe.

De egentlige konkurrenceudøvere blandt unge og voksne adskiller sig fra det store flertal af idrætsudøvere i kraft af en klart konkurrencebetonet målsætning med idrætsaktiviteten. Denne målsætning består i at vurdere sig selv, holdet eller foreningen i forhold til andre. Herved kan et generelt instruktionsbehov i forbindelse med den almindelige indlæring af aktiviteten og opbygning af en hensigtsmæssig styrke og kondition afløses af et behov for konstant, minutios optræning og korrektion af færdigheder, som udgør detaljer i selve opbygningen af den idrætslige udfoldelse. Den konkurrencebetonede målsætning flytter hovedvægten af formålet med den fysiske aktivitets udførelse fra et mere rekreativt motionsbestemt sigte til et spørgsmål om tilnærmelsesvis optimal beherskelse af alle aktivitetens facetter som forberedelse til konkur-

rencesituationen. Hermed opstår den situation, at der kan konstateres en tendens til stigende behov for vejledning og instruktion i takt med stigning i udøverens færdighedsniveau. Eliteudøveren stiller krav om instruktionsbi-stand måske flere timer daglig, den almindelige konkurrenceudøver måske flere timer ugentlig, den mere motionsprægede udøver måske nogle få timer månedlig eller årlig.

For de mennesker, som nærer ønske om at motionere, men ikke i traditionel forstand kan henregnes blandt konkurrenceudøvere, vil medlemskab af en idrætsforening give mulighed for deltagelse i foreningens idrætsaktiviteter. Problemet for denne gruppe kan imidlertid være, at der inden for den organiserede idræt er en tendens til at reservere instruktionskapaciteten primært til vejledning af foreningens konkurrenceidrætsudøvere eller af unge, som anses for talentfulde. Tilbage står i så fald, at medlemskab af foreningen indebærer adgang til faciliteter og til samarbejde med andre interesserede, hvilket i sig selv kan give betydelig inspiration.

Den gruppe af voksne, som ikke er tilknyttet den organiserede idræt, men alligevel er interesseret i at dyrke motion, bør kunne få oplysning om, hvordan en hensigtsmæssig kondition opbygges og vedligeholdes. Denne gruppe vil i særlig grad have behov for hjælp til selvhjælp i bestræbelserne på at opbygge en individuelt tilpasset træningsmetode, - d.v.s. få tilrettelagt motionen, så den inspirerer til en regelmæssig gentagelse. Trim og kondikampagner har det umiddelbare mål at tilfredsstille denne gruppes behov.

Ældre har relativt få muligheder, hvad angår tilbud om vejledning og instruktion i fysisk aktivitet. Den, som ikke gennem medlemskab af en forening har tilegnet sig en vis viden om mulighederne for at motionere og samtidig visse færdigheder og vaner, kan have svært ved at indpasse sig i det eksisterende idrætsmønster. Ældre adskiller sig i almindelighed fra gruppen "voksne" ved, at der må tages en lang række hensyn i den vejledning, som tilbydes. Særligt hensyn må tages til graden af inaktivitet indtil det tidspunkt, hvor ønsket om motion opstår.

7. 3. 4. Behovet for instruktører

Det er forbundet med store vanskeligheder at angive et gennemsnitligt behov pr. aktiv udøver for instruktion; dels fordi de forskellige idrætsgrene stiller forskellige krav, dels fordi instruktionsbegrebet omfatter såvel dybtgående specialinstruktion som den virksomhed at lede det almindelige idrætslige samvær.

Som beregningsgrundlag for behovet for instruktører vil det blive forudsat, at de 1,2 mill. aktive udøvere i gennemsnit har behov for 2 instruktions-timer pr. uge i en periode af 35 uger om året. Dette svarer til et årligt behov på 84 mill. instruktionstimer for den organiserede idræt. Såfremt det forudsættes, at en instruktionstime i gennemsnit dækker et hold på 15 deltagere, vil behovet for instruktionsholdtimer udgøre 5,6 mill. pr. år - svarende til 80.000 instruktionshold, idet hvert hold beslaglægger 70 timer årligt (35 uger à 2 timer).

For at beregne behovet for instruktører på basis af 80.000 instruktionshold, må den sandsynlige gennemsnitlige instruktørindsats angives. Det er tidligere påpeget, at der blandt de aktive eksisterer store forskelle i kravet

om og behovet for instruktion beroende på, om udøverne tilhører f. eks. elite-kategorien eller snarere kan betegnes som motionister.

Endvidere er instruktørernes gennemsnitlige indsats påvirket af, at de fleste virker på en hobbybetonet basis, hvilket begrænser den tid, den enkelte kan og vil ofre på instruktionsvirksomheden.

Ud fra disse betragtninger må det forventes, at den indsats, målt i timer pr. uge, som instruktøren i gennemsnit vil yde, formentlig er forholdsvis begrænset. Det forudsættes derfor, at instruktionsindsatsen pr. instruktør vil beløbe sig til 3 timer pr. uge i 35 uger årligt, hvilket svarer til, at hver instruktør i gennemsnit har $1\frac{1}{2}$ hold. De 80.000 instruktionsholds behov forudsætter således umiddelbart eksistensen af ca. 53.300 instruktører, trænere eller træningsledere.

Men som nævnt er der forskel på de aktive udøvers ambitions- og færdighedsniveau og dermed på deres behov for instruktion. Hvis de aktive opdeles i 1 kategori motionister, konkurrenceudøvere og eliteudøvere, vil de to sidstnævnte kategoriers behov for instruktionstimer udgøre en forholdsvis større andel af totalen end svarende til det faktiske udøverantal. Udvalget skønner, at behovet for instruktionstimer for kategorien motionister udgør 60% af det totale timetal. For konkurrenceudøverne udgør behovet 30% og for eliteudøvere 10%. Dette medfører, at kategorien motionister vil beslaglægge ca. 32.000 instruktørers indsats. Konkurrence- og eliteudøverne vil beslaglægge henholdsvis ca. 16.000 og 5.300 instruktører, såfremt det forudsættes, at instruktørindsatsen for disse to kategorier hviler på et ugentligt gennemsnit på 3 timer 35 uger om året.

Imidlertid må det forventes, at de instruktører, som er beskæftiget med instruktion af udøvere på decideret konkurrenceplan, vil være i en situation, hvor de yder en væsentlig større arbejdsindsats end det generelle gennemsnit forudsætter, ganske enkelt fordi det ofte vil være folk, som for en stor del har instruktionsvirksomhed som erhvervsbetonet beskæftigelse.

Hermed opstår problemet at angive et sandsynligt gennemsnit for disse instruktørers arbejdsindsats. Det anslås, at instruktører, som er beskæftiget med instruktion og træning af almindelige konkurrenceudøvere i gennemsnit yder en arbejdsindsats 4 gange større end det generelle gennemsnit (altså yder 12 timer pr. uge i 35 uger). For instruktører beskæftiget med udøvere på eliteplan anslås instruktionsindsatsen 8 gange større (d.v.s. 18 timer pr. uge i ca. 45 uger). Heraf følger, at instruktionsbehovet for de tre kategorier (som blev opgjort til henholdsvis 32.000, 16.000 og 5.300 instruktører) for de to sidstnævnte kategoriers vedkommende må reduceres i forhold til instruktørernes forøgede arbejdsindsats. Det totale behov for instruktører vil i overensstemmelse hermed således udgøre 36.660 instruktører - fordelt med henholdsvis 32.000 på kategorien motionsidrætsudøvere og reduceret til 4.000 instruktører på kategorien konkurrenceudøvere og ca. 660 på kategorien eliteudøvere.

Funktionstiden for en instruktør af førstnævnte kategori vil formentlig i gennemsnit beløbe sig til 4 år. For den anden kategori vil funktionstiden formentlig udgøre 6 år og for den tredje kategori 8 år. Dette medfører et årligt rekrutteringsbehov svarende til kategori 1 på 8.000 instruktører, kategori 2 på 670 instruktører og kategori 3 på 83 instruktører.

I alt svarer dette til et årligt rekrutteringsbehov på 8.753 eller ca. 8.500 instruktører.

I takt med den stigende propaganda for motion vil der i idrætsforeningerne opstå et behov for instruktører, som kan vejlede mennesker, som ikke ønsker at dyrke nogen egentlig traditionel idrætslig aktivitet, men som søger idrættens tilbud om vejledning i opnåelse af en for organismen hensigtsmæssig konditionstilstand. Det er vanskeligt at anslå størrelsen af dette behov, fordi erfaringsgrundlaget endnu er meget spinkelt, men det er udvalgets opfattelse, at der til mange foreninger bør knyttes en instruktør med dette formål for øje. Dette eventuelle behov indgår ikke i udvalgets beregninger.

7.3.5. Instruktøruddannelsen

Det fremgår af idrætsudvalgets foreningsundersøgelse, at kun en mindre del af de instruktører, som virker i foreningerne, ikke har fået nogen uddannelse. Den største del har modtaget en uddannelse af kortere varighed (grundkursus el. lign.) arrangeret af idrættens hovedorganisationer eller af de respektive specialforbund. Fælles for kurserne er, at de indeholder emner som træningslære, sundhedslære, anatomi, psykologi, undervisningslære og planlægning. Kursernes længde varierer fra 1 til 10 uger, afhængig af kursusniveau og af den pågældende idrætsgren, og forudsætter en erfaring i praksis fra kursisternes side.

I dag arrangerer hver idrætsorganisation sin instruktøruddannelse uden at anerkende de andre organisationers uddannelse. Udvalget finder dette uhenigtsmæssigt og skal anbefale, at der etableres et nærmere samarbejde, hvorved der inden for de pågældende idrætsgrene finder en koordinering af grunduddannelsen sted, således at samme uddannelsesopbygning med fælles kursuspensum følges, og hvorved en fælles uddannelse af lærere til disse kurser etableres.

Ud over de af idrætsorganisationerne uddannede instruktører, virker der inden for den organiserede idræt en lang række instruktører med uddannelse fra gymnastik- og idræthøjskolerne, seminarier, Forsvarets Gymnastikskole, Danmarks Højskole for Legemsøvelser og Odense Universitet.

Idrætsorganisationerne har hver for sig ønsker og planer om videregående uddannelse af et forholdsvis lille antal instruktører.

Udvalget finder det rimeligt, om denne del af instruktøruddannelsen kunne ske i samarbejde med ovennævnte uddannelsesinstitutioner, sådan at der kan trækkes på kapaciteter inden for de respektive uddannelser til fælles gavn for den samlede idræt.

7.4. DE SAMLEDE OMKOSTNINGER I FORBINDELSE MED LEDER- OG INSTRUKTØRUDDANNELSEN

De omkostninger i forbindelse med den samlede kursusvirksomhed, som idrætsorganisationerne dækker, udgjorde i 1972 ca. 5,6 mill.kr., fordelt med ca. 2,8 mill.kr. under DIF og DIF's specialforbund, 1,5 mill.kr. under DdSG&I, 1,2 mill.kr. under DdGU og 0,1 mill.kr. under DFIF.

I de 5,6 mill. kr. er ikke inkluderet drift, forrentning og afskrivning af eksisterende kursuscentre, samt de udgifter, som i dag dækkes af det offentlige i forbindelse med kurser under fritidsloven. Endvidere er heller ikke medregnet hverken de tilskud, kommunerne gennem deres byordninger o. lign. yder kursusedtagerne eller de afgifter, kursisterne selv må udlægge i forbindelse med deltagelsen.

Beløbet på 5,6 mill.kr. indeholder omkostninger såvel til uddannelse af ledere som til uddannelse af instruktører. Det kan være vanskeligt at isolere omkostningerne til lederuddannelsen, fordi mange af de indledende kurser henvender sig til både ledere og instruktører.

Defer ikke muligt hverken at angive antallet af ledere eller instruktører, der årligt er blevet uddannet gennem idrætsorganisationernes virksomhed. Det er imidlertid givet, at det ovenfor anslåede uddannelsesbehov på henholdsvis 20.000 ledere og 8.500 instruktører årligt vil stille krav om en betydelig udvidelse af den eksisterende uddannelseskapacitet.

Den rationalisering af kursusvirksomheden, som idrætsudvalget mener er nødvendig, må naturligvis forventes at indebære en reduktion af uddannelsesomkostningerne pr. kursist. Det kan imidlertid være vanskeligt at angive, hvor store besparelsesmuligheder, der foreligger.

Udvalget finder det principielt meget vigtigt, at ledere og instruktører får mulighed for uden omkostninger for sig selv, at deltage i organisationernes uddannelse. Der skal derfor peges på nødvendigheden af, at der gennem lov om tipning og lov om fritidsundervisning m.v. ydes tilskud til dækning af organisationernes kursusvirksomhed i et omfang, som fuldt ud dækker de med kurserne forbundne omkostninger.

Allerede i dag foreligger der en opdeling i anvendelsen af de tilskud til kursusvirksomheden, som udgår fra henholdsvis tips- og fritidsloven. Omkostningerne i forbindelse med instruktøruddannelsen, såvel den centrale som den lokale, finansieres gennem organisationernes tipsmidler. Omkostningerne i forbindelse med lederuddannelsen dækkes på centralt plan af organisationernes tipsmidler samt af tilskud i henhold til lov om fritidsundervisning m.v. (§ 101). På lokalt plan finansieres uddannelsen delvis via lov om fritidsundervisning m.v. kapitel 3 (aftenskolen) og delvis via organisationernes tipsmidler. For hele kursusvirksomheden under eet har det i de senere år været nødvendigt, at deltagerne i stadig stigende grad selv har måttet udrede en del af omkostningerne. Dog har kommunerne via de kommunale byordninger åbnet mulighed for støtte til deltagernes kursusvirksomhed. De kursuscentre, som organisationerne efterhånden har etableret, er der ikke mulighed for at opnå særlige tilskud til, hvorfor driften af disse centre har måttet finansieres via organisationernes tipsmidler i det omfang, kursusedtagerafgifter ikke har dækket omkostningerne.

Ved beregning af omkostningerne i forbindelse med en årlig uddannelse af 20.000 ledere er det forudsat, at 3/4 eller 15.000 af disse ledere uddannes på lokale kurser, og at 1/4 eller 5.000 uddannes på internatkurser. Som grundlag for beregningerne for de lokale kurser er opstillet den forudsætning, at undervisningslokaler, således som tilfældet i dag, stilles vederlagsfrit til rådighed af det offentlige for de lokale kurser. D.v.s. at skolelokaler som hidtil vil være til disposition for undervisningen uden omkostninger for idrætten.

For såvel de ledere, som forudsættes uddannet på internatkurser, som for de 8.500 instruktører, der alle forudsættes uddannet på internatkurser, mener udvalget, at der bør åbnes mulighed for, at deltagerne får dækket tabt arbejdsfortjeneste, hvorfor omkostninger hertil er beregnet. Internatkurser må anses for at være den mest effektive og givende uddannelsesform, men forudsætter under de nuværende forhold, at deltagerne kan afse en væsentlig del af deres ferie til uddannelsesformål. Dette indebærer som oftest en konfliktsituation i forholdet til andre feriemuligheder, ikke mindst under hensyntagen til familien, men også en voldsom og uhensigtsmæssig spidsbelastning af uddannelseskapaleten i et ganske bestemt, kortere tidsrum.

De samlede omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen vil ifølge udvalgets beregninger (jvf. bilag VIII) udgøre lidt over 51 mill.kr.

For leder- og instruktøruddannelsen skal udvalget foreslå, at udgifter til administration og tilrettelæggelse af kurserne og udgifter til materialer i fremtiden fuldt ud dækkes gennem tipsmidlerne samt gennem rammebeløb ifølge fritidslovens § 101. For den foreslåede uddannelse af 20.000 ledere vil udgifterne hertil beløbe sig til 3,2 mill.kr. Uddannelsen af 8.500 instruktører vil tilsvarende beløbe sig til 2,0 mill.kr. I alt vil organisationernes udgifter i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen beløbe sig til 5,2 mill.kr. på årsbasis.

Udvalget har i forbindelse med forslaget til en kommende lovgivning for fritidsområdet (jvf. afsnit 5. 1.4.4.) foreslået, at kursusafgifter (lærerløn, lokale- og opholdsudgifter, herunder fortæring), udgifter til rejse samt til dækning af dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med deltagelse i leder- eller instruktørkurser bør dækkes gennem støttemuligheder ifølge denne lovgivning. Dette medfører for lederuddannelsen udgifter til ophold, fortæring, lærerlønninger og rejse på 10,7 mill.kr. , mens dækning af tabt arbejdsfortjeneste vil beløbe sig til 6,0 mill.kr. I alt for lederuddannelsen et beløb på 16,7 mill.kr.

For instruktøruddannelsen vil omkostningerne i forbindelse med ophold, fortæring, lærerlønninger og rejse udgøre 14,1 mill.kr. , og omkostningerne i forbindelse med dækning af dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste er opgjort til 15,3 mill.kr. (Det forudsættes, at instruktørerne i gennemsnit gennemgår en uddannelse på 3 x 1 uge a 5 dage). I alt for instruktøruddannelsen et beløb på 29,4 mill.kr.

De omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen, som forudsættes dækket gennem den kommende fritidslovgivning, vil således komme til at andrage ca.46,1 mill.kr.

Udvalget finder det afgørende for dansk idræts fremtid, at de fornødne midler stilles til rådighed for uddannelsen og henviser til afsnittet om fritidsloven (afsnit 5.1.4.), hvor tilskudsmulighed dels er angivet i forbindelse med den opstillede fem-punktsramme (5. 1. 4. 4.), dels i forbindelse med støtten til de centrale organisationer (§ 101) (5.1.4.5.), samt til afsnittet om tipsloven (5. 1. 3. 7.).

Udvalget ønsker at præcisere det ønskelige i, at den enkelte forening inden for det foreslåede tilskudsloft under fem-punktsrammen kan prioritere sine uddannelsesudgifter efter behov.

7.5. LEDER- OG INSTRUKTØRUDDANNELSE PÅ HØJSKOLER

Seks danske folkehøjskoler har stateis af idræts- eller gymnastikhøjskoler. Ifølge højskoleloven indebærer dette, at en uddannelse med idræt som fag må beslaglægge op til halvdelen af undervisningstiden. I den resterende del undervises i almindelige højskolefag.

Historisk set fremtrådte gymnastikken på højskolens program i form af den såkaldte delingsføreruddannelse. På mange højskoler kunne højskoleeleverne som særfag modtage en idrætsinstruktøruddannelse. Dette førte senere til et behov for at danne særlige gymnastikhøjskoler, hvor idrætten blev den samlende undervisning, hvori alle elever deltog, men stadig med højskolens tradition og idégrundlag som den væsentlige faktor i undervisningens tilrettelæggelse.

Ollerup Gymnastikhøjskole var den første højskole af denne kategori, og stifteren Niels Bukh, som var en foregangsmand inden for gymnastikudformningen i det hele taget, skabte her en model, som blev taget op på andre højskoler. I dag eksisterer seks idræts højskoler: Ollerup Gymnastikhøjskole, Gerlev Idræts højskole, Den jyske Idrætsskole Vejle, Gymnastikskolen ved Viborg, Sønderborg Idræts højskole og Idræts højskolen ved Århus. Mens en delingsføreruddannelse indtil midten af 50'erne var et godt aktiv for en højskole, næsten en nødvendighed, hvis man skulle klare sig i kampen om elevernes gunst, findes delingsføreruddannelsen nu kun som særfag ved enkelte af de almindelige højskoler.

Gymnastik- og idræts højskolernes kursusprogrammer kan have varierende varighed afhængig af den enkelte højskoles undervisningsperiode.

Kurserne består af en praktisk og teoretisk indføring i idrætsdiscipliner som gymnastik, boldspil og atletik - som oftest suppleret med en introduktion i anatomi, fysiologi, træningslære, lederpsykologi og -praktik.

Højskoleophold som grundlag for en frivillig leder- eller instruktøruddannelse må karakteriseres som en meget værdifuld uddannelsesform, når sammenlignes med de øvrige uddannelses tilbud inden for den organiserede idræt. Et relativt langvarigt ophold i et højskolemiljø er imidlertid kun en mulighed for unge, hvis uddannelsesplaner ud over skoletiden omfatter et højskoleophold.

Gymnastik- og idræts højskolerne søges årligt af 1100-1200 elever, hvoraf de fleste formentlig fortsætter i en leder- eller instruktørgerning inden for den organiserede idræt.

Ud over den egentlige højskoleundervisning er gymnastik- og idræts højskolerne ramme om en mere kortvarig kursusvirksomhed med specielle emner eller med udvalgte deltagere. Idrætsorganisationerne arrangerer en lang række særkurser i forbindelse med videreuddannelse af lærere, instruktører og ledere, ligesom skolerne i varierende udstrækning fungerer som kursussted for konkurrenceidrætsfolk, som er kaldt sammen i trænings- og instruktionsøjemed.

Kapitel 8

ORGANISERET IDRÆT UDEN FOR HOVEDORGANISATIONERNE

8.1. IDRÆT I SKOLEN

8.1.1. Historisk oversigt

Skoleloven af 1814 gjorde som den første i verden legemsøvelse obligatorisk i timeplanen i alle danske almue- og borgerskoler. En betingelse var, at der var lærere til at undervise i faget. Det anførtes i loven, at der burde gives en time daglig, men dette mål blev dog kun undtagelsesvis nået.

Siden da har legemsøvelsen haft en fast plads i skolens fagkreds. Fagets målsætning og indhold er naturligvis undergået forandringer gennem tiden og det ugentlige timetal med mellemrum skåret ned, men traditionerne har været stærke og vanskelige at ændre.

Målsætningen kan op gennem tiden siges at have hvilet på et idegrundlag præget dels af det anatomisk-fysiologiske synspunkt ("Forme legemet", "harmonisk legemsudvikling" etc.), dels af det højskoleprægede syn på personlighedsudviklingen ("den ranke ryg - det ranke sind") og dels af konkurrence-gymnastikkens krav om effektivitet og færdigheder. Fagets mål var at udvikle muskelstyrke, smidighed, behændighed og rank holdning, og det anførtes, at faget skulle virke karakteropdragende og udvikle evne til samarbejde. Den ret håndfaste klasseundervisning med gymnastikken som den primære - og i vintertiden eneste - form for legemsøvelse har hos mange ældre efterladt modvilje mod skoletimerne i gymnastik.

Den blå betænkning*) formålsformulering fra 1960 betegnede en nyorientering, idet meningen var at udelade de store og ikke altid klart definerbare ord, og i stedet bygge på fysiologiske og pædagogiske synspunkter. Der blev desuden lagt vægt på at gøre faget til et erfarings- og kundskabsfag, som børnene kunne have gavn af både i skoletiden og senere i livet.

I de senere år har skolens gymnastikundervisning undergået forandringer bl.a. understøttet af forskningsresultater fra de medicinsk-fysiologiske og psykologisk-sociologiske videnskaber.

8.1.2. Behovet for idræt i skolen

Den viden, som er opnået om betydningen af fysisk træning i opvækstperioden, rummer en klar forpligtelse for skolens gymnastikundervisning. Virkningen af en fysisk træning er størst i de år, hvor organismen befinder sig i hurtig vækst, og som voksen er det ikke muligt at indhente det, som blev forsømt i de unge år, f.eks. med hensyn til udvikling af kredsløbets organer (hjerne og lunger) og fysiske færdigheder.

*) Betænkning nr.253: Undervisningsvejledning for folkeskolen.

Barnets fysiske udvikling vil være af betydning for dets personlighedsudvikling, for udviklingen af interesser og for vanedannelsen.

Et barn har allerede i 5-6 års alderen en ret klar personlighedsstruktur, som dog i høj grad er omformelig. Børns tilværelse er i meget stor udstrækning præget af fysisk aktivitet og barnets følelse af at lykkes eller mislykkes er i høj grad afhængig af dets fysiske formåen. På ethvert udviklingstrin er det af betydning for barnets selvfølelse, om det behersker de fysiske færdigheder, som er normale for alderstrinnet. En række undersøgelser viser, at bl. a. fysisk færdighed og styrke er afgørende faktorer for individets popularitet, status og sociale prestige. Amerikanske undersøgelser har vist, at aldersintervallet 5-9 år er specielt vigtigt m.h.t. tilegnelse af fysiske færdigheder. De fysiske færdigheder er et vigtigt led i den sociale udvikling og sætter til en vis grad grænsen for barnets deltagelse i leg, spil o. lign. Blandt kammeraterne bliver barnet vurderet og accepteret i overensstemmelse med, hvad det er i stand til at præstere.

Når børn påbegynder skolen, har de ofte meget forskellige fysiske forudsætninger, - en forskel, som i stor udstrækning skyldes forskellig påvirkning i opvæksten. Sådanne forskelle vil øges med alderen, hvis ikke særlige foranstaltninger sættes ind. Det betyder, at børn med stor fysisk dygtighed bliver dygtigere, mens fysisk svagere børn viser den modsatte udvikling. Både af medicinske og psykologiske grunde vil det være vigtigt, at skolen tidligst muligt griber ind med foranstaltninger som giver fysisk svage børn en tilstrækkelig oplæring og træning.

Et af de største problemer er at motivere eleverne for en ønsket aktivitet - i dette tilfælde fysisk aktivitet. Forholdet vil ofte være det, at et barn kan lide at gøre det, det behersker. Der er overensstemmelse hos det enkelte barn mellem interesse og færdigheder, hvilket resulterer i en gensidig forstærkning. Konsekvensen heraf må være, at man har en betydelig mulighed for at påvirke barnets interesse for fysisk aktivitet ved at hæve dets fysiske færdighedsniveau.

I en tidlig alder synes det forholdsvis let at hæve det fysiske færdighedsniveau. Forskelle i de fysiske færdigheder i befolkningen skyldes hovedsagelig miljøfaktorer. Dette kan give anledning til en betydelig optimisme, når det gælder påvirkningsmulighederne på dette område.

Undersøgelser har vist, at for såvel intelligensudvikling som den fysiske udvikling er det af betydning, at påvirkning sætter ind på et tidligt alderstrin. Man har eksempelvis fundet, at svømmeundervisning med fordel kan iværksættes mange år tidligere end den sædvanligvis finder sted. Det synes, som om man undervurderer børns muligheder for at lære relativt komplicerede fysiske aktiviteter i de tidlige år og derfor ikke får udnyttet mulighederne i de perioder, hvor børnene har nemmest ved at lære. Meget kunne derfor tale for, at den fysiske udvikling påvirkes allerede inden den skolepligtige alder, men det må i hvert fald være vigtigt, at skolen benytter sig af sine påvirkningsmuligheder på et så tidligt tidspunkt som muligt.

Det må være af betydning at skabe gode vaner hos børn. Grundlaget for en vane har man størst mulighed for at lægge på et tidligt trin i udviklingen; da er barnet mest modtageligt over for vanedannelse. Undersøgelser viser, at et menneske med stigende alder bliver bundet af etablerede vaner.

Vanens styrke er afhængig bl.a. af gentagelsen af en bestemt aktivitet. Inden for rimelige grænser og under iøvrigt lige forhold vil en vane styrkes med antallet af gentagelser af den pågældende aktivitet. Drejer det sig om fysisk aktivitet, bliver konsekvensen, at vanedannelsen styrkes, hvis tallet øges. Ligeså vil vanerne forstærkes, hvis eleven er motiveret for aktiviteterne og opnår en eller anden slags belønning (f. eks. beherskelse af den enkelte aktivitet, ros, el.lign.). Vanedannelsen vil svækkes, hvis eleven oplever noget, som opfattes som tilbageslag i forbindelse med aktiviteten (f.eks. manglende beherskelse af aktiviteterne, tab el.lign.).

Hvis børn ikke indøver motoriske vaner relativt tidligt, er det lidet sandsynligt, at de vil dyrke fysisk aktivitet i en voksen alder. Et af hovedformålene med skolens idrætsundervisning må være at skabe så stærke vaner hos eleverne, at de vil dyrke fysisk aktivitet også efter, at den obligatoriske skoletid er overstået.

8. 1. 3. Fagets formål

Formålet med undervisningen er (ifølge faghæfte for idræt) at give eleverne mulighed for at blive motiveret for fysisk aktivitet og at fremme deres fysiske, psykiske og sociale udvikling.

- I faghæftet fremhæves det, at undervisningen må tilrettelægges således, at eleverne føler glæde og velvære ved fysisk aktivitet, og at de motiveres til aktivt og selvstændigt at holde sig i god form, og at det derfor er vigtigt,
- a. at eleverne opnår god kondition, muskeludholdenhed, muskelstyrke, bevægelighed og et godt neuromuskulært samspil,
 - b. at hensigtsmæssig arbejdsteknik indgår i undervisningen,
 - c. at de får kendskab til hensigtsmæssige aktiviteter og træningsformer,
 - d. at de får forståelse af inaktivitetens skadelige følger,
 - e. at de gennem deltagelse i fagets færdighedsprægede discipliner får lejlighed til at vurdere egne muligheder og begrænsninger,
 - f. at de gennem deltagelse i ekspressive aktiviteter får mulighed for at opleve selvfølelse, kreativ virksomhed og bevægelse som et kommunikations- og udtryksmiddel,
 - g. at de gennem skoletiden lærer et stigende antal af fagets discipliner at kende,
 - h. at de orienteres om de muligheder, der er for idrætsudøvelse i lokale foreninger og klubber,
 - i. at undervisning i personlig hygiejne indgår i faget,
 - j. at undervisningen tilstræber at fremme elevernes sociale udvikling og forståelse af den indbyrdes afhængighed mellem frihed, ansvar og disciplin.

Netop skoleidrætten indtager en helt central placering blandt de eksisterende muligheder for at motivere befolkningen for fysisk aktivitet, fordi den er den første og eneste obligatoriske påvirkning, som hele befolkningen underkastes en væsentlig del af børne- og ungdomsårene.

8.1.4. Diskussion og forslag

Der har i de senere år fra flere sider været rejst skarp kritik mod skolen, fordi timetallet i idræt er blevet skåret ned til to ugentlige timer - d.v. s. reelt 2 x 30 min. , idet tid til omklædning og bad fragår - samtidig med at behovet for motion og træning er stadig stigende. En sådan kritik finder udvalget berettiget under henvisning til fagets målsætning. Det er urealistisk at mene, at man med den tid, der er afsat til idræt i skolen, skulle kunne give eleverne god kondition, muskeludholdenhed, muskelstyrke, bevægelighed, godt neuromuskulært samspil og alsidige idrætslige færdigheder samt løse de øvrige anviste opgaver.

Idrætsudvalget må pege på, at skolen ikke inden for den tid, der i den nugældende timeplan er afsat til faget idræt, kan løse den opgave at give eleverne tilstrækkelig motion og træning eller at bibringe dem alsidige idrætslige færdigheder. Denne meget væsentlige sundhedsmæssige opgave har skolen derved skudt fra sig samtidig med, at den angives som en del af dens mål med faget idræt. Forældrene bør derfor gøres opmærksom på, at børnenes fysiske opdragelse ikke fuldt ud kan tilgodeses gennem skolens nuværende foranstaltninger. Det bliver således forældrenes ansvar, om eleverne skal kunne opnå en god kondition, men mange forældre vil sikkert unddrage sig opgaven bl.a. under påberåbelse af, at skolen har påtaget sig den. Mange vil sandsynligvis også stå tvivlende overfor, hvordan den skal løses.

Umiddelbart måtte der derfor kunne peges på, at her lå en opgave for den frivillige idræt, men problemet vil være, at fortrinsvis de elever, som er dygtige i forvejen, d.v.s. har visse idrætslige færdigheder, vil dyrke idræt i idrætsforeningerne. Den meget store gruppe af børn og unge, som ikke umiddelbart føler sig hjemme på en idrætsplads, vil næppe være motiverede for et selvstændigt initiativ, og det er netop denne gruppe, skolen i kraft af sin obligatoriske og frivillige undervisning har en chance for at påvirke til fornuftige motionsvaner.

Med 2 x 30 min. ugentlig er det urealistisk at tro, at skolen kan opfylde den træningsmæssige del af sin formålsparagraf for faget idræt. For at opnå et blot rimeligt træningstilskud må tre ugentlige skoletimer anses for at være minimum.

Idrætsudvalget ønsker derfor alvorligt at understrege, at der i skolen for så vidt angår folkeskolen, gymnasiet og HF ud fra rent idrætslige og sundhedsmæssige synspunkter ikke bør være mindre end tre ugentlige timer til rådighed for faget idræt. Herudover må skolen lægge vægt på at motivere eleverne for uden for skoletiden at motionere regelmæssigt. Dette må indebære, at undervisningen dels søger at præsentere så mange forskellige tilbud om fysisk udfoldelse som muligt, dels søger at tilpasse disse tilbud til den enkelte elevs forudsætninger og endelig søger at give eleverne visse færdigheder. Tillige må det indebære, at skolen søger kontakt med de lokale foreninger, så eleverne gennem **kendskab** hertil bliver fortrolige med de muligheder, som findes.

Et mindretal (Horsten) foreslår følgende tilføjelse:

Med de fastsatte 2 timer om ugen svigter skolen de unges fysiske opdragelse og udvikling. På en tid, hvor behovet for motion og træning er stadig stigende, og hvor man lægger vægt på motionering af befolkningen, hvis legemlige sundhed er i fare, er det af afgørende betydning, at børnene allerede i skolen vænnes og oplæres til regelmæssig gymnastik og idræt.

Horsten foreslår derfor, at skolerne hver dag afsætter 1 time hertil (med omklædning m.v. bliver det ikke engang 30 min.). Ellers vil de unge senere i livet have svært ved udfoldelser, som kræver muskelstyrke og lungekraft.

8.2. IDRÆT FOR UDDANNELSESSØGENDE

8.2.1. Overview

Studereridrætten i Danmark har en lang historisk tradition. To af foreningerne tilknyttet Danske Studenters Idrætsforbund kan datere deres oprindelse til tidspunktet omkring den første foreningsdannelse i idrætten. Akademisk Skytteforening i 1861 og Danske Studenters Roklub i 1867.

Danske Studenters Idrætsforbund er hovedorganisationen for de til studenteridrætten knyttede foreninger. DSI modtager årligt 50.000 kr. af indenrigsministeriets tipsmidler. Disse midler skal anvendes som støtte til aktiviteter, hvortil der ikke ydes støtte fra anden side, herunder det skandinaviske og europæiske studenteridrætssamarbejde. Foreningerne under DSI er iøvrigt tilknyttet de respektive specialforbund for den idræt, de repræsenterer.

Der er en vis tradition for organisering af studenteridræt ved universiteterne med adgang for studerende ved andre højere uddannelsesinstitutioner sammesteds til at deltage i aktiviteterne.

Universitetet og de højere læreanstalters studentergymnastik, USG, oprettedes ved Københavns Universitet i 1918 og 1920 oprettedes en lignende institution ved Den Polytekniske Læreanstalt. Fra 1942 har USG omfattet alle højere uddannelsesinstitutioner i København. USG finansieres dels af tilskud fra Københavns Universitet, dels af kontingenter fra deltagerne. For finansåret 1972/73 budgetteredes med et tilskud på 798.500 kr. og for 1973/74 710.000 kr.

I Århus er Århus universitets-sport organisatorisk en del af Århus Universitet. Berettiget til at deltage er alle studerende ved de højere uddannelsesinstitutioner i Århus. For finansåret 1972/73 var afsat ca. 250.000 kr. til universitets-sporten.

Odense studentergymnastik startede sin virksomhed i 1968 med deltagelse fra såvel universitetet som andre højere læreanstalter. Odense Universitets udgifter hertil for 1972/73 udgjorde ca. 8.000 kr.

Ved Roskilde Universitets Center fandtes ved udgangen af 1972 ingen organiseret studentergymnastik.

Hverken i København, Århus eller Odense disponerer universitetsidrætten over egne lokaler. Man er nødsaget til at leje sig frem, hvilket er en stor ulempe, da de eksisterende idrætsanlæg ofte er fuldt udnyttet af det lokale foreningsliv. Man kan langt fra disponere over de nødvendige faciliteter.

Kun en mindre del af de studerende ved de højere uddannelsesinstitutioner har mulighed for at dyrke idræt inden for rammerne af den organiserede studenteridræt. I København kun ca. 15%, i Århus ca. 15-20% og i Odense nogle få hundrede studerende.

Den begrænsede kapacitet udelukker en større deltagelse, og årligt må et stort antal interesserede studerende afvises. I København f. eks. har USG ventelister, på hvilke i perioden 1972/73 ca. 2.300 var skrevet op.

Ved andre uddannelsesinstitutioner som fagskoler, tekniske skoler o. lign. findes udvalget bekendt ingen idrætsaktivitet specielt rettet mod de uddannelsessøgende.

8.2.2. Behovet for idræt

De uddannelsessøgendes arbejdsdag er - som en stor del af den øvrige befolkning - karakteriseret ved fysisk passivitet i form af udpræget og langvarigt stillesiddende arbejde. Samtidig er de uddannelsessøgende i en alder karakteriseret ved stort behov og interesse for fysisk aktivitet.

Hovedparten påbegynder deres studier umiddelbart efter endt skolegang (eller efter endt militærtjeneste), d.v.s. efter en periode, hvor de obligatorisk har skullet deltage i regelmæssig fysisk aktivitet.

En stigende andel af de uddannelsessøgende har ikke deres oprindelige hjemsted i den by, hvor de studerer, og derfor heller ikke et indarbejdet tilhørsforhold til en idrætsforening, som kan fortsættes ved påbegyndelsen af en uddannelse. Deres ophold det pågældende sted vil normalt også kun være af midlertidig karakter.

Endvidere vil de uddannelsessøgendes arbejdsdag ofte være anderledes tilrettelagt end flertallet af befolkningens, hvorfor der bør være muligheder for at dyrke idræt på tidspunkter formiddag og eftermiddag, hvor den almindelige foreningsaktivitet ligger stille.

Motioneringen bør kunne ske i forbindelse med de uddannelsessøgendes daglige studiesituation. Den vil dermed kunne indpasses i den daglige timeplan samt skabe muligheder for en kontakt på tværs af årgange og faggrænser.

8.2.3. Diskussion og forslag

De anførte argumenter kunne tale for etablering af specielle idrætsfaciliteter for de uddannelsessøgende. Udvalget finder imidlertid, at de uddannelsessøgende - sammen med den øvrige befolkning - bør kunne henvises til det lokale foreningsliv, hvis de ønsker at dyrke idræt. Normalt vil de lokale foreninger dog næppe være i stand til at modtage den tilgang, som oprettelsen af en uddannelsesinstitution kan betyde. De eksisterende idrætsanlæg vil i bedste fald kun være dimensioneret til at dække det lokale behov.

Idrætsudvalget er derfor af den opfattelse, at det offentlige ved byplanlægning i forbindelse med oprettelse af uddannelsesinstitutioner må sørge for at afsætte arealer til de nødvendige faciliteter, så også unge under uddannelse kan dyrke idræt i forbindelse med deres uddannelsessted - og dermed videreføre den fysiske aktivitet fra skoletiden. Der må opstilles faste normer for dette arealbehov, og disse normer bør tages i anvendelse også over for de eksisterende uddannelsesinstitutioner, selv om det formentlig er begrænset, hvad der kan tilvejebringes af faciliteter i forbindelse med uddannelsesinstitutioner i fuldt udbyggede byområder. Hverken friarealer eller lokaler vil i større udstrækning være til stede eller anvendelige for dette formål.

Et mindretal (Horsten) mener, at det er for ensidigt i næstsidste stykke principielt kun at henvise de uddannelsessøgende til det lokale foreningsliv, hvis de ønsker at dyrke idræt. Der er for den studerende ungdom, som erfaringerne da også har vist, behov og interesse for nem adgang til - særlig for de udefra kommende - at dyrke motionsgymnastik og håndbold i egne eller til disse formål uden for normal undervisningstid reservede offentlige idrætscentre, græsarealer, svømmebassiner og motionshaller. Dette bør ske i nærheden af deres undervisningssted og sammen med kolleger fra det daglige arbejde.

8.3. SØMANDSIDRÆTTEN

8.3.1. Indledende beskrivelse

Det hører til den søfarendes vilkår i den daglige tilværelse at måtte give afkald på meget af det, som almindeligvis har betydning for menneskets trivsel. Den søfarende har ikke de samme muligheder som andre hverken for at pleje personlige interesser eller modtage impulser fra det øvrige samfund. Samværet med andre er normalt begrænset til de øvrige ombordværende, og ophold i land foregår ofte under fremmede forhold.

For i størst muligt omfang at bøde på disse vilkår blev Handelsflådens Velfærdsråd oprettet i 1948. Blandt de aktiviteter, som iværksættes for at løse de personlige trivsels- og fritidsproblemer såvel om bord som i land, var idrætten én af de første. Til at varetage idrætsarbejdet nedsatte velfærdsrådet et idrætsudvalg. Dette udvalg har 4 medlemmer, hvoraf 1 medlem udpeges af Dansk Idræts-Forbund.

Allerede i 1949 udsendtes den første instruktionspjece, og samtidig udsendtes en opfordring til skibenes besætninger om at danne idrætsklubber.

Det var i første række fodbold, men også idrætter som atletik, svømning og bordtennis, som fik tilslutning.

I 1950 blev der indledt samarbejde mellem velfærdsrådene i Danmark, Sverige og Norge, hvilket bl.a. resulterede i en verdensomspændende skandinavisk fodboldturnering. I 1968 blev turneringen udvidet til et internationalt samarbejde omfattende alle interesserede lande med det formål at stimulere interessen, således at der overalt på jorden kunne skaffes modstandere.

Siden starten af 60'erne har der været tilbagegang i deltagerantallet i en holdidræt som fodbold, mens tilgangen til individuelle idrætter er steget. Dette hænger sammen med den strukturændring, som skibsfarten har gennemgået: overgang fra stykgods til bulk og tank, kortere liggetid ved land, rationalisering og reduceret bemanning. Det er vanskeligt at finde modstandere ved korte liggetider, hvorfor behovet for at kunne dyrke den fysiske aktivitet ombord øges, og dette muliggør normalt kun individuelle idrætter.

Omkring 20% af de ca. 17.000 søfarende i den danske handelsflåde er aktive inden for sømandsidrætten.

8.3.2. Anlæg i land

I mange udenlandske havne har norske og svenske søsterorganisationer investeret millionbeløb i idrætsanlæg, hvor danske søfarende er velkomne gæster. Desuden har disse organisationer et stort antal fast stationerede sekretærer, som bl. a. virker som idrætsarrangører og -instruktører.

Det danske velfærdsråd disponerer ikke over egne idrætsanlæg hverken her i landet eller i udlandet, men yder i enkelte udenlandske havne bidrag til leje af idrætsanlæg. I nogle få udenlandske byer er udstationeret danske velfærdssekretærer.

Med den relativt beskedne handelsflåde, Danmark råder over, kan der næppe i større omfang forventes initiativ til investering i selvstændige idrætsanlæg i udenlandske havne.

Imidlertid er ILO (International Labour Organisation) senest ved vedtagelsen på søfartskonferencen i 1970 af rekommandation nr. 138 om søfarendes velfærd til søs og i havn gået ind for, at en hensigtsmæssig løsning af anlægsproblemerne ville være, at de enkelte lande selv sørger for, at der eksisterer tilstrækkelige faciliteter i det pågældende land til brug for sømandsidrætten.

Handelsflådens Velfærdsråd søger med de til rådighed værende midler at yde service til søfarende af alle nationaliteter, der kommer til danske havne, herunder muligheder for at dyrke idræt.

En sådan service sker i samarbejde med eksisterende lokale institutioner bl.a. sømandshjem, sømands- og havneservice. Sidstnævnte institutioner modtager faste årlige driftstilskud fra Handelsflådens Velfærdsråd.

Efterlevelse af ILO's målsætning vil imidlertid stille krav til en mere effektiv støtte til udøvelse af sømandsidræt i visse større danske havnebyer. De idrætsanlæg, som Handelsflådens Velfærdsråd har mulighed for at leje eller låne såvel i Danmark som i udlandet, byder på dårlige forhold sammenlignet med de faciliteter, f. eks. norsk og svensk sømandsidræt råder over ude og hjemme.

8.3.3. Anlæg ombord

Kun få danske skibe har indrettet træningslokaler ombord, men i alle større nybygninger afsættes plads til motionsrum. Et lokale med standardudstyr bestående af ergometercykel, romaskine, løbebånd, vægtstænger med løftebænk og ribber vil uden pladsvanskeligheder kunne indrettes i de store tank- og bulkskibe, og selve træningsudstyret kan holdes inden for et beløbsramme på 10.000-15.000 kr. Er lokalet over 50 m², kan det benyttes til boldspil. Næsten alle større tank- og bulkskibe har enten permanente eller midlertidige svømmebassiner, men ofte så små, at de ikke har idrætslig værdi.

Det skulle være unødvendigt at pege på værdien af, at de søfarende har mulighed for at udfolde en idrætslig aktivitet ombord.

Praktisk taget alt det grove arbejde på et skib er overtaget af maskiner, og den mentalhygiejniske virkning af at kunne afbryde det ensformige rutinearbejde i et moderne tank- eller bulkskib ved at dyrke idræt og af den idrætslige kontakt med andre besætningsmedlemmer skal næppe heller undervurderes.

8.3.4. Økonomi

Det er umuligt at opgive et nøjagtigt tal for de omkostninger, som er forbundet med den årlige idrætsaktivitet inden for den danske handelsflåde.

Handelsflådens Velfærdsråd administrerer årligt en velfærdsafgift på ca. 2,4 mill. kr. (hvoraf de søfarende har betalt $\frac{1}{4}$), og heraf går ca. 100.000 kr. direkte til idrætsformål. Hertil kommer imidlertid idrætsarbejdets andel i velfærdsrådets øvrige udgifter, f.eks. lønninger, husleje, kontorhold m.v. Idrættens andel af de samlede lønudgifter på ca. 650.000 kr. i 1973/74 kan skønsmæssigt anslås til 220.000 kr.

Sømandsidrætten har i de senere år fået et tilskud af tipsmidlerne på 25.000 kr., men det spørgsmål kan rejses, om tipsmidlerne er den rette

tilskudsform. Det arbejde, som Handelsflådens Velfærdsråd udfører, dækker et bredt udvalg af aktivitetsmuligheder for de søfarende, hvoriblandt idræt er en enkelt omend vigtig aktivitet. Der vil formentlig være en tendens til, at den aflastning af velfærdsrådets budget, som tilskud udefra til idrætsarbejdet betyder, vil medføre, at idrætten får en mindre andel af det samlede budget. Det vil være rimeligt, at Handelsflådens Velfærdsråd af sin samlede bevilling får mulighed for fuldt ud at varetage idrætssektoren. Velfærdsarbejdet er i den grad et hele, og udvalget mener derfor, at et enkelt område næppe bør trækkes ud til selvstændig tilskudsgivning udefra. Men det må på den anden side erkendes, at med de midler, Handelsflådens Velfærdsråd har til rådighed, er det af væsentlig betydning for gennemførelsen af en idrætslig aktivitet i det hidtidige omfang, at sømandsidrætten fortsat tilgodeses af indenrigsministeriets andel af tipsmidlerne.

Udvalget skal endvidere foreslå, at der i øget omfang skabes mulighed for at sende idrætskonsulenter til udenlandske havne, hvor de kan opfordre til deltagelse i idrætsarrangementer og desuden bistå med arrangementernes afvikling. Der bør generelt i alle større skibe skabes mulighed for at dyrke inspirerende former for motionsaktivitet.

Endelig skal udvalget foreslå, at Handelsflådens Velfærdsråd i lighed med idrætsforeninger gennem samarbejde med de lokale idrætssamvirker får mulighed for at få stillet kommunale indendørs anlæg vederlagsfrit til rådighed i forbindelse med idrætsarrangementer.

Kapitel 9

IDRÆTTEN OG MASSEMEDIERNE

9.1. STATISTISKE OPLYSNINGER

Udvalget finder det rimeligt at kommentere sportspressen, radio og TV, fordi massemediers indflydelse på idrætten i almindelighed og eliteidrættens vilkår i særdeleshed er betydelig.

Idrættens tiltrækningskraft som underholdningsfaktor og fritidsbeskæftigelse gør den til et centralt dagligt stofområde i de fleste aviser. Undersøgelser af nogle af de store københavnske dagblade har vist, at en af morgenaviserne tirsdag-søndag bruger fra 5-10% af den daglige spalteplads på sporten, mens mandagsudgaven indeholder fra 25-30%. Et af formiddagsbladene bruger gennemsnitlig tirsdag-lørdag fra 15-20%, og mandage ca. 33% af det samlede stofområde på sportsstof.

Kun store politiske begivenheder som mordene på Kennedy og Martin Luther King, hjemlige regeringskriser eller en begivenhed som eksplosionen på Valby Gasværk medfører det samme antal telefonopkald til Ritzaus telefonavis som f.eks. verdensmesterskabskampen i mellemvægtsboksning mellem Tom Bogs og Carlos Monzon (ca.80.000 opkald). Almindelige søndage har Ritzaus sportsavis over 50.000 opkald.

Omkring 10% af TV's sendetid anvendes på idrætten. I alt 200 timer står til sportsafdelingens rådighed og heraf bruges 60 timer til transmissioner fra nationale begivenheder, 60 timer til udenlandske elitearrangementer og 60 timer til nyhedsstof eller stof af orienterende karakter. Det resterende time-tal bruges til uforudsete aktuelle begivenheder.

I radioen er sportsstoffet i det væsentlige reportager og nyhedsstof. 5% af sendetiden i radioen anvendes på sportsområdet.

Interessen for idræt er ikke begrænset til specielle dele af befolkningen. Sociologiske undersøgelser viser, at idrættens publikum er alsidigt sammensat. Alle erhvervsgrupper, uddannelsesniveauer og alderstrin er repræsenteret blandt dem, der besøger idrætsstævner; og denne spredning er endnu mere tydelig, når det gælder dem, der følger begivenhederne gennem massemedierne.

9.2. PRESSEN

Dagspressens omfattende interesse for idrætten bevirker, at der fra avisernes behandling af sportsstoffet udgår en betydelig påvirkning af idrættens miljø. Mulighederne for såvel at støtte som at skade dette miljø er indlysende.

Pressens interesse for idrætten er først og fremmest kædet sammen med eliteidrættens betydning som underholdningsfaktor - i mindre grad med idrættens betydning som aktiv udfoldelsesmulighed i fritiden.

Men forholdet er ikke ensidigt. Ligesom pressen anser omtale af idræt for godt stof, mener man i visse kredse af idrætten, at man ikke kan undvære omtale, fordi den er forudsætningen for publikums interesse. Der foreligger en vekselvirkning, som for topidrætten betyder fordelene af en forreklame - vederlagsfrit - og som for sportspressen betyder adgang til et godt stofområde. For tilslutningen til den bredere idræt - motionsidrætten - er den i idrætskredse udbredte opfattelse af pressens store reklameværdi måske i nogen grad overvurderet (jvf. afsnit 4.5).

Selvom det er muligt for sportspressen såvel at styrke som at svække interessen hos et publikum, er det i sidste instans dette publikum, d.v.s. læsernes formodede interesser, der tages hensyn til ved udvælgelse og behandling af sportsstoffet. Herom vidner stoffets fordeling på idrætsgrene, og heri kan ligge kimen til en interessemodsatning mellem idrætten og pressen. Den samme interesse sportspressen har haft i at bistå med opbygningen af en publikumsinteresse f. eks. for dansk håndbold og senere for dansk ishockey, den samme mangel på interesse må konstateres i forholdet til idrætsgrene, hvor underholdningsmomentet fra et publikums synspunkt må anses for ringe - f. eks. cricket, fægtning, bueskydning eller sejlsport.

Dog kan store nationale præstationer for de sidstnævnte idrætsgrenes vedkommende ændre denne holdning. En dansk verdensmester i bueskydning eller sejlsport kan være sikker på omfattende omtale - ikke altid fordi det, vedkommende udfører, er underholdende at se på, men fordi han eller hun er dansk.

De få gange sportspressen har behandlet emner fra motionsidrætten gennem information om motionens sundhedsmæssige betydning suppleret med instruktion, har dette betydet en oplagt propagandavirkning. Men som oftest lægges vægten på omtale af enkeltstående arrangementer eller på begivenheder, som pressen selv sætter i scene.

Den motion, der dyrkes dagligt i de folkelige idrætsforeninger, og de stævner og opvisninger, der i tusindvis arrangeres landet over ved en sæsons afslutning, får kun nødtørftig omtale og som regel kun i de lokale blade. For hovedstadspressen er de folkelige idrætsforeninger og deres virksomhed praktisk taget ukendt. Dette gælder deres idrætslige aktiviteter, men i endnu højere grad deres øvrige kulturelle virksomhed. Det manglende kendskab til - eller interesse for - idrættens brede foreningsarbejde medfører, at idrættens kulturelle og samfundsmæssige betydning og idrætsorganisationernes daglige arbejde med udbygning af foreningslivet og med kontakt til myndigheder og lovgivere som oftest forbigås eller behandles overfladisk, om ikke fejlagtigt. Pressens interesse for den motionsprægede og kulturelle side af idrætten står helt i skygge af interessen for eliteidrætten. Sportsstoffet omhandler hovedsagelig de få promise af idrætsudøvere, som er i stand til at præstere resultater på eliteniveau.

Elitens idrætsudøvelse er underkastet særlige vilkår på grund af resultaternes betydning. Der kan derfor opstå en række handlingsmønstre, som hverken kan anses for hensigtsmæssige eller gavnlige for idrættens miljø i øvrigt. Der tænkes på mentaliteten på idrætspladsen - den praktiserede hensynsløshed overfor modstanderne, sejren for enhver pris, fremhævelsen af eneren på helhedens bekostning, og der tænkes på de ofte glædesløse træningsmetoder, diktatorisk truffne beslutninger, favorisering af de mere talentfulde,

dyrkelsen af det effektive. Men i kraft af elitepræstationernes spændingsmættede og artistiske kvalitet og i kraft af den stadig gentagne formidling, risikerer modellen for de få - eliteidrætten - at blive forbillede og model for de mange, selvom forudsætninger og målsætning i øvrigt er forskellige.

Det er meget ofte journalistens opgave at finde den gode historie, som avisen giver en opsætning, der fanger læsernes interesse. Et generelt træk ved journalistikken i de senere år har været en stigende interesse for navne og personer og en faldende hensyntagen til enkeltpersoners privatliv.

For sportspressen gælder det, at læserne i stor udstrækning enten som tilskuere eller gennem TV og radio er blevet detaljeret informeret om begivenhederne, hvorefter avisjournalistikken må tilbyde en anden synsvinkel til begivenhederne bl. a. ved en personliggørelse af aktørerne. Udøveren bag begivenheden bliver derved centralt placeret. Vedkommendes vurderinger og udtalelser, personalia o. s.v. er hermed sportsjournalistikkens arbejdsområde, fordi den skrivende journalists styrke ligger i arbejdet i kulisserne, hvor hverken de andre massemedier eller publikum kan komme.

Sports journalistik beskæftiger sig først og fremmest med unge mennesker, og alene heri kan ligge behovet for en særlig hensyntagen. Det er imidlertid næppe realistisk at forlange, at sports journalistikken skal udvise en tilbageholdenhed, som ikke forventes at den øvrige del af pressen. Det er en uafvendelig og måske skattet del af eliteidrætsudøverens lod at være genstand for en nær bevågenhed fra journalisternes side, og en erkendelse heraf må normalt kunne bevirke, at den enkelte gennem tilstrækkelig rådgivning fra ledernes side sættes i stand til at varetage sine egne og den idræts interesse, vedkommende repræsenterer.

Det er umuligt for udvalget at foretage en generalisering i vurderingen af den danske sportspresse - dertil er forskellene mellem de enkelte sportsredaktioners stil og kvalitet for store. Men det er nødvendigt at påpege, at der i dele af den danske sportspresse drives en journalistisk virksomhed, som kan være til skade - ikke alene for de implicerede idrætsfolk, men for idrætten som helhed. Her tænkes på den journalistik, som dyrker den sensationelle detalje på bekostning af helheden, idrætsudøverens privatliv på bekostning af præstationen, den ukontrollerede oplysning på bekostning af kendsgerningen og den konstruerede "historie" på bekostning af virkeligheden.

Denne journalistiske linje kendes også uden for sportsområdet, men udvalget finder grund til at påpege en række forhold, som i særlig grad kan influere på sportsjournalistikkens kvalitet.

Der har indtil for nylig ikke været noget krav om en almen journalistisk uddannelse ved ansættelse af sports journalister. Dette har bl.a. medført, at en række sportsjournalister er blevet ansat på deres "navn" som sportsudøvere snarere end på deres færdigheder som skribenter og viden om det miljø, de skal arbejde med. Trods stor interesse for idræt kan 3 års elevtid på en sportsredaktion kun i de færreste tilfælde erstatte udbyttet af en bred journalistisk uddannelse. Megen sportsjournalistik bærer således præg af usikkerhed, når det gælder placeringen af sportsstoffet i en samfundsmæssig sammenhæng.

Journalisthøjskolen har hidtil ikke taget uddannelsesmæssige hensyn til sportsjournalistikken, trods dette områdes betydelige placering i avisen.

Mange sportsredaktioner fungerer uden tilstrækkelig kontakt med den øvrige redaktion, der som oftest ved for lidt om sporten. Sportsredaktionen tolereres som en nødvendighed, som en slags stat i staten, fordi avisen skal indeholde så og så mange sider eller spalter med sport for at kunne sælges.

For de aktive idrætsfolk er omtale i pressen en slags vidnesbyrd om deres præstationers kvalitet. Fremragende præstationer udløser offentlig omtale, oftest den eneste form for ydre belønning.

Mange ledere vil gerne være på god fod med pressens folk, fordi det kan have indflydelse på mulighederne for forhåndsmtale af kampe og stævner og dermed for publikumsinteressen. For mange frivillige ledere betyder muligheden for offentlig omtale formentlig også et vist incitament i det daglige arbejde.

For såvel ledere som aktive kan denne holdning til presseomtale betyde, at viljen til at nægte samarbejde med repræsentanter for selv den dårligste sportsjournalistik er meget ringe. Manglende reaktion eller protest vil således forhindre den nødvendige korrektion af urigtige oplysninger, så meget mere som netop manglende indsigelse kan opfattes som en accept af de anvendte journalistiske metoder.

Der er ingen tvivl om, at en aktiv PR-indsats fra idrættens side vil kunne afhjælpe en del af den fremførte kritik og samtidig bevirke, at idrætten får en større indflydelse på, hvad der skrives. Sportsjournalister påpeger ofte, at idrættens PR-virksomhed er for dårligt organiseret. Det er imidlertid klart, at journalistisk virksomhed bl.a. drejer sig om at være den første til at lancere en nyhed eller en god historie. En generel PR-virksomhed vil derfor ofte løbe ind i den skuffelse, at der ikke sker den forventede information, netop fordi alle dagblade samtidig modtager den samme oplysning. Men ønsker idrætten på nogen måde indflydelse på de vilkår, hvorunder sportsstoffet behandles, kan dette kun ske gennem en aktiv påvirkning af udvælgelsen af det stof, som gøres til genstand for behandling. En åbent tilkendegivet holdning fra idrætsorganisationernes side mod sportsjournalistikens ensidige fremhæven af eliteidrætten og dens topfolk og en stadig understregning af de værdier, idrætten kan have for almindelige mennesker, kan være medvirkende til en tiltrængt ændring af pressens behandling af idrætten og dens foreningsliv.

Idrætten hører til blandt de største organiserede områder i landet. Få områder har så megen daglig spalteplass til rådighed som idrætten, men idrættens organisationer har forbausende lidt udbytte deraf. Idrætsorganisationerne må presse på for at få idrætten placeret i en kulturel, samfundsmæssig sammenhæng, som svarer til det arbejde, organisationerne søger at udføre.

Passivitet og manglende stillingtagen fra idrætsorganisationernes side vil i sin yderste konsekvens kunne betyde, at målsætningerne for det idrætslige arbejde dannes uden for organisationernes rækkevidde.

9.3. TV OG RADIO

Den påvirkning, som udgår fra TV's og radioens behandling af sportsstoffet, vil have mange lighedspunkter med den, som udgår fra pressen. På afgørende punkter vil der imidlertid være forskelle.

En TV-transmission af en idrætsbegivenhed adskiller sig fra dagbladsreferatet ved, at modtageren direkte - gennem billede og lyd - konfronteres med begivenheden. Seerens situation kan sammenlignes med tilskuerens, men tilskueren har den fordel, den direkte tilstedeværelse betyder for oplevelsen, herunder muligheden for selv at vælge sit udsnit af begivenhederne. TV er på den anden side i stand til at gå tæt på detaljen og samtidig bringe en orientering om begivenhederne.

Billedsiden er det egentlige, og kommentatorens rolle at supplere med oplysninger, hvor det findes nødvendigt. Seeren vil normalt være i stand til at kontrollere, om disse kommentarer er i overensstemmelse med billedet.

Også kortere klip fra idrætsbegivenheder i forbindelse med nyhedsoversigter ejer disse egenskaber, selv om den journalistiske udvælgelse og især de tilknyttede kommentarer på mange måder stiller seeren i samme situation som dagbladslæseren, d.v.s. uden mulighed for direkte kontrol af de fremsatte vurderinger.

En TV-transmission af en idrætsbegivenhed hundred- eller tusinddobler den mulige tilskuer skare. Transmissionerne fra De Olympiske Lege i München f. eks. blev overværet af 800 mill, seere dagligt. Herved får praktisk taget alle, som er interesseret i den pågældende begivenhed mulighed for at overvære den, og dermed får begivenheden, som udvælges, kolossal betydning som eksponent for den skildrede idræt. Som hos pressen er de fleste TV-transmissioner koncentreret om elitens præstationer.

Skildringen af elitemiljøet bliver formidlet gennem TV med en effekt, som formentlig er mange gange stærkere end dagspressens. Enhver aktiv idrætsudøver modtager en stadig strøm af indtryk til efterligning. Elitens måde at dyrke idræt på får sandsynligvis hermed en betydelig indflydelse på breddens idrætsmodel.

Principielt er TV uden indflydelse på de tilstande, som hersker på idrætspladsen, men den ledsagende kommentar rummer betydelige muligheder for en kritisk bedømmelse.

En stærk stigende interesse for forholdsvis nye idrætsgrene som f.eks. basketball og volleyball, må bl. a. tilskrives TV's formidling af kendskab til disse idrætter. Mange idrætsgrene værdsætter den propagandavirkning, en TV-transmission betyder, fordi de kan registrere en stigning i antallet af udøvere og tilskuere efter en transmission. I denne forbindelse er der næppe tvivl om, at f.eks. udsendelserne fra amts-gymnastikstævnerne har været af stor værdi for den folkelige idræt.

Idrætsgrene som landevej s cykling, sejlsport, skisport o. m. a. , har gennem TV fået et større publikum. Afvikling af konkurrencer i disse idrætsgrene er normalt af mindre interesse for tilskuere, fordi de kun i stærkt begrænset udstrækning er i stand til at følge det faktiske forløb.

Idrætten når mange mennesker gennem massemedierne. Massemediernes måde at præsentere idrætten på, får derfor som tidligere omtalt stor betydning for den indstilling et ukendt antal mennesker vil få, specielt fordi mange ikke har nogen anden kontakt med idrætten. Det er formentlig et spørgsmål, om mennesker uden personligt kendskab til idræt gennem massemedierne får den opfattelse, at idrætsudøvelse er noget, som angår dem og ikke eliteidrætsudøverne alene.

TV's muligheder for instruktion og propagandavirkksomhed er meget store og må i stigende omfang kunne anvendes på reportager om, hvordan og hvor ofte man bør dyrke motion.

TV har indflydelse på idrættens økonomi.

Selvom der årligt tilgår idrætten indtægter på knap 2 mill. kr. fra TV's transmissioner af idrætsbegivenheder, er det oftest TV's negative indflydelse på idrættens indtjeningsmuligheder, som omtales i pressen og af ledere.

Det spørgsmål stilles ofte, om TV yder tilstrækkelige udsendelseshonorarer. I mange tilfælde vil der trods TV's dækning være fulde huse, men i andre tilfælde må der kalkuleres med et tilskuertab, hvis TV transmitterer begivenhederne. Det afgørende og normalt uafklarede spørgsmål vil være vurderingen af, hvor mange tilskuere, som foretrak lænestolen foran TV fremfor stadions tilskuerpladser. Andre forhold end TV's tilstedeværelse kan spille ind - f. eks. vejret, parkeringsmuligheder, tilskuerfaciliteternes kvalitet, den konkrete begivenheds tiltrækningskraft og atter andre forhold, som ændringen i levevanerne i velfærdssamfundet har medført (bil, sommerhus, fritid).

Et andet spørgsmål er, om TV - under henvisning til de meget store tilskuerskarer, som alene gennem TV har mulighed for at overvære begivenhederne - bør betale større beløb end svarende til de budgetter, der normalt arbejdes med ved idrætsarrangementer. TV formidler en vare af stor tiltrækningskraft og har skabt en helt ny tilskuerkategori. Problemet vil være af afgøre, om denne vare i virkeligheden bør bære en helt anden og større pris til gavn for idrætten.

Endelig opstår spørgsmålet om vurdering af den krydseffekt, som opstår på andre idrætsbegivenheder ved TV's transmission af een bestemt begivenhed, - d.v.s. behovet for en koordination af TV's udsendelser om sport med idrættens øvrige arrangementer.

På et bestemt punkt rejses der normalt ikke tvivl om TV's gunstige økonomiske effekt. TV's transmission af idrætsbegivenheder har betydet, at idrætsudøvere og stadionanlæg i særlig grad er kommet i søgelyset som annonceringsmulighed for erhvervslivets produkter. Mange annoncører synes at lægge overordentlig stor vægt på denne mulighed, som naturligvis kun er de store omkostninger værd, når det drejer sig om idrætsudøvere, som regelmæssigt vises på skærmen - d. v. s. eliten af de mest populære idrætsgrene - eller om stadionanlæg, hvorfra store idrætsbegivenheder sendes, selv om TV ikke kritikløst godtager enhver form for reklame.

Danmarks Radio og Dansk Idræts-Forbund har indgået en overenskomst, som sikrer specialforbundene visse minimumstakster ved indgåelse af kontrakt om TV-transmission. Aftalerne rummer en vis kontrolmulighed fra idrætsforbundets side med TV's programplacering, men det er alene TV, som bestemmer, hvad der skal vises.

En lang række af de betragtninger, som har været fremført for TV, gælder også for radioen, omend radioens indflydelse generelt er svagere. Lyd alene kan næppe skabe så stærk en oplevelse som lyd plus billede. Radioens funktion har da også været - snarere at udgøre et informativt serviceorgan som erstatningsmulighed for den direkte oplevelse.

Udvalget skal anbefale, at idrætten får forøget sendetid i radio og TV, og at denne sendetid benyttes til orientering og debat om idrættens placering i det samfundsmæssige og kulturelle mønster.

Kapitel 10

IDRÆTTENS LÆGELIGE PROBLEMER

10.1. LÆGELIGE OPGAVER

Da idræt kan være en meget hård belastning for organismen og i mange tilfælde forårsage skader, er det klart, at der er et behov for en lægelig overvågen af idrætsudøvere. De lægelige opgaver, der kan blive tale om er følgende:

1. Vurdering af hvorvidt en idrætsudøver uden risiko for sit helbred kan udøve den idræt, vedkommende har valgt. Det drejer sig her i første række om at undersøge, om udøveren er sund og ikke lider af sygdomme, der kan gøre det risikabelt for den pågældende at dyrke idræt. Skønner lægen, at der foreligger en sådan risiko, må han afgøre, om vedkommende helt skal afholde sig fra at dyrke idræt, eller om der eventuelt kan gives anvisning på andre og for vedkommende egnede idrætsudøvelser.
I praksis kan dette punkt sammenfattes under betegnelsen helbredsundersøgelse af idrætsudøvere. Der kan herunder være tale dels om en undersøgelse af alle, som vil begynde at dyrke idræt, dels om en med passende mellemrum tilbagevendende undersøgelse. Endvidere kan der blive tale om lægeundersøgelse efter sygdom, eller i tilfælde, hvor idrætsudøveren føler sig sløj eller ikke opnår den ydeevne, vedkommende normalt måtte forvente som resultat af træningsarbejdet.
Efterhånden som flere og flere ældre mennesker giver sig til at dyrke motion, opstår et problem af en ganske anden størrelsesorden end den forebyggende helbredsundersøgelse af idrætsudøvere, hvor en sådan er obligatorisk. Med stigende alder bliver muligheden for lidelser i hjertet stedse større og dermed risikoen for, at der kan ske noget alvorligt under anstrengende muskelarbejde. Hertil kommer, at en lægeundersøgelse, der med blot nogenlunde sikkerhed kan afgøre, hvorvidt en sådan risiko er til stede, er meget omstændelig. Denne opgave mener idrætsudvalget ikke hører ind under begrebet idrætsmedicin, men må overlades patientens sædvanlige læge.
2. Forebyggelse af idrætsskader. Det er et lægeligt problem at afgøre, hvorvidt en idrætsudøver som følge af en eller anden lidelse eller eftervirkningerne af en sådan er mere udsat for at lide overlast ved at dyrke idræt, end det normalt er tilfældet. Derimod er det kampledere og dommere, der skal påse, at redskaber og sikkerhedsforanstaltninger er i orden, og at konkurrencen afvikles på en sådan måde, at risikoen for, at der opstår beskadigelser, er så lille som mulig.

Ideelt set bør udøvelse af idræt være så lidt risikabel som muligt, men man kan ikke helt se bort fra, at såvel idrætsudøvere som ledere og tilskuere finder det rimeligt, at idrætsudøveren må løbe en vis risiko, når det drejer sig om konkurrenceidræt. Her er det bl.a. lægens opgave at bedømme, hvor stor en risiko der foreligger i hvert enkelt tilfælde. For at kunne afveje hensynet til idrætsresultatet med den eventuelle helbreds-mæssige risiko må lægen have indgående kendskab til idræt og forståelse for de oplevelser, idrætten kan bringe sine udøvere.

3. Diagnostisering og behandling af idrætsskader. Uanset hvad der gøres for at forebygge, at idrætsudøveren kommer til skade, opstår der alligevel ofte idrætsskader. For at begrænse følgerne af disse skader til det mindst mulige er det vigtigt, at den tilskadekomne både med det samme og senere får den bedst mulige behandling. Er det en alvorlig skade, f.eks. et benbrud, vil den tilskadekomne almindeligvis straks blive bragt til et hospital og dér få den rette behandling. Drejer det sig derimod om mindre skader, der eventuelt senere kan vise sig at være mere alvorlige end først antaget, er det ønskeligt, at vedkommende straks bliver undersøgt af en læge, der har kendskab til idræt og typiske idrætsskader. Foruden at behandle idrætsskaden må lægen også kunne tage stilling til, hvornår og i hvilken udstrækning den tilskadekomne atter må dyrke idræt.
4. Træningsråd og testning. Idrætskyndige læger kan i samarbejde med trænere og instruktører være med til at opstille træningsprogrammer. Det er naturligvis en forudsætning, at de pågældende læger har større kendskab til idrætsfysiologi, end læger almindeligvis har. Samtidig vil der i forbindelse med en mere rationel træning af eliteudøvere være behov for samarbejde med læger med henblik på testnings- og anden kontrol.
5. Kønstest. Inden for international idræt er der i de senere år stillet krav om kønstest for kvinder før deltagelse i olympiske lege, verdensmesterskaber og lignende konkurrencer kan finde sted. Hvis sådanne undersøgelser skal udføres, kan det kun ske på laboratorier, der er i stand til at udføre sådanne specielle celleundersøgelser, idet en almindelig klinisk undersøgelse ikke anses for gyldig.
6. Dopingkontrol. I stigende grad kræves en sådan kontrol inden for international eliteidræt. Ved doping forstås stimulering af den idrætslige ydeevne ved hjælp af forskellige medikamenter.
7. Undervisning. Idrætskyndige læger kan deltage i undervisning af instruktører, trænere og idrætsledere. Selvom en sådan undervisning muligvis ikke bliver særligt dybtgående, kan den alligevel være af værdi. Når træneren har et vist kendskab til idrætsfysiologi og hygiejne, kan han tilrettelægge træningen mere rationelt, end hvis han ikke kender noget til, hvorledes stofskifte, muskler, blodkredsløb og åndedræt fungerer og belastes under muskelarbejde. Idrætslægen kan endvidere give træneren instruktion i massage og førstehjælp og oplyse ham om, hvorledes han bør forholde sig, når en idrætsudøver kommer til skade.

8. Forskning. Der kan til en vis grad skelnes mellem den forskning, der direkte tager sigte på idrætslige problemer og den forskning, der uden idrætslig målsætning alligevel kan være af praktisk betydning for idrætten.

10.2. LØSNING AF IDRÆTTENS LÆGELIGE PROBLEMER I ANDRE LANDE

Norge. I Norge har man i første række satset på de profylaktiske helbredsundersøgelser (sygdomsforebyggende) af idrætsudøvere. I 1946 vedtog Norges Idræts-Forbund, at der skulle foretages årlige obligatoriske lægeundersøgelser af idrætsudøvere. På basis af en lægeundersøgelse skulle der gives en kendelse: Konkurrencedygtig eller træningsdygtig eller frarådet al idræt. Hver idrætsudøver, der var undersøgt, fik et lægekort med kendelsen påført. Kontrollen med lægens kendelse blev pålagt stævnearrangørerne.

Den idrætslige lægeordning blev imidlertid aldrig en fast sammentømret organisation. Den sædvanlige kliniske undersøgelse holdt ikke mål som grundlag for bedømmelse af "idrætsduelighed". På et idrætslægemøde i Oslo 1959 blev en række modifikationer i den oprindelige ordning gennemført.

Finansieringen af lægeundersøgelsen blev sikret gennem en Stortingsbevilling, der i 1970 androg 385.000 kr. Norges Idræts-Forbund administrerer ordningen.

Den norske lægeforening anerkendte i begyndelsen af 30'rne idrætsmedicin som speciale. Kravene for at opnå specialistanerkendelse omfattede bl.a. uddannelse i hygiejne og fysiologi samt ansættelse ved et idrætslægekort. I 1960 fandt den norske lægeforening, at idrætsmedicin ikke skulle fortsætte som et selvstændigt speciale, men at fagområdet skulle integreres i fysikalsk medicin.

I 1968 nedsatte Norges Idræts-Forbund efter henvendelse fra medicinaldirektøren et udvalg til vurdering af idrættens sundhedskontrol. Udvalget afgav betænkning i 1970 og tilråder heri omfattende ændringer i den nuværende form for helbreds kontrol af idrætsudøvere. Der foreslås følgende administrative ordninger:

- Det centrale udvalg for lægearbejdet tilknyttet Norges Idræts-Forbund fortsætter.
- Lægelige konsulenter knyttes til specialforbundene, men sorterer fagligt under N.I.F.'s udvalg for sundhedsarbejde.
- Lægeråd og helbredsudvalg på kreds niveau bortfalder.

Med hensyn til selve helbreds kontrollen af idrætsudøvere foreslås:

- Skolebørn i alderen 7-16 år får udstedt startkort (lægekort) hos skolelærerne med eet års gyldighed.
- Startkort for idrætsudøvere mellem 16 og 35 år bortfalder.
- Der etableres under specialforbundene et medicinsk tilsyn med eliteidrætten.
- Der kræves en årlig lægeundersøgelse af konkurrenceidrætsudøvere over 35 år.

- Der organiseres 4 centre i landet til behandling af idrætsskader.
- Der kræves egnethedserklæring fra idrætsudøveren før deltagelse i særligt krævende idrætsskader.
- For handicap-idrætten organiseres et særligt lægeligt tilsyn.

I Sverige har Rigsidrætsforbundet i mange år drevet en idrætsskadeklinik ved Stockholms stadion. Den har været åben for alle idrætsudøvere, men især været benyttet af eliten. Hovedopgaven for klinikken har været helbredsundersøgelse og behandling af skader. I 1957 blev der oprettet en klinik for idrætsskader ved Bosön uden for Stockholm. Den er åben en dag om ugen. I 1968 blev der åbnet en tilsvarende poliklinik i Göteborg med en afdeling for helbredsundersøgelse og en afdeling for behandling af idrætsskader. Helbredsundersøgelsen sker på frivillig basis. Der bliver taget electrocardiogram i hvile og under arbejdsbelastning på alle aktive udøvere over 45-50 år.

I Vesttyskland har man ikke nogen organiseret lægetjeneste til at tage sig af idrætsudøverne, men en del idrætsklubber har kontakt med idrætsinteresserede læger. For at fremme eliteidrætten har et udvalg i 1971 offentliggjort en vejledning i lægeundersøgelse af topidrætsudøvere: "Das neue System der sportmedizinischen Untersuchungen für den Spitzensport". Heri bestemmes det, at fra og med april 1971 skal alle topidrætsudøvere undersøges 2 gange om året i de klinikker, der har opnået licens til at udføre undersøgelserne. For tiden er der 14 sådanne klinikker rundt om i landet.

Det meget omfattende og krævende undersøgelsesprogram, som nu ønskes gennemført for topidrætsudøvere, bliver naturligvis kostbart. Skulle man følge gældende takster for privatpraktiserende læger og speciallæger, vil udgiften for en komplet undersøgelse ligge mellem 500 og 700 DM.

Et begreb om undersøgelsesernes omfang får man, når man hører, at der kun kan undersøges 5 topidrætsudøvere om dagen pr. klinik, endda under forudsætning af at undersøgelserne starter tidligt om morgenen, og at eventuelle supplerende undersøgelser hos andre specialister er vel organiserede.

Det pointeres i den udgivne vejledning, at dette nye system kun er en begyndelse og ikke erstatter den lægelige overvågning af idrætsudøvere, der hidtil har fundet sted på lavere plan.

På længere sigt tilstræber man at uddanne læger til specialister i bestemte idrætsgrene og knytte dem til undersøgelsescentrene. Endvidere er det hensigten, at der på de sportsmedicinske centre skal kunne uddannes idrætslæger i topidræt til at virke i klubber eller hold. Man ønsker i størst mulig udstrækning at inddrage læger i selve træningsarbejdet.

Østeuropa. Sportsmedicin er her en disciplin på linje med andre lægelige specialer. Obligatoriske lægeundersøgelser indtager en dominerende, central plads inden for sportsmedicinen. Mens der i Vesteuropa og U.S.A. kun undtagelsesvis stilles krav om periodiske helbredsundersøgelser af idrætsudøvere, er sådanne undersøgelser principielt forudsætningen for at få tilladelse til at dyrke organiseret idræt i lande som Sovjetunionen, DDR, Polen, Tjekoslovakiet og Ungarn. I en række østeuropæiske lande eksisterer en specialuddannelse i sportsmedicin.

10. 3. LØSNING AF IDRÆTTENS LÆGELIGE PROBLEMER HERHJEMME

I begyndelsen af dette århundrede slog idrætsinteresserede læger til lyd for, at der blev foretaget regelmæssige helbredsundersøgelser af idrætsudøvere. I 1922 oprettede Dansk Idræts-Forbund et lægeværelse i Københavns Idræts-park.

I de følgende år blev der oprettet lægeværelser i flere af de større provinsbyer, medens lokale læger andre steder stillede sig til rådighed for idrætsorganisationerne. Tilslutningen til disse helbredsundersøgelser har fra de aktives side været meget ringe og væsentligst omfattet de idrætsgrene, hvor helbredsundersøgelse er obligatorisk (boksning, brydning, roning og svømning). I København har antallet af helbredsundersøgelser andraget ca. 1500 årligt, og i provinsen har tilslutningen været endnu ringere trods megen propaganda fra en del idrætslederes og lægers side.

Når propagandaen for helbredsundersøgelse af idrætsudøvere har haft så ringe succes, er årsagen næppe i første række sløvhed fra idrætsudøverens side, men nok så meget stigende erkendelse af, at disse helbredsundersøgelser nærmest må betragtes som en narresut, som kun giver ringe sikkerhed med hensyn til den helbredsmæssige risiko ved at dyrke idræt.

Trods den ringe tilslutning til den forebyggende lægeundersøgelse af idrætsudøvere har Dansk Idræts-Forbund alligevel følt sig forpligtet til at oprette lægeværelser i en række byer landet over, dels fordi helbredsundersøgelse er obligatorisk for visse idrætsgrene, dels fordi mange idrætsledere og læger tror på deres værdi. DIF råder i øjeblikket over 29 lægeværelser.

I de senere år har man imidlertid på en del af lægeværelserne som noget nyt indført, at man foretager diagnosticering af idrætsskader og anviser, hvilken behandling, der bør gives. Det er fortsat ikke tilladt lægeværelserne at foretage egentlig behandling af idrætsskader.

Det er med tiden blevet klart for alle, der har med idræt at gøre, at helbredsundersøgelserne for det første er af ringe værdi, for det andet ikke kan gennemføres, hvis alle idrætsudøvere regelmæssigt skal undersøges. Der har derimod vist sig et stigende behov for diagnosticering og behandling af idrætsskader og tillige et behov for træningsvejledning. Som et forsøg på at løse disse opgaver oprettede Dansk Idræts-Forbund en idrætssklinik, der siden 1958 har været placeret i Rigshospitalets fysiurgiske afdeling, hvor den kan drage fordel af samarbejdet med Rigshospitalets øvrige afdelinger og servicefunktioner. Klinikken er åben 3 gange om ugen, og der var pr. 1. november 1972 ansat 4 læger og 4 sekretærer, alle lønnet af Dansk Idræts-Forbund. Klinikken arbejder består i at diagnosticere idrætsskader og andre lidelser og i at give råd med hensyn til behandling. Det er kun i ringe udstrækning muligt at tage patienter direkte i behandling, hvilket i så fald sker på fysiurgisk afdeling. Idrætssklinikken har i ret udstrakt grad etableret et samarbejde med ortopædisk-kirurgisk afdeling på Rigshospitalet og på Københavns Amts Sygehus i Gentofte med henblik på operation af idrætspatienter, navnlig hvad knælidelser angår. Endelig har idrætssklinikken mulighed for testning af idrætsudøvere på det til afdelingen knyttede "Laboratorium for klinisk arbejdsfysiologi", ligesom de til idrætssklinikken knyttede læger her kan arbejde videnskabeligt med idrætslige problemer.

Forskning. Egentlig idrætsforskning drives her i landet f.eks. på universitetets gymnastikteoretiske laboratorium og på laboratoriet for klinisk arbejdsfysiologi på Rigshospitalets fysiurgiske afdeling. Forskning, der ikke har direkte idrætslig målsætning, men kan være af værdi for idrætten, drives på en række forskellige forskningsinstitutter og hospitaler. Emnerne kan være fysiologiske, kliniske, sociologiske, psykologiske eller tekniske (f.eks. idrætsanlæg og idrætsredskaber) for at nævne de vigtigste. Heraf følger, at ikke al forskning, der vedrører idrætslige problemer, lader sig samle i enkelte forskningscentre og kun i begrænset udstrækning lader sig koordinere.

For dog så vidt muligt at koordinere forskning af betydning for idrætten og for at skaffe penge til støtte af forskning, der skønnes at være af særlig betydning for idrætten, stiftede Dansk Idræts-Forbund for nogle år siden "Idrættens Forskningsråd", der i 1970 også har fået tilslutning og økonomisk støtte fra De danske Skytte-, Gymnastik og Idrætsforeninger og De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger. Endvidere yder Dansk Firmaidræts Forbund og Danmarks olympiske Komite hver et mindre beløb. Det årlige budget til iværksættelse af projekter beløber sig til 100.000 kr.

10.4. RETNINGSLINJER FOR IDRÆTSLÆGE ARBEJDE T

Helbredsundersøgelse, forebyggelse, diagnosticering og behandling af idrætsskader

Det er udvalgets opfattelse, at idrættens lægelige problemer bør løses efter følgende retningslinjer:

Af tidligere nævnte grunde kan man fra udvalgets side ikke anbefale, at idrætten organiserer eller bekoster almindelige helbredsundersøgelser af alle idrætsudøvere, men kun at noget sådant sker i særligt risikobetonede idrætsgrene (f.eks. boksning). Derimod finder udvalget, at forholdene med hensyn til diagnosticering og behandling af idrætsskader indebærer en række problemer, som kan anbefales løst på følgende måde:

Der bør oprettes nogle centrale institutioner (idrætssklinikker) udrustet med sagkyndigt personale og nødvendigt apparatur. Her vil tilskadekomne idrætsudøvere kunne henvende sig for at få stillet en diagnose. På grund af den i dag så vidtdrevne specialisering inden for lægevidenskaben, skal det foreslås, at sådanne idrætssklinikker placeres inden for rammerne af et stort centralsygehus, således at idrætssklinikken kan trække på de forskellige specialafdelinger f. eks. centrallaboratorium, røntgenafdeling, ortopædisk-kirurgisk afdeling m. v. Med henblik på en undervisning af vordende læger i idrætsmedicin bør klinikken helst placeres på et undervisningshospital.

I betragtning af hvor hyppigt idrætsudøvere kommer til skade, og hvor vigtigt det er for dem hurtigt at være i orden igen, bliver selve behandlingen af idrætsskader formentlig det største problem at løse. Der er principielt to mulige løsninger. Den ene er, at al behandling, der ikke kræver hospitalsindlæggelse, finder sted på idrætssklinikkerne. Den anden er, at behandlingen, som det er tilfældet med andre patienter, finder sted på specialklinikker og

hos praktiserende læger og speciallæger. Udvalget er af den anskuelse, at idrætsudøvere, der er kommet til skade, bør behandles som andre patienter og normalt ikke kan gøre krav på særbehandling. De patienter, der skal opereres, indlægges på de kirurgiske specialafdelinger, hvor de ifølge deres lidelser hører hjemme. Patienter med medicinske lidelser, der kræver særlig ekspertise, indlægges på de dertil egnede medicinske afdelinger. Også andre specialafdelinger kan komme på tale. På idrætssklinikkerne bør der formentlig finde behandling sted i begrænset omfang, dels fordi der her vil eksisterer et særligt kendskab til idrætsskader, dels med henblik på uddannelsen af læger i idrætsmedicin.

Lederen af en central idrætssklinik bør være en heltidsansat overlæge med en stab af yngre læger i tidsbegrænsede stillinger i lighed med andre lægelige uddannelsesstillinger. Hertil kommer hjælpepersonale (sekretærer og laboranter).

Budgettet for en moderne veludrustet idrætssklinik er vanskeligt at anslå. Da klinikken bør have lokaler i et større hospital, vil husleje, opvarmning og rengøring formentlig indgå i hospitalets samlede budget. Hvad selve indretningen af klinikken angår, kan der ikke angives noget bestemt beløb, idet beløbsstørrelsen i første række vil afhænge af, om klinikken kun skal varetage de almindelige kliniske undersøgelser eller om den også skal være i stand til at foretage videregående undersøgelser af kredsløb, gennemføre dopingkontrol, kønstest, m.v. I hvert fald en af de centrale idrætssklinikker bør - i samarbejde med andre hospitalsafdelinger - kunne foretage sådanne undersøgelser. Afgørende for anskaffelse af apparatur er også, om klinikken skal drive forskning. Udgifter til personalelønninger vil skønsmæssigt ligge mellem 400.000 og 500.000 kr. årligt. Hertil kommer andre mindre driftsudgifter.

I øjeblikket er det idrætsorganisationerne, der finansierer lægearbejdet inden for idrætten. Dansk Idræts-Forbunds udgifter hertil var i 1971/72 572.506 kr. Det er et spørgsmål, om det stadig bør være idrætsorganisationerne, der finansierer dette arbejde, eller om det bør indgå i det offentlige sundhedsvæsen. Hvis idrætssklinikker, som det er tilfældet i København, placeres på større sygehuse, vil det være rimeligt, at driftsudgifterne indgår i hospitalets samlede budget.

Lægers uddannelse i idrætsmedicin. Den kliniske del af uddannelsen kan finde sted på idrætssklinikkerne. Den eksperimentelle del på de idrætssklinikker, som også driver forskning, og på idrætsfysiologiske laboratorier. Faget idrætsmedicin er i øvrigt så vigtigt, ikke mindst for praktiserende læger, at det burde indgå i den medicinske studieplan, men naturligvis i beskedent omfang. Dernæst burde der gives en noget større uddannelse i idrætsmedicin til de læger, der ønsker nærmere faglig tilknytning til idrætten. Det bør ikke være en mangeårig uddannelse, men en langt kortere af ugers eller få måneders varighed. En sådan ikke egentlig speciallægeuddannelse bør planlægges og autoriseres. De, der har gennemgået denne uddannelse på tilfredsstillende måde, bør kunne få et bevis (diplom) herpå.

Endelig bør der være mulighed for, at de læger, der helt ønsker at hellige sig idrætsmedicin med henblik på en fast stilling inden for faget, får en så grundig teoretisk uddannelse, at de kan få betegnelsen eksperter. Når man

ikke fra udvalgets side vil gå ind for en speciallægeuddannelse i gængs forstand, skyldes det flere ting. I første række at idrætsmedicin rummer så mange forskellige aspekter, at den næppe lader sig afgrænse som så mange andre specialer. Grunduddannelsen og arbejdsområdet, kan f. eks. være henholdsvis væsentligst arbejdsfysiologisk, traumatologisk eller cardiologisk. Det vil derfor saglig set være uhensigtsmæssigt at presse uddannelsen ind i en fast ramme omfattende det hele. I øvrigt er sundhedsmyndighederne både herhjemme og i udlandet ved at forlade den gamle, stive speciallægeuddannelse, der ikke svarer til tidens krav om stadig større subspecialisering.

Lægeværelser. Hvis lægeværelserne, som det hidtil har været tilfældet, væsentligst baseres på profylaktiske helbredsundersøgelser, er deres værdi nærmest illusorisk. Hvis de derimod tager sig af diagnosticering af idrætsskader og rådgivning af idrætsudøvere vedrørende idrætshygienje, og den ved lægeværelset ansatte læge har et vist kendskab til idrætsmedicin, kan de have en vis berettigelse i de egne, hvor der er langt til en central idrætssklinik, men man bør næppe i for høj grad udbygge denne lægeværelsesordning. Langt bedre ville det være, om idrætsinteresserede læger fik nævnte diplomuddannelse i idrætsmedicin og samarbejdede med klubber og specialforbund og virkede som stævnelæger.

Forskning. Den lægelige forskning vil dels kunne dreje sig om en videreførelse af den allerede gennem mange år foretagne idrætsfysiologiske forskning, dels kunne inddrage psykologiske og sociologiske aspekter af idræt i et moderne, urbaniseret samfund.

Kapitel 11

IDRÆT I ANDRE LANDE

11.1. SAMMENLIGNINGSGRUNDLAG

Internationale sammenligninger kan være både vej- og vildledende. De kan være vejledende, som grundlag for en vurdering af den hjemlige standard, men vildledende, hvis ikke der tages hensyn til, at de indhentede oplysninger vedrører lande med andre klimatiske, økonomiske, politiske eller kulturelle forudsætninger.

Med dette forbehold kan det være af interesse at skildre de idrætslige forhold i en række lande, som Danmark ud fra såvel geografiske som økonomiske, politiske eller kulturelle kriterier kan sammenlignes med. Idrætsudvalget har derfor søgt at indhente oplysninger fra de europæiske lande, herunder udsendt et spørgeskema til de centrale idrætsorganisationer i Norge, Sverige, Finland, England, Holland, Polen og Vesttyskland. Spørgeskemaet indeholdt spørgsmål om a) antal aktive idrætsudøvere (fordelt på køn og alder), b) antal idrætsforeninger, c) antal idrætsudøvere inden for nærmere angivne idrætsgrene (fodbold, håndbold, atletik, tennis, svømning, skøjteløb og ishockey), d) antal idrætsanlæg til rådighed for disse idrætsgrene, e) de offentlige tilskud til idrætten såvel centralt (staten) som lokalt (f.eks. kommunerne), f) antal idrætsledere og -instruktører, g) evt. særforanstaltninger for idrætsudøvere under militærtjeneste og h) lægekontrol med idrætsudøvere. Det var forbundet med betydelige vanskeligheder at få disse spørgsmål besvaret, og kun fra Norge, Sverige og Holland foreligger besvarelser af nogenlunde tilfredsstillende kvalitet.

11.2. ORGANISATIONSFORHOLD

Det er et generelt træk ved organiseringen af idrætten i Vesteuropa, at idrættens hovedorganisationer fungerer uafhængigt af staten. I de fleste vesteuropæiske lande sorterer idrætten under undervisningsministeriet (i Sverige dog under landbrugsministeriet og i Finland under indenrigsministeriet), kun Frankrig har et specielt ministerium for ungdom og sport. I flere lande findes et offentligt organ til behandling af idrætsspørgsmål, i Norge f.eks. Statens Idræts- og Ungdomskontor.

Det typiske er, at en eller flere idrætslige hovedorganisationer selvstændigt formidler den støtte, som tilgår fra det offentlige.

Idrætten i Norden har visse fælles hovedtræk. Idrættens karakter af folkebevægelse er stærkt betonet. De centrale hovedorganisationer i de andre nordiske lande er opstået gennem en demokratisk opbygning, som svarer til de danske forhold. I Sverige er for nylig sket en centralisering ved fordelingen af de offentlige tilskud til idrætsorganisationerne, idet Sveriges Rigsidræts-

forbund modtager det samlede statstilskud til fordeling - også til idrætsorganisationer, som står uden for rigsidrætsforbundet. Det kan i øvrigt nævnes, at i den svenske rigsdag er en dag om året reserveret til drøftelse af Sveriges idrætslige forhold. På grund af den geografiske størrelse er de andre nordiske lande i modsætning til Danmark delt op i distriktsforbund med selvstændig administration og økonomi.

I Østeuropa er staten direkte involveret i idrættens organisation. Statsansatte funktionærer beklæder de ledende poster i idrætsorganisationerne. Almindelig foreningsvirksomhed har kun større betydning i Polen og Ungarn. Som oftest er idrættens organisatoriske fundament virksomheder og fagforeninger. Det gælder såvel eliteidrættens som den mere motionsprægede idræt.

11.3. IDRÆTSUDØVERE

Antallet af organiserede idrætsudøvere ligger i de fleste vesteuropæiske lande mellem 10 og 20% af befolkningen. Af tabel 1 fremgår såvel antallet af organiserede idrætsudøvere som foreningstallet i en række europæiske lande.

Tabel 1. Antal organiserede idrætsudøvere

	Antal organiserede idrætsudøvere mill.	% I befolkningen	Antal Foreninger
Island	(0,04)	18	245
Norge	0,8	21	6.000
Sverige	2,2	28	14.000
Danmark	1,2	20	9.000
Frankrig	5,6	11	90.000
Holland	2,3	18	18.000
Polen	4,0	13	?
Vesttyskland	10,0	16	40.000
DDR	2,3	14	7.500
Østrig	1,2	17	9.000

Der må tages betydelige forbehold over for en sammenligning mellem de enkelte lande, fordi tallene kan dække over store forskelle i måden at registrere de aktive medlemmer på. Bl. a. foreligger der sandsynligvis i flere lande dobbeltregistrering af en del af de aktive medlemmer, idet medlemmer kan være tilknyttet flere hovedorganisationer, selv om kun en enkelt idræt dyrkes. Endvidere angiver tabellen kun de idrætsudøvere, som er medlemmer af en idrætsorganisation, hvorimod de mennesker, der på egen hånd dyrker fysisk aktivitet, ikke er medregnet. Til eksempel kan nævnes, at mens kun 16% dyrker organiseret idræt i Vesttyskland, angives i alt 34% af befolkningen ifølge foretagne undersøgelser at dyrke fysisk aktivitet. Ligeledes er i visse lande, især de østeuropæiske, skoleidrættens eller forskellige "folkesportsprægede" organisationer væsentlige faktorer i det samlede billede af befolkningens idrætsudøvelse, men normalt ikke medregnet under de egentlige idrætsorganisationer.

Med tilsvarende forbehold er i tabel 2 opgivet antallet af organiserede idrætsudøvere inden for forskellige idrætsgrene.

Tabel 2. Antal organiserede idrætsudøvere i forskellige idrætsgrene 1970

	Fodbold	Håndbold	Atletik	Tennis	Svømning	Ishockey	Skøjteløb
Norge	240.000	37.000	66.500	7.500	23.000	9.500	20.500
Sverige	125.000	50.000	10.000	62.000	45.000	125.000	11.000
Danmark*)	192.500	105.500	24.500	24.500	36.000	9.000	5.000
Holland**)	619.000	51.500	23.000	101.000	98.500	2.500	182.000
Polen	272.500	27.500	46.000	4.000	8.500	3.500	4.500

*) kun tal for specialforbundsmedlemmer under DIF.

**) 1969-tal.

De meget markante forskelle mellem de forskellige lande skyldes til en vis grad klimatiske forhold, som for eksempel i Sverige og Norge begunstiger vinteridrætterne. Men nok så vigtig en faktor er den idrætslige tradition, som opstået mere eller mindre tilfældigt kan have skabt grobund for en bestemt idrætsgren. F.eks. kan nævnes det høje antal skøjteløbere i Holland eller antallet af ishockeyspillere og skøjteløbere i Sverige sammenlignet med Norge, tennissportens popularitet i Sverige og Holland og håndboldspillets udbredelse i Danmark. Normalt vil også det enkelte lands velstandsniveau og idrætspolitiske målsætning have betydning for dækningen med idrætsfaciliteter af de forskellige kategorier og dermed for muligheden for at dyrke den pågældende idræt.

11.4. IDRÆTSANLÆG

På baggrund af de udsendte spørgeskemaer er i tabel 3 angivet antallet af en række forskellige idrætsanlæg i vore nabolande. En direkte sammenligning mellem de enkelte lande må tages med forbehold på grund af de fejlkilder, som kan ligge i mangelfuld statistik og forskelle i opgørelseskriterierne..

Som det fremgår af tabellen, er Danmark relativt velforsynet med fodboldbaner og idrætshaller. For hallerne gælder dog, at netop de repræsenterer en af de få muligheder for at drive idræt om vinteren, fordi naturgivne alternative muligheder er sparsomme sammenlignet med f. eks. Norge og Sverige. På denne baggrund er svenskernes forsyning med kunstfrosne skøjtebaner imponerende. Det skal også bemærkes, at Holland har i alt 8 kunstfrosne rundbaner for skøjteløb.

Tabel 3. Antal idrætsanlæg 1970

	Fodboldbaner (min. 60 x 100 m)	Idrætshaller (min. 20 x 40 m)	Atletikstadion med rundbane	Tennisbaner udendørs	Svømmehaller (min. 25 m)	Skøjtebaner kunstfrosne (30 x 60 m)	Skøjtebaner kunstfrosne (min. 333 m rundbane)	Indbyggerantal mill.
Sverige	2.500	200	100	1.700	135	180	9	7,9
Norge	621	73	?	286	54	6	1	3,8
Danmark	3.786	384	135	706	76	15	0	4,9
Holland	5.150	215	100	3.100	8	7	8	12,7
Polen	2.853	49	508	707	110	27		32,0

11.5. SAMFUNDETS STØTTE TIL IDRÆTTEN

I tabel 4 er angivet de oplysninger om størrelsen af den offentlige støtte, som idrætsudvalget har indhentet via de udsendte spørgeskemaer. På baggrund af erfaringerne fra opgørelsen af omfanget af den offentlige støtte i Danmark er det vigtigt at påpege den betydelige usikkerhed, som er indbygget i sådanne opgørelser. Ikke alene er det svært bl.a. på grund af regnskabstekniske vanskeligheder at opgøre den lokale støtte, men også værdien af den mere eller mindre indirekte støtte, som især på anlægssiden ydes idrætten af det offentlige, lader sig vanskeligt opgøre. Endvidere vil grænsen mellem tilskud til idræt og tilskud til mere friluftsprægede aktiviteter på mange måder være flydende, hvorfor tilskud til friluftslivet i visse tilfælde vil være medregnet. Endelig vil omkostninger i forbindelse med skolernes idrætsfaciliteter kun i visse tilfælde indgå i opgørelserne over de offentlige tilskud.

I de fleste vesteuropæiske lande eksisterer ordninger med tipning af fodboldresultater. Tipning startede oprindeligt i England på privat basis og drives fortsat på denne måde her, men normalt er staten mere eller mindre involveret. I de fleste lande tilgår der direkte idrætten en andel af overskuddet fra tipningen, omend tildelingskriterierne er meget forskellige. Det norske og finske system svarer stort set til det danske, hvorimod hele overskuddet fra den svenske tipstjeneste går i den svenske statskasse. Tilskud til det svenske rigsidrætsforbund søges på finansloven.

Der er visse fælles træk i funktionsdelingen af statens og kommunernes tilskud til idrætten i de nordiske lande. Staten yder tilskud til idrætsorganisationernes centrale virksomhed, til kursusvirksomhed, forskning og idræts-

medicin. Kommunerne tegner sig for de store omkostninger i forbindelse med idrætsanlæg samt for tilskuddene til de lokale foreninger. I alt bliver kommunernes tilskud til idrætsformål dermed væsentlig større end statens.

Af tabellen fremgår fordelingen af den centrale og lokale støtte i visse lande:

Tabel 4. Den offentlige støtte til idrætten i visse lande (mill.d.kr.)

	Central støtte (staten)	Lokal støtte (evt. kommuner)	I alt	År
Norge	32,5	99,0	131,5	(1971)
Sverige	120,2	876,3	996,5	(1971/72)
Danmark	48,9	292,3	341,2	(1970/71)
Holland	28,1	351,4	379,5	(1970)
Vesttyskland	?	2.764,8	2.764,8	(1971)

Af den samlede offentlige støtte i Norge på ca. 131 mill.kr. udgjorde tipsmidlerne næsten 32 mill.kr. (1971/72). Til anlægsinvesteringer anvendtes ca. 98 mill.kr., hvoraf tipsmidlerne udgjorde knap 16 mill.kr.

I Sverige udgjorde den offentlige støtte til anlæg ca. 306 mill.kr., mens den i Vesttyskland beløb sig til ca. 2,3 mia.kr.

11.6. INTERNATIONALT SAMARBEJDE

Samarbejde inden for de enkelte grene af idrætten har fundet sted i mange år gennem specialforbundenes internationale organer og i den internationale olympiske komité. I disse organer har kun spørgsmål vedrørende de enkelte idrætsgrene være behandlet.

Det europæiske idrætssamarbejde har indtil for nylig stort set kun eksisteret på dette grundlag. Først i de senere år er der etableret et europæisk samarbejde, hvor mere generelle spørgsmål af fælles idrætslig interesse har været behandlet.

De nordiske lande begyndte allerede i 1918 et regelmæssigt samarbejde gennem etablering af "De nordiske Rigsidrætsforbunds Fælleskomité", der siden har holdt konferencer hvert andet år.

Dette snævre nordiske samarbejde skyldes dels den geografiske beliggenhed, dels den omstændighed, at disse lande har en ensartet opbygning inden for idrætten med en hovedorganisation, der repræsenterer alle idrætsgrene, og som er fri og uafhængig af statsmagten.

Det nordiske samarbejde har haft betydning for den videre udvikling i det europæiske arbejde bl.a. i den nuværende opbygning i Europarådet.

Europarådet tog idrætsspørgsmål på sit program i 1961. The Council for Cultural Co-operation (CCC) etablerede et underudvalg "The Committee for out-of-school education", der på sit program bl.a. havde "Sport and physical education". Fra dansk side deltog oprindeligt ministerielt udpegede delegerede, men efterhånden fik idrætten overladt en plads.

Efter få års forløb blev det i Europarådet klart, at det rette forum til behandling af idrætsproblemer måtte være idrætsorganisationerne. Derfor oprettedes som en udløber af "out-of-school-komiteen" i 1966 en forsamling betegnet "Non Governmental Sports Organisations" (N.G.O.), der først og fremmest skulle være et rådgivende organ. Herigennem var tilvejebragt den nødvendige ekspertise til brug for udarbejdelse af materiale til videre behandling i de politiske beslutningsorganer i Europarådet.

Siden oprettelsen af N.G.O. i 1966 har årlige konferencer været afholdt. Arbejdet er gennem de senere år blevet koncentreret omkring "Sport for All". De grundlæggende principper for dette arbejde vil fremgå af bilag IX - udkast til charter vedrørende "Sport for All" udarbejdet af N.G.O. som udkast til Europarådets idrætspolitik.

I 1968-69 blev det fra idrættens side foreslået, at idrætssamarbejdet burde være globalt, og at der som en begyndelse skulle søges arrangeret konferencer for det geografiske Europa. Ideen blev accepteret af N.G.O. Den første konference blev afholdt i Wien i 1973 med deltagelse af såvel Vest- som Østeuropa. Den næste konference afholdes i 1975 i DDR, mens Danmark sandsynligvis vil være vært ved konferencen i 1977. Formelt står UNESCO som protektor for at understrege målsætningen om et verdensomspændende idrætssamarbejde.

Der er en klar linje i den udvikling, som har fundet sted. Samarbejdet startede i de nordiske lande, blev videreført i Europarådet, udvidedes til det geografiske Europa og søges i dag gennemført som verdensomspændende samarbejde.

Til fremme af denne udvikling savnes fortsat i visse lande organisationer, der repræsenterer de enkelte nationers samlede idræt. Der arbejdes på at etablere sådanne sammenslutninger, der kan virke uafhængig af specialforbundsinteresser og uden for disses kompetenceområde.

Sideløbende med den beskrevne udvikling mod globalt samarbejde har Europarådet i 1973 taget initiativ til et udvidet samarbejde inden for sine egne rammer mellem de ovennævnte to organer - N.G.O. og "out-of-school-komiteen" - gennem oprettelse af et "Council for the Development of Sport" (CDS).

CDS tænkes sammensat af regeringsrepræsentanter og/eller delegerede fra idrætten, således at de forskellige landes delegationer repræsenterer de organer, som er ansvarlige for den idrætspolitik, der føres i det enkelte land.

Disse tanker har vundet tilslutning fra de implicerede parter, men afventer formel godkendelse fra de kompetente forsamlinger i Europarådet. Som et led i de forestående forhandlinger forberedes for tiden den første konference mellem de ministre, som er ansvarlige for idræt i de respektive medlemslande.

Kapitel 12

FRILUFTSLIVET

12. 1. FRILUFTSLIV I BREDESTE BETYDNING

Idræt og friluftsliv overlapper hinanden på mange områder, og skarpe grænser mellem de to begreber kan ikke trækkes. Dette fremgår bl.a. af, at en række idrætsorganisationer er medlemmer af friluftsrådet. Friluftsliv i vid forstand dækker langt mere end den organiserede idræt og det organiserede friluftsliv, idet det omfatter hele befolkningens frie udfoldelse i den danske natur.

Friluftslivet i bredeste betydning er i modsætning til idrætten kun stærkt organiseret inden for enkelte områder, hvor fælles indsats i form af foreninger eller organisationer her været påkrævet, bl.a. for at skabe de nødvendige udfoldelsesmuligheder. Hertil kommer, at organisationsformen, hvor den forekommer inden for friluftslivet, ofte vil være løsere end inden for idrætten. Kolonihavefolkets organisationsopbygning ligner således mere en grundejerforening end den fra idrætten kendte organisationsform, og for mange campister vil indmeldelsen i Camping-Unionen være motiveret af muligheden for at få et lejrplads.

Mange af friluftslivets organisationer kan betegnes som "forbrugerforeninger", hvor fælles interesser søges fremmet, men med mindre personligt engagement for medlemmerne, end det sædvanligvis er tilfældet inden for idrættens område.

Denne løse organisationsform inden for friluftslivet rejste tidligt ønsket om et forum, hvor alle interesser for friluftsliv kunne samles. Statsminister Stauning nedsatte i 1941 et udvalg vedrørende befolkningens friluftsliv, som førte til etablering af Friluftsrådet i 1942. Dette råd har hidtil søgt at støtte såvel det organiserede som det uorganiserede friluftsliv. Nedenstående fortegnelse over tilsluttede organisationer og foreninger viser Friluftsrådet som fællesrepræsentation for danske organisationer, der udelukkende eller delvis dyrker eller er interesseret i friluftsliv.

FRILUFTSRÅDETS MEDLEMMER

Friluftorganisationer.

Dansk Camping Union	66.814 medl.
Danske Baptisters Spejderkorps	2.169
Danske Studenterlejre	1.258 -
Det Danske Pigespejderkorps	17.934
Det Danske Spejderkorps	21.021
Frivilligt Dreng-Forbund	26.346 -
Frivilligt Pige-Forbund	7.226 -

FRILUFTSRÅDETS MEDLEMMER (fortsat)

Friluftorganisationer

Herbergs-Ringen	31	loren.
KFUK-Spejderne i Danmark	23. 686	medl.
KFUM-Spejderne i Danmark	13. 266	-
Landsforbundet DUI-Leg og Virke	12.067	-
Landsforeningen Dansk Vandrelaug	ca. 34. 000	
Missionsforbundets spejdere og ungdom	3. 144	

Idrætsorganisationer

De danske Gymnastik- og Ungdomsforeninger	562. 147	
De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeninger	596. 424	
Dansk Idræts-Forbund	ca. 7. 000	foren.
Dansk Forening for Rosport	23. 475	medl.
Dansk Kano- og Kajakforbund	4. 434	
Dansk Orienterings-Forbund	7. 960	
Dansk Sejlunion	139	foren.
KFUM og KFUKs Idrætsforbund i Danmark	ca. 30. 000	medl.
Dansk Skiforbund	3.212	-
Dansk Terrainsport Forbund	ca. 5. 000	

Andre organisationer

Afholdungsungdommens Fællesråd	ca. 5. 000	
Boligselskabernes Landsforening	478	
Danmarks kommunistiske Ungdom	5. 200	
Danmarks Lærerforening	48.933	
Danmarks Naturfredningsforening	56. 200	
Danmarks socialdemokratiske Ungdom	ca. 20. 000	
Danmarks Sportsfiskerforbund	23.927	
Danmarks Turistråd		
Dansk Cyklist-Forbund	ca. 7. 000	
Dansk Folke-Ferie	63	org.
Dansk Forening for Folkeblade	ca. 150	medl.
Dansk Jagtforening	34.600	-
Dansk Naturist Union	ca. 1. 400	
Dansk Ornithologisk Forening	ca. 4. 700	
Dansk Ungdoms Fællesråd	41	org.
Forenede Danske Motorejere	ca. 262. 000	medl.
Foreningen til Dyrenes Beskyttelse i Danmark	37. 120	
Fællesrådet for havekultur og landskabspleje	8	foren.
Handels- og Kontorfunkt, forbund i Danmark	ca. 157.000	medl.
KFUM og K i Danmark	20. 616	-
Kolonihaveforbundet i Danmark	50. 000	
Kongelig Dansk Aeroklub	5.055	
Kongelig Dansk Automobil Klub	ca. 4. 500	
Konservativ Ungdoms landsorganisation	ca. 8. 000	
Landsforeningen Natur og Fritid	535	
Landsforeningen Natur og Ungdom	ca. 1. 200	
Landsforeningen Ungdomsringen - sammenslutning af Ungdomsklubber i Danmark	ca. 100. 000	-

FRILUFTSRÅDETS MEDLEMMER (fortsat)

Andre organisationer

Samvirkende danske Turistforeninger 47. 200 medl.
 Set. Georgs Gilderne i Danmark 8. 220 -

Kildeangivelse: Friluftsrådets årsberetning 1973.

Ved sin meget brede sammensætning varetager Friluftsrådet som koordinerende og planlæggende organ friluftslivets interesser i almindelighed. Friluftsrådet søger at forbedre mulighederne for at hele Danmarks befolkning og især den del, som ikke direkte er organiseret i idræts- eller friluftorganisationer, kan dyrke friluftsliv.

Bestræbelserne for at give den almene befolkning bedre muligheder for at dyrke friluftsliv har i væsentlig grad været hæmmet af, at arten og størrelsen af befolkningens behov for friluftsliv har været meget vanskelig at bestemme. Nogen dybtgående undersøgelse findes ikke og er vanskelig at foretage, navnlig fordi de mest udbredte former for friluftsliv, f. eks. camping, kolonihavebevægelsen, feriecenterudviklingen o. s. v. har gennemlevet en udvikling, der har været bestemt af samfundsudviklingen og nøje fulgt denne. En prognose på baggrund af de former, friluftslivet har i dag vil langt fra give et realistisk billede af, hvordan friluftslivet vil og kan udvikle sig. Friluftslivet har været henvist til at udfylde de rammer og udnytte de muligheder, den samfundsmæssige udvikling har afstukket og er derved i høj grad blevet tvunget til at fortsætte i de en gang etablerede former. Der er kun i ringe omfang skabt fornyelse af formerne gennem en udvidelse af de bestående rammer.

Der er grund til at antage, at der i befolkningen i dag er et behov for et friluftsliv, som på afgørende måde sprænger de traditionelle rammer, der i mange tilfælde hæmmer udfoldelsesmulighederne.

Friluftsrådet har i erkendelse af denne situation og af det stærkt stigende behov for støttepunkter i det åbne land samt af den omstændighed, at Danmarks rekreative områder er et naturligt rejsemål for femten millioner mennesker på en kort bilrejsedag, med støtte fra miljøministeriet og i samarbejde med de planlæggende myndigheder forberedt udarbejdelsen af en rapport - en behovsanalyse. Ved udarbejdelsen af denne rapport tilstræber man samtidig at indlede det samarbejde mellem de offentlige myndigheder og Friluftsrådet, som skal danne grundlaget for den helt nødvendige planlægning for det åbne land.

Det forhold, at det offentlige gennem årene har erhvervet betydelige områder og et stort antal ejendomme, specielt med rekreative mål for øje, og at disse i dag ofte kun i begrænset omfang udnyttes til formålet, giver den omtalte behovsanalyse særlig betydning. Hertil kommer, at rapporten vil være af væsentlig værdi i planlægningen af de nu forestående offentlige erhvervelser, hvortil der er bevilget betydelige offentlige midler.

Rapporten tænkes udarbejdet af Friluftsrådet i samarbejde med statens kommitterede i byplansager og statens naturfrednings- og landskabskonsulent.

Det er hensigten at supplere rapporten med et tillæg, der indeholder kommentarer og nye eller supplerende forslag udarbejdet af byudviklingsudvalgene og fredningsplanudvalgene samt amtskommunale og kommunale institutioner.

Formålet er systematisk at analysere de enkelte forbrugergruppers aktuelle betingelser og muligheder for at få dækket deres specielle behov for udfoldelse af et friluftsliv. Denne rapport vil kunne virke som et supplement til idrætsudvalgets betænkning, idet denne fortrinsvis beskæftiger sig med idrættens forhold, og kun med friluftslivet, hvor dette har berøring med idrætten.

Det er tanken, at rapporten skal påvise behovet hos væsentlig flere grupper af befolkningen end dem, der i dag er optaget som forbrugerorganisationer i Friluftsrådet. Der findes meget betydelige grupper, hvis behov ikke tidligere har været analyseret. Her tænkes inden for undervisningssektoren bl.a. på børnehavers, skolars, ungdomsklubbers og fritidshjems pædagogiske og rekreative muligheder i by og i det åbne land. Og der tænkes inden for den sociale sektor på de mange (f. eks. handicappede, revalidenter og pensionister), der i forbindelse med det forebyggende sociale arbejde i kortere eller længere tid vil få brug for, at der kan tilbydes et rekreativt miljø.

Disse meget betydelige grupper er i dag henvist til at bruge de eksisterende faciliteter, som ofte blev etableret med andre formål for øje.

Den planlagte rapport vil kunne blive et vigtigt materiale for den kommission til undersøgelse af friluftslivets forhold, som ifølge det for idrætsudvalget oplyste forventes nedsat efter afgivelsen af idrætsudvalgets betænkning. Det meget betydelige materiale, der er udarbejdet af organisationerne under Friluftsrådet til brug for idrætsudvalget, vil i stedet kunne indgå i dette arbejde.

I efterfølgende afsnit om støtte til friluftsanlæg skal der derfor blot gives en kort oversigt over de behov for støtte, som for friluftslivets vedkommende blev omtalt i forbindelse med fordelingen af tipsmidlerne, jvf. kapitel 5 (5. 1. 3. 7.). Denne oversigt skal kun give eksempler på områder, som har behov for en støtte, der i alle tilfælde bør ydes som hjælp til selvhjælp.

12.2. STØTTE TIL VISSE FRILUFTSANLÆG

De kommende års udvidelse af befolkningens idræts- og friluftsliv vil bl.a. medføre, at flere og flere vil være interesseret i et mere bevægeligt friluftsliv. Forskellige slags kollektive støtteanlæg vil i denne forbindelse blive nødvendige, f. eks. campingpladser, feriebyer, vandrerhjem og weekend-hytter, endvidere naturområder, badestrande, friluftsbade, fiskevand, fritidshaver o. lign. Hertil kommer anlæg, som støtter selve færdselen i naturen: parkeringspladser og rastepladser såvel ved det almindelige vejnet som i udkanten af naturområderne, ved grønne stier, båd havne m.v.

Det afgørende vil være, at enhver kan vælge mellem forskellige aktiviteter.

Camping

Campingbevægelsens værdi ligger først og fremmest i, at stadig større kredse af befolkningen kommer ud i naturen. Endvidere har campingpladserne en social betydning som supplement til overnatningsmulighederne på hotel og pension m.v. Der er i sommermånederne langt flere på campingpladserne end i samtlige danske hoteller og pensionater tilsammen.

Anlæg og drift af campingpladser her i landet er i overvejende grad finansieret af privat kapital, men også i en vis udstrækning ved offentlig bistand i form af oprettelse af kommunale pladser. Oprettelsen har i det store og hele hidtil været overladt til den frie konkurrence, og der har ikke i større udstrækning været behov for støtte.

Friluftsrådet har altid set med velvilje på spejdernes lejrLiv og støtter nu også campingbevægelsen. Sammen med Turistforeningen for Danmark og Dansk Campingunion har rådet derfor i Det danske Lejrpladsudvalg arbejdet for, at der i Danmark opbygges et net af gode lejrpladser. Dette arbejde sker bl.a. ved en konsulentordning med henblik på pladsernes godkendelse og klassificering, ved udgivelse af den årlige lejrpladsfortegnelse, hvor der medtages bemærkninger om den enkelte plads' egnethed og om egnens seværdigheder, ved gennemførelse af et årligt kursus for lejrpladsledere og ved en lejrpladsordning, der holder de urolige elementer væk fra de godkendte lejrpladser.

I Sverige yder man støtte til campingpladser, som ligger isoleret, men som er nødvendige for opretholdelsen af et net af campingpladser, og som er økonomisk urentable. Der ydes tilskud med 30-50% af anlægsudgifterne.

Campingbevægelsen herhjemme vil sandsynligvis fortsætte den nuværende stærke udvikling. Der er pr. 1. januar 1974 af Friluftsrådet godkendt 514 campingpladser, som i 1973 havde 8,8 millioner overnatninger.

For den danske campingbevægelses vedkommende mener udvalget, at den frie konkurrence ved anlæg og drift af pladser bør fortsætte. Generelt kan det ikke være det offentlige opgave at støtte de private campingpladser. Der er dog brug for en årlig rådighedssum, som Friluftsrådet kan anvende til f. eks. følgende formål:

1. Kurser for lejrchefer, idet det på det foreliggende grundlag kun er muligt at samle dem en enkelt weekend årlig. Kurserne skal specielt sigte på at skabe forståelse for en kulturel indsats fra de pågældende i forbindelse med deres virksomhed.
2. Støtte i særlige tilfælde, hvor oprettelse og drift af pladser vil være økonomisk urentabel for kommuner eller private, men ud fra andre kriterier ønskelig - f.eks. for kanofolk på Gudenåen og Susåen eller for sejlsportsfolk på småøer, hvor der i forbindelse med en bådhavn kan indrettes campinganlæg.
3. På grund af campingbevægelsens stærke udvikling må staten gennem den offentlige planlægning være opmærksom på, at indretning af store campingpladser tilgodeses og eventuelt være parat til at støtte disse nødvendige anlægsopgaver.

Vandrerhjem

For mange unge og for familier med børn betyder vandrerhjemmene en vigtig og billig feriemulighed. Vandrerhjemmene løser ikke blot en social opgave, men er også med til at skabe sundhedsmæssige og etiske værdier, idet de unge kan komme bort fra byerne og ud i naturen og lære deres eget land og andre lande at kende. Friluftsrådet har derfor i de forløbne 23 år ydet i alt 3, 1 mill.kr. til støtte af vandrerhjem. Støtten er især gået til nye hjem, til

udvidelser og sanitære forbedringer, til indretninger til lejrskolebrug (centralvarme, klasseværelse og spisesal), til indretning af familieværelser samt til kursusvirksomhed.

Af tipsmidlerne har der siden 1950 uændret været ydet mellem 125.000 og 150.000 kr. årligt til vandrerhjemmsformål. Dette beløb, som aldrig er pristalsreguleret, er langt fra tilstrækkeligt til løsning af selv de mest nødvendige opgaver. Alene i forbindelse med fordelingen af tipsmidlerne i 1970/71 er der fra vandrerhjem i Danmark indkommet ansøgninger om støtte til anlægsarbejder til et samlet beløb af 6,7 mill.kr.

I Sverige ydes der kun undtagelsesvis støtte til vandrerhjem. Derimod ydes der op til 100% støtte af anlægsudgifterne til fjeldhytter og til feriebyer, som er ensomt beliggende og ikke kan forrente sig.

Vandrerbevægelsen havde et meget stærkt opsving umiddelbart efter krigen, derefter nogle års stilstand, da andre ferieformer kom til, men er nu igen i fremgang.

Der vil udover det hidtil gennem Friluftsrådet bevilgede årlige tilskud af tipsmidlerne til ungdommens friluftsliv eksempelvis være brug for støtte til følgende nye vandrerhjemmsformål:

1. Der er fra gammel tid en lang række private vandrerhjem, hvis standard trods forbedringer er så ringe, at man i det lange løb ved kommunal foranstaltning bør erstatte dem med bedre hjem.
2. Der er i vandrerhjemmenes beliggenhed endnu en del hvide pletter på landkortet bl. a. ved Vestkysten og i Nordvestsjælland, hvor det vil være rimeligt at yde større anlægstilskud.
3. Det vil have værdi i videre omfang at samle vandrerhjemsværterne på kursus for herigennem at søge at udvide deres virksomhedsområde til også at omfatte en kulturel indsats.

Udvalget skal henstille, at der stilles offentlige beløb til rådighed til løsning af de under punkt 1-3 nævnte opgaver.

Småbådshavne

Småbådshavne må antages fremover at få stigende betydning for dem, der i sejlskibe og både vil søge væk fra landevejenes biltrafik. Udvalget har overvejet ønskeligheden af støtte til bevarelse af små havne og til indretning og udbygning af nye.

Friluftsrådet ydede af mere principielle grunde allerede i 1962 tilskud af tipsmidlerne til ungdommens friluftsliv til amts- og sognekommuners indsats ved reparation af et molehoved ved Hornbæk havn. Ministeriet for offentlige arbejder havde godkendt et projekt på 50.000 kr., men afvist at yde et tilskud til arbejdet, fordi det ikke ansås for at have tilstrækkelig erhvervsmæssig interesse.

Handelsministeriet har i en 5-års periode med hjemmel i en finanslovsbevilling ydet tilskud på indtil 50% af reparationsudgifterne til 10-15 havne.

Statens Friluftsnæmnd i Sverige har længe ydet statsbidrag til småhavne. Svenskerne yder statstilskud til en hel række frilufts anlæg, herunder anlæg for den såkaldte fritidsbåttrafikken. Tilskuddene går først og fremmest til

hjemmehavne og "anslutningshavne", som er beregnet for den bådejende storbybefolkning og indrettes i forbindelse med attraktive fritidsområder. Tilskuddene ydes normalt med indtil 50% af de bidragsberettigede omkostninger, hvor til bl.a. også hører jorderhvervelser, vejanlæg og sanitære anlæg, opmudringer, anskaffelse af pontoner og kraner, ophalebeddinge og belysning.

Efter udvalgets skøn er der et stort behov for bevarelse og vedligeholdelse af eksisterende småhavne og for udbygning og modernisering af provinsbyhavne. Behovet vil i de kommende år stige meget stærkt sammen med den øgede interesse for at tilbringe fritiden til søs.

Udvalget foreslår derfor, at der af en årlig bevilling ydes støtte til bevarelse af bestående småhavne og mere undtagelsesvis til indretning af enkelte nye bådehavne hvert år.

Friluftsgårde

Medens ungdommen om sommeren har adgang til en række badestrande og campingpladser, findes der til støtte for dens friluftsliv på andre årstider kun nogle mindre vandrerhjem og weekend-hytter, der ejes af forskellige organisationer. For store dele af den organiserede ungdom og for hele den uorganiserede ungdom findes der særlig i de store byers omegn ikke noget større friluftsanlæg, som uden for sommermånederne kan være støttepunkt for de unges weekend- og søndagsture og for deres friluftsliv i det hele taget.

Derfor vil der være behov for opførelse af friluftsgårde, hvor de unge kan spise og overnatte i naturskønne omgivelser, og hvorfra de kan starte på vandringer, orienteringsløb, naturiagttagelser o. lign.

I Sverige er der nu ca. 60 friluftsgårde fordelt over hele landet, og staten yder normalt 30% af anlægsudgifterne. Målsætningen er, at hver by har sin friluftsgård.

Friluftsgården skal være åben for ungdommen og først og fremmest imødekomme et behov hos de uorganiserede unge. Men for at sikre rentabiliteten og fremme et godt miljø bør den også modtage dels familier og dels de ungdoms- og idrætsorganisationer, der gerne vil lægge deres udflugter, møder eller kurser ude i naturen, men ikke har opført deres eget friluftscenter.

Der kan endvidere blive tale om skoleudflugter. I denne forbindelse henvises til den svenske friluftsgård Frostavallen, der med tipsmidler er opbygget af og ejes af Skid- og friluftsförbundet. De skånske kommuneskoler har på et år hertil sendt 30.000 skolebørn på heldagsudflugter, og der er tilmed ansat en friluftskonsulent til intensivisering af skolernes friluftsvirksomhed.

Endelig har Frostavallen en folkelig skovrestaurant, hvor familier med og uden bil kan komme på deres week-end- og søndagsture. Frostavallen har på en sæson udover de forannævnte skolebørn et besøgstal på 130.000 personer.

Selv om der ikke kan regnes med nogen videre vintersport herhjemme, vil der dog uden for den egentlige sommersæson antages at være brug for en friluftsgård for et dagpublikum, der for øjeblikket savner et billigt støttepunkt.

Friluftsgården bør lægges så langt fra byen, at gæsterne kan føle sig i helt nye omgivelser. Der bør sørges for passende tog- og busforbindelser.

Som eksempel på et velegnet areal kan nævnes Tystrup-Bavelse området. I de sidste seksten tipsfordelingsår er der afsat i alt 2,2 mill.kr. hertil - i

de seneste 6 år 200.000 kr. årligt, hvortil kommer tilsagn fra arbejdsministeriets feriefond.

Udvalget skal foreslå, at der afsættes en årlig bevilling til støtte for opførelse i de forskellige landsdele af friluftsgårde og lignende støttepunkter for friluftslivet evt. i samarbejde med organisationerne.

Ridecentre og ridestier

Velstandsstigningen i de senere år har medført, at ridning er blevet en populær motions mulighed. Mange kommuner har da også oprettet ridecentre og arbejdet for anlæg af ridestier i omegnen. Ridning har en ganske speciel kvalitet, idet selve ridetimen som oftest kun er en mindre del af den aktivitet, som især mange børn og unge udfolder i ridecentrene. De opholder sig dagligt på stedet og anvender en meget stor del af tiden på at være sammen med hestene og udføre en lang række forskellige opgaver i forbindelse med deres pasning. Specielt for børn i byområder vil ridecentrene således stimulere et betydeligt behov hos mange for at få lejlighed til at beskæftige sig med dyr.

Udvalget skal foreslå, at der foretages foranstaltninger og eventuelt ydes en vis støtte til oprettelse af ridecentre, hvor opgaven ikke kan løses ad anden vej. Samtidig må der drages omsorg for de fornødne ridestier i byernes omegn.

Langtursroningen

Friluftsrådet har i de sidste 23 år næsten hvert år ydet tilskud til roklubber til opførelse eller udvidelse af weekend-hytter med og uden lejrgrunde. Tilskud af tipsmidler til rosporten er fordelt således, at indenrigsministeriet og idrætsforbundet yder støtte bl.a. til roklubbernes almindelige arbejde og til opførelse af klubhuse i byerne, medens Friluftsrådets tipsmidler anvendes til opførelse af støttepunkter for friluftslivet.

Da det vil have stor værdi for ungdommen, at alle roforeninger har et sådant weekendcenter, som også kan benyttes af andre afdelinger på deres langtursroning landet rundt, skal man indstille, at der ved en årlig beløbsramme skabes mulighed for at yde tilskud til sådanne weekendcentre og lejrgrunde.

For roklubberne i Storkøbenhavn eksisterer et særligt problem, idet disse i vidt omfang har koncentreret deres weekendhytter i en afstand af en dags roning langs Øresund omkring Nivå. Hvis de foreliggende planer realiseres, kan det forventes, at en del af disse weekendcentre må fjernes i forbindelse med anlæg af en lystbådehavn i teglværksgravene m.v., og en del hytter ligger for langt væk fra kysten, hvor bådene må efterlades uden kontrol. Fredningsplanudvalget er derfor indstillet på at søge at skaffe erstatningsarealer syd for Nivåbugten og i forbindelse med reguleringsplanen til formålet at erhverve en større ejendom, der så må udbygges af roklubberne.

I denne forbindelse skal også fremdrages spørgsmålet om langtursroernes teltningsmuligheder i relation til naturfredningsloven af 18. juni 1969. Efter lovens § 46, stk. 1, må der på strandbredder og andre kyststrækninger, hvor der ikke findes sammenhængende grønsvær eller anden sammenhængende landvegetation, og på arealer, der ligger inden for en afstand af 100 m fra, hvor denne vegetation begynder, ikke opstilles bl.a. campingvogne. Derimod er der endnu ikke fastsat regler for placering af telte på disse kyststrækning-

ger, idet bestemmelser for hele landet kan træffes af miljøministeren. I Naturfredningskommissionen var der en del uenighed om teltningen. Nogle ville sidestille telte med campingvogne, der altså er forbudt på de nævnte områder, og andre ville have helt fri teltning. Friluftsrådets repræsentant var inde på en mellemløsning, hvorefter telte også skulle væk fra de almindelige strandenge m.v., mens man skulle tillade den korte camping, som roerne og spejderne ønsker langt væk fra de offentlige arealer. Et langtursrohold vil gerne slå sit telt op på et så øde sted som muligt - og hurtig efter overnatningen er teltet væk igen.

Det vil efter udvalgets opfattelse være rimeligt, at miljøministeriet giver adgang for langtursroerne, der ikke altid kan nå støttepunkter med weekendhytter, til i en kortere tid - mod sædvanlig ejertilladelse - at slå deres telte op ved øde strandstrækninger.

Kapitel 13

BØRNE- OG UNGDOMSORGANISATIONERNE

13.1. ORGANISATIONERNES VIRKSOMHED

Børne- og ungdomsorganisationerne består af Det Danske Spejderkorps, DUI Leg og Virke, Frivilligt Dreng-Forbund, Frivilligt Pige-Forbund, KFUK-Spejderne og KFUM-Spejderne.

Organisationerne har lokalafdelinger over hele landet. Disse afdelinger arbejder selvstændigt under hensyn til den grundlov, de har vedtaget.

Afdelingerne samles i praktiske geografiske samarbejdsenheder (distrikter - divisioner og landsdele).

Ledelsen af disse samarbejdsenheder såvel som ledelsen af landsorganisationerne vælges af lokalafdelingerne.

Børne- og ungdomsorganisationerne stiftedes i årene 1902-1919, og formålet var:

- 1) at give hjemmene en håndsækning med opdragelse, vejledning og karaktertræning af børn og unge og
- 2) at søge at beskæftige børn og unge i fritiden ved bl.a. at tilbyde dem forskellige former for indendørs og udendørs aktiviteter (gymnastik, lejr-sport m.m.). Organisationerne baserede deres arbejde på en folkelig, social, enkelte også på en kristelig, linje.

Organisationernes formål har vel ikke undergået væsentlige ændringer, men er i dag udtrykt bredere og mere udadventt, idet der i langt højere grad peges på en samfundsmæssig forpligtelse, ligesom det i betydelig grad er lykkedes at få "familierne" engageret i arbejdets planlægning og afvikling.

Organisationerne dyrker aktiviteter som lejr-sport, orientering, pionering, sejlsport, svømning, terrænløb, arkæologi, film, foto, dramatik, filateli, gymnastik, metalsløjde, motorlære, musik, radioteknik, sangm.v.

I 1970 var det samlede medlemstal for organisationerne under Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd ca. 142.000 aktive, kontingentbetalende medlemmer. Heraf var 60% mandlige og 40% kvindelige medlemmer.

Aldersfordelingen blandt medlemmerne var følgende:

8-11 årige	38%
12-16	- 36%
17-23	- 26%

Børnene tilbringer i gennemsnit ca. 400 timer pr. år i organisationen.

De fleste lokale afdelinger har oprettet støttekredse, der i overvejende grad består af børnenes forældre. Disse støttekredse tæller omkring 100.000 medlemmer.

Organisationerne havde i 1970 ca. 6.000 ledere (valgte bestyrelses- og rådsmedlemmer), der alle er ulønnede og i overvejende grad valgt blandt

medlemskredsens forældre. Disse ledere gennemgår normalt en uddannelse, der kan strække sig over 14 dage plus enkelte weekends. Lederne anvender normalt ca. 200-300 timer årligt (inkl. uddannelsen) i arbejdet for organisationen.

Af instruktører havde organisationerne i 1970 ca. 13. 200. Instruktørerne anvender pr. år 400-600 timer (heraf ca. 320 timer til direkte instruktive arbejde). Alle er ulønnede og anvender herudover omkring 60-100 timer pr. år til deres egen uddannelse.

Ud over nævnte instruktører har organisationerne 25 heltidsansatte konsulenter (hvoraf ca. 1/3 modtager tilskud efter lov nr. 233 § 100).

Landsorganisationerne ejede i 1970 22 fritids- og uddannelsescentre, hvortil kommer en del distriktscentre. Lokalfdelingerne ejede ca. 850 weekendhytter, feriekolonier, lejrpladser samt mindre ejendomme med møde-lokaler m.v. Faciliteterne er i langt overvejende grad bygget af ledere, instruktører og medlemmer samt medlemmernes forældre uden nogen væsentlig offentlig støtte.

13.2. ORGANISATIONERNES ØKONOMI

Organisationernes økonomi hviler først og fremmest på deres egenindsats, i mindre grad på offentlig støtte via tipsmidler, fritidslov og kommuner.

Børne- og ungdomssektorens økonomiske egenindsats består dels i kontingenter fra medlemmer og i udgifter betalt af medlemmer, dels i meget betydeligt omfang i midler fremskaffet ved hjælp af basarer, loppemarkeder, lotterier og fester, - d.v.s. fra arrangementer, som i væsentlig grad lægger beslag på lederes og instruktørers tid og arbejdskraft - og endelig dels fra den frivillige, ulønnede leder- og instruktørindsats.

De samlede kontingentbetalinger androg for året 1972 6,4 mill.kr., jvf. den tidligere omtalte sektoranalyse (jvf. afsnit 5.2. side 130). Dette svarer til ca. kr. 45,- pr. medlem, hvortil dog skal bemærkes, at en del af de mindre-årige ikke betaler kontingent det første medlemsår.

Samme undersøgelse viser, at medlemmerne desuden - til dækning af udgifter ved uddannelse, arbejdsmaterialer, deltagelse i diverse ikke indtægts-givende arrangementer - har måttet betale 25,6 mill.kr. eller ca. kr. 180,- pr. medlem.

Organisationernes selvskabte indtægter ved landslotterier, basarer, andespil, fester m.m. beløber sig til 16,1 mill.kr.

Den frivillige, ulønnede indsats fra ledere og instruktører udgør ca. 5,8 mill. timer, men hertil kommer den indsats på ca. 2,2 mill. timer, som udføres af ungledere, patrulje- eller gruppeledere (alder 15-18 år), hvoraf der er ca. 4. 400. I alt ca. 8,0 mill. timer i frivillig leder- og instruktørindsats.

Dersom der beregnes en timebetaling svarende til aflønningen af instruktører ved interessegrupper (ca. kr. 30,- pr. time), beløber den frivillige lederindsats sig til 240 mill.kr.

Summen af organisationernes økonomiske egenindsats andrager således i alt 288,1 mill.kr.

Fra det offentlige tilgik der i 1972 børne- og ungdomsorganisationerne via tipsmidlerne (indenrigsministeriet og Friluftsrådet) 1,1 mill.kr. - en stigning på ca. $\frac{1}{2}$ mill, siden 1950.

Fra undervisningsministeriet modtog landsorganisationerne tilskud på 5,1 mill.kr.

Fra kommunerne ydedes støtte i form af lokaletilskud, medlemstilskud og tilskud til uddannelse, i alt 3,6 mill.kr. eller 25 kr. pr. medlem.

Den samlede tilgang af økonomiske ressourcer til børne- og ungdomsorganisationerne i 1972 kan herefter opgøres som følger:

Børne- og ungdomsorganisationernes økonomiske egenindsats 1972

	mill. kr.
Kontingentbetalinger	6,4
Medlemmernes egne udgifter	25,6
Organisationernes selvskabte indtægter	16,1
Frivillig leder- og instruktørindsats	240,0
Samlede økonomiske egenindsats	<u>288,1</u>
Tilskud fra det offentlige 1972	
<u>Staten</u>	
Tipsmidler, indenrigsministeriet og friluftsrådet	1,1
Undervisningsministeriet	5,1
Kommunerne	
(lokaler, uddannelse, medlemstilskud)	3,6
Interessegrupper	0,7
Samlede offentlige tilskud	10,5
Samlede tilgang af ressourcer	298,6

Der tilgik således børne- og ungdomsorganisationerne økonomiske ressourcer af størrelsesordenen 300 mill.kr. , hvoraf det offentlige bidrog med ca. 3,5%.

Ifølge undersøgelser foretaget af børne- og ungdomsorganisationerne androg det samlede antal aktivitetstimer i 1972 ca.49,6 mill.timer. Sammenholdt med den samlede tilgang af økonomiske midler, svarer dette til en "omkostning" pr. aktivitetstime på 6,02 kr. , hvoraf det offentlige betaler lidt over 20 øre (jvf. i øvrigt sammenligningen mellem de forskellige fritidssektorer i kapitel 14).

Børne- og ungdomsorganisationerne er i øjeblikket på vej ind i en kraftig ekspansion.

Dette gælder især deres arbejde på, med basis i deres lokale afdelinger, at tage sociale og præventive opgaver op, også uden for deres egentlige medlemsskare. Bl.a. ved i højere grad end hidtil at engagere familierne.

Det er derfor udvalgets opfattelse, at børne- og ungdomsorganisationerne med hensyn til offentlige støttemuligheder bør ligestilles med andet foreningsarbejde.

Kapitel 14

SAMMENLIGNING MELLEM FORSKELLIGE FRITIDSSEKTORER

I afsnit 3.5. blev det samlede antal beskæftigelsestimer inden for idrætsforeningerne opgjort. Beskæftigelsestimerne beregnedes som det antal timer, medlemmerne brugte såvel på den idrætslige aktivitet (fysisk aktivitet), som på det sociale samvær (dog kun den del, som direkte var organiseret af foreningerne) og den aktivitet, som fandt sted i forbindelse med rejser til og fra stævner og turneringer. I alt ca. 110 mill, timer. Herudover kan den undervisningsprægede aktivitet, som foregår inden for den organiserede idræt, opgøres til ca. 4 mill. timer.

I den i afsnit 5.2. omtalte sektoranalyse er foretaget en tilsvarende opgørelse over antallet af beskæftigelsestimer i visse andre fritidssektorer. Det gælder for børne- og ungdomssektoren (i alt ca. 39 mill, timer), aftenskolesektoren (i alt ca. 18 mill, timer), ungdomsskolesektoren (i alt ca. 13 mill, timer) og ungdomsklubsektoren (undervisningsministeriets klubber) (i alt ca. 4 mill, timer).

I tabel 1 er gengivet en sammenligning mellem antallet af beskæftigelsestimer i de fem nævnte fritidssektorer. Beskæftigelsestimerne er inddelt i henholdsvis:

- A-timer = beskæftigelsestimer med hovedsagelig fysisk aktivitet.
- B-timer = beskæftigelsestimer med hovedsagelig socialt samvær.
- C-timer = beskæftigelsestimer med hovedsagelig undervisningspræget aktivitet.

Aktiviteterne er opgjort på visse aldersklasser, og antallet af beskæftigelsestimer er korrigeret for den pågældende aldersklasses andel af den samlede befolkning.

Som det fremgår af tabellen, tegner idrætten sig for hovedparten af det antal beskæftigelsestimer pr. indbygger, som udøves af de fem fritidssektorer, nemlig 22,9 timer af i alt 37,8. Den væsentlige del af beskæftigelsestimerne i idrætten består naturligvis af de såkaldte A-timer, d. v. s. af fysisk aktivitet, men opdelingen i A-, B- og C-timer må ikke tages alt for bogstavelig ved en sammenligning mellem sektorerne. Hvad der i idrætten registreres som fysisk aktivitet vil f. eks. i ungdomsskolen blive registreret hovedsagelig som undervisningspræget aktivitet.

I modsætning til de andre sektorer har idrætten en relativt betydelig aktivitet på alle aldersgrupper. Med undtagelse af den yngste aldersgruppe (-13 år) synes det organiserede sociale samvær at udgøre omkring $\frac{1}{4}$ af den samlede fysiske og sociale aktivitet i idrætsforeningerne.

Tabel 1. Antal beskæftigelsestimer pr. indbygger i forskellige fritidssektorer 1972

Alder		Idr. *) Sektor	Børne **) & Ung. Sektor	Aft. sk. Sektor	Ung. sk. Sektor	Ung. kl. Sektor	I alt
-13	A	31,2	6,2	-	0,0	-	37,4
	B	6,0	15,4	-	0,2	-	21,6
	C	0,0	0,0	-	0,4	-	0,4
I alt		37,2	21,6	-	0,6	-	59,4
14-17	A	45,9	10,9	0,2	1,1	2,2	60,3
	B	15,9	24,0	0,3	11,2	6,5	57,9
	C	3,1	0,2	1,1	27,6	3,3	35,3
I alt		64,9	35,1	1,6	39,9	12,0	153,5
18-24	A	33,9	2,3	0,6	0,0	0,2	37,0
	B	11,3	4,9	1,0	0,3	0,5	18,0
	C	2,8	0,2	4,7	0,7	0,2	8,6
I alt		48,0	7,4	6,3	1,0	0,9	63,6
25-	A	6,9	0,0	0,4	-	-	7,3
	B	2,2	0,2	0,7	-	-	3,1
	C	0,5	0,0	3,5	-	-	4,0
I alt		9,6	0,2	4,6	-	-	14,4
Alle aldersgrupper	A	17,3	2,4	0,3	0,1	0,2	20,3
	B	4,8	5,4	0,6	0,7	0,4	11,9
	C	0,8	0,1	2,7	1,8	0,2	5,6
I alt		22,9	7,9	3,6	2,6	0,8	37,8

*) Omfatter kun i mindre omfang aktiviteter på amts- og landsplan.

**) Omfatter ikke aktiviteter på amts-, distrikts- eller landsplan.
Disse aktiviteter udgør et tillæg på ca. 30% - i overvejende grad af uddannelsespræget karakter.

I afsnit 5.2. blev den samlede tilgang af økonomiske midler til idrætssektoren opgjort for 1972. På baggrund af oplysninger fra den ovenfor citerede undersøgelse samt fra de i kapitel 13 om børne- og ungdomsorganisationerne i visse henseender afvigende beregninger, er det muligt at foretage en sammenligning af tilgangen af økonomiske midler til de fem fritidssektorer. Dog har en opsplitning på aldersklasser ikke været mulig. De økonomiske midler stammer fra 3 kilder: Fra det offentlige (d.v.s. stat og kommune), fra sektoren selv i form af indbetalinger (f.eks. kontingenter og indtægter fra afholdte arrangementer o. s. v.) og fra værdien af den frivillige leder- og instruktørindsats.

Af tabel 2 (kolonne 8) fremgår den samlede tilgang af økonomiske midler til de fem fritidssektorer - i alt lidt over 1,7 mia.kr. , hvoraf det offentlige betalte 627 mill.kr. Den samlede økonomiske tilgang til den frivillige sektor - idrætten og børne- og ungdomsorganisationerne - udgjorde 1,43 mia.kr. , hvoraf det offentlige betalte 388 mill.kr. Det hertil svarende antal aktivitetstimer er opgjort (kolonne 9), hvilket betyder, at en pris pr. aktivitetstime inden for de forskellige sektorer kan udregnes (kolonne 11).

Tabel 2. Tilgang af økonomiske midler til fem fritidssektorer 1972

	Idr. (2) Sektor	Børne (2) & Ung. Sektor	Aft.sk. Sektor	Ung.sk. Sektor	Ung.kl. Sektor	I alt
- Mill.kr. -						
1. Staten	45,9	6,2	50,2	32,1	11,5	145,9
2. Kommunerne	332,0	4,3	64,7	62,0	18,8	481,8
3. I alt Off.	377,9	10,5	114,9	94,1	30,3	627,7
4. Sektoren selv i alt	129,7	32,0	31,1	0,3	2,7	195,8
5. Andre priv. midler	60,6	16,1	0	0,1	0,3	77,1
6. = 4 + 5	190,3	48,1	31,1	0,4	3,0	272,9
7. Frivillig indsats (1)	565,0	240,0	19,0	0	2,6	826,6
8. I alt udg. 3+6+7	1.133,2	298,6	165,0	94,5	35,9	1.727,2
9. Aktivitets- timer (Mill.)	114,4	49,6	18,1	12,9	4,0	199,0
- Kr. -						
10. Pris/time for det off. (kol. 3 : kol. 9)	3,30	0,21	6,35	7,31	7,63	3,15
11. Pris/time i alt (kol. 8 : kol. 9)	9,91	6,02	9,17	7,34	9,03	8,68

(1) Sat til en "timeløn" på kr. 30,00.

(2) Tallene for idrætssektoren og børne- og ungdomssektoren er korrigeret i forhold til sektoranalysens tal på grundlag af senere indkomne oplysninger.

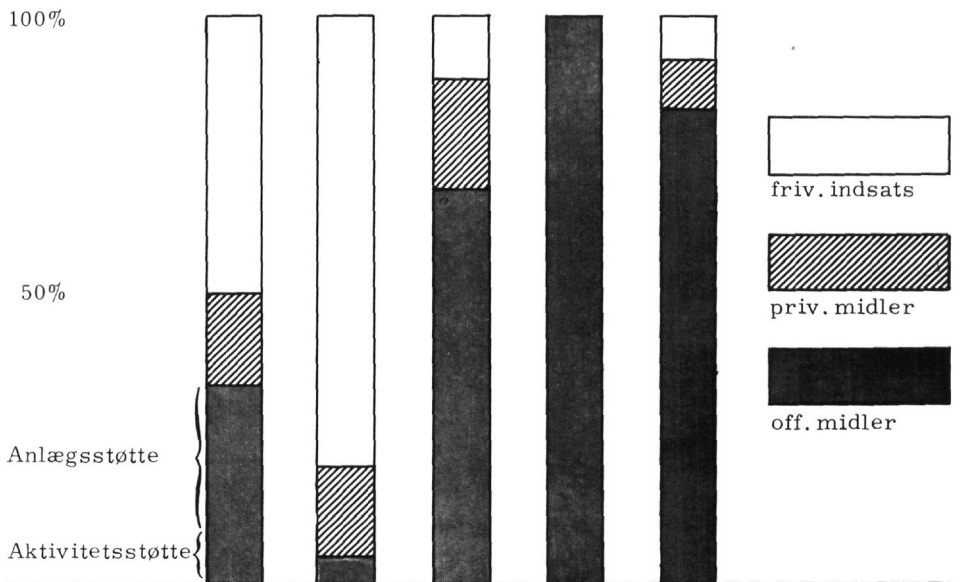
Ved vurderingen af de økonomiske størrelser i tabellen må der tages hensyn til, at tallene viser et øjebliksbillede, nemlig 1972, og dermed ikke har gennemsnitsanalysens styrke. Specielt for en sektor som idrætten, hvor

en meget væsentlig del af den økonomiske tilgang sker i form af anlægsinvesteringer, kan dette betyde, at der er store årlige udsving i tilgangen af midler fra kommunerne. For ungdomsskolen og aftenskolen og i nogen grad også for ungdomsklubberne består udgifterne i væsentlig grad af materialer og lønninger.

Idrætten og børne- og ungdomssektorerne udgør så stor en andel af den samlede aktivitet i de fem sektorer, ca.87%, at gennemsnitsprisen for det offentlige for alle fem sektorer reduceres til en pris på 3, 15 kr.pr. time. • Sammenlignes det offentlige andel af udgifterne pr. aktivitetstime i de fem sektorer fremgår det, at det offentlige må betale en meget forskellig pris for beskæftigelsen af en gruppe unge pr. time.

Af kolonne 11 fremgår det, at prisen pr. time for at aktivisere unge nærmer sig en tier.

Tabel 3. Finansiering af forskellige fritidssektorer ved offentlig, privat og frivillig indsats 1972

	Idr. Sek.	Børne & Ung. Sek.	Aft. sk. Sek.	Ung. sk. Sek.	Ung. Kl. Sek.	I alt
	%	%	%	%	%	%
Stat og kommune	33,4	3,5	69,6	99,6	84,5	46,3
Private midler	16,8	16,1	18,8	0,4	8,3	18,1
Frivillig ulønnet indsats	49,8	80,4	11,6	0	7,2	35,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Til yderligere belysning af tabel 2 er i tabel 3 givet en oversigt over betydningen af henholdsvis den offentlige støtte, den private økonomiske indsats og værdien af den frivillige leder- og instruktørindsats inden for de forskellige fritidssektorer. Tabellens søjlediagram angiver de relative andele for den enkelte sektor.

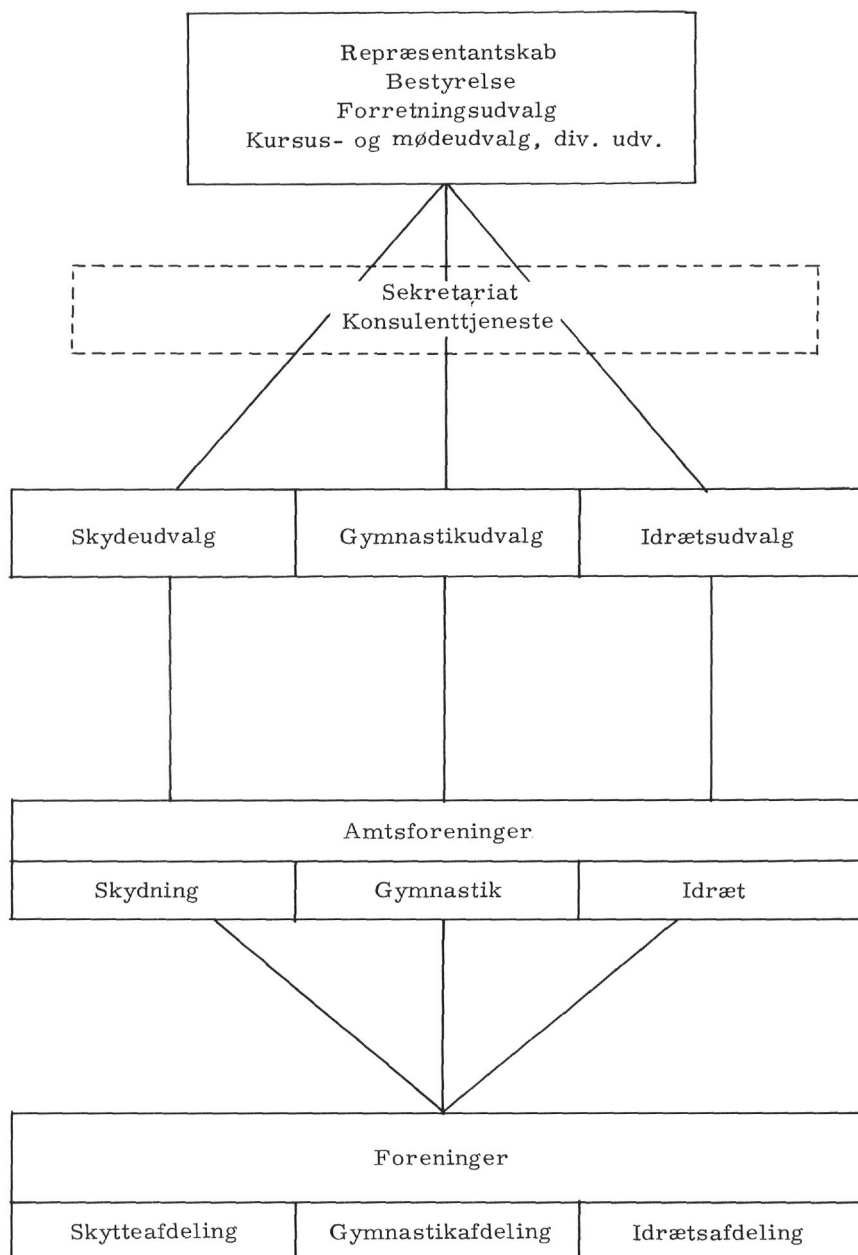
Som det fremgår af tabellen træder forskellene i de fem sektors finansieringsformer tydeligt frem, når de relative andele betragtes. De to sektorer med de højeste offentlige tilskud har den relativt set mindste frivillige indsats, mens omvendt de sektorer, som har den største frivillige indsats modtager en væsentlig mindre offentlig støtte i forhold til tilgangen af økonomiske midler til sektoren.

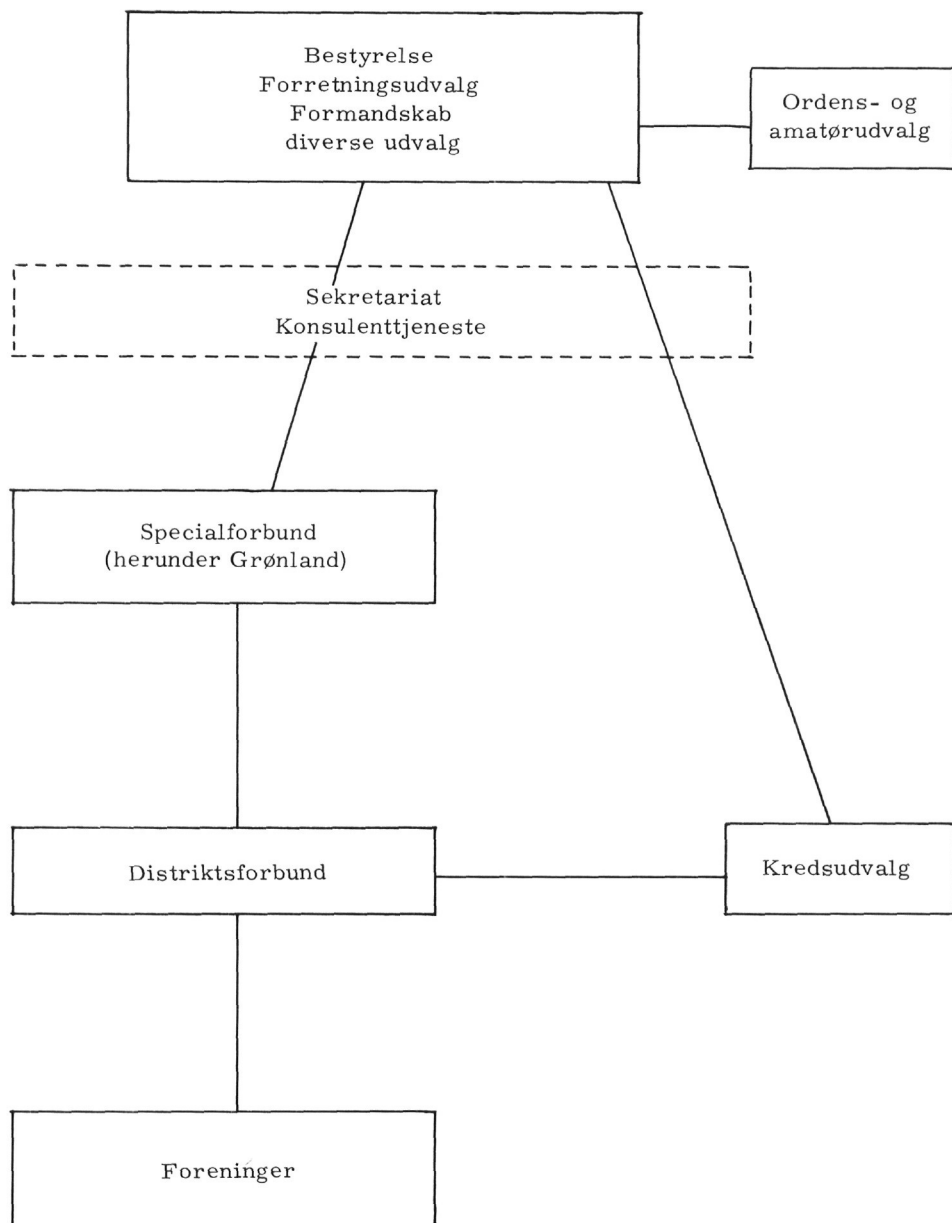
Da en så væsentlig del af den offentlige økonomiske støtte til idrætten består i kommunale udgifter til anlæg, kan det til sammenligning med de øvrige sektorer have interesse at beregne den offentlige støtte pr. aktivitetstime på grundlag af den egentlige aktivitetsstøtte (d. v. s. tilskud til foreningerne i form af medlemstilskud, tilskud til instruktørløn, udgifter i forbindelse med interessegrupper m.v.). Herved omfatter den offentlige støtte til idrætten tilskud af samme art som den støtte, der tilflyder aftenskolen, ungdomsskolen og ungdomsklubberne, idet ingen af disse sektorer har udgifter til anlæg og drift af de anvendte faciliteter.

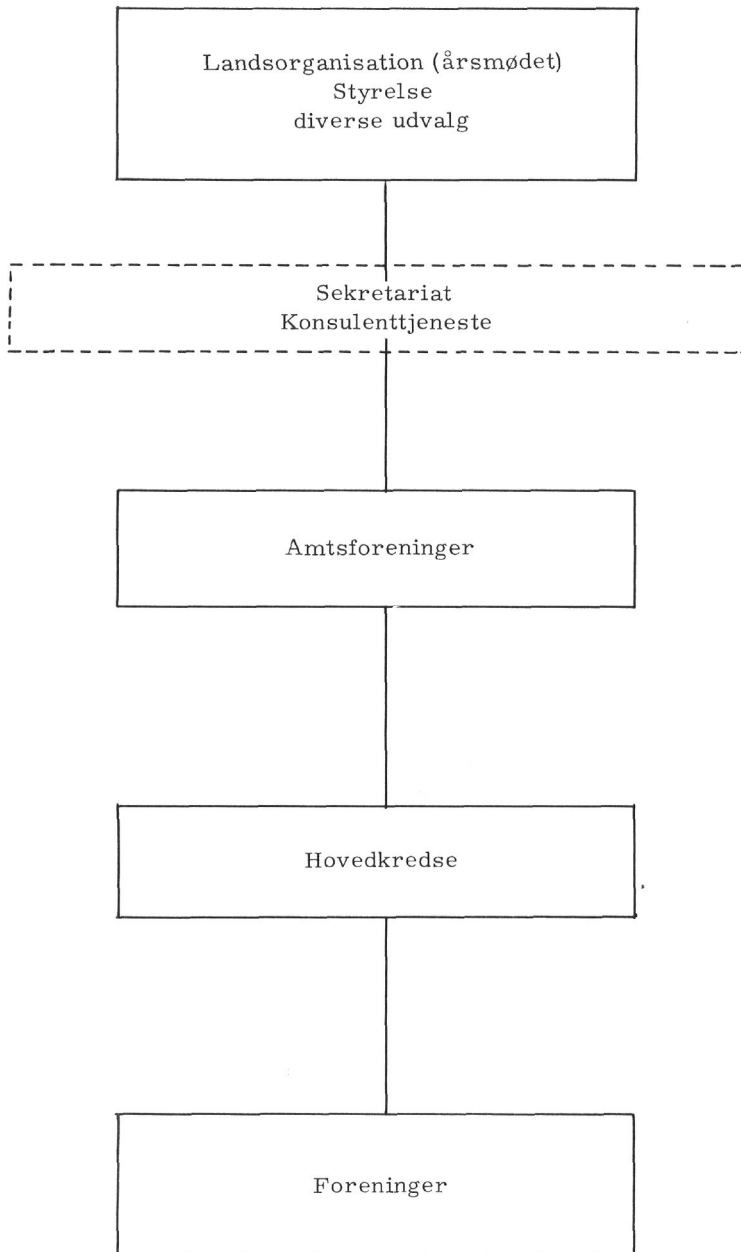
På baggrund af udvalgets efterundersøgelse af kommunernes udgifter (jvf. kapitel 5.1.5.7.) kan aktivitetstilskuddet opgøres til ca. 25, 7 mill.kr. på det tidspunkt, hvortil tallene i tabellen henhører. Den samlede offentlige støtte til idrætten bortset fra anlægstilskud bliver herefter 71,6 mill.kr. eller 63 øre pr. aktivitetstime, svarende til 6, 3% af den samlede tilgang af økonomiske midler til idrætssektoren (jvf. tabel 3).

BILAG

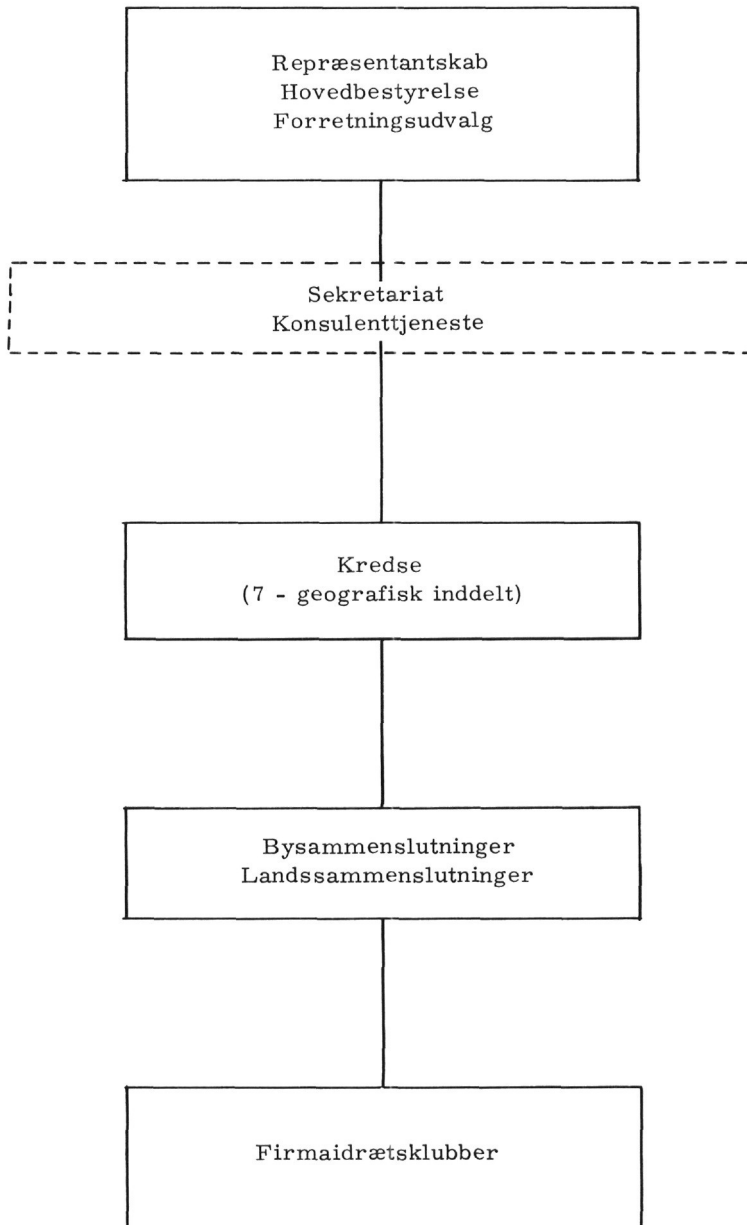
De danske Skytte-, Gymnastik- og Idrætsforeningers
organisatoriske opbygning

Dansk Idræts-Forbunds organisatoriske opbygning

De danske Gymnastik- og Ungdomsforeningers organisatoriske opbygning

Dansk Firmaidræts Forbunds organisatoriske opbygning

Statstilskud til børne- og ungdomsforeningerne iflg. Lov om fritidsundervisning m. v.

	Finansårene 1970-71 og 1973-74					
	Samlede udgifter til alt ungdoms- arbejde. mill. kr.		Heraf til			
			Idrætsforeninger mill. kr.		Børne- og ungdoms- organisationer. *) mill. kr.	
	1970-71	1973-74**)	1970-71	1973-74**)	1970-71	1973-74**)
Interessegrupper for børn og unge	1,776	10,0	0,710	4,0	0,175	0,4
Ungdomsklubber	3,123	9,0	-	-	-	-
Lokaletilskud	5,964	24,0	5,200	19,4	0,600	3,8
\$ 100-konsulenter	1,126	2,3	0,355	0,7	0,264	0,6
\$ 101-lederuddan- nelse	0,972	1,9	0,161	0,3	0,342	0,7
\$ 105-etablering af lokaler	0,724	2,6	0,233	1,0	0,117	1,1
I alt	13,685	49,8	6,659	25,4	1,498	6,6

*) Spejderorganisationer, FDF, FPF og DUI. **) Omtrentlige tal.

Samlet statstilskud i 1970-71 til drift af 6 idrætshøjskoler samt Hellebjerg Ungdoms- og Idrætshøjskole: (Tallet baseret på skolernes egne opgørelser.) 7.400.000 kr.

Lederuddannelse under voksenundervisningen: ca. 10. 300 kr.
(ca. 430 kr. pr. hold ved 24 hold).

Bemærkninger til regnskabstallene

De opgivne tal for de samlede udgifter til interessegrupper, ungdomsklubber og lokaletilskud er de beløb, som finansårene 1970-71 og 73-74 er udbetalt af statskassen som refusion af udgifter, udlagt af amterne til kommunerne.

Da kommunesammenlægningen trådte i kraft pr. 1. april 1970 betød det en forsinkelse af kommunernes og amternes afregning med statskassen.

Iflg. statistiske opgørelser fra amterne har de faktiske beløb, som staten var pligtig at udrede for aktiviteter i finansåret 1970-71 snarere været: For interessegrupper: ca. 4.900.000 kr.

- ungdomsklubber: - 5.250.000 -

Differencen optræder delvis på statens regnskab for 1971-72.

De skønnede tal for fordelingen på idrætsforeninger og på børne- og ungdomsorganisationer er baseret på den procentvise fordeling fra ovennævnte amts statistikker.

De 7 idrætsskoler er følgende: Gerlev, Ollerup, Vejle, Sønderborg, Århus, Viborg og Hellebjerg. Disse skoler er godkendte i henhold til lov om højskoler eller lov om efterskoler.

DIVERSE GENNEMSNI TS-TAL FOR KOMMUNERNE 197 0/71

HELE LANDET – OG KOMMUNE-TOTALER PÅ AMTER (incl. København og Frederiksberg kommuner)

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 – omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	HELE LAN- DET	Køben- havns komm.	Frede- riksberg komm.	Køben- havns amt	Frede- riksberg amt	Roskilde amt	Vest- sjæll. amt	Stor- strøms amt	Born- holms amt	Fyns amt
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv – pr. indbygger	kr. 71,70	75,70	56,60	150,50	102,30	67,30	37,70	44,70	43,10	59,30
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. indbygger	kr. 35,10	55,70	39,00	62,10	39,90	24,70	24,00	26,30	24,80	31,00
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. 7–24 årig indbygger	kr. 125,40	232,10	169,60	214,10	147,80	88,20	82,80	97,40	88,60	110,70
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,6	1,9	1,3	2,3	1,6	1,1	1,3	1,4	1,4	1,7
5. Driftsudgifter til idræt alene – i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 86,9	99,2	95,3	85,5	85,6	75,3	82,4	87,9	64,1	83,4
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 2,11	2,93	1,77	2,70	2,02	1,30	1,58	1,78	1,98	2,15
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000 4.921,0	630,0	102,0	611,0	255,3	149,8	257,5	252,4	47,4	431,9
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 28	24	23	29	27	28	29	27	28	28
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale – pr. indbygger	m ² 0,18	0,10	0,16	0,16	0,16	0,17	0,21	0,21	0,19	0,21
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 13,5	45,0	14,6	16,1	16,0	13,6	13,6	11,0	15,8	11,4
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 364	939	978	601	403	321	353	299	321	309

KØBENHAVNS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 – omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	KØBEN- HAVNS AMT	Ballerup- Måløv	Brønd- byerne	Dragør	Gen- tofte	Glad- saxe	Glo- strup	Herlev	Her- stederne	Hvid- ovre
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv – pr. indbygger	kr. 150,50	112,10	37,60	63,50	274,70	182,30	83,90	123,80	254,30	263,60
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. indbygger	kr. 62,10	18,80	34,60	63,50	130,40	74,70	74,90	123,80	11,70	54,70
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. 7–24 årig indbygger	kr. 214,10	64,80	104,80	211,70	521,60	249,00	267,50	386,90	40,30	182,30
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – i procent af samlede regnskabsbalance	% 2,3	0,7	1,3	2,4	3,7	2,8	2,9	5,2	0,3	2,7
5. Driftsudgifter til idræt alene – i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 85,5	82,3	95,5	54,2	77,0	95,4	96,0	76,2	93,4	90,6
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv – pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 2,70	0,94	1,64	3,02	4,20	3,39	3,56	6,19	0,55	2,73
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000 611,0	50,3	33,1	4,3	78,0	74,4	28,2	24,7	22,0	45,3
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 29	29	33	30	25	30	28	32	29	30
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale – pr. indbygger	m ² 0,16	0,11	0,14	0,08	0,17	0,13	0,12	0,18	0,23	0,16
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 16,1	25,2	11,0	÷	15,6	18,6	28,2	24,7	11,0	22,7
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 601	561	546	323	629	744	494	494	456	1133

Sønder- jyllands amt	Ribe amt	Vejle amt	Ring- købing amt	Århus amt	Viborg amt	Nord- jyllands amt
40,60	57,20	69,20	75,50	60,50	27,10	53,60
24,50	19,40	26,90	29,40	25,70	19,10	26,10
87,50	62,60	92,80	91,90	88,60	68,20	93,20
1,5	1,0	1,4	1,8	1,5	1,2	1,4
76,1	90,4	91,1	74,4	76,7	87,3	84,4
1,74	1,31	1,87	2,10	1,70	1,44	1,88
237,5 28	197,2 31	305,3 29	240,7 32	527,4 29	220,6 28	456,0 28
0,24 8,2 299	0,22 15,2 307	0,23 8,7 378	0,25 8,3 300	0,16 15,5 322	0,21 10,5 230	0,19 13,0 262

Høje- Tåstrup	Ledøje- Smø- rum	Lyngby- Tårnbæk	Rødovre	Senge- løse	Store Magleby	Søllerød	Tors- lunde- Isøj	Tårnby	Vallens- bæk	Værløse
66,40	103,00	100,20	45,40	128,50	20,40	312,20	531,70	32,10	225,30	63,10
36,90	27,90	70,40	36,20	3,00	20,40	70,40	39,00	32,10	27,90	45,20
127,20	103,30	234,70	120,70	9,70	72,90	220,00	134,50	110,70	96,20	155,90
1,5	1,1	2,7	1,6	0,2	0,8	2,0	1,4	1,6	1,1	1,6
89,5	100,0	91,1	97,7	100,0	88,6	85,5	55,0	80,7	72,2	74,0
1,84	1,40	2,71	1,72	0,18	0,97	2,43	1,39	1,69	1,16	2,05
29,9 29	3,3 27	61,4 30	44,8 30	2,0 31	5,6 28	30,9 32	4,1 29	45,8 29	7,6 29	15,3 29
0,19 10,0 578	0,07 ÷ 891	0,18 30,7 526	0,18 11,2 640	0,06 ÷ 124	0,06 ÷ 1568	0,29 7,7 761	0,37 4,1 170	0,12 22,9 949	0,26 7,6 441	0,16 15,3 403

FREDERIKSBORG AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	FREDERIKSBORG AMT	Allerød	Asminderød-Grønholt	Birkerød	Farum	Frederikssund	Frederiks-værk	Græsted-Gilleleje	Helsingør	Helsingør
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 102,30	180,10	71,70	233,60	47,70	43,10	44,10	26,70	62,0	86,90
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 39,90	34,10	47,20	79,60	30,80	43,10	18,00	26,70	22,10	38,90
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger	kr. 147,80	117,60	174,80	265,30	106,20	148,60	60,00	95,40	78,90	144,10
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,6	1,5	1,7	2,7	1,2	1,6	0,7	1,4	0,8	1,5
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 85,6	93,7	72,0	94,9	74,8	99,4	55,2	42,6	90,6	77,7
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 2,02	1,62	2,36	3,46	1,34	2,54	1,00	1,57	1,30	2,16
7. Indbygger-antal pr. 1. 7. 1970	1.000 255,3	14,9	13,1	20,9	9,8	12,6	14,4	11,1	11,6	51,9
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 27	29	27	30	29	29	30	28	28	27
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,16	0,08	0,24	0,20	0,18	0,22	0,14	0,18	0,21	0,17
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 16,0	÷	6,6	÷	9,8	12,6	÷	11,1	11,6	17,3
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 403	360	505	697	258	406	393	444	325	519

ROSKILDE AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	ROSKILDE AMT	Bramsnæs	Greve	Gundsø	Hvalsø	Køge	Lejre	Ramsø	Roskilde	Skovbo
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 67,30	16,20	87,10	14,90	13,00	42,50	14,10	6,60	96,60	13,00
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 24,70	8,40	43,20	14,90	13,00	13,80	14,10	6,60	34,10	11,60
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger	kr. 88,20	30,00	166,20	55,20	44,80	49,30	50,40	23,60	117,60	38,70
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,1	0,5	1,6	0,8	0,6	0,7	0,8	0,3	1,6	0,8
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 75,3	71,1	95,6	80,7	86,9	84,0	97,8	50,0	60,1	87,9
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 1,30	0,53	1,88	0,93	0,81	0,73	0,88	0,41	1,71	0,77
7. Indbygger-antal pr. 1. 7. 1970	1.000 149,8	4,5	20,8	5,6	4,7	30,3	6,3	5,7	49,5	7,0
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 28	28	26	27	29	28	28	28	29	30
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,17	0,11	0,27	0,25	0,05	0,14	0,15	0,11	0,15	0,15
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 13,6	÷	6,9	5,6	÷	15,2	÷	÷	12,4	÷
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 321	420	225	151	273	314	441	319	410	420

Hillerød	Hunde- sted	Hørs- holm	Jægers- pris	Karlebo	Skibby	Skæ- vinge	Slange- rup	Stenløse	Ølstykke
64,10	131,60	61,90	84,80	22,30	37,20	12,10	10,00	662,00	3,70
61,40	63,70	48,50	13,40	11,90	14,10	12,10	7,30	28,60	3,70
227,40	227,50	173,20	41,90	45,80	48,60	41,70	26,10	105,90	14,80
2,5	2,7	1,7	0,6	0,4	0,6	0,8	0,5	1,4	0,2
93,8	95,5	84,7	100,0	80,7	86,2	70,6	89,2	93,4	68,0
3,07	3,98	1,73	0,84	0,57	0,88	0,86	0,43	1,30	0,18
29,7 27	6,3 28	19,0 28	6,1 32	4,8 26	4,6 29	4,2 29	5,1 28	8,5 27	6,7 25
0,13 9,9 382	0,08 ÷ 252	0,21 9,5 665	0,17 6,1 390	0,13 ÷ 312	0,08 ÷ 222	0,09 ÷ 244	0,05 ÷ 286	0,22 8,5 383	0,11 ÷ 419

Solrød	Vallø
191,90	18,60
27,20	11,70
97,10	43,30
1,0	0,5
78,8	76,5
1,36	0,78
8,5 28	6,9 27
0,25 8,5 476	0,10 ÷ 207

VESTSJÆLLANDS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	VEST- SJÆLL. AMT	Bjerg- sted	Diana- lund	Drags- holm	Fugle- bjerg	Gørlev	Hashøj	Haslev	Holbæk	Hvide- bæk	
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 37,70	78,40	73,50	20,70	28,50	12,20	4,50	36,10	65,10	19,20	
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 24,00	9,60	11,20	16,60	28,50	5,80	4,50	30,50	54,10	19,20	
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger	kr. 82,80	34,30	41,50	59,30	95,00	21,50	15,50	95,30	180,30	66,20	
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,3	0,5	0,7	0,9	1,9	0,3	0,2	1,6	3,0	1,2	
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 82,4	100,0	89,6	60,3	96,0	84,8	100,0	79,9	84,7	92,6	
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 1,58	0,69	0,80	1,11	2,04	0,41	0,35	1,91	3,38	1,48	
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000	257,5	6,9	6,0	10,5	6,2	5,7	5,8	11,1	25,9	4,9
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 29	28	27	28	30	27	29	32	30	29	
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,21	0,38	0,10	0,26	0,23	0,17	0,37	0,36	0,12	0,44	
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 13,6	6,9	÷	5,3	6,2	÷	5,8	÷	25,9	÷	
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 353	242	324	490	372	385	280	237	648	284	

STORSTRØMS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	STOR- STRØMS AMT	Fakse	Fladså	Holeby	Holme- gård	Højreby	Lange- bæk	Maribo	Møn	Nakskov	
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 44,70	5,60	9,30	4,00	41,50	10,00	13,50	35,30	33,30	23,50	
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 26,30	5,60	9,30	4,00	8,50	10,00	4,40	35,30	8,90	23,50	
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger	kr. 97,40	20,00	34,40	15,40	29,30	38,50	16,90	130,70	35,60	90,40	
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,4	0,4	0,6	0,2	0,5	0,6	0,2	1,6	0,4	1,1	
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 87,9	87,7	96,2	100,0	86,1	98,0	100,0	80,6	84,5	81,3	
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 1,78	0,37	0,66	0,31	0,57	0,77	0,31	2,35	0,64	1,57	
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000	252,4	10,2	5,7	4,8	4,7	5,1	5,4	12,3	12,4	17,1
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 27	28	27	26	29	26	26	27	25	26	
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,21	0,15	0,06	0,10	0,13	0,19	0,18	0,15	0,21	0,12	
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 11,0	10,2	÷	÷	÷	÷	÷	12,3	12,4	17,1	
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane	antal 299	357	308	624	341	286	281	332	344	445	

Høng	Jernløse	Kalundborg	Korsør	Nykøbing-Rørvig	Ringsted	Skælskør	Slagelse	Sorø	Stenlille	Svinninge	Tornved	Trundholm	Tølløse
4,40	7,10	44,00	36,80	57,10	18,00	11,10	56,10	12,60	14,70	28,40	56,00	50,60	48,30
4,40	7,10	16,80	28,40	54,00	13,20	5,90	29,40	12,60	14,70	17,20	43,50	11,60	48,30
14,20	23,70	60,00	94,70	216,00	45,50	22,70	105,00	43,10	50,70	57,30	155,40	41,40	166,60
0,2	0,4	0,9	2,0	2,2	0,8	0,3	1,7	0,7	0,8	0,8	2,7	0,5	2,6
78,1	100,0	94,7	78,4	62,7	86,5	86,9	59,6	94,8	98,6	94,9	92,9	97,3	84,1
0,31	0,55	1,05	1,78	3,38	0,83	0,39	1,84	0,78	1,05	1,23	2,90	0,89	3,72
7,3	4,8	19,0	19,9	6,2	25,3	10,4	31,8	13,8	4,9	5,7	7,8	9,5	8,1
31	30	28	30	25	29	26	28	29	29	30	28	28	29
0,25	0,15	0,23	0,15	0,16	0,21	0,10	0,17	0,16	0,10	0,25	0,31	0,37	0,20
÷	÷	9,5	10,0	÷	25,3	÷	31,8	13,8	÷	5,7	3,9	4,8	8,1
283	480	313	597	258	319	451	445	500	474	244	182	205	294

Nykøbing Falster	Nysted	Næstved	Nørre Alslev	Præstø	Ravnshøj	Rudbjerg	Rødby	Rønnede	Sakskøbing	Stevns	Stubbe-købing	Suså	Sydfalster	Vordingborg
107,50	14,40	110,10	23,70	26,00	11,40	2,80	23,50	13,00	56,60	21,40	26,50	9,10	10,00	18,70
97,00	14,40	29,70	21,70	20,30	7,60	2,80	23,50	12,50	13,70	21,40	25,00	3,60	10,00	18,10
359,30	55,40	102,40	80,40	75,20	29,20	10,40	81,00	43,10	57,10	76,40	86,20	12,90	37,00	64,60
4,5	0,7	1,6	1,3	1,0	0,5	0,2	1,2	0,6	0,7	1,1	1,4	0,2	0,5	0,8
94,2	20,9	90,5	83,9	88,9	100,0	100,0	74,6	98,5	72,2	100,0	57,4	75,0	86,2	86,9
6,06	1,11	1,75	1,55	1,56	0,58	0,22	1,68	0,89	0,98	1,43	1,79	0,26	0,71	1,21
25,8	6,3	41,1	10,0	6,2	8,0	4,7	8,2	5,3	9,7	10,2	7,8	6,6	5,8	19,0
27	26	29	27	27	26	27	29	29	24	28	29	28	27	28
0,28	0,19	0,25	0,35	0,08	0,14	0,15	0,14	0,09	0,19	0,36	0,27	0,23	0,17	0,27
6,5	÷	8,2	5,0	÷	÷	÷	8,2	÷	÷	5,1	7,8	6,6	÷	6,3
218	234	458	338	335	173	212	793	384	194	288	283	264	522	177

BORNHOLMS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	BORN- HOLMS AMT	Allinge- Gud- hjem	Hasle	Neksø	Rønne	Åkirkeby
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	43,10	10,70	108,70	20,30	63,90	7,90
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	24,80	10,70	30,30	20,30	41,30	7,90
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger kr.	88,60	39,60	104,50	75,20	142,40	26,30
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance %	1,4	0,6	1,9	1,4	2,0	0,5
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	64,1	83,2	66,5	34,1	67,0	83,3
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,98	0,89	2,53	1,69	2,95	0,72
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	47,4	8,9	6,6	8,8	15,5	7,6
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	27	29	27	29	30
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger m ²	0,19	0,14	0,23	0,16	0,21	0,23
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	15,8	÷	6,6	÷	15,5	7,6
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	321	240	239	339	409	380

FYNS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	FYNS AMT	Assens	Bogense	Broby	Egebjerg	Ejby	Fåborg	Glams- bjerg	Gudme	Hårby
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	59,30	26,30	42,50	27,50	38,20	13,50	24,40	46,10	15,20	33,40
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	31,00	26,30	17,50	27,50	38,20	9,70	15,10	43,90	15,00	28,30
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7–24 årig indbygger kr.	110,70	101,20	62,50	98,20	136,40	37,30	55,90	156,80	55,60	104,80
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance %	1,7	1,5	0,9	1,6	2,5	0,6	0,8	2,5	1,0	1,5
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	83,4	54,8	72,8	100,0	100,0	91,0	80,7	87,8	99,0	88,0
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	2,15	1,88	1,35	2,29	3,18	0,75	1,08	3,38	1,25	2,18
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	431,9	10,7	6,5	5,9	8,4	10,3	17,2	5,6	6,6	4,7
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	26	28	28	28	26	27	28	27	27
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger m ²	0,21	0,27	0,27	0,32	0,59	0,16	0,27	0,32	0,22	0,35
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	11,4	10,7	6,5	5,9	2,8	÷	17,2	5,6	÷	4,7
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	309	309	228	184	252	206	332	261	356	254

Kerte- minde	Lange- skov	Marstal	Middel- fart	Munkebo	Nyborg	Nørre- Åby	Odense	Otterup	Ringe	Rud- købing	Ryslinge	Svend- borg	Syd- lange- land	Søndersø
17,10	13,00	33,90	60,20	33,70	25,80	16,50	100,70	17,60	39,20	15,00	22,70	68,80	9,60	21,30
10,30	13,00	23,70	20,20	25,10	20,10	16,50	45,20	11,90	38,10	15,00	8,70	43,90	9,60	13,50
36,80	44,80	94,80	77,70	76,10	71,80	56,90	161,40	47,60	127,00	62,50	32,20	156,80	36,90	51,90
0,5	0,7	1,8	1,3	1,1	1,4	1,0	2,4	0,5	2,2	0,8	0,6	2,4	0,6	0,6
98,1	85,2	89,7	45,6	98,4	92,1	100,0	80,9	99,2	99,5	62,9	100,0	84,7	100,0	98,4
0,74	0,93	2,15	1,35	1,67	1,34	1,27	2,83	0,99	2,93	1,07	0,67	2,93	0,87	1,13
10,3 28	4,7 29	4,1 25	16,3 26	4,9 33	17,6 28	5,2 29	164,2 28	10,5 25	11,0 30	7,0 24	5,5 27	35,7 28	5,7 26	9,5 26
0,24	0,30	0,34	0,13	0,31	0,18	0,27	0,14	0,19	0,30	0,25	0,18	0,19	0,15	0,18
10,3	4,7	4,1	÷	4,9	17,6	5,2	14,9	10,5	11,0	7,0	÷	11,9	÷	÷
288	227	256	326	404	448	503	331	328	220	583	495	435	371	274

FYNS AMTS KOMMUNER fortsat

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	Tomme- rup	Trane- kær	Ullerslev	Vissen- bjerg	Ærø- købing	Ørbæk	Årslev	Årup
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv								
— pr. indbygger kr.	57,30	7,20	43,40	73,10	23,10	8,30	16,90	26,00
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv								
— pr. indbygger kr.	13,00	7,20	41,80	12,70	10,20	8,30	5,60	26,00
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv								
— pr. 7–24 årig indbygger kr.	46,40	32,70	149,30	47,00	48,60	31,90	20,70	86,70
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv								
— i procent af samlede regnskabsbalance %	0,8	0,4	2,5	0,7	0,7	0,5	0,2	1,4
5. Driftsudgifter til idræt alene								
— i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	92,3	74,2	98,4	100,0	94,3	100,0	95,0	100,0
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv								
— pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,00	0,65	3,22	0,91	0,93	0,69	0,40	2,17
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	6,0	4,3	4,4	5,2	5,2	6,6	7,1	5,0
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	22	28	27	21	26	27	30
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale								
— pr. indbygger m ²	0,29	0,22	0,37	0,36	0,19	0,11	0,40	0,33
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	6,0	÷	4,4	5,2	÷	÷	3,6	5,0
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	210	189	205	234	273	343	213	188

SØNDERJYLLANDS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	SØNDER- JYLL. AMT	Augu- stenborg	Bov	Brede- bro	Broager	Chri- stians- feld	Gram	Gråsten	Hader- slev	Højer
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. indbygger kr.	40,60	23,10	45,80	22,10	22,60	7,20	64,90	28,50	102,70	4,20
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. indbygger kr.	24,50	22,60	11,80	22,10	22,60	7,20	42,20	18,60	33,50	4,20
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. 7–24 årig indbygger kr.	87,50	80,70	39,30	73,70	77,90	24,00	145,50	66,40	119,60	14,00
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— i procent af samlede regnskabsbalance %	1,5	1,1	0,7	1,3	1,4	0,5	2,5	1,3	1,8	0,3
5. Driftsudgifter til idræt alene										
— i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	76,1	76,4	95,5	72,0	97,5	77,6	95,8	82,1	97,2	100,0
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,74	1,61	0,79	1,70	1,74	0,55	3,01	1,24	2,23	0,38
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	237,5	6,2	9,5	3,7	5,4	9,3	5,1	6,3	29,6	3,3
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	28	30	30	29	30	29	28	28	30
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale										
— pr. indbygger m ²	0,24	0,29	0,27	0,44	0,43	0,25	0,25	0,11	0,14	0,15
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	8,2	6,2	9,5	3,7	2,7	9,3	5,1	6,3	14,8	÷
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	299	289	285	185	522	233	247	252	460	248

Lund- toft	Løgum- kloster	Nord- borg	Nørre- Rang- strup	Rødning	Rødekro	Skær- bæk	Sunde- ved	Sydals	Sønder- borg	Tinglev	Tønder	Vojens	Åbenrå
2,70	16,80	27,10	18,20	22,10	5,10	154,10	24,40	42,40	25,20	24,80	43,00	28,40	34,40
2,70	16,80	27,10	17,70	12,30	5,10	61,90	24,40	36,00	25,20	18,10	43,00	28,40	24,50
9,60	54,20	87,40	59,00	43,90	17,60	213,40	84,10	133,30	86,90	60,30	143,30	91,60	87,50
0,2	1,1	1,4	1,2	0,9	0,4	3,6	1,9	2,8	1,2	1,2	2,4	2,4	1,4
100,0	100,0	91,3	100,0	76,9	100,0	24,2	100,0	53,2	64,2	100,0	46,3	79,5	68,6
0,25	1,40	1,69	1,61	0,95	0,43	5,16	1,88	2,57	1,58	1,65	2,87	2,03	1,53
5,6 28	6,3 31	15,2 31	8,7 30	10,6 28	7,9 29	7,5 29	4,3 29	5,7 27	29,4 29	9,6 30	11,7 30	16,3 31	20,3 28
0,13 ÷	0,30 6,3	0,20 7,6	0,33 8,7	0,25 10,6	0,21 ÷	0,28 7,5	0,11 ÷	0,29 5,7	0,18 9,8	0,29 4,8	0,41 3,9	0,28 8,2	0,24 10,2
224	244	471	377	330	208	167	312	257	426	288	270	361	379

RIBE AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	RIBE AMT	Billund	Blåbjerg	Blå- vands- huk	Bram- minge	Brørup	Esbjerg	Fanø	Grind- sted	Helle
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	57,20	65,30	2,80	4,00	74,10	18,40	96,80	8,90	38,70	11,70
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	19,40	41,90	2,80	4,00	22,80	18,40	23,20	8,90	24,50	8,30
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger kr.	62,60	135,20	9,30	13,30	76,00	61,30	74,80	30,70	72,10	26,80
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance %	1,0	1,8	0,2	0,3	1,3	1,3	1,1	0,4	1,4	0,5
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	90,4	98,5	83,3	84,6	98,7	100,0	93,0	100,0	48,3	96,9
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,31	3,49	0,23	0,29	1,75	1,42	1,36	0,74	1,75	0,69
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	197,2	4,7	6,5	3,2	10,3	5,1	76,1	2,7	16,3	7,7
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	31	31	30	30	30	30	31	29	34	31
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger m ²	0,22	0,08	0,17	0,19	0,31	0,32	0,16	0,43	0,26	0,25
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	15,2	÷	÷	÷	10,3	5,1	25,4	2,7	8,2	÷
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane antal	307	364	183	192	258	510	463	783	308	132

VEJLE AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	VEJLE AMT	Brød- strup	Børkop	Egtved	Frede- ricia	Gedved	Giv	Heden- sted	Horsens	Jelling
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	69,20	210,00	42,10	11,60	43,60	26,80	20,00	55,60	32,90	74,40
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger kr.	26,90	10,00	41,80	10,00	41,00	24,90	17,10	18,90	15,80	74,40
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger kr.	92,80	38,50	144,10	35,70	141,40	83,00	57,00	63,00	56,40	240,00
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance %	1,4	0,6	2,9	0,7	2,1	1,4	1,1	1,2	0,7	4,9
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	91,1	100,0	96,1	100,0	89,7	100,0	96,3	97,1	80,6	100,0
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,87	0,91	3,22	0,77	2,73	2,08	1,43	1,45	1,05	6,20
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	305,3	8,0	9,1	12,0	43,5	7,8	12,6	10,9	52,0	4,8
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	29	26	29	28	29	30	30	30	28	31
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger m ²	0,23	0,25	0,17	0,24	0,24	0,33	0,29	0,13	0,10	0,46
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	8,7	8,0	9,1	6,0	6,2	7,8	6,3	÷	26,0	4,8
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane antal	349	297	189	420	631	334	270	409	663	372

Holsted	Ribe	Varde	Vejen	Ølgod
11,20	60,00	12,20	35,90	15,30
11,20	26,30	12,20	8,80	15,30
38,60	82,20	39,40	28,40	54,60
0,7	1,4	0,7	0,5	1,2
100,0	96,9	97,5	100,0	96,7
0,93	1,88	0,81	0,63	1,18
6,7	17,2	16,7	14,2	9,8
29	32	31	31	28
0,26	0,35	0,23	0,23	0,27
6,7	17,2	16,7	14,2	9,8
486	229	324	314	183

Juels- minde	Kolding	Lunder- skov	Nørre- Snede	Tørring- Uldum	Vam- drup	Vejle
4,30	57,60	6,90	18,00	49,40	16,90	201,50
4,30	23,90	6,90	18,00	16,20	16,90	46,40
15,40	79,70	23,00	58,10	55,90	58,30	160,00
0,2	1,1	0,4	1,1	1,1	1,0	2,4
100,0	88,6	100,0	87,7	100,0	100,0	91,2
0,33	1,49	0,58	1,50	1,35	1,30	2,90
14,3	52,2	4,5	7,2	10,4	6,2	49,8
28	30	30	31	29	29	29
0,13	0,27	0,08	0,33	0,46	0,23	0,22
÷	5,2	÷	7,2	10,4	6,2	10,0
334	540	225	446	232	300	361

RINGKØBING AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	RING- KØBING AMT	Aulum- Haderup	Brande	Egvad	Herning	Holms- land	Holste- bro	Ikast	Lemvig	Ring- købing
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 75,50	55,50	41,10	14,50	167,30	21,70	156,20	52,90	10,80	18,30
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 29,40	24,40	36,80	12,70	57,20	4,10	22,90	37,70	10,80	18,30
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger	kr. 91,90	73,90	122,70	39,70	173,30	12,40	71,60	117,80	33,80	59,00
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,8	1,8	2,0	0,6	3,9	0,3	1,4	2,0	0,8	1,0
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 74,4	92,4	52,6	100,0	60,6	94,1	73,3	98,1	67,4	69,8
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 2,10	2,03	2,63	0,98	3,58	0,34	1,53	2,51	0,83	1,31
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000	240,7	5,9	7,8	9,7	52,3	4,1	32,9	16,4	20,0
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 32	33	30	32	33	33	32	32	32	31
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,25	0,16	0,27	0,21	0,22	0,15	0,24	0,22	0,14	0,39
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 8,3	÷	7,8	9,7	8,7	÷	16,5	8,2	20,0	5,1
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane	antal 300	389	195	282	274	193	285	477	457	337

ÅRHUS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	ÅRHUS AMT	Ebeltoft	Galten	Gjern	Grenå	Hadsten	Hammel	Hinne- rup	Hørning	Langå
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 60,50	10,10	12,70	11,10	17,00	213,70	27,00	47,00	40,00	6,00
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 25,70	10,10	11,50	6,40	12,70	21,80	15,10	13,80	16,10	6,00
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger	kr. 88,60	37,40	41,10	22,90	45,40	75,20	52,10	51,50	55,50	21,40
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,5	0,7	0,8	0,5	0,7	1,3	1,1	0,9	1,0	0,3
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 76,7	25,0	58,3	82,9	71,1	93,4	100,0	100,0	100,0	95,6
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 1,70	0,84	0,88	0,53	1,06	1,68	1,16	0,99	1,15	0,46
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000	527,4	11,1	5,2	6,4	17,7	8,3	8,4	5,7	4,6
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 29	27	28	28	28	29	29	27	29	28
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,16	0,19	0,29	0,11	0,20	0,23	0,29	0,11	0,08	0,11
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 15,5	11,1	5,2	÷	17,7	8,3	4,2	÷	÷	÷
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane	antal 322	231	208	199	275	267	348	513	445	213

Skjem	Struer	Thybo- røn-Har- boøre	Thyholm	Trehøje	Ulfborg- Vemb	Vide- bæk	Vinde- rup	Åskov
30,80	16,70	14,80	7,00	55,90	40,70	32,90	11,60	26,50
30,80	15,30	14,80	3,50	35,90	33,50	18,60	11,60	26,50
102,70	49,40	46,30	12,50	119,70	115,50	64,10	38,70	85,50
1,7	0,8	0,8	0,3	2,3	2,3	1,1	0,7	1,8
100,0	100,0	76,5	85,7	97,6	100,0	64,8	75,0	100,0
2,20	1,09	1,06	0,35	2,99	3,05	1,55	0,97	2,21
12,2	17,2	4,6	4,0	7,0	6,9	10,4	7,9	6,2
30	31	32	28	30	29	29	30	31
0,15	0,25	0,36	0,15	0,37	0,41	0,29	0,37	0,45
12,2	8,6	4,6	÷	7,0	3,5	5,2	4,0	3,1
610	355	368	560	175	286	201	237	240

Maria- ger	Midt- Djurs	Nørhald	Nørre- Djurs	Odder	Purhus	Randers	Rosen- holm	Rougsø	Ry	Rønde	Samsø	Silke- borg	Skander- borg	Sønder- hald
27,90	5,30	15,80	5,50	12,60	7,90	155,70	29,80	12,70	14,10	7,30	29,80	70,30	41,50	36,00
8,40	5,30	15,80	5,50	11,80	7,90	42,10	17,80	12,70	12,90	7,30	29,80	31,20	33,10	15,90
29,00	17,70	52,70	19,60	43,70	27,20	145,20	61,40	43,80	44,50	22,10	129,60	104,00	110,30	54,80
0,6	0,3	1,1	0,4	0,6	0,6	2,6	1,1	0,7	0,8	0,5	1,9	1,6	1,7	1,3
72,3	86,5	97,6	97,7	60,4	96,2	56,3	97,3	97,9	90,7	94,3	100,0	64,2	96,4	88,0
0,70	0,44	1,44	0,55	0,84	0,66	2,81	1,19	1,27	0,92	0,52	2,71	2,08	2,07	1,33
7,7	6,9	8,0	7,8	15,9	6,6	63,8	8,3	7,6	7,5	4,8	5,2	42,7	15,1	6,8
29	30	30	28	27	29	29	29	29	29	33	23	30	30	29
0,25	0,33	0,21	0,17	0,25	0,09	0,15	0,23	0,31	0,24	0,30	0,19	0,09	0,16	0,41
7,7	6,9	8,0	÷	15,9	÷	21,3	8,3	7,6	7,5	÷	÷	42,7	15,1	3,4
248	259	243	218	268	319	250	301	245	242	227	199	356	647	394

ÅRHUS AMTS KOMMUNER fortsat

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71	Them	Århus
— omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.		
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv		
— pr. indbygger kr.	11,60	58,90
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv		
— pr. indbygger kr.	11,60	29,70
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv		
— pr. 7–24 årig indbygger kr.	41,40	102,40
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv		
— i procent af samlede regnskabsbalance %	0,7	1,6
5. Driftsudgifter til idræt alene		
— i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	100,0	83,2
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv		
— pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	0,97	1,75
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	4,5	233,2
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	29
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale		
— pr. indbygger m ²	0,21	0,12
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	÷	16,7
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	158	405

VIBORG AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71	VI-BORG AMT	Bjerring- bro	Fjends	Hanst- holm	Hvor- slev	Karup	Kjelle- rup	Morsø	Møldrup	Salling- sund
— omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.										
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. indbygger kr.	27,10	25,30	6,60	22,00	2,00	12,20	12,20	28,40	13,10	57,90
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. indbygger kr.	19,10	24,70	6,60	22,00	2,00	12,20	12,20	25,00	3,80	44,70
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. 7–24 årig indbygger kr.	68,20	88,20	22,80	75,90	7,10	35,90	42,10	89,30	13,10	144,20
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— i procent af samlede regnskabsbalance %	1,2	1,4	0,5	1,0	0,1	0,9	0,7	1,8	0,3	2,8
5. Driftsudgifter til idræt alene										
— i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv . . . %	87,3	98,6	87,2	84,0	100,0	86,1	74,5	98,4	100,0	99,2
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv										
— pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst kr.	1,44	1,90	0,55	2,00	0,15	0,87	0,94	2,08	0,35	3,73
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970 1.000	220,6	11,9	7,1	4,8	6,1	6,5	13,2	25,0	6,8	5,9
8. 7–24 åriges andel af samlet indbygger-antal %	28	28	29	29	28	34	29	28	29	31
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale										
— pr. indbygger m ²	0,21	0,20	0,19	0,30	0,06	0,27	0,23	0,17	0,45	0,40
10. Antal indbyggere pr. idrætshal antal	10,5	11,9	÷	÷	÷	6,5	13,2	25,0	3,4	3,0
11. Antal 7–24 årige pr. fodboldbane antal	230	196	158	232	569	184	273	233	179	183

Skive	Spøt- trup	Sunds- øre	Sydney	Thisted	Tjele	Viborg	Ålestrup
33,60	19,10	6,50	85,80	22,40	3,60	31,80	20,30
27,70	11,50	6,50	20,00	22,40	3,10	19,40	19,40
92,30	39,70	21,70	69,00	77,20	10,30	69,30	66,90
1,8	0,8	0,5	1,3	1,4	0,2	1,0	1,2
86,1	100,0	100,0	98,4	63,6	91,7	84,9	100,0
1,85	1,05	0,59	1,82	1,72	0,31	1,14	1,62
25,2 30	7,4 29	7,5 30	12,7 29	29,0 29	7,7 30	36,1 28	7,7 29
0,17	0,26	0,14	0,26	0,16	0,11	0,20	0,41
25,2	7,4	÷	6,4	14,5	÷	7,2	3,9
229	179	225	147	421	231	326	203

NORDJYLLANDS AMTS KOMMUNER

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	NORD- JYLL. AMT	Arden	Brovst	Brønder- slev	Dron- ninglund	Farsø	Fjerrit- slev	Frøde- riks- havn	Had- sund	Hals
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 53,60	20,50	4,80	6,50	10,40	113,50	41,30	15,30	32,40	5,10
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 26,10	20,50	4,80	6,50	10,40	7,30	12,30	12,00	26,10	5,10
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger	kr. 93,20	73,20	16,60	22,40	35,90	25,20	42,40	40,00	93,20	18,20
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 1,4	1,5	0,2	0,3	0,5	0,5	0,7	0,6	1,5	0,2
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 84,4	90,5	92,3	89,1	100,0	33,3	48,0	63,5	98,8	100,0
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 1,88	1,71	0,40	0,54	0,87	0,66	1,12	0,86	2,01	0,43
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	1.000 456,0	7,7	8,1	19,5	13,7	7,4	8,1	32,8	9,5	8,4
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 28	28	29	29	29	29	29	30	28	28
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,19	0,31	0,22	0,12	0,15	0,29	0,22	0,22	0,20	0,11
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	antal 13,0	7,7	8,1	19,5	13,7	7,4	8,1	8,2	9,5	÷
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane	antal 262	196	294	202	497	268	235	428	166	336

NORDJYLLANDS AMTS KOMMUNER fortsat

KOMMUNERNES UDGIFTER OG INDTÆGTER 1970/71 — omfatter idræts- og friluftsliv i alt, hvor specifikation ikke er anført.	Åbybro	Ålborg	Års
1. Samlede udgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 140,40	82,70	4,80
2. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. indbygger	kr. 6,70	52,60	4,80
3. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 7—24 årig indbygger	kr. 23,10	181,40	17,10
4. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — i procent af samlede regnskabsbalance	% 0,4	2,4	0,3
5. Driftsudgifter til idræt alene — i procent af samlede driftsudgifter til idræt og friluftsliv	% 89,8	89,8	81,1
6. Driftsudgifter til idræt og friluftsliv — pr. 1.000 kr. skattepligtig gennemsnitsindkomst	kr. 0,56	3,29	0,40
7. Indbygger-antal pr. 1.7.1970	8,8	153,9	11,0
8. 7—24 åriges andel af samlet indbygger-antal	% 29	29	28
9. m ² indendørs-areal af idrætshaller og -sale — pr. indbygger	m ² 0,16	0,15	0,37
10. Antal indbyggere pr. idrætshal	÷ 17,1		11,0
11. Antal 7—24 årige pr. fodboldbane	antal 284	235	470

Hirtshals	Hjørring	Hobro	Læsø	Løgstør	Løkken-Vrå	Nibe	Nørager	Pandrup	Sejfflod	Sindal	Skagen	Skørping	Støvring	Sæby
50,70	9,40	36,60	0,40	272,70	22,30	232,80	10,70	12,70	11,00	15,00	28,70	2,00	38,50	24,50
17,10	9,40	15,00	0,40	23,20	22,30	30,40	7,00	0,60	11,00	12,90	27,60	2,00	11,10	14,30
57,00	33,60	53,60	1,50	77,30	82,60	101,30	24,10	2,10	37,90	43,00	89,00	7,10	38,30	51,10
0,9	0,5	0,9	0,0	1,4	1,2	1,6	0,4	0,0	0,7	0,7	1,5	0,1	0,8	0,9
99,2	82,0	86,7	100,0	84,6	76,2	21,5	100,0	100,0	97,5	95,5	17,0	94,1	100,0	64,0
1,22	0,67	1,07	0,04	1,93	1,72	2,53	0,64	0,05	0,92	1,17	1,73	0,15	0,93	1,10
14,0	30,9	13,5	2,7	11,2	9,4	7,2	5,7	9,3	7,3	8,7	13,6	8,3	8,8	16,5
30	28	28	26	30	27	30	29	29	29	30	31	28	29	28
0,20	0,20	0,26	0,27	0,36	0,24	0,08	0,25	0,09	0,23	0,22	0,11	0,26	0,33	0,17
14,0	10,3	13,5	÷	5,6	9,4	÷	÷	÷	7,3	8,7	÷	8,3	4,4	16,5
280	346	344	234	480	231	309	276	337	163	135	703	291	255	308

UDVALGTE KOMMUNERS UDGIFTER TIL IDRÆT OG FRILUFTSLIV

- 5 storkøbenhavnske kommuners regnskab 1971/72.
- Roskilde Amt, regnskab 1971/72.
- Ribe Amt, regnskab 1971/72.
- 5 storkøbenhavnske kommuners budget 1972/73.
- Roskilde Amt, rev. budget 1972/73.
- Ribe Amt, budget 1972/73.
- Udgifternes fordeling på visse hovedgrupper 1970/71 - 1972/73.

5 STORKØBENHAVNSKE KOMMUNERS REGNSKAB 1971/72

	(Beløb i hele 1000 kr.)	I alt
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT		54068
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		46213
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)		26546
b. Lønninger (excl. pensioner)		4288
c. Vedligeholdelse m.v. og øvrig drift		15379
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		5504
a. Anlægs-tilskud		517
b. Drifts-tilskud (incl. lokale-tilskud)		4987
3. Andre kommunale tilskud		1973
a. Medlems-tilskud		1024
b. Øvrige tilskud (incl. leder-, instr. - og rejsetilskud)		949
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)		378
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT		2923
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		2251
a. Entre-indtægter		1983
b. Leje- og reklameindtægter m.v.		268
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		544
a. Statsrefusion for lokale-tilskud		544
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud		0
c. Kommunal andel i andres indtægter		0
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper		128
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)		51145
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL		
1. Kommunale udgifters fordeling		
a. Brutto-udgifter	Idræt	% 90,1
	Friluftsliv	% 9,9
b. Netto-udgifter	Idræt	% 90,1
	Friluftsliv	% 9,9
2. Kommunale brutto-udgifters andel af hele regnskabs-balancen	Idræt	% 4,0
	Friluftsliv	% 0,4
3. Kommunale udgifter pr. indbygger		
a. Brutto-udgifter	Idræt	kr. 154,60
	Friluftsliv	kr. 17,00
b. Netto-udgifter	Idræt	kr. 146,30
	Friluftsliv	kr. 16,10
4. Driftsudgifter pr. indbygger		kr. 85,70
5. Kommunale medlems-tilskud		
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem	Idræt	kr.
	Friluftsliv	kr.
b. Pr. aktivt voksen-medlem	Idræt	kr.
	Friluftsliv	kr.
Driftsudgifternes andel af total udgifterne		% 49,9
Samlede driftsudgifter (1000 kr.)		27005

Fr. berg	Ballerup Måløv	Gen- tofte	Herste- derne	Lyngby- Tårnæk	
6499	7251	31989	3006	5323	
1292	6877	30582	2824	4638	
64	3359	20680	1862	581	
610	718	1458	390	1112	
618	2800	8444	572	2945	
4697	25	590	0	192	
377	0	0	0	140	
4320	25	590	0	52	
398	342	688	166	379	
334	242	312	35	101	
64	100	376	131	278	
112	7	129	16	114	
294	182	1956	61	430	
36	167	1605	50	393	
0	167	1535	45	236	
36	0	70	5	157	
200	12	295	0	37	
200	12	295	0	37	
0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	
58	3	56	11	0	
6205	7069	30033	2945	4893	
95,7	80,0	90,5	99,6	89,7	
4,3	20,0	9,5	0,4	10,3	
96,3	79,7	90,4	99,6	90,2	
3,7	20,3	9,6	0,4	9,8	
1,7	3,4	8,4	2,9	2,1	
0,1	0,8	0,9	0,0	0,2	
62,50	112,10	385,90	106,90	78,60	
2,80	28,00	40,60	0,50	9,10	
60,00	108,80	362,00	104,70	72,70	
2,30	27,70	38,50	0,50	7,90	
60,80	75,20	150,80	40,90	75,80	
35	65	50	25	25	
35	10	50	25	25	
0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	
93,2	53,7	35,4	38,1	86,5	
6058	3892	11309	1144	4602	

ROSKILDE AMT, REGNSKAB 1971/72

	(Beløb i hele 1000 kr.)	Hele ¹⁾ amtet	Brams- næs
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT		7.691	47
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		5.698	18
a. Ny-anlæg (incl.ejendoms- og arealerhvervelser)		4.269	0
b. Lønninger (excl.pensioner)		847	5
c. Vedligeholdelse m.v. og øvrig drift		582	13
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		1.432	0
a. Anlægs-tilskud		173	0
b. Drifts-tilskud (incl.lokale-tilskud)		1.259	0
3. Andre kommunale tilskud		532	29
a. Medlems-tilskud		444	2
b. Øvrige tilskud (incl.leder-, instr.- og rejsetilskud)		88	27
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg.fritidsloven)		29	0
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT		488	0
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		297	0
a. Entre-indtægter		137	0
b. Leje- og reklameindtægter m.v.		160	0
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		175	0
a. Statsrefusion for lokale-tilskud		166	0
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud		9	0
c. Kommunal andel i andres indtægter		0	0
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper		16	0
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)		7.203	47
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL			
1. Kommunale udgifters fordeling			
a. Brutto-udgifter	Idræt %	94,4	76,6
	Friluftsliv %	5,6	23,4
b. Netto-udgifter	Idræt %	94,8	76,6
	Friluftsliv %	5,2	23,4
2. Kommunale brutto-udgifters andel af hele regnskabs-balancen	Idræt %	2,2	0,3
	Friluftsliv %	0,1	0,1
3. Kommunale udgifter pr.indbygger			
a. Brutto-udgifter	Idræt kr.	62,50	7,20
	Friluftsliv kr.	3,70	2,20
b. Netto-udgifter	Idræt kr.	58,80	7,20
	Friluftsliv kr.	3,20	2,20
4. Driftsudgifter pr.indbygger	kr.	28,00	9,40
5. Kommunale medlems-tilskud			
a. Pr.aktivt ungdoms-medlem	Idræt kr.		0
	Friluftsliv kr.		0
b. Pr.aktivt voksen-medlem	Idræt kr.		0
	Friluftsliv kr.		0
Driftsudgifternes andel af total udgifterne	%	42,2	100
Samlede driftsudgifter (1000 kr.)		3.247	47

¹⁾ Excl.Roskilde kommune²⁾ Oplysninger ufuldstændige

Greve	Grund- sø	Hvalsø	Køge	Lejre	Ramsø	Ros- kilde 2)	Skov- bo	Solrød	Vallø	
2.283	110	58	1.631	191	39	(601)	361	2.847	124	
1.057	21	7	1.313	160	1	-	276	2.808	37	
893	7	0	431	90	0	-	221	2.600	27	
90	4	0	507	35	0	-	25	175	6	
74	10	7	375	35	1	-	30	33	4	
1.046	45	23	231	8	13	463	35	19	12	
59	0	0	104	0	0	-	10	0	0	
987	45	23	127	8	13	463	25	19	12	
180	44	28	87	23	25	127	48	20	48	
168	42	24	76	0	25	118	48	15	44	
12	2	4	11	23	0	9	0	5	4	
0	0	0	0	0	0	11	2	0	27	
92	22	9	298	4	6	(178)	8	31	18	
0	0	0	275	0	0	-	0	22	0	
0	0	0	137	0	0	-	0	0	0	
0	0	0	138	0	0	-	0	22	0	
92	22	9	23	4	6	174	7	9	3	
92	22	9	23	4	6	174	7	2	1	
0	0	0	0	0	0	-	0	7	2	
0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	4	1	0	15	
2.191	88	49	1.333	187	33	423	353	2.816	106	
93,9	88,0	84,5	94,2	91,6	53,8	(88,5)	86,1	97,8	86,3	
6,1	12,0	15,5	5,8	8,4	46,2	(11,5)	13,9	2,2	13,7	
93,8	88,6	87,8	96,3	91,4	51,5	(86,5)	85,8	97,8	85,9	
6,2	11,4	12,2	3,7	8,6	48,5	(13,5)	14,2	2,2	14,1	
2,6	0,5	0,4	1,7	1,0	0,2		1,5	8,0	0,6	
0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1		0,2	0,2	0,1	
87,80	14,00	9,80	45,90	25,70	3,20		36,60	248,70	13,90	
5,70	1,70	1,80	2,80	2,40	2,80		5,90	5,50	2,20	
84,30	11,50	8,60	38,30	25,10	2,60		35,60	245,90	11,80	
5,50	1,30	1,20	1,50	2,40	2,50		5,90	5,50	1,90	
54,50	14,80	11,60	32,70	14,90	6,00		15,30	22,10	12,60	
50	40	20	25	0	20	18	30	0	0	
50	40	20	20	0	45	18	0	40	0	
0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	
58,3	94,1	100	67,2	52,9	100	(100)	36,0	8,7	78,2	
1.331	111	58	1.096	101	39	(601)	130	247	87	

RIBE AMT, REGNSKAB 1971/72

	(Beløb i hele 1000 kr.)	Hele amtet	Billund	
1. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT		10698	147	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		7920	80	
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)		4066	0	
b. Lønninger (excl. pensioner)		2069	0	
c. Vedligeholdelse m.v. og øvrig drift		1785	80	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		1887	58	
a. Anlægs-tilskud		566	0	
b. Drifts-tilskud (incl. lokale-tilskud)		1321	58	
3. Andre kommunale tilskud		288	0	
a. Medlems-tilskud		192	0	
b. Øvrige tilskud (incl. leder-, instr. - og rejsetilskud)		96	0	
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)		603	9	
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT		1581	9	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		898	0	
a. Entre-indtægter		310	0	
b. Leje- og reklameindtægter m.v.		588	0	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		361	4	
a. Statsrefusion for lokale-tilskud		361	4	
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud		0	0	
c. Kommunal andel i andres indtægter		0	0	
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper		322	5	
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)		9117	138	
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL				
1. Kommunale udgifters fordeling				
a. Brutto-udgifter	Idræt	%	93,3	97,3
	Friluftsliv	%	6,7	2,7
b. Netto-udgifter	Idræt	%	94,6	98,6
	Friluftsliv	%	5,4	1,4
2. Kommunale brutto-udgifters andel	Idræt	%	2,0	0,7
af hele regnskabs-balancen	Friluftsliv	%	0,1	0,0
3. Kommunale udgifter pr. indbygger				
a. Brutto-udgifter	Idræt	kr.	49,80	28,00
	Friluftsliv	kr.	3,60	0,80
b. Netto-udgifter	Idræt	kr.	43,00	26,70
	Friluftsliv	kr.	2,50	0,40
4. Driftsudgifter pr. indbygger brutto		kr.	30,30	28,80
5. Kommunale medlems-tilskud				
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
b. Pr. aktivt voksen-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
Driftsudgifternes andel af total udgifterne		%	56,7	100
Samlede driftsudgifter (1000 kr.)			6066	147

1) Budget

Blå- bjerg	Blå- vandsh.	Bram- minge	Bro- rup	Es- bjerg	Fanø ¹⁾	Grind- sted	Helle	Hol- sted	Ribe	Varde	Vejen	Ølgod
21	122	458	646	5379	63	727	233	98	633	258	237	1676
0	109	278	27	4873	22	348	58	44	445	14	133	1489
0	97	54	11	2530	0	12	0	0	0	0	40	1322
0	12	43	0	1491	12	150	2	34	205	0	38	82
0	0	181	16	852	10	186	56	10	240	14	55	85
10	12	42	619	275	37	271	157	29	53	92	63	169
0	0	0	513	0	0	30	0	0	3	0	0	20
10	12	42	106	275	37	241	147	29	50	92	63	149
5	1	11	0	150	1	60	3	5	24	10	0	18
4	0	0	0	150	0	7	3	0	0	10	0	18
1	1	11	0	0	1	53	0	5	24	0	0	0
6	0	127	0	81	3	48	15	20	111	142	41	0
4	8	108	10	786	20	169	0	27	121	113	38	168
0	7	0	1	600	0	101	0	0	58	0	0	131
0	0	0	0	151	0	44	0	0	58	0	0	57
0	7	0	1	449	0	57	0	0	0	0	0	74
2	1	21	9	138	18	45	0	14	25	37	10	37
2	1	21	9	138	18	45	0	14	25	37	10	37
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	87	0	48	2	23	0	13	38	76	28	0
17	114	350	636	4593	43	558	233	71	512	145	199	1508
76,2	99,2	100	98,1	97,1	100	65,7	73,8	100	68,6	98,1	100	98,7
23,8	0,8	0	1,9	2,9	0	34,3	26,2	0	31,4	1,9	0	1,3
70,6	99,1	100	98,3	97,6	100	73,3	73,8	100	74,4	96,6	100	98,9
29,4	0,9	0	1,7	2,4	0	26,7	26,2	0	25,6	3,4	0	1,1
0,1	1,2	2,0	5,5	2,4	1,1	1,2	1,1	0,8	1,0	0,6	0,7	8,9
0,0	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,7	0,4	0,0	0,5	0,0	0,0	0,1
2,50	37,20	43,60	124,30	67,40	22,70	29,10	22,10	14,70	24,70	14,90	16,30	169,70
0,80	0,30	0,00	2,40	2,00	0,00	15,20	7,80	0,00	11,30	0,30	0,00	2,20
1,80	34,80	33,30	122,50	57,80	15,50	24,90	22,10	10,70	21,70	8,20	13,70	153,00
0,80	0,30	0,00	2,20	1,40	0,00	9,10	7,80	0,00	7,50	0,30	0,00	1,60
3,30	7,70	38,50	23,90	36,80	22,70	41,80	29,90	14,70	35,90	15,20	13,60	34,30
0	0	0	0	9	0	0	0	0	0	10	0	5
20	0	0	0	18	0	15	10	0	0	10	0	15
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
0	0	0	0	0	0	15	0	0	0	0	0	15
100	20,5	88,2	18,9	53,0	100	94,2	100	100	99,5	100	83,1	19,9
81	25	404	122	2849	63	685	233	98	630	258	197	334

5 STORKØBENHAVNSKE KOMMUNERS BUDGET 1972/73

(Beløb i hele 1000 kr.)				I alt
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT				
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg				57685
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)				48286
b. Lønninger (excl. pensioner)				24581
c. Vedligeholdelse m.v. og øvrig drift				4837
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg				18868
a. Anlægs-tilskud				6721
b. Drifts-tilskud (incl. lokale-tilskud)				301
3. Andre kommunale tilskud				6420
a. Medlems-tilskud				2212
b. Øvrige tilskud (incl. leder-, instr.- og rejsetilskud)				1089
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)				1123
5. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)				466
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT				
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg				3265
a. Entre-indtægter				2318
b. Leje- og reklameindtægter m.v.				1957
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg				361
a. Statsrefusion for lokale-tilskud				771
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud				771
c. Kommunal andel i andres indtægter				0
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper				0
4. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper				176
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)				
5. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)				54420
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL				
1. Kommunale udgifters fordeling				
a. Brutto-udgifter		Idræt	%	83,5
b. Netto-udgifter		Friluftsliv	%	16,5
2. Kommunale brutto-udgifters andel af hele regnskabs-balancen		Idræt	%	83,1
3. Kommunale udgifter pr. indbygger		Friluftsliv	%	16,9
a. Brutto-udgifter		Idræt	%	3,9
b. Netto-udgifter		Friluftsliv	%	0,8
4. Driftsudgifter pr. indbygger		Idræt	%	152,80
5. Kommunale medlems-tilskud		Friluftsliv	%	30,30
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem		Idræt	%	143,60
b. Pr. aktivt voksen-medlem		Friluftsliv	%	29,10
6. Driftsudgifter pr. indbygger		kr.		104,10
7. Kommunale medlems-tilskud		Idræt	kr.	
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem		Friluftsliv	kr.	
b. Pr. aktivt voksen-medlem		Idræt	kr.	
8. Driftsudgifter pr. indbygger		Friluftsliv	kr.	
9. Driftsudgifternes andel af total udgifterne		%		56,9
10. Samlede driftsudgifter (1000 kr.)				32803

Fr. berg	Ballerup Måløv	Gentofte	Herste- derne	Lyngby- Tårnbæk	
7353	6188	30541	7739	5864	
1082	5800	28895	7475	5034	
115	2100	15400	6011	955	
375	800	1727	837	1098	
592	2900	11768	627	2981	
5718	25	722	0	256	
160	0	0	0	141	
5558	25	722	0	115	
440	311	728	244	489	
367	181	334	47	160	
73	130	394	197	329	
113	52	196	20	85	
462	281	1942	194	386	
39	244	1508	181	346	
0	220	1395	150	192	
39	24	113	31	154	
360	10	361	0	40	
360	10	361	0	40	
0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	
63	27	73	13	0	
6891	5907	28599	7545	5478	
94,5	71,1	88,8	57,0	89,6	
5,5	28,9	11,2	43,0	10,4	
95,0	69,9	88,9	55,9	90,3	
5,0	30,1	11,1	44,1	9,7	
1,7	2,5	8,5	4,2	2,3	
0,1	1,0	1,1	3,2	0,3	
69,70	85,00	361,60	157,70	86,60	
4,10	34,60	45,60	118,70	10,00	
65,70	79,80	338,80	150,80	81,50	
3,50	34,40	42,50	118,70	8,80	
71,10	79,00	201,90	61,70	78,60	
43	65	55	30	25	
43	10	55	30	50	
0	0	0	0	0	
0	0	0	0	0	
96,3	66,1	49,6	22,3	81,3	
7078	4088	15141	1728	4768	

ROSKILDE AMT, REV. BUDGET 1972/73

	(Beløb i hele 1000 kr.)	I Hele t	Brams- næs	
		amtet		
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT		10.423	1.038	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		7.313	1.005	
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)		5.229	955	
b. Lønninger (excl. pensioner)		1.108	3	
c. Vedligeholdelse m. v. og øvrig drift		976	47	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		2.320	1	
a. Anlægs-tilskud		183	0	
b. Drifts-tilskud (incl. lokale-tilskud)		2.137	1	
3. Andre kommunale tilskud		743	32	
a. Medlems-tilskud		551	2	
b. Øvrige tilskud (incl. leder-, instr. - og rejsetilskud)		192	30	
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)		47	0	
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT		772	1	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		489	0	
a. Entre-indtægter		166	0	
b. Leje- og reklameindtægter m.v.		323	0	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		255	1	
a. Statsrefusion for lokale-tilskud		246	1	
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud		9	0	
c. Kommunal andel i andres indtægter		0	0	
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper		28	0	
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)		9.651	1.037	
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL				
1. Kommunale udgifters fordeling				
a. Brutto-udgifter	Idræt	%	95,1	95,0
	Friluftsliv	%	4,9	5,0
b. Netto-udgifter	Idræt	%	95,7	95,0
	Friluftsliv	%	4,3	5,0
2. Kommunale brutto-udgifters andel af hele regnskabs-balancen	Idræt	%	3,2	9,3
	Friluftsliv	%	0,2	0,5
3. Kommunale udgifter pr. indbygger				
a. Brutto-udgifter	Idræt	%	85,30	197,20
	Friluftsliv	%	4,40	10,40
b. Netto-udgifter	Idræt	%	79,60	197,20
	Friluftsliv	%	3,50	10,30
4. Driftsudgifter pr. indbygger		kr.	43,20	16,60
5. Kommunale medlems-tilskud				
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
b. Pr. aktivt voksen-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
Driftsudgifternes andel af total udgifterne		%	48,1	8,0
Samlede driftsudgifter (1000 kr.)			5.011	83

1). Excl. Roskilde Kommune

1) Oplysninger ufuldstændige

Greve	Gund-sø	Hval-sø	Køge	Lejre	Ram-sø	Ros- ² kilde	Skov-bo	Sol-rød	Vallø	
2.418	135	67	3.470	380	168	(777)	532	1.990	225	
1.034	24	3	2.512	320	1	-	384	1.918	112	
800	7	0	1.287	240	0	-	240	1.600	100	
154	0	0	559	40	0	-	60	285	7	
80	17	3	666	40	1	-	84	33	5	
1.159	60	29	788	14	130	541	81	12	46	
4	0	0	63	6	100	-	0	0	10	
1.155	60	29	725	8	30	541	81	12	36	
225	51	35	170	46	37	228	60	60	27	
209	51	31	87	0	37	216	54	55	25	
16	0	4	83	46	0	12	6	5	2	
0	0	0	0	0	0	8	7	0	40	
120	31	10	392	4	13	(202)	24	148	29	
0	1	0	346	0	0	-	0	142	0	
0	1	0	165	0	0	-	0	0	0	
0	0	0	181	0	0	-	0	142	0	
120	30	10	46	4	13	198	20	6	5	
120	30	10	46	4	13	198	20	1	1	
0	0	0	0	0	0	-	0	5	4	
0	0	0	0	0	0	-	0	0	0	
0	0	0	0	0	0	4	4	0	24	
2.298	104	57	3.078	376	155	(575)	508	1.842	196	
97,7	86,7	82,1	95,3	97,6	77,4	(90,6)	82,5	97,1	92,9	
2,3	13,3	17,9	4,7	2,4	22,6	(9,4)	17,5	2,9	7,1	
98,0	86,5	84,2	96,7	97,6	81,9	(88,9)	83,5	96,9	93,9	
2,0	13,5	15,8	3,3	2,4	18,1	(11,1)	16,5	3,1	6,1	
2,7	0,6	0,4	3,8	2,6	0,9		2,7	6,2	1,6	
0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,3		0,6	0,2	0,1	
96,80	15,60	11,00	98,70	54,60	20,00		51,60	172,60	27,10	
2,30	2,40	2,40	4,90	1,30	5,80		10,90	5,10	2,10	
92,30	12,10	9,60	88,90	54,00	19,50		49,90	159,40	23,90	
1,80	1,90	1,80	3,00	1,30	4,30		9,90	5,10	1,60	
66,10	17,10	13,40	63,30	19,70	10,50	-	34,40	34,80	14,90	
50	40	20	25	0	25	32	30	40	0	
50	40	20	20	0	45	32	15	40	0	
0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	
0	0	20	0	0	0	0	0	0	0	
66,7	94,8	100	61,1	35,3	40,5	(100)	54,9	19,6	51,1	
1.614	128	67	2.120	134	68	(777)	292	390	115	

RIBE AMT, BUDGET 1972/73

	(Beløb i hele 1000 kr.)	Hele amtet	Bil- lund	
I. KOMMUNALE BRUTTO-UDGIFTER I ALT		9396	166	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		5641	91	
a. Ny-anlæg (incl. ejendoms- og arealerhvervelser)		1547	0	
b. Lønninger (excl. pensioner)		2284	0	
c. Vedligeholdelse m.v. og øvrig drift		1810	91	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		2267	66	
a. Anlægs-tilskud		667	0	
b. Driftstilskud (incl. lokale-tilskud)		1600	66	
3. Andre kommunale tilskud		698	0	
a. Medlems-tilskud		412	0	
b. Øvrige tilskud (incl. leder-, instr.- og rejsetilskud)		286	0	
4. Udgifter til interesse-grupper (iflg. fritidsloven)		790	9	
II. KOMMUNALE INDTÆGTER OG STATSREFUSION I ALT		1941	10	
1. Kommunalt ejede idræts- og friluftsanlæg		1128	0	
a. Entre-indtægter		330	0	
b. Leje- og reklameindtægter m.v.		798	0	
2. Tilskud til ikke-kommunale anlæg		432	5	
a. Statsrefusion for lokale-tilskud		432	5	
b. Statsrefusion for øvrige driftstilskud		0	0	
c. Kommunal andel i andres indtægter		0	0	
3. Statsrefusion for udgifter til interesse-grupper		381	5	
III. KOMMUNALE NETTO-UDGIFTER I ALT (I minus II)		7455	156	
IV. FORSKELLIGE NØGLE-TAL				
1. Kommunale udgifters fordeling				
a. Brutto-udgifter	Idræt	%	91,2	97,6
	Friluftsliv	%	8,8	2,4
b. Netto-udgifter	Idræt	%	92,0	98,7
	Friluftsliv	%	8,0	1,3
2. Kommunale brutto-udgifters andel	Idræt	%	1,9	1,2
af hele regnskabs-balancen	Friluftsliv	%	0,2	0,0
3. Kommunale udgifter pr. indbygger				
a. Brutto-udgifter	Idræt	%	42,80	31,80
	Friluftsliv	%	4,10	0,80
b. Netto-udgifter	Idræt	%	34,20	30,20
	Friluftsliv	%	3,00	0,40
4. Driftsudgifter pr. indbygger		kr.	35,80	32,60
5. Kommunale medlems-tilskud				
a. Pr. aktivt ungdoms-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
b. Pr. aktivt voksen-medlem	Idræt	kr.		0
	Friluftsliv	kr.		0
Driftsudgifternes andel af total udgifterne		%	76,4	100
Samlede driftsudgifter (1000 kr.)			7182	166

Blå- bjerg	Blå- vandsh.	Bram- minge	Bro- rup	Es- bjerg	Fang ¹⁾	Grind- sted	Helle	Hol- sted	Ribe	Varde	Vejen	Ølgod
21	86	1381	175	3957	70	1038	90	138	1046	269	336	623
0	66	772	17	3179	25	326	63	52	500	10	119	421
0	0	510	0	883	0	0	0	0	15	0	0	139
0	22	47	0	1566	14	171	0	40	221	0	62	141
0	44	215	17	730	11	155	63	12	264	10	57	141
8	19	300	144	300	40	520	15	55	375	94	148	183
0	0	200	18	0	0	30	0	7	320	0	92	0
8	19	100	126	300	40	490	15	48	55	94	56	183
6	1	11	14	432	1	67	2	4	51	21	69	19
5	0	0	13	244	0	9	2	0	30	21	69	19
1	1	11	1	188	1	58	0	4	21	0	0	0
7	0	298	0	46	4	125	10	27	120	144	0	0
2	10	217	5	967	22	155	0	42	144	128	25	214
0	9	0	1	792	0	91	0	0	74	0	0	161
0	0	0	0	155	0	40	0	0	74	0	0	61
0	9	0	1	637	0	51	0	0	0	0	0	100
0	1	50	4	150	19	34	0	24	20	47	25	53
0	1	50	4	150	19	34	0	24	20	47	25	53
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	167	0	25	3	30	0	18	50	81	0	0
19	76	1164	170	2990	48	883	90	96	902	141	311	409
71,4	98,8	100	99,4	94,0	100	78,0	27,8	100	77,0	97,8	96,4	96,3
28,6	1,2	0	0,6	6,0	0	22,0	72,2	0	23,0	2,2	3,6	3,7
68,4	98,7	100	100	93,5	100	84,3	27,8	100	82,6	95,7	96,1	95,8
31,6	1,3	0	0	6,5	0	15,7	72,2	0	17,4	4,3	3,9	4,2
0,1	0,6	6,7	2,0	1,9	-	2,7	0,2	1,2	2,4	0,8	1,1	3,7
0,1	0,0	0,0	0,0	0,1	-	0,8	0,5	0,0	0,7	0,0	0,0	0,1
2,30	26,20	131,50	34,10	48,00	-	49,40	3,20	20,70	45,90	15,50	22,30	61,50
0,90	0,30	0,00	0,20	3,10	-	13,90	8,30	0,00	13,70	0,40	0,80	2,40
2,00	23,10	110,90	33,30	36,10	-	45,40	3,20	14,40	42,50	7,90	20,60	40,20
0,90	0,30	0,00	0,00	2,50	-	8,50	8,30	0,00	8,90	0,40	0,80	1,70
3,20	26,50	63,90	30,80	39,70	-	61,50	11,50	19,70	40,50	15,90	16,80	49,60
0	0	0	25	15	-	0	0	0	15	10	50	5
20	0	0	0	18	-	15	15	0	15	10	50	15
0	0	0	0	0	-	0	0	0	0	0	50	5
0	0	0	0	0	-	15	0	0	0	0	50	15
100	100	48,6	89,7	77,7	100	97,1	100	94,9	68,6	100	72,6	77,7
21	86	671	157	3074	70	1008	90	131	711	269	244	484

Tabel 3. Udgifternes fordeling på visse hovedgrupper 1970/71 - 1972/73.

	5 hovedstadskommuner			Kommunerne i Roskilde Amt (excl. Roskilde kommune)				Kommunerne i Ribe Amt			
	Regnsk. 1970/71	Regnsk. 1971/72	Budget 1972/73	Regnsk. 1970/71	Regnsk. 1971/72	Budget 1972/73	Regnsk. 1970/71	Regnsk. 1971/72	Budget 1972/73	Regnsk. 1970/71	Budget 1972/73
1000 kr.											
1. BRUTTOUDGIFTER I ALT	44.592	54.068	57.685	5.294	7.691	10.423	11.278	10.698	9.396		
- heraf til anlæg	24.914	27.063	24.882	3.275	4.444	5.412	7.432	4.632	2.214		
- heraf til drift o.l.	19.678	27.005	32.803	2.019	3.247	5.011	3.846	6.066	7.182		
2. INDTÆGTER + REFUSIONER	2.464	2.923	3.265	177	488	772	1.462	1.581	1.941		
1 ÷ 2 : NETTOUDGIFTER	42.128	51.145	54.420	5.117	7.203	9.651	9.816	9.117	7.455		
Bruttoudgifter i % til - idræt	92,2	90,1	83,5	94,9	94,4	95,1	92,1	93,3	91,2		
- friluft	7,8	9,9	16,5	5,1	5,6	4,9	7,5	6,7	8,8		
Driftsudgifter i % til - idræt	84,5	80,9	81,4	91,0	90,9	90,6	90,4	89,0	88,8		
- friluft	15,5	19,1	18,6	9,0	9,1	9,4	9,6	11,0	11,2		
Bruttoudgifter pr. indbygger - kr.	142,10	171,60	183,10	52,80	66,20	89,70	57,20	53,40	46,90		
Driftsudgifter pr. indbygger - kr.	62,70	85,70	104,10	20,10	28,00	43,20	19,40	30,30	35,80		
Bruttoudgifter i % af samlet balance	4,7	4,4	4,7 ^x	2,4	2,3	3,5 ^x	2,9	2,1	2,1 ^x		

x) Den samlede balance falder fra 1971/72 til 1972/73 i næsten alle kommuner på grund af overgang til selvstændig opkrævet amtskommuneskat, tallene er således ikke direkte sammenlignelige med de foregående år.

Omkostninger i forbindelse med leder- og instruktøruddannelsen.
(1973-prisniveau)

I. Lederuddannelsen

Pris pr. grundkursus (20 deltagere):

kr.	60 timer aftenkursus	<u>internatkursus</u> (2 x 1 uge a 5 dage)
lærere	3.200	3.200
materialer	1.200	1.200
transport	4.000	3.000
fortæring		7.000
ophold (incl. under- visningslokaler)		8.000
administrationsomk.	2.000	2.000
<u>I alt pr. kursus</u>	10.400	24.400
pris pr. deltager	520*)	1.220

Samlede omkostninger i forbindelse med lederuddannelsen:

Af det årlige uddannelsesbehov på 20.000 ledere forventes $\frac{1}{4}$ uddannet på internatkurser

5.000 ledere a 1.220 kr. = 6,1 mill. kr.

15.000 - a 520 - = 7,8 -

I alt 13,9 mill. kr.

evt. dækning af tabt arbejdsfortjeneste i forbindelse med internatkurser (max. 600 kr. pr. uge)

6,0 mill. kr.

II Instruktøruddannelsen

Pris pr. kursus (20 deltagere)

internatkursus
(3 x 1 uge a 5 dage)

lærere	6.240
materialer	1.800
transport	4.450
kost	10.500
ophold (incl. undervisn. lok.)	12.000
administrationsomk.	3.000
<u>I alt pr. kursus</u>	37.990
pris pr. deltager	1.900

Samlede omkostninger for et årligt uddannelsesbehov på 8.500 instruktører 16,2 mill. kr.

evt. dækning af tabt arbejdsfortjeneste 15,3 mill. kr.

*) excl. lokaleudgifter.

Charter vedrørende "Sport for alle". Grundlæggende principper.

- I. Begrebet "Sport for alle" udgør en integreret del af europæisk social- og kulturpolitik.
- II. Med dette formål for øje tilskyndes den under Rådet for Kulturelt Samarbejde (CCC) nedsatte Komité for Folkeoplysning og Kulturel Udvikling (out-of-school-komiteen) til at udarbejde et langtidsprogram med henblik på gennemførelsen af de her skitserede principper. Medlemsstaternes regeringer opfordres indtrængende til på enhver mulig måde at give materiel støtte til fremme af disse princippers gennemførelse inden for deres respektive lande.
- III. Inden for hver medlemsstat er det ønskeligt, at et særligt organ, komite eller koordinerende myndighed formelt anerkendes som værende ansvarlig for aktivt at fremme begrebet "Sport for alle" samt for fremsættelsen af nationale synspunkter vedrørende "Sport for alle" og for udvekslingen af oplysninger om dette emne.
- IV. Et "Sport for alle"-program nødvendiggør tilstedeværelsen af faciliteter, og det er en national og/eller regional og/eller lokal opgave at sørge for tilvejebringelsen af sådanne.
- V. Dyrkelsen af friluft aktiviteter kræver, at befolkningen har adgang til åbne landområder, bjerge, kyststrækninger, havet, søer og floder samt til himlen over disse. Det bør være de nationale myndigheders opgave at give klare regler med henblik på at sikre, at befolkningen får adgang til sådanne områder i det størst mulige omfang, som er foreneligt med de interesser, der indehaves af andre brugere af vand og luft.
- VI. For enhver idrætsgren inden for et "Sport for alle"-program skal man, for så vidt angår friluft aktiviteter, sørge for tilstrækkelige sikkerhedsforanstaltninger som en integreret del af en plan til fremme af disse principper.
- VII. Et "Sport for alle"-program vil kræve et uddannet personale til administration og til drift af idrætscentre samt personer, der kan arbejde som trænere og ledere. At sørge for uddannelsen af sådanne personer og sikre, at et sådant personale er til rådighed i tilstrækkeligt antal på de forskellige stadier, er vigtige bestanddele af et "Sport for alle"-program.
- VIII. Der må til stadighed gøres propaganda for begrebet "Sport for alle". At tilvejebringe flere faciliteter, at sikre adgang til dem, som allerede eksisterer, og at sørge for, at uddannet personale er til rådighed i tilstrækkeligt antal, er blot de fundamentale bestanddele af et "Sport for alle"-program. Den heldige gennemførelse af et sådant program kræver, at der i stort omfang gøres reklame for det i massemedierne, at det har sin egen propagandalitteratur, og at det følges op af oplysninger på lokalt plan.
- IX. Den økonomiske støtte til et sådant program og til fremme af "Sport for alle"-ideen skal hovedsagelig komme fra offentlige midler.
- X. Både inden for de enkelte medlemsstater og på europæisk niveau bør der til stadighed gøres en indsats for at bringe disse principper til udførelse.

KRITERIER FOR TILSKUD TIL DE IKKE- IDRÆTSLIGE UNGDOMSORGANISATIONER

Xa

Tilskudskriterier udarbejdet i betænkning vedrørende "Det idebestemte ungdomsarbejdes stilling og vilkår". Undervisningsministeriet, direktoratet for ungdomsundervisningen, dec. 1970.

De ikke-idrætslige organisationer

Tilskud kan ydes til en landsorganisation med en foreningsmæssig opbygning og med en afgrænset medlemskreds, der

1. har et lokalt arbejde i mindst 8 amter (København-Frederiksberg kommune må betragtes som eet amt),
2. ikke er kollektivt medlem af en organisation, der allerede modtager tilskud efter denne ordning,
3. har mere end 15 lokalforeninger i alt
4. har mindst 1.000 medlemmer i alt.

Grundtilskuddet ydes til alle tilskudsberettigede organisationer.

De supplerende tilskud ydes

dels som tilskud i forhold til antal lokalforeninger efter en gradueret skala,

dels som tilskud til publikations- og bladvirksomhed m.v. Der ydes et tilskud på 50% af nettoudgifter til blade og publikationer, herunder papir, stencils m.v. Dette tilskud kan dog højst udgøre 50% af tilskuddet iflg. antallet af lokalforeninger,

dels som tilskud til husleje for landsorganisationernes ejede og lejede ejendomme.

Der ydes et tilskud til dækning af nettoudgifterne til husleje, ordinær vedligeholdelse, opvarmning, belysning og rengøring og eventuelt fornødent tilsyn, samt for egne lokaler endvidere skatter, afgifter, forsikringer og renter af prioritetsgæld,

dels som tilskud til internationalt arbejde.

Kommentater:

1. Den tilskudsberettigede organisation må være landsdækkende. Kravet om lokalt arbejde i mindst 8 amter sikrer, at organisationerne har arbejde i gang både på øerne og i Jylland.
2. En lokalforening defineres som en forening eller fast etableret gruppe på mindst 10 medlemmer, som den pågældende landsorganisation har godkendt.

Lokalforeningen skal have en selvstændig økonomi og have eksisteret i hele det foregående finansår.

Hvis flere lokalforeninger er hjemmehørende i samme kommune, skal hver lokalforening have mindst 25 medlemmer.

3. Med hensyn til publikations- og bladvirksomhed har udvalget ønsket at støtte den foreningsaktivitet, der ligger i udsendelsen af blade, debatoplæg m.m. , herunder udgifter til trykning, sats, klicheer, layout og andre produktionstekniske omkostninger, løn til redaktions- og distributionsomkostninger. Herfra trækkes indtægter ved annoncer og abonnement. For at undgå spidsfindige og vanskelige afgrænsninger og for at sikre en rimelig støtte i forhold til organisationens størrelse, er der sat loft over tilskuddets størrelse i forhold til antallet af lokalforeninger.
4. Tilskuddet til husleje beregnes på grundlag af nettoudgifterne, således at lejeindtægter og lignende fratrækkes.
5. For at en landsorganisation kan opnå tilskud, skal en statsautoriseret revisor bekræfte, at forannævnte tilskudsbetingelser er opfyldt.

Uddrag af "Betænkning vedrørende international ungdomsudveksling". Afgivet af det af undervisningsministeriet den 6. februar 1970 nedsatte udvalg vedrørende international ungdomsudveksling. Betænkning nr. 645, 1972.

UDVALGETS KONKLUSIONER OG FORSLAG

1. Baggrunden for udvalgets forslag

A. SAMMENFATNING

Den internationale ungdomsudveksling - der omfatter såvel almindelig stipendiatudveksling af unge som ungdomsorganisationernes internationale kontakter og deres internationale samarbejde i øvrigt - har været i stærk vækst i de senere år.

Kontakten og samarbejdet med nabolandene, især de nordiske, er uddybet og interessen for udveksling med lande også uden for Europa, herunder udviklingslandene, er vokset.

Ungdomsudvekslingen støttes i begrænset omfang af offentlige midler, der dog fortrinsvis anvendes til støtte af faglig uddannelsesbetonet udveksling, administreret centralt af det offentlige og med en klar overvægt til fordel for de akademiske uddannelser, bl.a. af uddannelsesmæssige grunde. Til rådighed for den alment orienterende ungdomsudveksling og det internationale ungdomsarbejde er der visse meget begrænsede ministerielle dispositionsbeløb samt en beskeden støtte af tipsmiddelkonti. Lokale udvekslingsarrangementer på bredere plan, i altovervejende grad skolerejser, støttes i et vist begrænset omfang gennem kommunale tilskud.

Den offentlige støtte fordeles af en række styrelser og institutioner efter forskellige kriterier, på forskellige tidspunkter og uden fast etablerede kontakter med de organisationer og grupper, som står for udvekslingerne eller formidler ansøgninger. De vanskeligt overskuelige støttemuligheder og de yderst begrænsede offentlige midler gør det vanskeligt for ikke at sige umuligt systematisk at tilrettelægge udvekslingsprogrammer, fastholde allerede etablerede kontakter og udbygge et internationalt ungdomsarbejde.

En del af den offentlige støtte kanaliseres gennem kulturaftaler. Støtten går dog udelukkende til de enkelte udvekslingsarrangementer, medens det administrative apparat, der skal sikre en hensigtsmæssig udnyttelse af midlerne, må stilles til rådighed af ansøgerne selv uden mulighed for udgiftsrefusion eller støtte.

B. MÅLSÆTNING

Den internationale ungdomsudveksling bør efter udvalgets mening have et sigte udover den rent faglige dygtiggørelse. Det udvidede internationale samarbejde på økonomiske, politiske og kulturelle områder medfører, at der ofte i internationale organer træffes en lang række beslutninger, som har direkte betydning for den enkelte borger i et land. Det er udvalgets opfattelse, at ungdommen via dens organisationer, på samme måde som det tilstræbes på nationalt plan, må forsøges medinddraget i beslutningsprocesserne, hvor dette er muligt, og at ungdommens internationale samarbejde må udbygges

gennem en styrkelse af dens internationale organer. For at denne medvirken kan ske på et så velinformeret grundlag som muligt, er det af betydning, at en større del af ungdommen ved deltagelse i internationalt organisationsarbejde, internationale seminarer og udvekslingsarrangementer bliver fortrolig med internationale forhold og i øvrigt opnår træning i internationalt samarbejde.

Udvalget anser den alment orienterende ungdomsudveksling, herunder det internationale ungdomsarbejde, for værende af overordentlig stor betydning og må konstatere, at den ikke vil kunne udvikles yderligere uden en væsentlig forøgelse af den offentlige støtte.

C. PRINCIPPER FOR OFFENTLIG STØTTE

Det er udvalgets opfattelse, at de midler, der stilles til rådighed for den internationale ungdomsudveksling, bør være tilstrækkeligt store til at sikre alsidighed og bredde i arbejdets indhold og til at muliggøre en bedre geografisk fordeling. Samtidig bør støtten gøre det muligt for de arrangerede organisationer og grupper at opretholde et vist minimum af administration til sikring af en rimelig koordinering af indsatsen og en nødvendig kontinuitet i arbejdet. Dette er af særlig betydning for ungdomsorganisationernes internationale samarbejde, hvor en effektiv indsats i dette samarbejde og i det hjemlige informationsarbejde derom er helt afhængig af et stabilt og kontinuerligt arbejde.

Udvalget ønsker at understrege betydningen af, at det allerede påbegyndte nordiske udvekslingsarbejde yderligere befæstes og uddybes. Da udvalget imidlertid forventer, at dette nu vil blive muligt efter indgåelsen af den nordiske kulturaftale, har man med sine forslag særligt haft sigte på ungdomsudveksling og -samarbejde med de øvrige europæiske lande, og med visse oversøiske lande, f.eks. U.S.A. og Japan.

Udvalget ønsker herudover at fremhæve vigtigheden af, at der ved revisionen af lov om internationalt udviklingssamarbejde er skabt mulighed for, at ungdommens interesse for kontakt med udviklingslandene tilgodeses.

Det internationale ungdomsarbejde formidles hovedsagelig af ungdomsorganisationerne, som med kontingenter til deres internationale organisationer og gennem deltagelse i disse organisationers kongresser, styrelses- og udvalgsmøder har særlige udgifter, som kan være vanskelige at dække.

Det er udvalgets opfattelse, at dette arbejde har særligt behov for støtte, så at ungdomsorganisationernes repræsentanter ikke belastes med krav om hel eller delvis selvfinansiering af dette arbejde.

For så vidt angår den alment orienterende udveksling på bredere plan mener udvalget, at fremme af dette formål må være et spørgsmål af betydelig lokal interesse, og at det vil være ønskeligt, om der i samarbejde mellem de kommunale myndigheder og ungdomsorganisationerne kunne skabes muligheder for en væsentlig forøget lokal støtte hertil og faste rammer for sådanne støtteordninger i lighed med de støtteordninger, visse kommuner har etableret for det lokale ungdomsarbejde.

Udvalget ønsker dog at bemærke, at der uanset en øget offentlig, lokal eller central støtte fortsat vil være behov for støtte fra private fonds m.v., ligesom man finder det rimeligt, at der, afhængigt af det enkelte arrangements karakter, fortsat finder en vis selvfinansiering sted.

Oversigt over idebestemte børne- og ungdomsorganisationer

	<u>Medlemstal</u>
Afholdsungdommens Fællesråd	5.000
Danmarks Kommunistiske Ungdom	5.301
Danmarks Konservative Studerende	1.089
Danmarks Kristelige Studenterbevægelse	700
*) Danmarks Landboudom	5.934
Danmarks Retsforbunds Ungdom	152
Danmarks Unge Katolikker	800
*) Dansk American Field Service	1.500
Dansk Amatør Teater Samvirke	1.944
Dansk Ungdoms Røde Kors	700
Dansk Vandre Laug	30.000
Danske Baptisters Ungdomsforbund	1.689
Det Danske Spejderkorps	40.000
Det Unge Grænseværn	500
Frivilligt Dreng Forbund	25.535
Frivilligt Pige Forbund	8.497
Internationalt Forum	800
KFUM og KFUK i Danmark	21.000
KFUK-Spejderne i Danmark	23.700
KFUM-Spejderne i Danmark	20.200
Konservativ Ungdom	8.000
Landsforbundet DUI Leg & Virke	13.266
*) Landsforeningen af Højskoleelever	63.000
Landsforeningen Ungbo	2.000
Radikal Ungdoms Landsforbund	5.087
Venstres Ungdoms Landsorganisation	6.000
Danmarks Socialdemokratiske Ungdom	12.000
Socialistisk Folkepartis Ungdom	800
*) The Experiment In International Living	1.500

De med *) mærkede organisationer vil muligvis vise sig at have en del aktiviteter, der falder uden for de tilskudskriterier, der fastsættes.

